



Spring in Australia



Fig Trees Galore Jacaranda season in Grafton

Laing+Simmons
The Mangat Group

LOCAL EXPERTISE. GLOBAL REACH.

Sunny Singh
Sales Executive
Laing Simmons The Mangat Group

Let's Make Your Next Move HAPPEN

BUY Find the right home.
SELL Get the best value.
INVEST Build your future.

SELL Find the right home.
BUILD WEALTH Long term, together.

M 0435 812 591
E Sunny.singh@lsre.com.au
A G03/8 Merryville Road, Kellyville Ridge NSW 2155

Real People. Real Advice. Real Results.

Sunny Singh
YOUR LOCAL REAL ESTATE EXPERT

BOX HILL ROUSE HILL THE PONDS MARSDEN PARK COLEBEE

Your Goals + My Commitment = Your Success



Cowra Town in New South Wales Australia

These stories are an account of the trials and triumphs of those Indians who decide to live in alien lands - how their cultural roots, attitudes and aspirations show up while dealing with the natives, and sometimes end up in a clash too. What I find most about the stories is how Prof. Sangha weaves the memories of his home country and integrates them, sometimes in the form of a narrative and other times as commentary. The book is a mosaic of portraits both of Indians in their high and hideous moods and of natives in their haughty and harmless stance. I enjoyed reading the stories and hope his readers will enjoy them too.

Gurupesh Singh,
Professor, GNDU Amritsar,
Author of Ghalib in the Glasshouse - Image, Style, Idea.

Avtar S. Sangha writes with the sensitivity of a writer who has crossed both geographical and cultural boundaries and understands that profound truths are often concealed in the smallest human gestures, a moment of hesitation, a name remembered after many years, an unanswered call, an unexpected act of kindness, or a silence whose meaning reaches beyond what words could express. His characters never become mere symbols of migration or social change. They remain recognisably human—unrestrained, hopeful, misty and searching—as they negotiate the delicate space between the lives they have left behind and the lives they are still struggling to make their own.

Sushminder Jeet Kaur
Associate Professor & Head
GON Khalsa College,
Ludhiana.

Translator of "The Blue Potter", short listed for Voe Book Awards

Avtar S. Sangha has made his mark on the sub-continental community in Australia through dissemination information via the "Punjab Herald" and being an author of many books. As a journalist and author he provides thought provoking views on how Australia is viewed through the multi-cultural paradigm. Whether you agree or not, his writings will provoke many emotions including joy, laughter, shock and anger, but regardless, he will engage you throughout the book. Best wishes for the book.

Stephen Ball MP,
NSW State Parliament Member for Blacktown.

Azad Book Depot
Hall Bazar Amritsar
0183-2292513 (M) : 94631-70369, 93562-92513

Free Train Ride and Other Stories

Avtar S. Sangha

Free Train Ride and Other Stories

Avtar S. Sangha

ਮੈਰਲਾ ਮਾਜਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਮੈਰਲਾ ਮਾਜਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਅਵਤਾਰ ਐੱਸ. ਸੰਘਾ

Avtar S. Sangh, the editor of the newspaper, exhibits and portrays Indian, especially, Punjabi diaspora and Australian ethos in his new books. These books will be available in the market in the month of November.

SINGH TRUCK DRIVING SCHOOL

Get your truck licence for MR,HR, HC or MC classes.

One day courses Available

Friendly trainer speaks Punjabi, Hindi and English.

Established 2012

CALL JATINDER SINGH : 0433572723



ਮਾਨਵੀ ਪਰਚਮ ਨੂੰ ਸਿਦਕ ਦਿਲੀ ਨਾਲ ਬੁਲੰਦ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹਸਤਾਖਰ

Bilingual

ਪੰਜਾਬ ਹੈਰਲਡ

The Punjab Herald

THE PUNJAB HERALD

IS LIVE NOW

For all types of advertisements in
'The Punjab Herald'
please contact with us.

+61 437 641 033

thepunjabherald1@gmail.com

www.thepunjabherald.com/

Scan this code



connect with us

ਨੀਲੀ ਬੱਸ ਤੋਂ ਸਫਰ-ਏ-ਸਿਰੜ ਤੱਕ

ਜਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਬਾਣੀ ਰੇਤ ਜਿਹੀਆਂ ਰੁੱਤਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਰੁੱਤ ਜੋ 1987 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਜੋਬਨ 'ਤੇ ਹੈ। ਮੈਂ ਮਾਰਚ 1987 'ਚ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨਾਲ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਪੁੰਨਾਵਾਲ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮਾਮਾ ਜੀ ਦਾ ਬੇਟਾ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਅਕੈਡਮੀ ਮਸਤੂਆਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਲਿਸ਼ਕਦੀ ਵਰਦੀ ਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਜਿਹੀ ਟਾਈ 'ਚ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਬਾਲ ਮਨ ਉਸ ਜਿਹਾ ਦਿਸਣ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਾਂਗ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਲਲਚਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਾਲਾ ਬਸਤਾ ਕਿਸੇ ਅੱਲ੍ਹਾਦੀਨ ਦਾ ਚਿਰਾਗ ਲੱਗਦਾ ਤੇ ਰੰਗ ਬਰੰਗੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਜਾਦੂਈ ਸੰਸਾਰ ਦਿਸਦਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਬੱਸ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ, ਉਹਦੀ ਨੀਲੀ ਬੱਸ ਮੈਨੂੰ ਬੱਦਲ ਲੱਗਦੀ ਤੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਨਵਾਬਾਂ ਵਾਂਗ ਬੈਠੇ ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਬਰਾਤ ਜਾਪਦੇ ਸਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਹੁੰਦੀ ਐ, ਜੋ ਇਕ-ਦੋ ਚਾਅ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੀ ਰੁਸਨਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੋਝੀ ਬਹੁਤੀ ਜਿੰਦ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਦੋ ਦਿਨ ਉਸੇ ਬੱਸ 'ਚ ਸਕੂਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ, ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਚਾਨਣੀ ਰਾਤ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਚੰਨ ਸਮਝ ਕੇ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਮੈਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਟਿੱਕ ਨਾ ਸਕਿਆ, ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਸੁੱਤੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜਗਾਇਆ ਹੀ ਨਾ, ਨੀਲੀ ਬੱਸ ਦਾ ਹਾਰਨ ਬਲੋਚਾਂ ਦੇ ਉਠ ਵਾਂਗ ਸਭ ਕੁਝ ਲੁੱਟ ਕੇ ਲਿਜਾਣ ਵਾਂਗ ਵੱਜਿਆ।

ਮੈਂ ਰੋਇਆ, ਕੁਰਲਾਇਆ ਬੱਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਦੌੜਿਆ ਪਰ ਮੇਰੀਆਂ ਹੱਥ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਧੂੜ ਨਸੀਬ ਹੋਈ। ਅਖੀਰ ਮਾਮਾ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਡਰਾਈਵਰ ਦੇ ਹੱਥ ਸਕੂਲ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਕਾਰਜ਼ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਸਕੂਲ ਨਾ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ, ਤੇ ਤੇਰਾ ਦਾਖਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ; ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਸਨ ਬਲਕਿ ਬਾਲ ਉਮਰ ਦਾ ਨਾਸੂਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਮਰਾਂ ਦੇ ਪੈਂਡੇ



ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕਰਨੇ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਹੀਰੋ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਨਾ ਬੱਚੇ ਸਨ, ਨਾ ਬੂਲੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ, ਬਹੁਤੇ ਬੱਚੇ ਆਪਸ 'ਚ ਲੜਦੇ, ਇਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਰੋਤਾ ਪਾਉਂਦੇ ਤੇ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਨਕ ਲਗਾਤਾਰ ਵਗਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਮੈਂ ਬੇਵੱਸ ਤੇ ਉਦਾਸ ਮਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਖੁਸ਼ਬੂ ਛੱਡ ਕੇ ਬੇਗਾਨੀ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਅੰਬਰਾਂ ਦਾ ਸੂਰਜ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਡੁੱਬ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿ ਕੇ ਹਰ ਵਕਤ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ, ਜਾਣੇ ਅਣਜਾਣੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਗਮ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ 'ਚ ਬਦਲ ਲਿਆ, ਇਹ ਪ੍ਰੀਤ ਦੀਵੇ ਦੇ ਚਾਨਣ ਤੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਦੀ ਲੋਅ 'ਚ ਵੀ ਪੁੱਗਦੀ ਰਹੀ। ਰਾਤੀਂ ਮਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਥੜ ਕੇ ਸੌਂਦਾ, ਨੀਲੀ ਬੱਸ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਮੇਰੇ ਸੁਪਨੇ 'ਚ ਆਉਂਦੀ ਪਰ ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਉਸ 'ਚ ਚੜ੍ਹ ਨਾ ਸਕਿਆ, ਉਹ ਬੱਦਲ ਬਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਛੇੜ ਕੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਮਾਸੂਮ, ਬੇਬੱਸ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਨਿੱਘੇ ਹੱਥ ਅੰਤਰੀਵ ਪੀੜ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾ ਜਾਂਦੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ

ਉਦਾਸੇ ਜਿਹੇ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਅਧਿਆਪਕ ਸਵਰਗੀ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਗੱਲ ਕੀ ਐ?

ਮੈਂ ਮੁਰਝਾਏ ਬਚਪਨੇ 'ਚ ਸਭ ਕੁਝ ਬਿਆਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਹਨਾਂ ਅੰਬਰਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ, 'ਜੇ ਤੂੰ ਸਿਰੜ ਰੱਖੇ ਤਾਂ ਉਸ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਵੀ ਛੱਡ ਸਕਦੇ' ਮੈਨੂੰ ਸਿਰੜ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਪਰ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਵਧੀਆ ਤੇ ਸਦਾ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਨੀਲੀ ਬਸ ਪਿੱਛੇ ਦੌੜਦੇ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਢੁਕਵੇਂ ਰਾਹ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਹਰ ਵਕਤ ਪੜ੍ਹਨਾ ਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਦਿਲ ਹੀ ਨਾ ਲਾਉਣਾ; ਮੇਰੀ ਆਦਤ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ ਪਰ ਮੈਂ ਖੁਦ ਹੀ ਕਿਤਾਬ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸਕੂਲ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਸਵੱਲੀ ਨਜ਼ਰ ਮੇਰੇ ਕਲੇਜੇ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਠੰਡ ਪਾ ਜਾਂਦੀ। ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ 'ਚੋਂ ਚੰਗੇ ਅੰਕ ਲੈਣ 'ਤੇ ਮਾਮਾ ਜੀ ਦੀ ਪੁਰਨਾ ਸਦਕਾ ਨਾਨ ਮੈਡੀਕਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮਾਧਿਅਮ 'ਚ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਇਹ

ਅੱਖੇ ਵਿਸ਼ੇ ਮੈਨੂੰ ਘਿਰੇ ਵਾਂਗ ਲੱਗੇ। ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਨਾਨ ਮੈਡੀਕਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰੋਣਕਾਂ ਮੇਰੀ ਲਗਨ ਨੂੰ ਪਰਖਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਇਸ ਮੌੜ 'ਤੇ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਨੂੰਨ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਅਥਾਹ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਤੂਫਾਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਤੌੜ ਸਿਰਫ਼ ਮੰਜ਼ਿਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਰਾਹ ਰੇਤਲੇ ਤੇ ਅੜੀਅਲ ਹੀ ਰਹੇ ਪਰ ਇਹ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਬੂਬ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਪਦੇ ਸਨ। ਕਈ ਰੱਤ ਰੱਤੀਆਂ ਰੁੱਤਾਂ ਨੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਮੇਰਾ ਖੂਨ ਨਿਚੋੜ ਲਿਆ ਪਰ ਇਲਮ ਦਾ ਇਸ਼ਕ ਤੇ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦਾ ਸਿਦਕ ਮੇਰੇ ਜਿਉਣ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਬਣੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਸਫ਼ਰ-ਏ-ਸਿਰੜ 'ਚ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਕਈ ਅਧਿਆਪਕ ਬਖਸ਼ੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ ਫੁੱਲ ਤੇ ਫੁੱਲ ਤੋਂ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਤੱਕ ਲਿਜਾਣ 'ਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਅਖੀਰ ਫਰਵਰੀ 2013 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਿਆਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਸਲਾਈਟ ਲੌਗੋਵਾਲ ਦੀ ਮੁਕੱਦਸ ਮਿੱਟੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੀਐੱਚਡੀ (ਫਿਜ਼ਿਕਸ) ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਮੈਂ ਬੱਤਰੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਭਾਰਤ

ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੁਆਰਾ ਚੀਨ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ 'ਚ ਆਪਣੇ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹਾਂ ਤੇ ਜੁਲਾਈ 2013 ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਰੈਗੂਲਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਾਂ।

ਅੱਜ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹਰ ਪੱਖ ਰੌਸ਼ਨ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਰਮਾਤੀ ਬਦਬੂ ਨਾਲ ਸੁਗੰਧਿਤ ਹੈ ਪਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸ ਨੀਲੀ ਬੱਸ 'ਤੇ ਟਿਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਮੇਰੇ ਅਣਭੋਲ ਬਚਪਨ ਦੀ ਇਕ ਪ੍ਰਚੰਡ ਚੀਸ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਬਰਾਤ ਦਾ ਲਾੜਾ ਮੈਂ ਸਾਂ ਜੋ ਕਿ ਸਿਰੜ ਦੇ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਸੀ। ਰੋਸਮੀ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਤੁਰਦਿਆਂ ਪੈਰ ਮਲੂਕ ਬਣਦੇ ਨੇ ਜਦਕਿ ਮਾਰੂ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਤੁਰਦਿਆਂ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਦੇ ਨੇ।

ਲੰਘਿਆ ਸਮਾਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜ ਮੈਂ ਵਕਤ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਜਦ ਵੀ ਪਿਛਾਹ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਉੱਚੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਸਬਰ ਤੇ ਸਿਰੜ ਸਿੰਜਦੇ ਰਹੇ, ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਸੋਚ 'ਚੋਂ ਉੱਮੜਦੇ ਹਨ।

ਉਹ ਬੱਦਲਾਂ ਜਿਹੀ ਨੀਲੀ ਬੱਸ ਸਾਇਦ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ ਪਰ ਮੇਰੇ ਸਿਰੜ ਦਾ ਘੋੜਾ ਅੱਜ ਵੀ ਸਰਪਟ ਦੌੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਮੈਂ ਖੁਦ 'ਚੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਉੱਪ ਕੁਲਪਤੀ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਅਟੁੱਟ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮਨੁੱਖ ਕੋਲ ਸਿਹਤ, ਸਮਾਂ ਤੇ ਸੋਚ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰੜ ਤੇ ਸਿਦਕ ਬਖਸ਼ਦਿਆਂ ਮਹਿਬੂਬ-ਏ-ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਹਾਸਮ! ਫਤਹਿ ਨਸੀਬ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਮਤ ਯਾਰ ਬਣਾਈ।

ਡਾ.ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੀਰੋ

ਪਰਵਾਸੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਸਮਰੱਥ ਹਸਤਾਖਰ ਅਵਤਾਰ ਐਸ.ਸੰਘਾ

ਜਨਮਦਿਨ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਜੇ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਅਵਤਾਰ ਐਸ ਸੰਘਾ ਦਾ ਨਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਅਵਤਾਰ ਐਸ ਸੰਘਾ ਦਾ ਜਨਮ 12 ਅਕਤੂਬਰ ਪਿੰਡ ਚਾਹਲਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ ਉਹ 26 ਸਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਲੈਕਚਰਰ ਰਹੇ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਸਿਡਨੀ ਵਿਖੇ ਲਗਭਗ ਛੇ ਸਾਲ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਅੱਜ ਕੱਲ ਉਹ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿੱਚ ਹੀ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਤ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ, ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ, ਬਦਲਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਖੂਬ ਉਭਾਰਿਆ ਹੈ। ਸੰਘਾ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸ, ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਰਿਸ਼ਤੇ, ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਵੇਦਨਾ, ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਆਦਿ ਵਿਸ਼ੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਉਹ ਸਿਰਫ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਸਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਗੋਂ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ, ਉਮੀਦਾਂ ਤੇ ਬਦਲਦੇ ਜੀਵਨ ਮੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਾ ਚਿਤਰਨ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਆਪਸੀ ਸੁਮੇਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਜੇ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਹਿਜ, ਸਰਲ ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੈਲੀ ਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਿਤਰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਲੀ ਘਟਨਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਪਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਸੰਘਾ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਆਮ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ



ਰਾਹੀਂ ਪਾਤਰਾਂ ਵਿਚਲਾ ਸੰਵਾਦ, ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸਾਬਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪਰਵਾਸ ਸਿਰਫ ਭੂਗੋਲਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ

ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ, ਸੋਚ, ਜੀਵਨ ਮੁੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਤਬਦੀਲੀ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ

ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਫੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਰਚਨਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਟੇਢੀ ਲੱਕੜੀ, ਚੋਰ ਅੱਖ, ਲੱਲੂ ਕਰੇ ਕਵੱਲੀਆਂ, ਮੁਫਤ ਰੇਲ ਸਫਰ, ਜਲੋਰਾ ਤੇ ਬੋਰਾ ਏਅਰਲਾਈਨ ਤੇ ਬੱਦਲਾਂ ਹੇਠ ਛੁਪਿਆ ਸੂਰਜ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਆਡੀਓ ਬੁੱਕ ਰਿਚੇਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਮਤੀ ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੈਣੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਯੂ-ਟਿਊਬ ਚੈਨਲ ਤੇ ਪਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿਡਨੀ ਦੀਆਂ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ, ਬਲੌਰੀ ਅੱਖਾਂ, ਘੋੜਾ ਡਾਕਟਰ, ਮਾਜਰਾ ਤੇ ਹੋਰ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਮੰਗਵੇ ਕੋਟ ਦਾ ਨਿੱਘ, ਕੁੜੀ ਕਹਾਣੀ ਬਣਦੀ ਗਈ, ਘੋੜਾ ਡਾਕਟਰ ਆਦਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹ ਹਨ। ਦੋ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਹਨ। ਵਿਸਤਰਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਗੂਗਲ ਤੇ ਦੇਖੋ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰਤਕ ਤੇ ਕਈ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਲੇਖਕ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ “ਮੈਂ ਅਮੀਰ ਜੰਮਿਆ, ਗਰੀਬ ਜਵਾਨ ਹੋਇਆ ਤੇ ਹੁਣ ਅਮੀਰੀ ਤੇ ਸਵੈ ਨਿਰਭਰਤਾ ਚ ਬੁਢਾਪੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।” ਇਸ ਕਥਨ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਲੇਖਕ ਦੀ ਚੰਗੀ ਸੋਚ, ਸਰਲਤਾ ਵਾਲੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਵਤਾਰ ਐਸ ਸੰਘਾ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਚ ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣ ਪਛਾਣ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹਰ ਇੱਕ ਰਚਨਾ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਇੰਦਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ
ਲੁਧਿਆਣਾ

ਪੰਜਾਬ ਚੋਣਾਂ: ਨਵੇਂ ਸਿਆਸੀ ਸਮੀਕਰਨ

ਸਾਲ 2027 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਭਰੇ ਸਿਆਸੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਮੌਜੂਦਾ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਸਿਆਸੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਢੰਗ ਅਤੇ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਗਰੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੰਜ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸੱਤਾ ਲਈ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ‘ਵਾਰਿਸ ਪੰਜਾਬ ਦੇ’ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁਧਾਰਵਾਦੀ ਰੁਖ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਬਦਲਾਅ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਕਾਰਨ ਪੇਂਡੂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਪਕੜ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਘਟ ਰਹੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵੱਲ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਕਲਪਨਾ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਹਰਮਨਪਿਆਰਤਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਹ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਖਾਸਕਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਲਿਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਚੁਣੌਤੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਫਿਰ ਵੀ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਤਵਾਜਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗਰਮ ਖਿਆਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਬਾਰੇ ਤੋਖਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਸਿਆਸੀ ਆਧਾਰ ਮੁੜ ਤਲਾਸ਼ ਰਿਹਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਤੇਜੀ ਨਾਲ ਉੱਭਰ ਰਹੀ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਆਪਸੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਸਿਆਸੀ ਨੁਕਸਾਨ- ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਭਾਵੀ ਗੱਠਜੋੜ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ‘ਆਪ’ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਚੁਣੌਤੀ ਵਜੋਂ ਉੱਭਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਖਿੱਡੇ ਹੋਏ ਜਨਮਤ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸਿਆਸੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦਾ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ‘ਤੇ ਗੰਭੀਰ



ਅਸਰ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਕਾਸ ਪੈਮਾਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਦਰਜ ਹੋ ਰਹੀ ਗਿਰਾਵਟ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੂਬੇ ਦੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁੜ ਉਭਾਰ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਅਹਿਮ ਨੀਤੀਆਂ ‘ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਸਿਆਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ।

ਜਮੀਨੀ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲਿਤਾ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਰਿਆਦਾ ਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸੁਹਿਰਦ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰਹਿਣੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸੂਬਾ ਭਰੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ‘ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਤਾਲਮੇਲ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਸੋਸਲ ਮੀਡੀਆ ‘ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕੌੜੀ-ਕੁਸ਼ੈਲੀ ਜਨਤਕ ਬਹਿਸ, ਜੋ ਹੁਣ ਇੱਕ ਅਮੁੱਕਾ ਤਮਾਸ਼ੇ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਨੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਆਦਰਸ਼ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਰਖਵਾਲਿਆਂ ਵਜੋਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ-ਸਮਝੇ ਢਾਹ ਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਣ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਜਮਹੂਰੀ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਕਹੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਸਿਰਫ ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਕੋੜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚੀ ਠੇਸ ਰੂਹ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਜਖਮ ਲਗਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਭਰਦਾ।

ਹਿੰਸਕ ਜਾਂ ਡਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲਹਿਜੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੱਲਬਾਤ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਉਸ ਨਰਮੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸਾਲੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਖੂਬੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦਾ ਪੱਧਰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤਲਖੀ, ਬਦਨਾਮੀ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਦੁਸਮਣੀ ਤੋਂ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੂਰ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸੂਬੇ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੜ ਉਭਾਰ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਵਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੋ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਰਹੀ ਤੰਗਦਿਲੀ ਅਤੇ ਤੰਗਨਜ਼ਰੀ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਸਕੇ। ਅੱਜ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਅਜਿਹੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਹਾਸੀਏ ‘ਤੇ ਪੱਕੇ ਅਤੇ ਹੱਕਾਂ ਤੋਂ ਵਾਝੇ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਦਇਆ ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਾ ਨੂੰ ਸਾਸਨ ਦੀ ਮੂਲ ਭਾਵਨਾ ਬਣਾ ਸਕਣ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਲਾਲਚ ਤੋਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਬਚਾ ਸਕਣ। ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਦਬਦਬੇ ਵਾਲੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਾ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਤਾਕਤ ਦੇ ਨੰਗੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੇ ਭੇਸ ਵਾਲੇ ਸੋਝੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ‘ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਵੇ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਪਰਵਾਹ ਹੱਕਾਰੀ ਸੱਤਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਨੈਤਿਕ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਆਖਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਪੀੜਤ

ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਹੰਝੂ ਦੇਖ ਸਕਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੱਬੇ ਹੋਏ ਹਉਂਕੇ ਸੁਣ ਸਕਣ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹਾਦਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਾਦਿਲ ਲੋਕ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਸਾਸਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਜਿਸ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ‘ਤੇ ਟਿਕੀ ਹੋਵੇ। ਦਰਅਸਲ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਬੱਝੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਦਿਸਣਾ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਜੀਵੰਤ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀ ਅਸਲ ਕਸ਼ਾਦੀ ਇਸ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਜੋ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾਦਾਇਕ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਸਕਣ। ਅਜਿਹੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ‘ਚਤੁਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਕਾਰ’ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਸਮਝ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਨੈਤਿਕ ਸਵਾਲਾਂ ‘ਤੇ ਜਨਤਕ ਤਰਕ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਗੁਆਚੀ ਹੋਈ ਸਾਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ‘ਦਲੇਰ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦ’ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹੇ ਆਗੂ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਤੈਅ ਕਰ ਸਕਣ ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਸ ਮੁੜ ਜਾਗੇ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ, ਨਸੇ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸਾਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ, ਸੂਬੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਘੋਰ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਤੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਉੱਤੇ ਕਾਰਗਰ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ, ਸੂਬੇ ਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦੇਣ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀ ਵਿਰਾਸਤ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸਮਾਜਿਕ ਸਦਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਆਸ ਨੂੰ ਠੋਸ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਆਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਾਤੀਵਾਦੀ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠਣਗੀਆਂ? ਕੀ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਉਹ ਨੈਤਿਕ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਹੋਵੇ ਜੋ ਮਾਣਮੱਤੀ ਅਤੇ ਬਹਾਦਰ ਜਨਤਾ ਨਾਲ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਵਫਾ ਕਰ ਸਕਣ? ਜਾਂ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬੋਝ ਝੱਲਦੇ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਿਆਸਤ ਸਹੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਰਫ ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ।

ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਉਦੋਂ ਸਾਬਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਜਾਗਰੂਕ ਵੋਟਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸੌਂਪ ਸਕੇ, ਜੋ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਿਆਸਤ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੋਣ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਮਰਿਆਦਾ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਸਰਬਉੱਚ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ। ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਜਿਹੀ ਉਰਜਾਵਾਨ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਬਣ ਸਕੇ, ਅਜਿਹੀ ਸਿਆਸਤ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ-ਸਕਤੀ ਨੂੰ ਜਗਾਏ, ਸਾਡੇ ਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਇੱਛਾ-ਸਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦੇਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਦਾਇਰੇ (ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ) ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉੱਤਮ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸਿਆਣਪ ਦੀ ਪਰਖ ਹੋਵੇਗੀ।

ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ/ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਸਿਡਨੀ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ “ਜਬ ਲਗੁ ਦੁਨੀਆ ਰਹੀਐ ਨਾਨਕ ਕਿਛੁ ਸੁਣੀਐ ਕਿਛੁ ਕਹੀਐ”



ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿਬਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਮਹਾਨ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਅਨ ਸਿਖ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਗਲੇਨਵੁਡ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਕਲਚਰਲ ਫੋਰਮ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ/ ਦਰਬਾਰ ਮਿਤੀ 2 ਸਤੰਬਰ 2026 ਦਿਨ ਬੁਧਵਾਰ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਬੁਢਾ ਜੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਹੋਅਰ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਾਹਿਤਕ ਰੰਗ ਬਿਖੇਰਦਾ ਗੁਲਦਸਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਸਾਹਿਤਕ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ।

ਇਹ ਸਾਹਿਤਕ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਰਪਿਤ ਇੱਕ ਯਾਦਗਾਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਮਾਗਮ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ। ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਕਵੀਆਂ, ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਲਾ-ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵੰਨਗੀਆਂ, ਜੀਵਨ-ਮੁੱਲਾਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਝਲਕ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਮੋਹ ਅਤੇ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਸਾਂਝ ਦੀ ਮਹਿਕ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤਨਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ। ਹਾਜ਼ਰ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਸਨੇਹ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਦੀ ਹੌਸਲਾ-ਅਫਜ਼ਾਈ ਕੀਤੀ। ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਕਲਚਰਲ ਦਰਬਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ, ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਅਤੇ

ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਜੋੜ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹੋਰ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵੱਲ ਇੱਕ ਸਾਰਥਕ ਉਪਰਾਲਾ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ।

ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਹੀ ਨੇ ਬਾਖੂਬੀ ਨਿਭਾਈ। ਸਾਰੇ ਹਾਜ਼ਰੀਨਾ ਵੱਲੋਂ ਫੁਲਾਂ ਦਾ ਗੁਲਦਸਤਾ ਭੇਟ ਕਰਕੇ ਸੋਹੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਭਰਵਾਂ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਸਭਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੌਰ ਦਿਲੀ ਦੇ ਮਿਠੇ ਜਿਹੇ ਸਬਦ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ : ਤੂੰ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਸਿਆੜਾ ਹਉ ਰੁਲਿ ਭਸਮੇ ਢੇਰੀ, ਬਿਨੁ ਅਪਨੇ ਨਾਹੈ ਕੋਇ ਨਾ ਚਾਹੈ ਕਿਆ ਕਹੀਐ ਕਿਆ ਕੀਜੇ। ਬੀਬੀ ਭਗਵੰਤ ਕੌਰ ਜੌਹਲ ਨੇ ਮੰਗਲ ਹਠੂਰ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਰ ਮੰਗਦੀ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਈ:

ਪੁਤ ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਰ ਮੰਗਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ, ਖਿੜੀ ਰਹੇ ਫੁਲਵਾੜੀ ਸਦਾ ਇਹ ਗੁਲਾਬ ਦੀ।

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਕਥਾਵਾਚਕ ਗਿਆਨੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਰੇ ਹਾਜ਼ਰੀਨਾ ਨੂੰ ਜੀਉ ਆਇਆਂ ਆਖਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਫਰ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਪੌਡਕਾਸਟ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ।

ਬੀਬੀ ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ ਮਠਾੜੂ ਨੇ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਦਾ ਗੀਤ 'ਮੈਨੂੰ ਹੀਰੇ ਹੀਰੇ ਆਖੇ, ਹਾਏ ਨੀ ਮੁੰਡਾ ਲੰਬੜਾਂ ਦਾ ਗਾਕੇ ਵਾਹਵਾ ਖੱਟੀ।

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਹੋਅਰ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਇਸ ਸਲਾਘਾਯੋਗ ਉਪਰਾਲੇ ਲਈ ਵਧਾਈ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਜਿੰਦਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਯੋਗ ਉਪਰਾਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਸਿਆ ਕਿ

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਬਿਦੇਸੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਨੰਬਰ ਤੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਉੜਦੂ ਲਿਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸਾਬਕਾ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਨਵਤਰ ਸਿੰਘ ਮੱਲੂ ਨੇ ਖਦਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਹੀ ਮਾਅਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਾਦ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ “ਕਿਥੇ ਹੈ ਅਜਾਦੀ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸ” ਉਹਨਾਂ ਇਕ ਕਵਿਤਾ :

ਅੰਨਦਾਤਿਆ ਨੂੰ ਮਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਿਸ ਕੀਤਾ ਸਲਵਾਸ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ। ਕਈਆ ਨੂੰ ਚਿਟਿਆਂ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਯਾਦਾਸਤ ਕਿੰਨੀ ਆ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਹੋਰਲਡ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਡਾਕਟਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਸੱਜਰੇ ਲਿਖੇ ਨਾਟਕ “ਵਾਧੂ ਭਾਰ” ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ਨਾਲ ਦਰਸਕਾਂ ਦੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ। ਇਹ ਨਾਟਕ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਮੁਖ ਪਾਤਰ ਜਗਜੀਤ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੱਕ ਅਤੇ ਇਸ ਸਫਰ ਦੇ ਝਮੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਵਾਈ ਸਫਰ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਾਧੂ ਭਾਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਝੱਲਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਘਰ ਦੇ ਕੁਤੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕੋਲ ਛੱਡਕੇ ਜਾਣਾ, ਭਾਰੀ ਅਟੈਚੀਕੋਸਾ ਦਾ ਭਾਰ ਤੁਲਵਾ ਕੇ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਝਮੇਲਾ, ਡਿਊਟੀ ਵੀ ਤੋਂ ਖਰੀਦਿਆ ਸਮਾਨ, ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੇ ਜਲਦੀ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਚ ਟੈਕਸੀ ਦਾ ਚਲਾਣ ਹੋਣਾ, ਯੂਨਾਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਦਾ ਕਥਨ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦਾ ਵਾਧੂ ਭਾਰ ਆਦਿਕ। ਨਾਟਕ ਦੇ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਸੂਤਰਧਾਰ

ਡਾਕਟਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਆਪ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਡਨੀ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਆਪਣਾ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੀਤਾ ਨਾਟਕ “ਮੈਂ ਸਿਡਨੀ ਤੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਸੂਬੇਦਾਰ ਸਰੋਣ ਸਿੰਘ ਬੋਲਦਾ” ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਬਕ ਖਿਡਾਇਆ। ਡਾਕਟਰ ਸੰਘਾ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀਨਾ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਇਛਾ ਜਾਹਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੇਜਰ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਮਾਵਾਂ ਦੀ ਪੀੜਾ ਇਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕਵਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਪਾਲੇ ਪੁਤਰ ਰੋਜੀ ਰੋਟੀ ਲਈ ਬਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਵਸਦੇ ਹਨ:

ਜਦ ਦਾ ਪੁਤਰ ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਏ, ਖਾਲੀ ਹੋ ਘਰ ਬਾਰ ਗਿਆ ਏ। ਬੂਠੇ ਹਾਸੇ ਹਸਦੀ ਪਈ ਏ, ਮਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦੀ ਪਈ ਏ। ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਹੀ ਨੇ ਵਾਦਰਜ ਡੇ ਤੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਈ:

ਬਾਪੂ ਕਰਨ ਕਮਾਈਆਂ ਤਾਂਹੀ ਤਪਦੇ ਚੁਲੇ ਨੇ। ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜੇ ਪਰ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿਉ।

ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਦੇ ਸਗਿਰਦ ਦੇਵਿੰਦਰ

ਧਾਰੀਆ ਨੇ ਤੂੰਬੀ ਦੀ ਤਰਜ ਉਤੇ ਯਮਲੇ ਦਾ ਇਕ ਗੀਤ ਪਿਆਰੀ ਅਵਾਜ ਵਿਚ ਸੁਣਾਇਆ :



ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ

ਬੀਬੀ ਦੇਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਰਕਾਰੀਆ ਨੇ ਘਰ ਵਿਚ ਸਾਂਤੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨੁਕਸੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ :

ਜੇ ਖੁਸ਼ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਤਾਂ ਚੋਪੀ ਦਾ ਲੈ ਮੂੰਹ ਨੂੰ। ਕਦੇ ਖਾਣ ਪੀਣ ਤੋਂ ਰੋਕੀ ਨਾ ਪੱਕੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਟੋਕੀ ਨਾ।

ਹਰਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਅਨ ਸਿਖ ਐਵਾਰਡ ਫਾਰ ਐਕਸੀਲੈਂਸ ਇਨ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸਰਵਿਸ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਏਗਿਆ ਹੈ ਵੱਲੋਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜਾਦੀ ਵੇਲੇ ਹੋਈ ਵੰਡ ਅਤੇ ਇਸਤੋਂ ਉਪਜੇ ਦੁਖਾਂਤ ਨੂੰ ਕਰੁਣਾ ਭਰੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ: ਕੱਲ ਸਰਹੱਦ ਤੇ ਮੈਂ ਖੜਾ ਸਾਂ। ਗੁੰਮਸ਼ੁਮ ਬੇਜ਼ਬਾਨ ਕਾਫਲੇ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਦੇਖਦਾ ਸਾਂ। ਬੜੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਬਿਰਧ ਬਾਬੇ, ਬਾਲ ਬੱਚੇ ਗੱਠੜੀਆਂ ਹੈ ਚ ਬੱਧਾ ਸਮਾਨ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਰੁੜ ਗਏ ਡਾਢੀ ਕਰੋਪੀ ਦੇ ਨਾਲ।

ਮੈਨੇਜਰ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਠਾੜੂ ਨੇ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗਜਲ ਸੁਣਾਕੇ ਚੰਗੇ ਔਕ ਬਠੇ:

ਯੋਗ ਦੌਲਤ ਵੀ ਲੇ ਲੇ ਯੋਗ ਸੁਹਰਤ ਵੀ ਲੇ ਲੇ, ਭਲੇ ਛੀਨ ਲੇ ਮੁਝ ਸੇ ਮੇਰੀ ਜਵਾਨੀ, ਮਗਰ ਮੁਝਕੋ ਲੋਟਾ ਦੋ ਬਚਪਨ ਕਾ ਸਾਵਨ ਵੱਧ ਕਾਗਜ ਕੀ ਕਸਤੀ ਵੇ ਬਾਗਿਸ ਕਾ ਪਾਨੀ।

ਨੌਰੰਗ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਤੂੰਬੀ ਉਤੇ ਗੜਕਵੀਂ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਗੀਤ ਸੁਣਾਇਆ:

ਠੱਗੀ ਧੋਖਾ ਬੇਈਮਾਨੀ ਛਡਦੇ ਵਿਸੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ।

ਨਾਜਕ ਦਿਲ ਤੋਂ ਝੱਲ ਨੀ ਹੋਣੇ ਇਹ ਜਮਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਰਾਂ ਨੂੰ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬੰਦਿਆ ਪਾਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਲਾਉਣਾ ਨੀ।

ਬੀਬੀ ਬਿਮਲਾ ਵਰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ :

ਪਾਰਬਰਮ ਪਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਜੋ ਦਿਲੋਂ ਭੁਲਾਉਣਾ ਸੀ, ਏਸ ਜਨਮ ਵਿਚ ਕਮਲਿਆ ਕਾਹੜੋਂ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਦਰਸਨ ਸਿੰਘ ਪੰਧਰ ਨੇ ਤਰੁੰਨਮ ਵਿਚ ਇਕ ਪੁਰਾਣਾ ਗੀਤ ਸੁਣਾਇਆ:

ਐਧਰ ਕਣਕਾਂ ਐਧਰ ਕਣਕਾਂ ਵਿਚ ਕਣਕਾਂ ਦੇ ਬੂਰ ਪਿਆ, ਮੁਟਿਆਰੇ ਜਾਣਾ ਦੂਰ ਪਿਆ।

ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਉੜੀਸਾ ਨੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬੱਚਿਆਂ ਵਲੋਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਮਾਪੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੋਧਣੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਦਾਅ ਉਤੇ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਸੋ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬੁੱਢੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਪਰਵਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਤਰਾਸਦੀ ਤੇ ਕਿਹਾ:

ਛੱਡ ਉਥੇ ਮਹਿਲ ਮੁਨਾਰੇ ਫੇਰ ਜਹਾਜ਼ੀ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਸਾਰੇ। ਪੱਕਿਆਂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਦਰੇ ਲਾਕੇ, ਮੁੜ ਆਵਾਗੇ ਦੇ ਲਾਰੇ

ਲਾਕੇ, ਵਿਚ ਬਿਦੇਸਾਂ ਵਸ ਗਏ ਸਾਰੇ। ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਵੀ ਸਮਝ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਵੇਲੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜੁਥਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ: ਇਕ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਤਾਹਨਿਆਂ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਦੂਜਾ ਸੱਜਣ ਵੀ ਸਾਥੋਂ ਦੂਰ ਹੋਇਆ। ਇਕ ਸੀਸਾ ਲਿਆ ਸੀ ਯਾਰ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਉਹ ਵੀ ਡਿਗ ਜਮੀਨ ਤੇ ਚੁਰ ਹੋਇਆ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਗਰਾਉਂ ਨੇ ਏਕੇ ਦੀ ਬਰਕਤ ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪਾਰਸ ਦਾ ਕਲਾਮ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ:

ਤੀਲਾ ਤੀਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਜਦੋਂ ਗੰਢ ਇਤਫਾਕ ਵਾਲੀ ਖੁਲ ਜਾਵੇ। ਗਲਤ ਅਖਰ ਵਾਂਗੂੰ ਮਿਟ ਜਾਂਦੀ ਜਿਹੜੀ ਕੌਮ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਭੁਲ ਜਾਵੇ।

ਅਕਾਲ ਸਿੰਘ ਪਰਿਹਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਕੁਝ ਦਿਲਚਸਪ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ

ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਹੋਏ ਬਚਾਅ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਲਈ ਹੋਏ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚੋਂ ਪਾਸ ਹੋਣ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰ ਵਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ।

ਮੈਡਮ ਲੀਜਾ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਕ ਭਾਵਪੂਰਤ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਈ।

ਜਗਤਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਰਸੀ ਨੇ ਇਕ ਚੁਟਕਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਵਿਤਾ ਇੰਝ ਸੁਣਾਈ:

ਹੁਸਨ ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮੇਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਪੂਜਾ ਕਰਦੀ, ਅਕਲ ਕਹਿੰਦੀ ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜਿਹੜੀ ਵਿਚ ਕਚਹਿਰੀ ਲੜਦੀ। ਦੌਲਤ ਕਹਿੰਦੀ ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮੇਰਾ ਦੁਨੀਆਂ ਪਾਣੀ ਭਰਦੀ।

ਮੈਨੇਜਰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਇਕ ਦਾ ਭਲਾ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਰ ਭਲਾ ਹੋ ਭਲਾ ਵਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੀ ਸਰਵਿਸ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਬੈਂਕ ਕਸਟਮਰ ਡਾਕਟਰੀ ਜੋੜੇ ਦੀ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਸਮਝਕੇ ਮੱਦਦ ਕੀਤੀ ਜਿਸਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਂ ਫਿਰੋਜਪੁਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ

ਗਿਆ ਬੰਦ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ ਪਰ ਮੇਰੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਉਸ ਡਾਕਟਰੀ ਜੋੜੇ ਨੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਡਿਲੀਵਰੀ ਵੇਲੇ ਮੱਦਦ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਜਰਾ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤੀ।

ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਗਰਚਾ ਨੇ ਕਵਿਤਾ “ਬਦਲਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ”

ਵਿਚ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ:

ਚਿਹਰੇ ਕੀ ਹੋਸੀ ਦਿਖਾਵੇਂ ਕੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਅਸਲ ਜਿੰਦਗੀ ਵੀ ਬਣਾਵਟ ਸੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਅਣਬਣ ਬੜਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਰਿਸਤੋਂ ਮੇਂ।

ਮੈਡਮ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਆਹੀ ਨੇ ਮੈਲਬੌਰਨ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਉਪਰ ਲਿਖੀ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਈ:

ਮਿਹਨਤਾਂ ਦੇ ਜੋਰ ਖਿਚੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ।

ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਲੱਗਣੇ ਨੇ ਜੱਫੇ ਤੇ ਪੈਣੀਆਂ ਵੀ ਰੋਡਾਂ ਨੇ, ਮੈਲਬੌਰਨ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਸਿੱਖ ਖੇਡਾਂ ਨੇ।

ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕੁਕਰੇਜਾ ਨੇ ਮਿਠੀ ਅਵਾਜ ਵਿਚ ਇਕ ਸਬਦ ਸੁਣਾਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰ ਦਿਤਾ:

ਗੁਰਾ ਇਕ ਦੇਹਿ ਬੁਝਾਈ।। ਸਭਨਾਂ ਜੀਆ ਕਾ ਇਕੁ ਦਾਤਾ ਸੋ ਮੈ ਵਿਸਰਿ ਨ ਜਾਈ।।

ਬੀਬੀ ਸਲਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬੈਂਸ ਛਿੰਦੀ ਨੇ ਸਭ ਹਾਜ਼ਰੀਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੋਹਲਾ ਅਤੇ ਭਗਵੰਤ ਕੌਰ ਜੋਹਲ ਨੂੰ ਬੁਧੀ, ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਅਨਮੋਲ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸਿਡਨੀ ਚੈਸਟਰ ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਿਖ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜਨਜ ਸਪੈਸਲ ਈਵੈਂਟ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਦਿਤੇ ਗਏ ਸਨਮਾਨ ਪੱਤਰ ਭੇਂਟ ਕੀਤੇ।

ਇਸ ਕਲਚਰਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਛਿੰਦਰਪਾਲ ਕੌਰ, ਗਿਆਨ ਹੋਰ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਵਡਮੁਲੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਵਾਈ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਇਕ ਫੋਟੋ ਸੈਸ਼ਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੁਲ ਮਿਲਾਕੇ ਇਹ ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਕਲਚਰਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਿਵੇਕਲੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਛੱਡਦਾ ਹੋਇਆ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ।

ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਤੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੀ ਮਾਰ

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲਗਪਗ ਸਾਰੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਾਤਾਵਰਨ 'ਚ ਵਿਗਾੜਾਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਰ ਵੀ ਗਹਿਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ, ਇਹਨਾਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਵਿਗਾੜਾਂ ਤੇ ਪਲੀਤ ਹੋਏ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਉਪਰਾਲੇ ਤੇ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜਲਵਾਯੂ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਤੇ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਤੇ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਬੂਰ ਪੈਂਦਾ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਾਰਗਰ ਨਤੀਜੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਏ ਹਨ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਵੇਖਣ 'ਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਤੇ ਜਲਵਾਯੂ 'ਚ ਵਿਗਾੜ ਅਤੇ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਲਗਭਗ ਹਰ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਖਾਸਕਰ ਇਹ ਵਿਗਾੜ ਸਾਡੇ ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ, ਭਾਵ ਭੋਜਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਖਪਤ ਤੇ ਖੁਰਾਕ ਦੇ ਉਪਰ ਬਹੁਤ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੇ ਸਾਡੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੇ ਭੋਜਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹਨ, ਉਹ ਦੇਸ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਗਾੜਾਂ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਝੱਲਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਇਹ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਤੇ ਵਿਗਾੜਾਂ ਨੂੰ ਗਹਿਰਾ ਕਰਨ 'ਚ ਅਮੀਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਅਮੀਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਗਰੀਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਹੋਰ ਵੀ ਭੁਗਤਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ 'ਚ ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਅਪਣਾ ਕੇ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਧਾ ਜਲਵਾਯੂ 'ਚ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ 'ਚ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਦਰਿਆਵਾਂ, ਸਮੁੰਦਰਾਂ, ਪਾਣੀ ਦੇ ਹੋਰ ਸੋਮੇ ਗੰਧਲੇ ਤੇ ਪਲੀਤ ਹੋਏ ਹਨ, ਹਵਾ ਦੂਸਰ ਹੋਈ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਟਾਈ ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਤੇ ਘਾਟ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗਹਿਰਾਇਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਵੱਡੀ ਤੇ ਵਧ ਰਹੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਵਾਹਿਯੋਗ/ਖੇਤੀਯੋਗ ਜਮੀਨੀ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਰੋਤ ਹੈ ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ 'ਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵੇਲੇ ਦੇਸ਼ ਭੋਜਨ ਦੀ ਅਤਿਅੰਤ ਘਾਟ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਸਾਮਲ ਸੀ ਪਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ 'ਚ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਕਤਾ 'ਚ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਸਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ



ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਬੱਚਿਆਂ, ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਤੇ ਸਹੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੇ ਭੋਜਨ ਤੱਕ ਵਿਆਪਕ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਘਾਟ ਨੇ ਸਿਹਤ-ਸਬੰਧਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤ 'ਚ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਪੋਸ਼ਿਤ ਬੱਚੇ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਅਤੀ ਗਰੀਬ ਆਬਾਦੀ ਲਈ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗਹਿਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਟਿਕਾਊ ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਭੋਜਨ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ 'ਚ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ 'ਚ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੇ ਵਿਗਾੜਾਂ ਖਾਸਕਰ ਖੇਤੀ ਜਿਣਸਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ 'ਚ ਘਾਟ, ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਲਈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ, ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਫੂਡ ਪਾਲਿਸੀ ਰਿਸਰਚ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਹੋਰ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਗਾਹ ਮਾਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ, ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਤੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਸਬੰਧੀ ਬਦਲ ਰਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਇਹਨਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 'ਚ ਜਲਵਾਯੂ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਤੇ ਵਿਗਾੜਾਂ ਦੇ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਤੇ ਅੰਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਣ ਦੀਆਂ ਪੋਸ਼ਨਗੋਗੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਥੇ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਵਿਗਾੜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੇ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਖੇਤਰ ਤੇ ਖੇਤੀ ਜਿਣਸਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ 'ਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੇ ਨਜ਼ਰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ 'ਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਘਟਣਾ, ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਦੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਘਟਣਾ, ਕੀੜਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਹਮਲਾਵਰ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਹੋਏ ਖਤਰੇ, ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਲਗਾਤਾਰ ਨੀਵਾਂ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਾ ਤੇ ਵਪਾਰਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਖਪਤ ਲਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜਮੀਨ ਦੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਹੋਣਾ। ਗਲੋਬਲ ਫੂਡ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ਿਆਂ

ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ 2050 ਤੱਕ ਭੋਜਨ ਉਤਪਾਦਨ 'ਚ 8 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਘੱਟਣ ਦੇ ਖਸਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਰਤ 'ਚ ਕੁੱਲ ਭੋਜਨ ਉਤਪਾਦਨ 'ਚ 16 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਕਮੀ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਤਰ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਲਈ ਅਨੁਮਾਨ 34 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਲਈ 18 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਜਾਪਾਨ 17 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਬਰਤਾਨੀਆ ਲਈ 7 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਤੇ ਚੀਨ ਲਈ 5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਘੱਟਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਖੇਤੀ ਜਿਣਸਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਘੱਟਣ ਕਾਰਨ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲੱਗੇਗੀ, ਖਾਸਕਰ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਗਰੀਬ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਭੋਜਨ ਤੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਭੋਜਨ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਇਹ ਸੁਭਾਵਕ ਹੈ ਕਿ ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣੇ ਆਪਣੇ ਮੁਨਾਫੇ ਲਈ ਖੇਤੀ ਜਿਣਸਾਂ ਦੀ ਜਖੀਰਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਕਾਲਾਬਾਜ਼ਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੌਂਝੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਤੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੀ ਕਗਾਰ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਵਾਧਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ। ਅੰਦਾਜ਼ਿਆਂ ਮੁਤਾਬਿਕ 2030 ਤੱਕ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ, ਲਗਭਗ 6.5 ਕਰੋੜ ਹੋਰ ਲੋਕ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਵਿਗਾੜਾਂ ਕਾਰਨ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੇ ਖਤਰੇ 'ਚ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ। ਆਲਮੀ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀ-ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੇ ਜੋਖਮ 'ਚ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ, ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ, ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਗਭਗ 1.7 ਕਰੋੜ ਹੋਰ ਲੋਕ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੀ ਕਗਾਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਗੇ। ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਰੀਪਬਲਿਕ ਆਫ ਕਾਂਗੋ 'ਚ 48 ਲੱਖ ਵਾਧੂ ਲੋਕ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੇ ਖਤਰੇ 'ਚ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ ਇਹ ਵੀ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਤੇ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਭਾਰਤ 'ਚ 2030 ਤੱਕ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੀ ਕਗਾਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 7.39 ਕਰੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ 2050 ਤੱਕ ਘੱਟ ਕੇ 4.5 ਕਰੋੜ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਤੇ ਵਿਗਾੜ ਇਵੇਂ ਹੀ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ 2030 'ਚ ਭਾਰਤ 'ਚ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੀ ਕਗਾਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 9.06 ਕਰੋੜ ਹੋ

ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਤੇ ਵਿਗਾੜ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੁੱਲ ਭੋਜਨ ਉਤਪਾਦਨ 'ਚ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕ ਖਾਸਕਰ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਖਮਰੀ ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਖਤਰੇ 'ਚ ਪੈ ਜਾਣਗੇ।

ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੇ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਤੇ ਵਿਗਾੜਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਨਾਂ 'ਚ ਮੱਧਮ ਤੇ ਅਤਿਅੰਤ ਤਾਪਮਾਨਾਂ 'ਚ ਵਾਧਾ ਤੇ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਦੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਦੀ ਉੱਚੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ, ਹਿਮਾਲੀਅਨ ਗਲੇਸੀਅਰਾਂ 'ਚ ਪਿਘਲਣ ਦੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਦਰ ਅਤੇ ਗਰਮੀ ਵਧਣ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਔਸਤ ਵਰਖਾ ਕਾਰਨ ਮੌਨਸੂਨ ਦੀਆਂ ਤਬਾਹੀ ਵਾਲੀਆਂ ਬਾਰਸ਼ਾਂ ਸਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਮਿਸਾਲ ਹੁਣੇ ਹੀ ਨੇਪਾਲ 'ਚ ਆਏ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਨੇਪਾਲ 'ਚ ਬਹੁਤ ਤਬਾਹੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਬਹੁਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਗੁਆਉਣੀ ਪਈ ਹੈ। ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਤੇ ਵਿਗਾੜਾਂ ਦੇ ਇਹ ਖਤਰੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਧਣ ਅਤੇ ਗਹਿਰੇ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 2100 ਤੱਕ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਔਸਤ ਤਾਪਮਾਨ 2.4 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਅਤੇ 4.4 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਧਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 2100 ਤੱਕ ਗਰਮੀ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਜਾਂ ਚਾਰ ਗੁਣਾ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਦਾ ਵੀ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ।

ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਤੇ ਵਿਗਾੜਾਂ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਪਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਸਲੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੱਲ ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ 'ਚ ਉਹ ਫਸਲਾਂ ਬੀਜਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਜਲਵਾਯੂ 'ਤੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹੋਣ। ਨਾਲ ਹੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੋਜ ਤੇ ਵਿਕਾਸ 'ਚ ਜਨਤਕ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ 'ਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ 'ਚ ਜਨਤਕ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਿਗੁਣਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਮਸ਼ੀਨੀਕਰਨ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਨਮੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਨੂੰ ਫੇਰੀ ਅਤੇ ਤਰਜੀਹੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਖਾਦ ਸਬਸਿਡੀਆਂ, ਊਰਜਾ ਨੀਤੀ, ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਿਧੀਆਂ 'ਚ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਸਹੀ ਸਾਸਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹਾਂਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਲਚਕਤਾ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸੈਕਟਰ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸੰਮਿਲਿਤ, ਟਿਕਾਊ ਅਤੇ ਲਚਕੀਲਾ ਬਣਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ।

ਡਾ. ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ

ਏ ਆਈ ਦਾ ਦੌਰ: ਭਰੋਸਾ ਹੀ ਅਸਲ ਕੁੰਜੀ

ਪੱਚੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 9/11 ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਜੁਲਾਈ 2001 ਵਿੱਚ ਪਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ਰਫ ਨਾਲ ਹੋਏ ਅਸਫਲ ਆਗਰਾ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਸਨ, ਤੇ ਓਧਰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਉਦੋਂ ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖਤਰੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਮੁਸ਼ਰਫ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਦੀ ਫੌਜੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ ਨੂੰ ਨਾ ਲੱਭ ਸਕੀ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ

ਅਲਕਾਇਦਾ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਹ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਬੰਬ ਮਾਰ ਕੇ ਵਾਪਸ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਣਗੇ। ਅੱਜ, ਪੱਚੀ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਕਤਵਰ ਦੇਸ਼ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਧਿਆਨ ਹਟਾ ਕੇ ਐਂਥ੍ਰੋਪਿਕ ਅਤੇ ਓਪਨਏਆਈ ਵਰਗੀਆਂ ਤਾਕਤਵਰ ਪਰ ਨਿੱਜੀ ਏ ਆਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਬੁੱਧੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕਾਫੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੌੜ ਵਿੱਚ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਹਫਤੇ ਦੇ, ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਏ ਆਈ ਖੋਜੀ ਨੇ ਇਸ ਕੋਸ਼ਿਸ ਉੱਤੇ ਪਾਣੀ ਫੇਰਦਿਆਂ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ-ਟੋਕ ਦੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਵਾਲੇ ਏ ਆਈ ਮਾਡਲ ਇੱਕ ਦਿਨ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣਗੇ।

ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਬਾਹੀ ਦੀਆਂ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀਆਂ ਜਿਆਦਾ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਟਿਕਦੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਥੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪਹਿਲਗਾਮ ਵਿੱਚ ਛੁੱਟੀ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕੋਈ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲਾ ਤੁਹਾਡੀ ਜਾਨ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ, ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰੇਆਮ ਮਿਲਦੀ ਹੋਰੇਇਨ ਜਾਂ ਚਿੱਟੇ ਦੀ ਭੈੜੀ ਆਦਤ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਜੇ ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਚ ਗਏ ਤਾਂ ਜੌਹਨ ਮੇਨਾਰਡ ਕੀਨਜ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਆਖਰਕਾਰ, ਇੱਕ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਸਭ ਨੇ ਮਰਨਾ ਹੀ ਹੈ'। ਅਸਲ ਸਮੱਸਿਆ ਮੌਤ ਜਾਂ ਹਲਕੀ-ਫੁਲਕੀ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਦਾ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਯਾਦਦਾਸਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜਿੰਦਾ ਰਹਿਣ ਤੱਕ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਆਖਰਕਾਰ, ਅਸੀਂ 1881 ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਹਾਂ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬੰਬਈ ਦੇ ਗੋਕੁਲਦਾਸ



ਤੇਜਪਾਲ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ 1885 ਵਿੱਚ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਬਣਨ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ। 'ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਣਨ ਅਤੇ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਖਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੀ ਇੱਕ ਪੱਕੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਜਸਟਿਸ ਦੀਪਕ ਗੁਪਤਾ ਨੇ 7 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ 'ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਸਲੀ ਅਰਥ' ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੋੜ ਉੱਤੇ ਲਿਖੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਵਿੱਚ, ਉੱਘੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਕਰਨ ਬਾਪਰ ਨਾਲ ਇੱਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੌਰਾਨ 'ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਦੁਹਰਾਇਆ। ਜਸਟਿਸ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਮਾਲਕ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਟਰਸਟ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜੋੜਿਆ ਕਿ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ 'ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਨੇ ਸਨਸਨੀਏਜ਼ ਅਤੇ ਪੀਲੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਖਤਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ।

ਪਿਆਰੇ ਪਾਠਕੋ, ਆਪਣੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਨਾ ਇਸ ਕਾਲਮ ਦਾ ਅਸਲ ਮਕਸਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਸਲ ਗੱਲ ਇਹ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖਬਰਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ

ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਲਾਂ, ਦਹਾਕਿਆਂ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਪੂਰੀ ਸਦੀ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕਮਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਇਸ ਏ ਆਈ ਦੇ ਜੋਖਮ ਭਰੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਬਦਲਣ ਅਤੇ ਤੋੜਨ-ਮਰੋੜਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੁਣ ਸਾਫ਼ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਮੁੱਢਲਾ ਫਰਜ਼ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲਗਾਤਾਰ ਬਦਲਦੇ ਇਸ ਖਤਰੇ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰੀਏ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਚੋਣ ਸਿਰਫ਼ ਤਕਨੀਕੀ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਖੁਦ ਮਨੁੱਖੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ।

ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਮੌੜ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਵੇ। ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਜੋੜ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਤਬਾਹੀ ਸਿਰਫ਼ ਏ ਆਈ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਭਰੋਸੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਭਾਵ ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਪੜਤਾਲ ਕਰੋ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੂਜੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਸੀਤ ਯੁੱਧ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਰਾਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰੇਗਾ ਪਰ ਅੱਜ ਇਹ ਮੀਡੀਆ ਏ ਆਈ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਸਾਂ ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹ ਸਮਾਂ ਯਾਦ ਹੈ ਜਦੋਂ ਟੀਵੀ ਸਕ੍ਰੀਨਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਉੱਤੇ ਸਿਰਫ਼ 'ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ' ਦਾ ਹੀ ਪੂਰਾ ਦਬਦਬਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਦੌਰ ਦੀ ਉਹ ਬੇਚੈਨੀ ਨੂੰ ਵੀ ਚੇਤੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੋ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਪਵਾਦ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਵੰਡਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਇੱਕ ਪਵਿੱਤਰ ਵਿਸ਼ਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ 'ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਦਿਸਟੀਕੋਣ' ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਣਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਤੁਰੰਤ ਸਮਝ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਬੀਤੇ ਹੋਏ ਪੁਰਾਣੇ ਯੁੱਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਇੰਟਰਵਿਊਜ਼ ਨੂੰ ਸਪਾਂਸਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਕੋਈ ਮੀਡੀਆ ਹਾਊਸ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੰਟਰਵਿਊਜ਼ ਉੱਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸੋਚ ਦੀ ਮੋਹਰ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ, ਹਾਲਾਤ ਫਿਰ ਘੁੰਮ ਕੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਫਰਕ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨਿੱਜੀ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਵੀ ਅਕਸਰ ਸਰਕਾਰ

ਅੱਗੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਤਾਂ ਪੁਰਾਣੀ ਖੇਡ ਹੈ, ਪਰ ਜੋ ਨਵੀਂ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਮੀਡੀਆ ਵੱਲੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵਰਗੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਏ ਆਈ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਇੱਕ ਸਾਧਾਰਨ ਖਬਰ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਇੱਕ ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਟੀ ਆਰ ਪੀ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿੱਚ ਹੋਠਾਂ ਡਿੱਗਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਪੱਖਪਾਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਖਤਰਨਾਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਵਿਡੀਓ ਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਚੀਨ ਵਰਗੇ ਸਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਅੰਗ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਚੀਨੀ ਫੌਜ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਅਖੰਡਤਾ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਮੀਡੀਆ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਖਬਰਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਇਸ ਉਲਟਫੇਰ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਨਤੀਜਾ ਸੋਸਲ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਉਭਾਰ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕੋਕੋਰੋਚ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਰਗੇ ਸੋਸਲ ਮੀਡੀਆ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਅਸਲ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਫੈਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੋ ਕੰਮ ਰਵਾਇਤੀ ਮੀਡੀਆ ਕਈ ਵਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਸੋਸਲ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਕੇ ਅਕਸਰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਸਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਮੀਰ ਦੇ ਰਾਖੇ ਅਸੀਂ, ਯਾਨੀ ਰਵਾਇਤੀ ਮੀਡੀਆ, ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਉਹ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ ਜਾਂ ਸੋਸਲ ਮੀਡੀਆ ਹੈਂਡਲ ਜੋ ਕਈ ਵਾਰ ਏ ਆਈ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਏ ਆਈ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਲਟ ਚੱਲਣ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਕਿਵੇਂ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਪੱਚੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਲੰਮੇ ਸਫਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਮਹਿਜ਼ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਦੇ ਖਤਰੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ 'ਭਰੋਸਾ' ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕੁੰਜੀ ਹੈ।

ਜਯੋਤੀ ਮਲਹੋਤਰਾ

ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਹੈਰਲਡ

ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ, ਸਾਹਿਤਕ ਕ੍ਰਿਤਾਂ, ਜਾਇਦਾਦ ਸੰਬੰਧੀ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਤੇ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਛਪਵਾਉਣ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਈ-ਮੇਲ ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਇਹ ਸਭ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸਮਗਰੀ ਹਰ ਮਹੀਨੇ 20 ਤਰੀਖ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ। **ਸੰਪਰਕ 0437641033**

ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਛਪਵਾਉਣਾ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 20 ਤਰੀਖ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇ।

If somebody wishes to discontinue the advertisement, then please intimate us by calling 0437641033 before 20th every month.

thepunjabherald1@gmail.com

ਕਪਾਹ ਹੇਰ ਘਟੇ ਰਕਬੇ ਦੀਆਂ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਚੁਣੌਤੀਆਂ

ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸਾਉਣੀ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ 'ਚ ਮੁੱਖ, ਕਪਾਹ ਦੀ ਖੇਤੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਕਪਾਹ ਪੱਟੀ (ਬਠਿੰਡਾ, ਮਾਨਸਾ, ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਤੇ ਬਰਨਾਲਾ) 'ਚ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਝੋਨੇ ਤੇ ਹੋਰ ਫਸਲਾਂ ਵੱਲ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਲ 1980 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਚ (1988-89) ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਪਾਹ ਹੇਠ ਲਗਭਗ 7.58 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ 2006 'ਚ ਬੀਟੀ (ਨਵ) ਕਪਾਹ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨੇ ਕਪਾਹ ਉਤਪਾਦਕਾਂ 'ਚ ਉਮੀਦ ਜਗਾਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਹੇਠ ਰਕਬਾ ਵਧਿਆ ਤੇ ਆਮਦਨ 'ਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ 2014-15 ਤੱਕ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਫਸਲ 45 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬੇ 'ਚ ਬੀਜੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। 2015 'ਚ ਚਿੱਟੀ ਮੱਖੀ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2021 ਤੋਂ ਗੁਲਾਬੀ ਸੁੰਡੀ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਹਮਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਰਕਬੇ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ 'ਚ ਤੇਜ਼ੀ ਆਈ ਅਤੇ ਇਹ ਘਟ ਕੇ 3.39 ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਜਿਸ 'ਚ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਔਸਤ ਝਾੜ 197 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਰੂ ਸੀ ਤੇ ਕੁੱਲ ਉਤਪਾਦਨ 3.39 ਲੱਖ ਗੰਢਾਂ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਰਵਾਇਤੀ ਕਪਾਹ ਦੀ ਖੇਤੀ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸੁੰਗੜਨ ਕਾਰਨ ਇਸ ਫਸਲ ਹੇਠ ਰਕਬਾ 2025 ਦੌਰਾਨ ਲਗਭਗ 1.28 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਤੋਂ ਘਟ ਕੇ ਇਸ ਸਾਲ ਲਗਭਗ 80,000 ਹੈਕਟੇਅਰ ਦੇ 'ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ' ਤੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਚਿੱਟੀ ਮੱਖੀ ਤੇ ਗੁਲਾਬੀ ਸੁੰਡੀ ਦੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਹਮਲਿਆਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੀੜਿਆਂ 'ਚ ਰਸਾਇਣਕ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਧਕ ਸ਼ਕਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਪਾਹ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ 'ਚ ਭਾਰੀ ਗਿਰਾਵਟ ਆਈ ਹੈ ਤੇ ਕਪਾਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਖਮ ਭਰੀ ਫਸਲ ਬਣ ਗਈ ਹੈ।

ਕਪਾਹ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਔਸਤ ਝਾੜ ਜੋ 8 ਤੋਂ 12 ਕੁਇੰਟਲ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਹੁਣ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਘਟ ਕੇ ਲਗਭਗ 56 ਕੁਇੰਟਲ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕੀਮਤ 9,000-10,000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਵੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਕੁੱਲ ਕਮਾਈ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਲੱਗਭੱਗ 50,000-60,000 ਰੁਪਏ ਹੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਤੇ ਖੇਤੀ ਦੇ ਖਰਚੇ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਨਾਫਾ ਬਹੁਤ ਘਟ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

'ਕਾਟਨ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ' ਤੇ

ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਤੇ ਐਮਐੱਸਪੀ 'ਤੇ ਖਰੀਦ ਰਾਹੀਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਅਸਥਿਰਤਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਪਾਹ ਦੀ ਖਰੀਦ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੁੱਲ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ 10 ਫੀਸਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਇਹ

ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਪਾਹ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਕਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੌਸਮ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਦੀ ਬੇਭਰੋਸਗੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਕ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਕਪਾਹ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦੇ ਹਨ। ਬੇਮੌਸਮੀ ਬਾਰਿਸ਼, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਣੀ

ਮਹਿੰਗੀ ਦਰਾਮਦ ਕਾਰਨ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਮਿੱਲਾਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਲਗਭਗ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਪਾਹ ਦੇ ਰਕਬੇ 'ਚ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦਾ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਕਪਾਹ ਦੀ ਚੁਗਾਈ ਸਮੇਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਅਸਰ ਪਿਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਚੁਗਾਈ ਦਾ ਰੇਟ 10-12 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਹੈ ਪਰ ਇਸ

ਘਟਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ 'ਚ ਮਿੱਤਰ ਕੀੜੇ-ਮਕੌੜੇ ਅਤੇ ਕੀੜਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਰੋਧਕ ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਵਧੇਰੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਘੱਟ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕਪਾਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਤਸਾਹਨ, ਸਬਸਿਡੀਆਂ, ਬੀਮਾਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਪਾਹ ਦੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਤੇ ਖਰੀਦ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫਸਲੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਸਲੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ 'ਚ ਅਪਨਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਜਲਵਾਯੂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਲਈ ਢੁਕਵੀਆਂ ਅਤੇ ਜਨੇਟਿਕ ਤੌਰ ਸੋਧੀਆਂ ਬੀਟੀ ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਕਪਾਹ ਦੇ ਖੇਤੀ ਦੇ ਮਸ਼ੀਨੀਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਖੋਜ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਘੱਟ ਸਮੇਂ 'ਚ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਹਾਈਬ੍ਰਿਡ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਉੱਚ ਹਾਰਵੈਸਟ ਇੰਡੈਕਸ, ਉੱਚ ਗਿਨਿੰਗ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਰੇਸ਼ੇ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਹਾਈਬ੍ਰਿਡਿਟੀ ਪਲਾਂਟਿੰਗ (ਵੱਧ ਘਣਤਾ ਵਾਲੀ ਬਿਜਾਈ) ਦੀ ਨਵੀਂ ਬਦਲਵੀਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨਾਲ, ਝਾੜ ਨੂੰ ਦੁੱਗਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਸਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੂਟੇ ਦੀ ਬਣਤਰ 'ਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਕੇ ਇਸਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨੀ ਚੁਗਾਈ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਖੋਜ ਤੇ ਵਿਕਾਸ 'ਚ ਨਿਵੇਸ਼, ਕਪਾਹ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਦੀਆਂ ਟਿਕਾਊ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ, ਕਪਾਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ 'ਚ ਕਪਾਹ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਖੇਤੀ 'ਚ ਆਰਥਿਕ, ਵਾਤਾਵਰਣਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਲਾਭ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ ਤੇ ਰਾਜ ਦਾ ਟਿਕਾਊ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਪਾਹ ਦੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਉੱਭਰਨਾ ਸਿਰਫ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ



ਲਗਭਗ ਨਾਮਾਤਰ ਹੈ। ਝੋਨੇ ਦੀ ਫਸਲ ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਗਿਰਾਵਟ 'ਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਝੋਨੇ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਪੱਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਪਸੰਦ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਪਿਛਲੇ ਲਗਭਗ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਡੇਢ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ 'ਚ। ਸਿੰਚਾਈ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਵਧਣ ਨਾਲ, ਜਿਹੜੇ ਕਿਸਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਤੇ ਗੁਣਵੱਤਾ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਪਾਹ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੁਣ ਝੋਨੇ ਦੀ ਖੇਤੀ ਵੱਲ ਮੁੜਨਾ ਆਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਠ (ਐਮਐੱਸਪੀ) 'ਤੇ ਯਕੀਨੀ ਖਰੀਦ, ਮੰਡੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨੈੱਟਵਰਕ, ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਅਦਾਇਗੀ ਤੇ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਨੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਫਸਲ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਆਮਦਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਪਾਹ ਦੀ ਫਸਲ ਨੂੰ ਉਸ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਵਧੀਆ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੇ ਬੀਜਾਂ ਤੇ ਖੇਤੀ ਰਸਾਇਣਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ

ਦੀ ਕਿੱਲਤ ਅਤੇ ਫਸਲੀ ਰੋਗਾਂ ਨੇ ਕਪਾਹ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਲਈ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਚ ਘਾਟ-ਵਾਧ ਨੇ ਵੀ ਕਪਾਹ ਦੀ ਖੇਤੀ ਬਾਰੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਡਰ ਜਾਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇੱਕੋ ਸੀਜ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਕੀਮਤਾਂ 'ਚ 20 ਫੀਸਦ ਤੱਕ ਦਾ ਉਤਰਾਅ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸਮਿਆਂ ਬਾਰੇ ਯਾਦ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਚ ਅਚਾਨਕ ਗਿਰਾਵਟ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਉਮੀਦ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਰਹੀ ਅਤੇ ਉਹ ਕਪਾਹ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਜ਼ੋਖਮ ਉਠਾਉਣ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਗਏ।

ਕਪਾਹ ਦੇ ਉਪਤਾਦਨ 'ਚ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਕਪਾਹ ਕੱਤਣ ਅਤੇ ਜਿਨਿੰਗ ਮਿੱਲਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਦਯੋਗਾਂ 'ਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਲ 2010 'ਚ ਰਾਜ 'ਚ ਮੌਜੂਦਾ 400 ਜਿਨਿੰਗ ਮਿੱਲਾਂ 'ਚੋਂ 80 ਫੀਸਦ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਥਾਨਕ ਕਪਾਹ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ 'ਚ ਕਮੀ ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਕਾਰਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟੈਕਸ (ਡਿਊਟੀਆਂ) ਕਾਰਨ

ਕੰਮ ਲਈ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨੇ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਇਸ ਫਸਲ ਨਾਲ ਮੋਹ ਭੰਗ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਜੀ ਰਾਮ ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਮਨਰੋਗਾ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਬੰਦ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸਥਿਤੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਸੁਖਾਵੀਂ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਫਸਲੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਲਈ ਕਪਾਹ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਇਕ ਬਦਲਵੇਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਇਕ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਬਦਲਵੇਂ ਫਸਲ ਵਜੋਂ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਫਸਲੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਲਈ, ਸਗੋਂ ਕਪਾਹ ਦੀ ਗਿਨਿੰਗ, ਸਪਿਨਿੰਗ ਤੇ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਮਿੱਲਾਂ ਦੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਲਈ, ਨਾਲ ਹੀ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਵੀ। ਇਸ ਯਤਨ 'ਚ ਢੁਕਵੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕੁਸ਼ਲ ਸਿੰਚਾਈ ਤਕਨੀਕਾਂ ਅਤੇ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ 'ਚ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਮੀ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਟ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਭਿਆਸ ਜੋ ਰਸਾਇਣਕ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਨੂੰ

ਲੁੱਟਾਂ, ਚੋਰੀਆਂ ਤੇ ਡਾਕੇ !

ਚੋਰ ਤੇ ਚੋਰੀਆਂ ਪਹਿਲੇ ਜਮਾਨਿਆਂ 'ਚ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਚੋਰ ਆਮ ਕਰਕੇ ਡੰਗਰ ਪਸ਼ੂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਜਾਂ ਘਰਾਂ 'ਚ ਪਾੜ ਪਾ ਕੇ ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਕੁਝ ਚੋਰ ਤਾਂ ਨੰਗੇ ਪਿੰਡੇ 'ਤੇ ਤੇਲ ਲਾ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਫੜੇ ਨਾ ਜਾਣ, ਛੁੜਾ ਕੇ ਉਹ ਜਾਣ ਤੇ ਔਹ ਜਾਣ। ਹੁਣ ਵਕਤ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਚੋਰੀ ਦੇ ਰੰਗ ਢੰਗ ਵੀ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ। ਨਿੱਕੇ ਮੋਟੇ ਨਸੇ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤਾਂ ਟੂਟੀਆਂ ਤੇ ਘਰ ਦੇ ਭਾਂਡਿਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਾਂ ਕਿਤੇ ਸੜਕ ਦੀਆਂ ਗਰਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਵਾਢਾ ਲਾ ਲਿਆ। ਤੇ ਜਾਂ ਹੱਦ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜੇਬ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾ ਕੇ ਸਫਾਈ ਕਰ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਦਰਅਸਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਨਸੇ ਦੀ ਤਲਬ ਹੀ ਮਿਟਾਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਰਤਾ ਵੱਡੇ ਚੋਰ ਵੱਡੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਤਾਕ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਘਰਵਾਲੇ ਕਦੋਂ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਤੇ ਉਹ ਨਕਦੀ ਸੋਨਾ ਤੇ ਕੀਮਤੀ ਸਾਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਤਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਣ। ਅਜੋਕੇ ਦੌਰ 'ਚ ਤਾਂ ਲਗਭਗ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਜਵਾਕ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਹਨ। ਵੱਡਿਆਂ-ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਰੋਲਾਂ ਪਾਉਣ 'ਤੇ ਸੱਟ-ਫੋਟ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਤਲ ਤੱਕ ਵੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।



ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੁੱਟਾਂ ਖੋਹਾਂ ਤੇ ਚੋਰੀਆਂ 'ਚ ਢੇਰ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਪਰ ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਕਿਹੜਾ ਕੰਨ ਧਰਦੀਆਂ ਹਨ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦੀ ਹਿੱਸਾ-ਪੱਤੀ ਜਾਂ ਭਾਈਵਾਲੀ ਤੋਂ ਵੀ ਮੁਨਕਰ ਹੋਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਚੋਰੀਆਂ ਤਾਂ ਛੱਡੋ ਡਾਕੇ ਵੀ ਆਮ ਹੀ

ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਡਾਕੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਚੋਰਨੁਮਾ ਡਾਕੂਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਡਾਕੇ ਮਾਰਨੇ ਹੀ ਹੋਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਦੋ ਚੋਰ-ਡਾਕੂ ਜੁ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕੁਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਕਿਹੜਾ ਮਾਣ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਪਬਲਿਕ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ 'ਤੇ ਕੀ ਡਾਕੇ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਦੇ। ਫਰਕ

ਸਿਰਫ ਏਨਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਕੈਟਾਗਰੀ ਦੇ ਚੋਰਾਂ ਡਾਕੂਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ। ਵਿਚਾਰੇ ਆਮ ਜਿਹੇ ਚੋਰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਕ 'ਤੇ ਹੀ ਚੋਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮੁਫਤ 'ਚ ਹੀ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਰੱਖਿਐ। ਕਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਚੋਰੀਆਂ ਦੀ ਸਾਰ ਲਈ ਹੈ। ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਕੋਈ ਜਣਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲੁੱਟੇ ਤੇ ਲੁੱਟ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਮਝੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਦਤ ਨਾਲ ਸੋਚਣਾ ਵਿਚਾਰਣਾ ਬਣਦੇ ਉੱਥੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤ ਮਾਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਚੋਰੀ 'ਤੇ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਰੋਕ ਲੱਗਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਚੋਰਾਂ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਅਜੇ ਵੀ ਨੱਥ ਨਾ ਪਈ ਗਈ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖਾਂ ਤੇ ਗੁਰੂਆਂ ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹਰ ਪਾਸੇ ਚੋਰ ਹੀ ਚੋਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੇ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਚੋਰਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਕਹਿਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਾਂਗੇ?

ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਸੇਖੋਂ

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ

ਅਵਤਾਰ ਐਸ. ਸੰਘਾ

ਨਵੇਂ ਘਰ ਦਾ ਚਾਅ

ਸਿਡਨੀ ਜਿਹੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਬਣਾਏ ਘਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਚਾਅ ਅਕਸਰ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਰਿਵਾਜ਼ ਹੈ, ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਦੌੜ ਵੀ ਹੈ: ਪਹਿਲਾ ਛੋਟੀ ਛੋਟੀ ਇੱਕ ਘਰ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ। ਪਰਵਾਸੀ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਕਿਰਾਏ ਦਾਰ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਮਾਲਕ ਬਣਨਾ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਪੈਸਾ ਕਿਸ਼ਤ ਤੇ ਲਗਾਏ ਪੈਸੇ ਨਾਲੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਘਟੀਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਰਾਇਆ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਹੈ, ਕਿਸ਼ਤ ਪੈਸੇ ਦਾ ਸਹੀ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੈ। ਕਿਰਾਇਆ ਪੈਸੇ ਦੀ ਰਾਖ ਏ ਤੇ ਕਿਸ਼ਤ ਪੈਸੇ ਦੀ ਸਾਖ ਏ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਛੋਟੀ ਛੋਟੀ ਇੱਕ ਘਰ ਖਰੀਦ ਹੀ ਲਵੇ। ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਕਰਜ਼ਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਕਰਜ਼ਾ ਸੁਆਹ ਜਿਹੀ ਪੋਸਟਲਿੰਗ ਤੇ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਪਰਵਾਸੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੈਸੇ ਸਲਿੱਪ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਪੈਸੇ ਸਲਿੱਪ ਪਰਵਾਸੀ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਲਈ ਕਸਤੂਰੀ ਜਿਹੀ। ਪਹਿਲਾ ਛੋਟਾ ਘਰ ਅਕਸਰ ਯੂਨਿਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਟਾਊਨ ਹਾਊਸ ਤੇ ਵਿਲਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇੱਕ ਹੋਰ ਯੂਨਿਟ ਜਾਂ ਛੋਟਾ ਘਰ ਖਰੀਦ ਲਵੇ। ਇਸਨੂੰ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿਓ। ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀਮਤਾਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਵਧਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਵਾਧੂ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਘਰ ਵੇਚ ਦਿਓ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਸ ਸੈਂਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਦਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਵੋ। ਫਿਰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਵੱਡਾ ਘਰ ਲੈ ਕੇ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਦੇ ਦਿਓ। ਕਿਸ਼ਤ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਕਿਰਾਏ ਤੋਂ ਹੀ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਕੀਮਤ ਵਧਦੀ ਹੈ ਉਹ ਅਸਲੀ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਚਾਅ ਅਤੇ ਸ਼ੇਖੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਓ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਘਰ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਣ ਦਾ ਵੱਧ ਰੋਅਬ ਹੈ, ਕਿਸ਼ਤ ਦਾ ਡਰ ਘੱਟ ਹੈ। 10-12 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਐਸੀ ਸਟੇਜ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਿਹਨਤੀ ਤੇ ਘੱਟ ਖਰਚੇ ਉੱਤੇ ਪਾਸ ਇੱਕ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਘਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਘਰ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਇਹਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਬਲ ਇੱਛਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇਹ ਘਰ ਦਿਖਾਵੇ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਬਲ ਇੱਛਾ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਉਸਦਾ ਸਾਡੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਅਮੀਰੀ ਦਾ ਰੋਅਬ ਪਾਉਣ ਦਾ ਚਾਅ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡਾ ਦਿਲ ਭਾਵੇਂ ਕਰੇ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰੇ, ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਘਰ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਦਿਖਾਵੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਲੱਖ ਕਰੀ ਜਾਓ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜਿਹੇ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਕਮਰ ਦੇਖ ਲਏ ਜਾਂ ਸਾਰਾ ਘਰ ਦੇਖ ਲਿਆ— ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਹੀ ਦੋ ਪਰੰਤੂ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਤੱਕ ਸਾਰਾ ਘਰ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਇੱਛਾ ਜ਼ੋਰ ਪਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਆਪਾਂ ਕਿਸੇ ਡੰਗਰ ਵੱਡੇ ਨੂੰ ਨਾਲ (ਪਾਈਪ) ਰਾਹੀਂ ਪਤਾਵਾ ਖੁਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਭੂਆ' ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ। ਭੂਆ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਤੁੰਨ ਤੁੰਨ ਕੇ ਖਾਣਾ ਖਵਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਆਖਰ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਖਾਣਾ ਚੋਰੀ ਚੋਰੀ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਖਵਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਭੂਆ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ ਦੀ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਤਸੱਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਵੇਂ ਹੀ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਤੱਕ ਪੂਰਾ ਘਰ ਦਿਖਾ ਕੇ ਤਸੱਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਲੈਵਲ ਦੇਖ ਕੇ ਕਹਿ ਕਿ ਬੱਸ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਉੱਪਰ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਮਾਲਕ ਫਿਰ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿੱਛਿਓਂ ਨਹੀਂ ਹਟੇਗਾ। ਆਪਣੇ ਪੱਤੇ ਨੂੰ ਕਹੋਗਾ— 'ਜਾਹ ਅੰਕਲ ਨੂੰ ਉੱਪਰਲੀ ਮੰਜਿਲ ਤੇ ਉਸਤਾਂ ਵੀ ਉੱਪਰਲੀ ਮੰਜਿਲ ਦਿਖਾ ਕੇ ਲਿਆ। ਸਾਰੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰ ਮਰਵਾ ਦੇਵੀ।' ਮਾਲਕ ਆਸ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਹੇ— 'ਕਿਆ ਬਾਤ ਹੈ ਬਈ, ਬੜੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਕਮਰੇ ਨੇ, ਬੜੀ ਸੁਹਣੀ ਲੱਕੜ ਦਾ ਫਰਸ਼ ਏ, ਬਲਾਈਡ ਸਟਰ ਤਾਂ ਕਮਾਲ ਦੇ ਹਨ, ਬੜੇ ਕਮਾਲ ਦੇ ਬਾਬਰੂਮ ਹਨ, ਕਈ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਿਲਟ ਇਨ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਫਰਨੀਚਰ ਤਾਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਕਮਾਲ ਦਾ ਹੈ ਏ, ਟੀ. ਵੀ. ਸਕਰੀਨ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਲਗਵਾਈ ਏ, ਥੀਏਟਰ ਰੂਮ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੇਵਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ, ਦੋ ਡੈਸਕਟੌਪ ਪਏ ਹਨ, ਜਿੰਮ ਬਣਾ ਕੇ ਤਾਂ ਕਮਾਲ ਹੀ ਕਦ ਦਿੱਤੀ, ਡੈਕੋਰੇਸ਼ਨ ਮੈਨਟੀਫੈਕਟ ਕਿੱਥੋਂ ਲਏ ਸੀ, ਪੋਸਟਰ ਵੀ ਸਪੈਸ਼ਲ ਮੰਗਵਾਏ ਲਗਦੇ ਹਨ ਆਦਿ। ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲ ਕਹੇਗਾ— 'ਐਹ ਚੰਜ ਕੋਸਟਰੋਕ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੀ ਏ, ਆਹ ਐਮਾਜ਼ਾਨ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾਈ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਪਰਦੇ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਆਏ ਹਨ, ਸਮਾ ਹਰਵੀ ਨਾਕਮਨ (Harvey Norman) ਤੋਂ ਲਿਆ ਏ, ਸੋਫੇ ਫਰਨੀਚਰ ਫਰਨੀਚਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗੇ ਲਏ ਹਨ, ਕਾਰਪੈਟਸ ਫਲਾਣੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਬਸਟ (Bust) ਬੜਾ ਮਹਿੰਗਾ ਹੈ।' ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਆਸ ਰੱਖੇਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਹੋ— 'ਐਸਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਤੇ ਮਹਿੰਦਾ ਆਖਰਾਜਾਤ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਏ। ਕਮਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।' ਫਿਰ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕਹੇ— 'ਅੰਕਲ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਅਜੇ ਬੇਸਮੈਂਟ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਏ ਨਹੀਂ।' ਆਉ ਲਿਫਟ ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਬੇਸਮੈਂਟ ਵਲ ਨੂੰ ਉਤਰੀਓ। ਉਹ ਲਿਫਟ ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਕਰਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੇਸਮੈਂਟ ਤੇ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਕਹੇਗਾ— 'ਐਹ ਟਰੈਡਮਿਲ ਏ, ਆਹ ਗਰਾਜ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਕਾਰਾਂ— BMW, Audi ਤੇ Mercedes ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ। ਆਹ ਨਾਲ ਲਗਦਾ ਸਟੋਰ ਏ, ਐਹ ਜਿੰਮ ਦਾ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਏ।' ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਮੁੰਡਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੁੱਛੇ— 'ਕਿਵੇਂ ਲੱਗਾ, ਅੰਕਲ ਜੀ, ਲਿਫਟ ਬੜੇ ਘੱਟ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਏ।' ਅੰਕਲ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਪਏ— 'ਕਮਾਲ ਏ, ਬੇਟੇ! ਜਿੰਨਾ ਮਹਿੰਗਾ ਘਰ, ਓਨਾ ਹੀ ਮਹਿੰਗਾ ਸਮਾਨ!!'

“ਅੰਕਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਘਰ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਖਰਚਾ ਆਇਆ ਏ?”

“ਬੇਟੇ, ਮੈਂ ਪੱਕਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਦਾ। ਤੂੰ ਹੀ ਦੱਸ ਦੇਹ?”

“ਪੂਰਾ ਚਾਰ ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ।”

“ਤੁਸੀਂ ਜਿੰਮ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਵੋਗੇ?”

“ਅੰਕਲ, ਜਿੰਮ ਰੋਜ਼ ਕਿੱਥੋਂ ਕਰ ਹੁੰਦਾ। ਬਸ ਕਈ ਕਈ 15-20 ਮਿੰਟ ਲਗਾ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ।”

“ਫਿਰ ਇਹ ਬਣਾਇਆ ਕਾਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਏ? ਸਿਰਫ ਦਿਖਾਵੇ ਲਈ?”

“ਅੰਕਲ, ਜਿਵੇਂ ਮਰਜ਼ੀ ਸਮਝ ਲਵੋ। ਸਾਰੇ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੀ ਨੇ।”

“ਬੇਟੇ, ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਸੱਚ ਸੱਚ ਦੱਸੋ। ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਘਰ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹੋ ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਅਮੀਰੀ ਦਾ ਰੋਅਬ ਪਾ ਰਹੇ ਹੋ?”

“ਅੰਕਲ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਗੁੱਸਾ ਕਰ ਗਏ।”

“ਬੇਟੇ, ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਅਕਸਰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਮੀਰ ਲੋਕ ਜਾਂ ਉਹ ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਮਸਾਂ ਮਸਾਂ ਜੁੜਦਾ ਹੈ, ਆਪਣਾ ਘਰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਨੀਵਾਂ ਹੈ।”

ਮੁੰਡਾ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਿਆ।

ਜੇ ਸਮਾਨ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਉਸਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਮਹਿੰਗਾ ਸਮਾਨ ਮੈਂ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸਟੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਤੁਹਾਡੀ ਸਕਿੱਲ ਕੀ ਏ? ਤੁਹਾਡੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਕੀ ਏ? ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਨ? ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਪੌਸ਼ ਆਉਂਦੇ ਹੋ? ਇਹ ਸਭ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ੌਕ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ। ਤਾਜ ਮਹੱਲ ਤਾਂ ਹਰ ਕੋਈ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਜੇ ਪੈਸੇ ਕੋਲ ਹੋਣ। ਕੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪੁਸ਼ੀਸ਼ ਦਾ ਪਾਤਰ ਵੀ ਹੈ? ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਾਜ ਮਹੱਲ ਜਿਸ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਨ ਦੇ 15ਵੇਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਗਈ ਸੀ। ਰਾਜਾ ਅਯਾਜ਼ ਸੀ। ਘਰ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਾਏ ਪਰ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਦਿਖਾਵਾ ਤਿਆਗੋ। ਸਾਧਾਰਣ ਮੱਧਵਰਗੀ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਜਿਸਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਤੇ ਸੰਵਾਰ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਤੁਹਾਡੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ।

ਮੇਰੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਸੋਚਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਆਪਣੇ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸਦੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਚਾਹ ਆ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੀਤੀ ਤੇ ਜਲਦੀ ਜਲਦੀ ਉੱਥੋਂ ਰੁਖਸਤ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਭਾਸ਼ਣ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਤਪਸਰਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮੈਨੂੰ ਵੈਸੇ ਇੱਕ ਸੋਚ ਖੁਸ਼ੀ ਜ਼ਰੂਰ ਬਖਸ਼ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਹਰ ਪਰਵਾਸੀ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਐਸੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਗੁਜ਼ਰ ਕੇ ਆਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੌਰ ਨੂੰ ਗਰੀਬੜਾ ਦੌਰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ— ਇਹ ਦੌਰ ਖੇਤਾਂ ਤੋਂ ਫਲ ਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਭਰਨ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਟਾਇਲਟਾਂ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਚੌਕੀਦਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਖਬਾਰਾਂ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਰੈਸਟੋਰੈਂਟਾਂ ਤੇ ਡਾਂਡੇ ਮਾਜਣ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਕੁਝ ਹੈ ਫਿਰ ਦਿਖਾਵਾ ਤੇ ਘਮੰਡ ਕਾਹਦਾ?

- ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮਹਿਕ -

ਹਰਭਜਨ ਬਾਜਵਾ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਦਿਆਂ

ਫੋਟੋਗਰਾਫੀ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਮਕਾਰਾਂ ਅੰਦਰ ਬਣਾਏ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਪਛਾਣ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹਰਭਜਨ ਬਾਜਵਾ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਦਰਮਿਆਨ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। 12 ਸਤੰਬਰ 2026 ਵਿੱਚ ਬਟਾਲਾ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਖੇ 85 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਪੇਂਟਿੰਗ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋਲੋਂ ਪੇਂਟਿੰਗ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲੈਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਅੰਦਰੋਂ (ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਗਿਰਦੀ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪੇਂਟਿੰਗ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਰਭਜਨ ਬਾਜਵਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸ੍ਰ. ਹਰਭਜਨ ਬਾਜਵਾ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ “ਬਾਜਵਾ! ਹੁਣ ਪੇਂਟਿੰਗ ਦਾ ਕੋਈ



ਸ੍ਰ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ

ਜਮਾਨਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਪੇਂਟਿੰਗ ਹੁਣ ਕੋਈ ਰੋਟੀ ਦੇਣ ਜੋਗੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਹੁਣ ਫੋਟੋਗਰਾਫੀ ਦਾ ਜਮਾਨਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਅਤੇ ਤੂੰ ਬਟਾਲੇ ਜਾ ਕੇ ਫੋਟੋਗਰਾਫੀ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਖੋਲ੍ਹ।” ਸੋ, ਹਰਭਜਨ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਸਤਾਦ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਕੇ ਫੋਟੋਗਰਾਫੀ ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਸਿਨੇਮਾ ਰੋਡ ਬਟਾਲੇ ਵਿੱਚ “ਬਾਜਵਾ ਫੋਟੋਜ਼” ਨਾਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਖੋਲ੍ਹ ਲਈ। ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫੋਟੋ ਕਲਾਕਾਰ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੈਮਰੇ ਦੀ ਅੱਖ ਰਾਹੀਂ ਸੰਭਾਲਣ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ, ਕਲਾ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਖਸੀਅਤਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਰਲੱਭ ਅਤੇ ਨੇੜਲੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਖਿੱਚਣ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲਣ ਵਿੱਚ ਲਗਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੈਮਰੇ ਨੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ, ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੇਧਾਵਾ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ ਵਰਗੀਆਂ ਮਹਾਨ ਸਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੈਂਜ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਕੀਤਾ।

ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਅਤੇ ਗਲਰੀਆਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਜ਼ਿਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਤੁਗਲਵਾਲਾ ਸਥਿਤ ਬਾਬਾ ਆਇਆ ਸਿੰਘ ਰਿਆੜਕੀ ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਲਜ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਾਗ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖਿੱਚੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ।

ਮੈਂ ਅੱਜ ਕੱਲ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਕੋਲ ਸਿਡਨੀ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਭਜਨ ਬਾਜਵਾ ਜੀ ਦੇ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਹੁਣ ਬਟਾਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫੋਟੋ ਕਲਾਕਾਰ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ 12 ਸਤੰਬਰ 2026 ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਹਰਭਜਨ ਬਾਜਵੇ ਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਦਾ ਦੁਖ ਲੱਗਣ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਆਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਗੂੜ੍ਹੇ ਸਬੰਧ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮੇਰੇ ਛੋਟੇ ਵੀਰ ਹਰਭਜਨ ਸਦਕਾ ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਬਸੰਤਕੋਟ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਹਰਭਜਨ ਬਾਜਵਾ ਕੋਈ ਉਪਰਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ 1971 ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਗੁਰਭਜਨ ਲੁਧਿਆਣੇ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਥੇ ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ ਭਾਓ ਜੀ ਪ੍ਰੀਤਪਾਲ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਰਹਿਨੁਮਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮਲਵਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੜੈਚ ਨਾਲ ਵੀ ਬਾਜਵਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਨੇੜਤਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਨੇੜਤਾ ਕਾਰਨ ਹੀ 10 ਦਸੰਬਰ

1973 ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਅਤੇ 25 ਦਸੰਬਰ 1978 ਨੂੰ ਗੁਰਭਜਨ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਫੋਟੋਗਰਾਫੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਭਜਨ ਬਾਜਵਾ ਜੀ ਕੋਲ ਹੀ ਸੀ।

ਮੈਨੂੰ ਇੱਥੇ ਬੈਠਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਈ ਯਾਦਾਂ ਚੇਤੇ ਵਿੱਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹਰਭਜਨ ਬਾਜਵੇ ਦਾ, ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਨਾਲ ਆਪਸੀ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਬਟਾਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਾਇਰ ਡਾਕਟਰ ਰਵਿੰਦਰ ਅਨੁਸਾਰ “ਹੁਣ ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਲੋਕ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਬਹੁਤ ਨੇੜਤਾ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਮੈਂ ਖੁਦ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਟਾਲੇ ਅੰਦਰ ਆਖਰੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੇੜਤਾ ਹਰਭਜਨ ਬਾਜਵਾ ਨਾਲ ਹੀ ਸੀ।” ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ 6 ਮਈ 1973 ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ, ਤਾਂ ਬਟਾਲੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਸਾਹਿਤਕ ਜਗਤ ਨੂੰ ਇਸ ਮੌਤ ਦੀ ਖਬਰ ਆਕਾਸ਼ਵਾਣੀ ਜਲੰਧਰ ਕੋਲ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਹੀ ਭੇਜੀ ਸੀ। ਇਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਟਾਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਦਬੀ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਜੀ ਨੇ 6 ਮਈ 1974 ਨੂੰ ਬਟਾਲੇ ਦੀ ਸਤੀ ਲਕਸ਼ਮੀ ਦੇਵੀ ਦੀ ਸਮਾਧ ਅੰਦਰ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਰੁਣਾ ਬਟਾਲਵੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਮਤਾ ਪਾਸ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਵੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਰੁਣਾ ਬਟਾਲਵੀ ਜੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤਾਂ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਸ੍ਰੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਰੰਗ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਬਟਾਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਨ ਦਾ ਅਤੇ ਅਰੁਣਾ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਲੋਬਿੰਗ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹਰਭਜਨ ਬਾਜਵਾ ਦਾ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ 11 ਮਈ 2023 ਨੂੰ ਕਾਹਨੂੰਵਾਨ ਰੋਡ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਆਪਣੇ ਸਟੂਡੀਓ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸਮੇਂ ਦੱਸੀ ਸੀ।

ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿੱਚ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਬੰਧੀ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਦੱਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਮਾਗਮ ਅੰਦਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਰਨਾਂ ਹਸਤੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਜੀਤ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਸ੍ਰ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ, ਅਕਾਲੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਗਿਆਨੀ ਸਾਦੀ ਸਿੰਘ, ਨਵਾਂ ਜਮਾਨਾ ਤੇ ਸੰਪਾਦਕ ਕਾਮਰੇਡ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਨੰਦ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਸ੍ਰੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਰੰਗ,

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਵਲਕਾਰ ਸ੍ਰ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਰੁਣਾ ਬਟਾਲਵੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਾਂਤੀ ਦੇਵੀ ਜੀ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ “ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਬਟਾਲਵੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਾਂਤੀ ਦੇਵੀ ਜੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਰੁਣਾ ਬਟਾਲਵੀ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਰ ਇਥੇ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਰੁਣਾ ਬਟਾਲਵੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਸੱਸ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਦੇਣ ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਸੱਸ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਨਮਾਨ ਦਿਓਗੇ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਸਨਮਾਨ ਨਹੀਂ ਲਵਾਂਗੀ। ਬੜੀ ਮੁਸਕਿਲ ਬਣ ਗਈ। ਸਿਆਣੇ ਸਿਆਣੇ ਆਦਮੀਆਂ ਨੇ ਅਰੁਣਾ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਬਹੁਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮੰਗ ਤੇ ਬਜ਼ਿਦ ਸੀ।

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਵਲਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਨੇ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬੀਬੀ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਿਵ ਨਾਲ 1967 ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1973 ਤੱਕ ਛੇ ਸਾਲ ਦਾ ਸਾਥ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਿਵ ਬਟਾਲਵੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ 1936 ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਸਾਥ ਹੈ। ਪਰ ਸ਼ਿਵ ਬਟਾਲਵੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਮੰਗ ਤੋਂ ਟਸ ਤੋਂ ਮਸ ਨਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਕੇ ਬਟਾਲਵੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਾਂਤੀ ਦੇਵੀ ਜੀ ਨੂੰ ਇਕੱਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ।

6 ਮਈ 1975 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਭਜਨ ਬਾਜਵਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੋਸਾਈਟੀ “ਸਾਹਿਤ, ਕਲਾ ਸੰਸਾਰ” ਦੇ ਬੈਨਰ ਬੱਲੇ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਾਲਜ ਬਟਾਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ। ਅਸੀਂ ਧਿਆਨ ਪੂਰ ਵਿਖੇ “ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਧਿਆਨ ਪੂਰ” ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਹਰਭਜਨ ਬਾਜਵੇ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਤਾਲਮੇਲ ਸੀ। ਇਸ ਸਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸੀਂ ਕਾਫੀ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਧਿਆਨ ਪੂਰ ਵੱਲੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਾਂ। ਇਸ ਸਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਜਗਜੀਤ ਜੀਰਵੀ, ਸ੍ਰੀ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ, ਸ੍ਰੀ ਚਾਂਦ ਮਲਕਪੁਰੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਭਜਨ ਮਲਕਪੁਰੀ ਵਰਗੇ ਨਾਮਵਰ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਸਾਇਰੀ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਕੇ ਸ਼ਿਵ ਬਟਾਲਵੀ ਨੂੰ ਸਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸ੍ਰੀ ਹਰਭਜਨ ਬਾਜਵਾ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਭਜਨ ਬਾਜਵਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਯਾਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਚੇਤੇ ਵਿੱਚ 1976 ਵਿੱਚ ਸਾਵਿਆਂ (ਤੀਆਂ) ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦੀ ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਮੈਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਯਾਦ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੋਇਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਧਿਆਨਪੁਰ ਵੱਲੋਂ ਧਿਆਨ ਪੂਰ ਵਿਖੇ ਇੱਕ “ਸਾਵਣ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ” ਸਮਾਗਮ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸ

ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸਬੰਧੀ ਬਸੰਤਕੋਟ ਤੋਂ ਧਿਆਨਪੁਰ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਪੂਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਗੁਰਭਜਨ ਸਾਹੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਬਸੰਤ ਕੋਟ ਆਇਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਮ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਗੁਰਭਜਨ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਾਸ-ਰਸ ਕਵੀ ਸ੍ਰ. ਸੂਬਾ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਹਰਭਜਨ ਬਾਜਵਾ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਵਾਣੀ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਪਾਲ ਤਾਲਿਬ (ਦਿਹਾਤੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਾਲਾ ਪਾਤਰ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ) ਆਏ ਸਨ।

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 15 ਤੇ)



ਪ੍ਰੋ. ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਸੰਪਾਦਕ ਅਵਤਾਰ ਐਸ. ਸੰਘਾ ਦੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

- 1). **ਸਿਤਨੀ ਦੀਆਂ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ** (ਕਹਾਣੀ-ਨੁਮਾ ਲੇਖ ਅਤੇ ਲੇਖ-ਨੁਮਾ ਕਹਾਣੀਆਂ) ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਦਰਜ਼, ਸਿਟੀ ਸੈਂਟਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
- 2). **ਦਿਲਹੁ ਮੁਹੱਬਤ ਜਿਨ** (ਨਾਵਲ), ਲੋਕਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਮੋਹਾਲੀ (2011)
- 3). **ਬਿਲੌਰੀ ਅੱਖਾਂ** (ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ), ਪੰਜ ਆਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਜਲੰਧਰ (2013)
- 4). **ਘੋੜਾ ਡਾਕਟਰ** (ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ), ਲੋਕਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਮੋਹਾਲੀ (2019)
- 5). **'ਤੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਚਲਦੀ ਰਹੀ** (ਨਾਵਲ) (2021) ਆਜ਼ਾਦ ਬੁੱਕ ਡੀਪੋ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
- 6). **5 ਪਰਵਾਸੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰ** (ਸੰਪਾਦਿਤ), ਆਜ਼ਾਦ ਬੁੱਕ ਡੀਪੋ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (2021)
- 7). ਸੰਨ 2026 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਡਾ: ਅਵਤਾਰ ਐਸ. ਸੰਘਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਛਪ ਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। (1) **ਮੈਹਲਾ ਮਾਜਰਾ ਤੇ ਹੋਰ ਕਹਾਣੀਆਂ** (2) **Free Train Ride and other stories (English)**
- 8). **ਮੰਗਵੇਂ ਕੋਟ ਦਾ ਨਿੱਘ** (ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ), ਆਜ਼ਾਦ ਬੁੱਕ ਡੀਪੋ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (2023)
- 9). **ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਸੈਲਾਨੀ ਤੇ ਹੋਰ ਲੇਖ** (ਵਾਰਤਕ) (2025) ਆਜ਼ਾਦ ਬੁੱਕ ਡੀਪੋ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
- 10). ਲੇਖਕ ਦਾ ਨਵਾਂ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ **'ਕੁੜੀ ਕਹਾਣੀ ਬਣਦੀ ਗਈ'** (ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ), ਆਜ਼ਾਦ ਬੁੱਕ ਡੀਪੋ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (2025)
- 11). **'ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਹੈਰਲਡ'** (ਦੋ ਭਾਸ਼ੀ ਮਾਸਿਕ ਪਰਚਾ) 2014 ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਚਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।
- 12). **ਵਿਚਾਰਾ ਵਿਲੀਅਮ, ਓਵਰਟਾਈਮ, ਮੈਂ ਸਿਤਨੀ ਤੋਂ ਸੁਬੇਦਾਰ ਸਰੈਣ ਸਿੰਘ ਬੋਲਦਾ** (ਤਿੰਨ ਲਘੂ ਨਾਟਕ) ਮੀਡੀਆ ਪੰਜਾਬ, ਜਰਮਨੀ ਤੇ ਪੜ੍ਹੋ ਤੇ ਚੌਥਾ ਨਾਟਕ **ਵਾਧੂ ਭਾਰ** Likhari.net ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- 13). 5 Essays in English
- 14). ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ **'ਮੰਗਵੇਂ ਕੋਟ ਦਾ ਨਿੱਘ', 'ਸਿਤਨੀ ਦੀਆਂ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ'** ਅਤੇ **'ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਸੈਲਾਨੀ ਤੇ ਹੋਰ ਲੇਖ'** ਦੀਆਂ ਆਡੀਓ ਵੀ ਸੁਹਾਵੀ ਡਾਟ ਕਾਮ ਤੇ ਉਪਲੱਬਧ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ Suhaviaudiobooks.com ਵਲੋਂ ਆਡੀਓ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।
- 15). Keerti, Kalicharan, and Karla--a short story in English fiction book-- 'Tales of Our Times: An Elixir for the Wise'--edited by Dr. Sushminderjeet Kaur, Head, Post-graduate Deptt.of English, GGN Khalsa College, Ludhiana
- 16). Essay--Ageing Cautiously and Conscientiously--in the book--'Life after 65'--edited by Dr. M. L. Sood, retd. Professor PAU, Ludhiana.
- 17). ਚੰਦ ਰਿਸਰਚ ਲੇਖ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ Entropic Vision of Thomas Pynchon ਤੇ Another Contemporary Novelist in hiding.
- 18). The Tribune, Chandigarh ਨੇ 1983 ਤੋਂ 1986 ਤੱਕ ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ 6 ਕਹਾਣੀਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਛਾਪੀਆਂ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਹ 6 ਤੇ 5 ਹੋਰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ Vipula ਰਸਾਲੇ ਨੇ ਤੇਲਗੂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਕੇ ਛਾਪੀਆਂ।
- 19). ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ 22 ਕਹਾਣੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ, 6 ਪ੍ਰੀਤ ਲੜੀ, 4 ਪੰਜ ਦਰਿਆ (UK), 13 Likhari.net, 3 ਡੋਲੀ ਆਸ਼ਿਆਨਾ (ਪਟਿਆਲਾ), 2 ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ (USA), 4 ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ, 4 'ਸਰੋਕਾਰ' ਯੂ. ਐਸ. ਵਿੱਚ, 2 'ਪਰਵਾਸ' ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿੱਚ, 1 ਲੇਖ ਤੇ 1 ਕਹਾਣੀ 'ਅਜੀਤ' ਜਲੰਧਰ ਵਿੱਚ, 3 ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸਪੋਕਸਮੈਨ ਮੋਹਾਲੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ 15 ਕੁ ਕਹਾਣੀਆਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਹੋਰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਛਪ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।
- 20). ਲੇਖਕ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ **'Storm in a Teacup and other stories'** ਉੱਪਰ ਜੀ. ਜੀ. ਐਨ. ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀ ਹੈਡ ਡਾ: ਸੁਸ਼ਮਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਵਲੋਂ 1 ਮਈ 2025 ਨੂੰ ਬਰਧਮਾਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਖੇ ਪਰਚਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ।
- 21). ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤੇ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇੱਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖੋਜਾਰਥੀ ਲੜਕੀ ਵਲੋਂ ਪੀ. ਐਚ. ਡੀ. ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਏ।
- 22). ਲੇਖਕ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਚੋਰ ਅੱਖ' ਐਸ.ਡੀ ਕਾਲਜ ਪਠਾਨਕੋਟ ਦੀ ਪ੍ਰੋ: (ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ) ਛਾਇਆ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤੀ ਤੇ ਛਪਵਾਈ।
- 23). ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਪੁਸਤਕਾਂ **ਮੰਗਵੇਂ ਕੋਟ ਦਾ ਨਿੱਘ, ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਸੈਲਾਨੀ ਤੇ ਹੋਰ ਲੇਖ** ਅਤੇ **Storm in a Tea Cup & Other Stories** ਪੰਜਾਬ ਭਵਨ ਸਰੀ (ਕੈਨੇਡਾ) ਵਿਖੇ 8 ਸਤੰਬਰ 2024 ਨੂੰ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- 24). ਲੇਖਕ ਨੂੰ 15 ਸਤੰਬਰ 2024 ਨੂੰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਯੂ. ਐਸ.) ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਮੇਲਾ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- 25). ਅਵਤਾਰ ਸੰਘਾ ਯੂ-ਟਿਊਬ ਚੈਨਲ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।
- 26). ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ 3 ਪੁਸਤਕਾਂ **'ਮੰਗਵੇਂ ਕੋਟ ਦਾ ਨਿੱਘ', '.....'ਤੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਚਲਦੀ ਰਹੀ'** ਅਤੇ **'ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਸੈਲਾਨੀ ਤੇ ਹੋਰ ਲੇਖ'** ਪ੍ਰੋ: ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੰਪਾਦਿਤ ਪੁਸਤਕ 'ਕਿਤਾਬਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।
- 27). 15 ਨਵੰਬਰ 2025 ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਚੈਨਲ ਟੀ. ਵੀ. ਚੈਨਲ ਤੇ ਡਾ: ਸੰਘਾ ਦੇ ਗਲਪ ਨਿੱਕੀ ਹੁਨਰੀ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ।
- 28). ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਮੁਫਤ ਰੇਲ ਸਫਰ, ਬੱਦਲਾਂ ਹੇਠ ਛੁਪਿਆ ਸੂਰਜ, ਟੇਢੀ ਲੱਕੜੀ ਤੇ ਚੋਰ ਅੱਖ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਆਡੀਓਗ੍ਰਾਫਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੈਣੀ ਆਪਣੇ ਯੂ-ਟਿਊਬ ਚੈਨਲ ਤੇ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਹੈਰੋਇਨ ਬਰਾਮਦਗੀ ਮਾਮਲਾ: ਡੀਐੱਸਪੀ ਗੁਰਸੇਰ ਸੰਧੂ ਸਮੇਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ

ਮੁਹਾਲੀ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 1.045 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਹੈਰੋਇਨ ਰੱਖਣ ਦੇ ਐੱਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਡੀਐੱਸਪੀ. ਗੁਰਸੇਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਸਮੇਤ 10 ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਐੱਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ।

ਫੇਜ਼-1 ਪੁਲੀਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ 4 ਜੂਨ 2020 ਨੂੰ ਫੇਜ਼-7 ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਆ ਵਿੱਚ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਚਿਨ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ 500-500 ਗ੍ਰਾਮ ਹੈਰੋਇਨ ਸਮੇਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਰੜ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਹੋਈ ਜਿਸ ਕੋਲੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਬਾਅਦ 45 ਗ੍ਰਾਮ ਨਸੀਲਾ ਪਦਾਰਥ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ

ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਡੀਐੱਸਪੀ. ਸੰਧੂ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੁਲੀਸ ਪਾਰਟੀ ਉਸ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ 1:30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਆ, ਫੇਜ਼-7 ਮੋਹਾਲੀ ਨੇੜੇ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ।

ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸੀ.ਐੱਸ. ਬਾਵਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫੇਜ਼-1 ਪੁਲੀਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਖੇ 4 ਜੂਨ 2020 ਨੂੰ ਐੱਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 21, 22 ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 24 ਨਵੰਬਰ 2021 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਜਿਹਾ (ਕਰਾਸ ਐਗਜ਼ਾਮੀਨੇਸ਼ਨ) ਦੌਰਾਨ, ਉਸ ਦਿਨ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਐੱਸ.ਐੱਚ.ਓ. ਐੱਸ.ਆਈ. ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਸੈਪਲ ਸੀਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ ਡੀਐੱਸਪੀ. ਗੁਰਸੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਿਆਨ



ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਆਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਐੱਸ.ਆਈ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਸ-ਪਾਸੋਂ ਕਿਸੇ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕਬਿਤ ਨਸੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਰੰਗ ਦੱਸਣ ਦੀ

ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਗੁਰਸੇਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਨਸੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਰੰਗ ਕਰੀਮ ਦੱਸਿਆ ਸੀ।

ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਗਵਾਹ ਹੋਭ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਸੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੀ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਏ.ਐੱਸ.ਆਈ. ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਨਸੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਰੰਗ ਭੂਰੇ/ਸੰਤਰੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੀ ਕਬਿਤ ਬਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕੋਈ ਦੁਕਾਨਾਂ/ਟੀਨ ਸੈਂਡ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਉਪਕਰਣਾਂ ਲਈ ਬਿਜਲੀ ਆਈ.ਓ. (ਫਟਤੀਸੀ ਅਧਿਕਾਰੀ) ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਵਾਹਨ ਤੋਂ ਲਈ ਗਈ ਸੀ।

ਸੀਨੀਅਰ ਲੋਡੀ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਰਾਜਬੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਿਹਾ ਦੌਰਾਨ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਸੀਲਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਸਹੀ ਸਮਾਂ ਯਾਦ

ਨਹੀਂ ਹੈ।

28 ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ, "ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸੱਕ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਸਾਬਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਜੋ ਦੋਸੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸੱਕ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਾਜਬ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਦੋਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਕਤੂਬਰ 2024 ਵਿੱਚ ਡੀਐੱਸਪੀ. ਗੁਰਸੇਰ ਸੰਧੂ ਨੂੰ 3 ਅਤੇ 4 ਸਤੰਬਰ 2022 ਦੀ ਦਰਮਿਆਨੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਸਟਾਫ ਖਰੜ ਵਿਖੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਿਆਂ ਗੈਰਸਟਰ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸਨੋਈ ਦੀ ਕਬਿਤ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਬਦਲੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਤੰਬਰ ਵਿੱਚ ਆਮ ਨਾਲੋਂ 62 ਫੀਸਦ ਘੱਟ ਮੀਂਹ ਪਿਆ

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮੌਨਸੂਨ ਦੌਰਾਨ ਆਏ ਭਿਆਨਕ ਹੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਮੌਨਸੂਨ ਮੱਠਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਮੌਨਸੂਨ ਦੌਰਾਨ ਆਮ ਨਾਲੋਂ 36 ਫੀਸਦ ਘੱਟ ਮੀਂਹ ਪਿਆ। ਇਸ ਵਾਰ 6 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਮੀਂਹ ਆਮ ਨਾਲੋਂ 62 ਫੀਸਦ ਘੱਟ ਪਿਆ ਹੈ। ਮੌਸਮ ਵਿਭਾਗ ਅਨੁਸਾਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ 77.7 ਐੱਮ ਐੱਮ ਮੀਂਹ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਸਿਰਫ 29.5 ਐੱਮ ਐੱਮ ਮੀਂਹ ਪਿਆ ਹੈ। ਮੀਂਹ ਘੱਟ ਪੈਣ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਝੋਨੇ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਦੌਰਾਨ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਤੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਰ ਨਿਰਭਰ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਸਾਲ

ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਪਠਾਨਕੋਟ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਮੀਂਹ ਪਿਆ। ਪਠਾਨਕੋਟ ਵਿੱਚ ਆਮ ਨਾਲੋਂ 58 ਫੀਸਦ ਵੱਧ 200.6 ਐੱਮ ਐੱਮ ਮੀਂਹ ਪਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਆਮ ਨਾਲੋਂ 98 ਫੀਸਦ ਘੱਟ ਸਿਰਫ 1 ਐੱਮ ਐੱਮ ਮੀਂਹ ਪਿਆ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ 68 ਫੀਸਦ ਘੱਟ 24 ਐੱਮ ਐੱਮ, ਬਰਨਾਲਾ ਵਿੱਚ 84 ਫੀਸਦ ਘੱਟ 9.9 ਐੱਮ ਐੱਮ, ਬਠਿੰਡਾ ਵਿੱਚ 77 ਫੀਸਦ ਘੱਟ 11.3 ਐੱਮ ਐੱਮ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿੱਚ 82 ਫੀਸਦ ਘੱਟ 8.9 ਐੱਮ ਐੱਮ, ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ 73



ਫੀਸਦ ਘੱਟ 22.3 ਐੱਮ ਐੱਮ, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਵਿੱਚ 65 ਫੀਸਦ ਘੱਟ 13.3 ਐੱਮ ਐੱਮ ਅਤੇ ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿੱਚ 96 ਫੀਸਦ ਘੱਟ 3.9 ਐੱਮ ਐੱਮ

ਮੀਂਹ ਪਿਆ ਹੈ।

ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿੱਚ 73 ਫੀਸਦ ਘੱਟ 23.5 ਐੱਮ ਐੱਮ, ਮਾਨਸਾ ਵਿੱਚ 93 ਫੀਸਦ ਘੱਟ 3.5 ਐੱਮ ਐੱਮ, ਮੋਗਾ ਵਿੱਚ 93 ਫੀਸਦ ਘੱਟ 3.2 ਐੱਮ ਐੱਮ, ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ 86 ਫੀਸਦ ਘੱਟ 7.6 ਐੱਮ ਐੱਮ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਿੱਚ 75 ਫੀਸਦ ਘੱਟ 27.3 ਐੱਮ ਐੱਮ, ਸੰਗਰੂਰ ਵਿੱਚ 60 ਫੀਸਦ ਘੱਟ 31.7 ਐੱਮ ਐੱਮ, ਮੁਹਾਲੀ ਵਿੱਚ 77 ਫੀਸਦ ਘੱਟ 26.9 ਐੱਮ ਐੱਮ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ 72 ਫੀਸਦ ਘੱਟ 38.8 ਐੱਮ ਐੱਮ, ਤਰਨਤਾਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 2020 ਵਿੱਚ ਆਮ ਨਾਲੋਂ 72

ਫੀਸਦ ਘੱਟ ਮੀਂਹ

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਲ 2020 ਦੌਰਾਨ ਆਮ ਨਾਲੋਂ 72 ਫੀਸਦ ਘੱਟ ਮੀਂਹ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੌਰਾਨ 22.2 ਐੱਮ ਐੱਮ ਮੀਂਹ ਪਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 2025 ਵਿੱਚ ਆਮ ਨਾਲੋਂ 94 ਫੀਸਦ ਵੱਧ 150.6 ਐੱਮ ਐੱਮ ਮੀਂਹ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ 2024 ਵਿੱਚ 46 ਫੀਸਦ ਘੱਟ 42.2 ਐੱਮ ਐੱਮ, ਸਾਲ 2023 ਵਿੱਚ 17 ਫੀਸਦ ਘੱਟ 64.3 ਐੱਮ ਐੱਮ, ਸਾਲ 2022 ਵਿੱਚ ਆਮ ਨਾਲੋਂ 24 ਫੀਸਦ ਵੱਧ 96.5 ਐੱਮ ਐੱਮ ਅਤੇ ਸਾਲ 2021 ਵਿੱਚ ਆਮ ਨਾਲੋਂ 77 ਫੀਸਦ ਵੱਧ 143.2 ਐੱਮ ਐੱਮ ਮੀਂਹ ਪਿਆ।

ਮੁੜ ਹੋਈ ਟੂੰ-ਟੂੰ: ਮਾਵਾਂ-ਧੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਅਗਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਜਾਰੀ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਤਰਨਤਾਰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਅਧੀਨ ਪੈਂਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਸਬਾ ਸ੍ਰੀ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦਾਣਾ ਮੰਡੀ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ 'ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਵਾਂ-ਧੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਜਨਾ' ਤਹਿਤ ਸਨਮਾਨ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਕਿਸ਼ਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਸਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮਾਵਾਂ, ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਧੀਆਂ



'ਚ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਦੂਜੀ ਕਿਸ਼ਤ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਮਾਜ 'ਚ ਸਤੀ ਪ੍ਰਥਾ ਵਰਗੀਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਦੇਣ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਵਾਂ-ਧੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦੇਣਾ ਹੈ।

ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 1 ਜੁਲਾਈ 2026 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਆਮ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਯੋਗ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਯੋਗ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ 1500 ਰੁਪਏ ਮਾਸਿਕ ਸਨਮਾਨ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਵਜੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਰਕਮ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ 'ਚ ਸਿੱਧੀ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜ ਮੁੜ ਅਕਤੂਬਰ, ਨਵੰਬਰ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਲਈ ਟੂੰ ਟੂੰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਘਰ-ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ 'ਸਤਿਕਾਰ ਸਖੀਆਂ' ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ

ਵੱਲੋਂ ਯੋਗ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਫਾਰਮ ਭਰਨ 'ਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲੱਖਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਹੋਣ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ 'ਚ ਰਾਸ਼ੀ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ

ਕੀਤਾ। ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਮਿਲ ਰਹੀ ਸਨਮਾਨ ਰਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਖਰਚਿਆਂ 'ਚ ਸਹਾਇਕ ਦੱਸਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੰਤਰੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਈਟੀਓ, ਵਿਧਾਇਕ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲਪੁਰਾ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ, ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਵਿਧਾਇਕ ਤਰਨਤਾਰਨ, ਸਰਵਨ ਸਿੰਘ ਧੁੰਨ ਵਿਧਾਇਕ ਖੇਮਕਰਨ, ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਟੌਂਗ ਵਿਧਾਇਕ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਸਾਹਿਬ, ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੁਹਮਪੁਰਾ, ਪਹਿਲਵਾਨ ਜੱਸਾ ਪਟੀ, ਅੰਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ, ਨਵਜੋਤ ਕੌਰ ਹੁੰਦਲ ਆਦਿ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਆਗੂ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਵਿਜੇਇੰਦਰ ਸਿੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ

ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ (ਏ.ਆਈ.ਸੀ.ਸੀ.) ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਅਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਸਾਬਕਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਵਿਜੇਇੰਦਰ ਸਿੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਵਤਿੰਗ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਮੋਹਰੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਉੱਭਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਬਦਲੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।



ਪਾਰਟੀ ਨੇ 2027 ਦੀਆਂ ਮੁਸਕਿਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਰਣਨੀਤੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਮਾਨ ਕਿਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹੇਗਾ, ਪਰ ਭੂਪੇਸ਼ ਬਘੇਲ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸਚਿਨ ਪਾਇਲਟ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸੂਬੇ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ 'ਤੇ ਮੁੜ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਾਇਲਟ ਨੇ 'ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਖਾਸ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿੱਚ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਕਈ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਆਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਸੂਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।"

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਾਂਗਰਸ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਰਲ ਦੀ ਤਰਜ 'ਤੇ ਰਣਨੀਤੀ ਅਪਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੂਬੇ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਕੇ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਰਲ ਦੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰਾਂ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇ.ਸੀ. ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ) ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਲਈ ਕਹਿਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਰਟੀ ਇੱਕ ਵੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ ਗੁਆਉਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਸਕਦੀ।

ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਮੋਬਾਈਲ ਰਿਟੇਲਰਜ਼ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸੰਗਠਨ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ 'ਨੋ ਯੂ ਪੀ ਆਈ ਡੇਅ' ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਸਾਮਲ

ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਮੋਬਾਈਲ ਰਿਟੇਲਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕੰਜਿਊਮਰ ਪ੍ਰੋਡਕਟਸ ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਟਰਜ਼ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੇ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਦੋ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ 'ਨੋ ਯੂ ਪੀ ਆਈ ਡੇਅ' ਵਿੱਚ ਸਾਮਲ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਨਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਟ੍ਰੇਡਰਜ਼ ਨੇ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ।

ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨਿਰਮਲਾ ਸੀਤਾਰਮਨ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਵਾਇਤੀ ਪ੍ਰਚੂਨ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਵਪਾਰ ਮੰਡਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ (ਐੱਫ ਏ ਆਈ ਵੀ ਐੱਮ -) ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦੋ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ 'ਨੋ ਯੂ ਪੀ ਆਈ ਡੇਅ' ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਸਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਪੇਮੈਂਟਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ

ਇੰਡੀਆ ਨੇ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ 2,000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਯੂ ਪੀ ਆਈ () ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ 0.4 ਫੀਸਦੀ ਐੱਮ ਡੀ ਆਰ () ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਹੀ, 75,000 ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ ਇਹ ਚਾਰਜ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 300 ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਚਾਰਜ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ ਜਦਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਵਿਅਕਤੀ (ਪਰਸਨ-ਟੂ-ਪਰਸਨ) ਲੈਣ-ਦੇਣ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਭੁਗਤਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਚਾਰਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੈਟ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੇਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਲਗਪਗ 20



ਸੀਨੀਅਰ ਵਪਾਰਕ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵਫਦ ਨੇ ਕੈਟ ਦੇ ਕੌਮੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਵੀਨ ਖੰਡੇਲਵਾਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨਿਰਮਲਾ ਸੀਤਾਰਮਨ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 2,000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ

ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ, "ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਸੰਗਠਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਬਣਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕੰਜਿਊਮਰ ਪ੍ਰੋਡਕਟਸ

ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਟਰਜ਼ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ () ਅਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਮੋਬਾਈਲ ਰਿਟੇਲਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ () ਨੇ ਦੋ ਅਕਤੂਬਰ 2026 ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ 'ਨੋ ਯੂ ਪੀ ਆਈ ਡੇਅ' ਦੇ ਸੱਦੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।"

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਏ ਆਈ ਐੱਮ ਆਰ ਏ ਨੇ 2,000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਯੂ ਪੀ ਆਈ ਲੈਣ-ਦੇਣ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ 0.4 ਫੀਸਦੀ ਐੱਮ ਡੀ ਆਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਦੋ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ 'ਨੋ ਯੂ ਪੀ ਆਈ ਡੇਅ' ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਚਾਰਜ ਨਾਲ ਛੋਟੇ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਬੋਝ ਪਵੇਗਾ। ਉੱਥੇ ਹੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਵਫਦ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਡਿਜੀਟਲ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ (ਸਟੇਕਹੋਲਡਰਾਂ) ਦੇ ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਵੀ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ।

ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦਾ ਬਰਾਬਰ ਹੱਕ": ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਜੁਡੀਸੀਅਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਰੱਦ



ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਜੁਡੀਸੀਅਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਭ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਬਰਾਬਰ ਹੱਕ ਹੈ। ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਬਕਾ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਉਸ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਆਪਣੀ

ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਜਲਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਜਸਟਿਸ ਜੋਇਮਾਲਿਆ ਬਾਗਚੀ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਵੀ. ਮੋਹਨਾ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਬੱਸ ਕੰਡਕਟਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦਾ ਸਕੱਤਰ, ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਬਰਾਬਰ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।" ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ, ਸਾਬਕਾ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸਿਖਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਬੈਂਚ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਆਪਣੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਇਸ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ।" ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ ਨੇ ਮੇਰੀ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੀ ਕੋਠੀ ਵਰਤੀ : ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ

ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਭਾਰਤੀ ਕ੍ਰਿਕਟਰ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸਾਹ ਦੀ ਰੈਲੀ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ "ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਲੋਕ ਲਿਆਉਣ" ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਆਪ' ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ "ਕੋਠੀ ਨੰਬਰ 32" ਵਰਤੀ ਸੀ।

ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ 'ਆਪ' ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ "ਬਾਹਰਲੇ ਲੋਕਾਂ" ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ, "ਉਨ੍ਹਾਂ (ਆਪ) ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਹਨ। ਕੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ? ਕੀ ਉਹ ਦਫਤਰ ਚਲਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ? ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਕੋਠੀ ਨੰਬਰ 32 ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਸੋਕ ਮਿੱਤਲ ਦਾ



ਘਰ (ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ) (ਅਗਵਿੰਦ) ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਉੱਥੇ ਮਾਮਲੇ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?" ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੈਗਾ ਰੈਲੀ ਦੌਰਾਨ ਵਜਾਏ ਗਏ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਚੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਉਹ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਗੀਤ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਕੀ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਗੀਤ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕਦੇ?" ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਹਰਭਜਨ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ, "ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇੱਕੋ ਕੰਮ ਸੀ (ਰਾਜ ਵਿੱਚੋਂ ਨਸੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਰੱਬ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ।"

'ਆਪ' ਦੇ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਰੈਲੀ ਇੱਕ ਸਿਆਸੀ ਡਰਾਮਾ ਸੀ, ਹਰਭਜਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਦੂਜਿਆਂ ਵੱਲ ਉਂਗਲ ਉਠਾਉਣ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਖਾਲੀ ਹਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ? ਸਾਡੀ ਸਾਰੀ ਜਵਾਨੀ ਸੂਬਾ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਕਿੱਥੇ ਹੈ।"

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੱਤ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜ ਲਿਆ ਸੀ। ਛੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ - ਰਾਘਵ ਚੰਢਾ, ਸੰਦੀਪ ਪਾਠਕ, ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਸਾਹਨੀ, ਅਸੋਕ ਮਿੱਤਲ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਖੁਦ ਹਰਭਜਨ - ਅੱਜ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਰੈਲੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮੂਹਿਕ ਮੌਜੂਦਗੀ ਸੀ।

ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਅਤੇ ਮੋਦੀ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਫਲਾਈਦੁਬਈ ਪਾਇਲਟ ਦੀ ਹੀਰੋ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ

ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਫਲਾਈਦੁਬਈ ਦੇ ਇੱਕ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਕ੍ਰੈਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕਥਿਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਵੱਲੋਂ ਚਾਕੂ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਪਾਇਲਟ ਸਮਿਤ ਮੱਛਾਰ ਨੂੰ ਹੀਰੋ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗਾਹਕਾਂ ਅਤੇ ਅਮਲੇ ਵੱਲੋਂ ਕੋ-ਪਾਇਲਟ ਦੀ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਕਰੈਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਡਾਣ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਯਾਤਰੀ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਉਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਪਾਇਲਟ ਨੂੰ ਚਾਕੂ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜੈੱਟ ਨੂੰ 30 ਸਕਿੰਟਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਲਗਪਗ 14,000 ਫੁੱਟ (4,267 ਮੀਟਰ) ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ।

ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਤਾਨਿਆਹੂ ਦੇ ਇੱਕ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਮਿਤ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲਬਪਸ਼ ਫਰਸ 'ਤੇ ਪਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਾਕਪਿਟ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਰਿਲੀਜ਼ ਬਟਨ ਦਬਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਯਾਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅਮਲੇ ਨੂੰ ਕੋ-ਪਾਇਲਟ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਫਲਾਈਦੁਬਈ ਦੇ ਪਾਇਲਟਾਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਜੋੜੀ ਨੂੰ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਤਾਬੂਕ ਵਿੱਚ ਜੈੱਟ ਨੂੰ ਉਤਾਰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਤਾਨਿਆਹੂ ਨੇ ਐਕਸ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪੋਸਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ, "ਉਸ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸਮੇਤ 174 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਈ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇੱਕ



ਵੀਡੀਓ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਸਾਰੇ ਯਾਤਰੀ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ।"

ਵੀਰਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਐਕਸ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪੋਸਟ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਮੁਮਿਤ ਮੱਛਾਰ ਦੀ ਸਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸਨੂੰ "ਹੀਰੋ" ਕਿਹਾ। ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਖਤਰੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਖਮੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਸ ਨੇ ਵੱਡੇ ਸਾਹਸ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਦੀ

ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਅਟੁੱਟ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨੇ ਸੈਂਕੜੇ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾਉਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਦੁਖਾਂਤ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ।"

ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮਿਤ ਨੂੰ ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮੀ ਸ਼ਹਿਰ ਤਾਬੂਕ ਦੇ ਇੱਕ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਡਾਕਟਰੀ ਇਲਾਜ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਾਊਦੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਮੱਛਾਰ ਦੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਜਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਉਸਦੀ ਲਿੰਕਡਇਨ ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਮਿਤ ਮੱਛਾਰ ਨੇ ਫਲਾਈਦੁਬਈ ਵਿੱਚ ਸਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਪਾਈਸਜੈੱਟ ਏਅਰਲਾਈਨ ਨਾਲ 11 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਾਇਲਟਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਲਈ ਅਤੇ ਉੱਥੋਂ ਦੀਆਂ ਉਡਾਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਤਾਨਿਆਹੂ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ "ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਘਟਨਾ" ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਊਦੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਫਲਾਈਦੁਬਈ 1073 ਦੇ ਕੋ-ਪਾਇਲਟ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨਗੇ, ਜੋ ਸੰਯੁਕਤ ਅਰਬ ਅਮੀਰਾਤ ਤੋਂ ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਵਿਨੀਪੈਗ 'ਚ ਲੈਬ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਵਾਦ ਕਾਰਨ ਖੂਨ ਟੈਸਟ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ

ਵਿਨੀਪੈਗ ਵਿੱਚ ਖੂਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੁਣ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਮੀਂਹ ਅਤੇ ਠੰਢ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਡਾਇਨਾ ਕੋਅਰ ਦੀਆਂ ਕਈ ਲੈਬਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲੰਬੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥਾ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬਿਨਾਂ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਏ ਹੀ ਵਾਪਸ ਮੁੜਨਾ ਪਿਆ। ਡਾਇਨਾ ਕੋਅਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਦਰਮਿਆਨ ਚੱਲ ਰਹੇ ਵਿਵਾਦ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵੱਡੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਗਾਰਡਨ ਸਿਟੀ ਲੈਬ ਦੇ ਬਾਹਰ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਦੇਖ ਕੇ ਮਹੀਜ਼ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਮੁੜਨਾ ਪਿਆ। ਦੂਜੀ ਲੈਬ 'ਤੇ ਆਨਲਾਈਨ ਉਡੀਕ ਸਮਾਂ 30 ਮਿੰਟ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਉਡੀਕ ਕਰਨੀ

ਪਈ। 12 ਘੰਟਿਆਂ ਦਾ ਵਰਤ ਰੱਖ ਕੇ ਸਵੇਰੇ 7:30 ਵਜੇ ਮੈਂਕਿਵਿਲਿਪ ਸਟਰੀਟ ਲੈਬ ਪਹੁੰਚੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਹੀਜ਼ ਨੂੰ ਖੂਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਕਤਾਰ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਨਾ ਪਿਆ। ਉੱਪਰ, ਛੁੱਟੀਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਣ ਪਹੁੰਚੀ ਇੱਕ ਮਹੀਜ਼ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11:15 ਵਜੇ ਹੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਗਾਰਡਨ ਸਿਟੀ ਲੈਬ ਦੀ ਦਿਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਏ ਬਿਨਾਂ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੇ ਡਾਇਨਾ ਕੋਅਰ ਦੀਆਂ ਲੈਬਾਂ ਵਿੱਚ ਵਧ ਰਹੀ ਖੱਜਲ-



ਖੁਆਰੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪੈ ਰਹੇ ਦਬਾਅ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਕਟ ਦੀ ਪਿੱਠ-ਭੂਮੀ ਵਿੱਚ ਡਾਇਨਾ ਕੋਅਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚਕਾਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਕਿਰਤ ਵਿਵਾਦ ਹੈ। 8 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ

ਗੱਲਬਾਤ ਟੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੈਂਕੜੇ ਲੈਬ ਟੈਕਨੋਲੋਜਿਸਟ ਅਤੇ ਟੈਕਨੀਸ਼ੀਅਨ ਹੜਤਾਲ 'ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੈਨੀਟੋਬਾ ਲੈਬਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮਾਂ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ ਪਿਆ, ਪਰ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਨ।

ਮੈਨੀਟੋਬਾ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਹੈਲਥ ਕੋਅਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲਜ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੋਸਨ ਲਿੰਕਲੇਟਰ ਮੁਤਾਬਕ ਘਾਟ ਤਨਖਾਹਾਂ ਕਾਰਨ ਭਰਤੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਵੀ

ਭੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸੇਅਰਡ ਹੈਲਥ ਨੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਰੁਟੀਨ ਟੈਸਟ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਕੈਂਸਰ, ਡਾਇਲੇਸਿਸ, ਗਰਭ ਅਵਸਥਾ ਅਤੇ ਉੱਚ-ਖਤਰੇ ਵਾਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਟੈਸਟਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਹੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਲੱਡ ਟੈਸਟ ਲਈ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਜਾਂ ਅਰਜੈਂਟ ਕੋਅਰ ਨਾ ਜਾਣ ਦੀ ਵੀ ਹਦਾਇਤ ਹੈ। ਹੁਣ ਨਜ਼ਰਾਂ ਲੈਬਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਹਨ ਕਿ ਡਾਇਨਾ ਕੋਅਰ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ 'ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੇਵਾ' ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਫੈਸਲਾ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਮਹੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਅਸਲ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਢਲੀ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹੋਰ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਮੀਂਹ ਵਿੱਚ ਕਤਾਰਾਂ 'ਚ ਖੜ੍ਹਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਸੋਮਾਲੀ ਸੈਨਾ ਨੇ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਟੈਂਕਰ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਇਆ; ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਸਮੇਤ ਪੰਜ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ



ਸੋਮਾਲੀਆ ਵਿੱਚ ਸਮੁੰਦਰੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਇੱਕ ਬਾਲਣ ਟੈਂਕਰ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਚਾਲਕ ਦਲ ਦੇ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਮਲਾਹ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਫਰੀਕੀ ਦੇਸ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਨੇ ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਮੁੜ ਕੰਟਰੋਲ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਨਿਊਜ਼ ਪੋਰਟਲ 'ਸੋਮਾਲੀਆ ਟੂਡੇ' ਅਨੁਸਾਰ, ਪੰਟਲੈਂਡ ਮੈਰੀਟਾਈਮ ਪੁਲੀਸ ਫੋਰਸ () ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੰਗਲਵਾਰ ਤੜਕੇ ਤਿੰਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ, ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਮਿਆਂਮਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਪੀ ਐੱਮ ਪੀ ਐੱਫ ਨੇ ਪਲਾਉ ਦੇ ਝੰਡੇ ਵਾਲੇ ਬਾਲਣ ਟੈਂਕਰ 'ਐਮਟੀ ਆਨਰ 25' ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਲਈ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

ਪੰਟਲੈਂਡ ਸੋਮਾਲੀਆ ਦਾ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਪੀ ਐੱਮ ਪੀ ਐੱਫ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੌਤਾਂ ਲਈ ਪੰਟਲੈਂਡ ਦੇ ਤੱਟ ਨੇੜੇ ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੋਮਾਲੀਆਈ ਸਮੁੰਦਰੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਚਾਲਕ ਦਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਕਿਵੇਂ ਜਾਂ ਕਦੇ ਹੋਈ।

ਯੂਰਪੀਅਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਫੌਜ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਅਪਰੈਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੋਮਾਲੀਆ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਮੋਗਾਦਿਸ਼ੂ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਚਾਲਕ ਦਲ ਦੇ ਕਰੀਬ 17 ਮੈਂਬਰ ਸਵਾਰ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਾਗਰਿਕ ਸਨ। ਜਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਤੇਲ ਉਤਪਾਦ ਵੀ ਲੱਭੇ ਹੋਏ ਸਨ।

'ਬੀ ਬੀ ਸੀ ਸੋਮਾਲੀ' ਅਨੁਸਾਰ, ਚਾਲਕ ਦਲ ਵਿੱਚ 10 ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ, ਚਾਰ ਇੰਡੋਨੇਸੀਆਈ, ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ, ਇੱਕ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਿਆਂਮਾਰ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

ਪੀ ਐੱਮ ਪੀ ਐੱਫ ਨੇ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਸੋਸਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਚਲਾ ਕੇ 'ਐਮਟੀ ਆਨਰ 25' ਨੂੰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਬਚਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਹਾਜ਼ ਹੁਣ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਟਲੈਂਡ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ 16 ਸੱਕੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ ਸੱਕੀਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਜਾਰੀ ਹੈ।

'ਦਿ ਡੇਲੀ ਸੋਮਾਲੀ' ਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਮੁੰਦਰੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਚਾਲਕ ਦਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਗੱਲ ਲੁਕਾਈ ਗਈ। ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ, 18,500 ਬੈਰਲ ਬਾਲਣ ਲੈ ਕੇ ਮੋਗਾਦਿਸ਼ੂ ਜਾ ਰਹੇ ਇਸ ਵਪਾਰਕ ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ 21 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਦੇ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਨਾਗਰਿਕ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੀ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਪੁਲੀਸ (ਸੀ ਟੀ ਪੀ) ਨੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਇਲ ਏਅਰ ਫੋਰਸ (ਆਰ ਏ ਐੱਫ) ਦੇ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਨਾਲ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਤਿਵਾਦ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀ 20 ਤੋਂ 30 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਨਾਗਰਿਕ ਹਨ।

ਦੱਖਣ-ਪੱਛਮੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਆਰ ਏ ਐੱਫ ਫੇਅਰਫੋਰਡ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸੱਕੀ ਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਰੋਕਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀ ਟੀ ਪੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਗਲੂਸੈਸਟਰਸ਼ਾਇਰ ਦੇ ਵੇਲਫੋਰਡ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਤਿਵਾਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਅੱਜਾਮ ਦੇਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਕ ਹੈ। ਸੀ ਟੀ ਪੀ ਨੇ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ,



"ਲੰਡਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।" ਵੇਲਫੋਰਡ ਦੀ ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਮਹਿਲਾ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦਰਖਤਾਂ ਦੇ ਕੋਲ "ਹੁੱਡ ਅਤੇ ਮਾਸਕ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਸਮੂਹ" ਦੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੀਬੀਸੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, "ਮੇਰਾ

ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ 999 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੋਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਫੇਰ ਦਿੱਤਾ।" ਉੱਥੇ ਹੀ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਵੇਸ ਸਟੀਟਿੰਗ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਸਾਇਦ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਇਰਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲਿਆਂ ਲਈ ਆਰ ਏ ਐੱਫ ਫੇਅਰਫੋਰਡ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੇਸ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਹੀ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਆਰ ਏ ਐੱਫ ਫੇਅਰਫੋਰਡ ਦੇ ਨੇੜੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੋਕ "ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।" ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਉਹ ਸਾਡੇ (ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ) ਬੇਸ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਲਾਭਦਾਇਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।"

ਖੈਬਰ ਪਖਤੂਨਖਵਾ 'ਚ ਸਿੱਖ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਬਿੱਲ 'ਤੇ ਚਰਚਾ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖੈਬਰ ਪਖਤੂਨਖਵਾ 'ਚ ਸਿੱਖ ਵਿਆਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਬਿੱਲ-2026 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨਘਾਤਿਆਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਸੂਬਾ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੰਸਦੀ ਕੌਂਸ ਦੇ ਉਪ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿੱਲ ਕੈਬਨਿਟ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪਰਿਵਾਰਕ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਮੁਹੰਮਦ ਸਈਦ-ਉਰ-ਰਹਿਮਾਨ ਨੇ ਵਿਧਾਨਕ ਅਮਲ ਬਾਰੇ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਸਿੱਖ ਵਿਆਹਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਰਜਿਸਟਰਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਬਿੱਲ, ਆਨੰਦ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ-1909 ਤੋਂ ਹੋਰ ਸਖਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਿਆਹ ਲਈ ਲੜਕੀ ਅਤੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਉਮਰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 18 ਸਾਲ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਸਹਿਮਤੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਧੱਕੇ, ਧੋਖੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਵਿਆਹ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਹਿਮਤੀ ਨੂੰ ਵਾਜਿਬ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਰਸੇ, ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਅਤੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਣਗੇ। ਵਿਆਹ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਵਾਦਾਂ, ਤਲਾਕ ਅਤੇ ਸੁਲ੍ਹਾ-ਸਫਾਈ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਚ ਨਿਬੇੜੇ ਜਾਣਗੇ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਸਕਰ ਪਰਵੇਜ਼ ਨੇ ਇਸ ਕਦਮ ਨੂੰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਆ ਰਹੀ ਮੰਗ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਤਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਰਵਾਇਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬਿੱਲ ਦੀ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਕਮਰ ਨਸੀਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਸਮੀਖਿਆ 'ਚ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੰਸਦੀ ਕੌਂਸ ਨੂੰ ਤਕਨੀਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਬਿੱਲ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਦਾ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਸਲਾਹ-ਮਸਵਰਾ ਕਰਨਾ ਅਹਿਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਵਿਆਹ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਪੂਰੇ ਸੂਬੇ 'ਚ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਸਰਲ, ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਅਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ।

ਪਾਤਰ

ਸੂਤਰਧਾਰ :- 60 ਕੁ ਸਾਲ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਾਲਾ

ਜਗਸੀਰ :- ਅੱਧਪੜ ਉਮਰ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ

ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ :- ਜਗਸੀਰ ਦੀ 45 ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਪਤਨੀ

ਤੇਜ ਕੌਰ :- ਜਗਸੀਰ ਦੀ 80 ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਮਾਂ

ਰੂਬਲ :- ਜਗਸੀਰ ਤੇ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਦਾ 18 ਕੁ ਸਾਲ ਦਾ ਲੜਕਾ

ਦੋਹਤਾ :- ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਦੇ ਤਾਏ ਦਾ 22 ਕੁ ਸਾਲ ਦਾ ਦੋਹਤਾ

ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ :- ਅੱਧਪੜ ਯੁਨਾਨੀ, ਨਾਮ ਟੋਨੀ

ਪੁਲਿਸ :- ਦੋ ਸਿਪਾਹੀ

ਸਥਾਨ :- ਸਿਡਨੀ (ਜਗਸੀਰ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫਰ)

ਸਮਾਂ :- ਵਰਤਮਾਨ

ਸਟੋਰੀ ਆਖਰਾਜਾਤ :- ਇੱਕ ਕਰਸੀ ਜਿਸ ਤੇ ਜਗਸੀਰ ਦੀ ਬੁੱਢੀ ਮਾਂ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਅਟੈਚੀ ਤੇ ਤਿੰਨ ਬੈਗ। ਭਾਰ ਤੋਲਣ ਵਾਲਾ ਕੁੰਡਾ। ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ। ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਰਦੀਆਂ। ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੀ ਸੀਟੀ ਜਾਂ ਕਾਰ ਦਾ ਹੁਟਰ।

(ਪਰਦਾ ਉੱਠਦਾ ਹੈ)

ਸੂਤਰਧਾਰ :- ਤੇ ਆਖਰ ਉਹ ਦਿਨ ਆ ਗਿਆ। ਟੈਕਸੀ ਦਰ ਤੇ ਆਣ ਖੜੀ ਹੋਈ। ਤੇਜ ਕੌਰ ਦੇ ਮੁੰਡੇ, ਨੂੰਹ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲੜਕੇ ਰੂਬਲ ਨੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਇਹ ਤਬਦੀਲੀ ਸਭ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਵਾਈ ਯਾਤਰਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਜਾਣ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰ ਕਾਹਲਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪੇਸ਼ ਹੋ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦੀ ਇਸ ਤਿਆਰੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਇੱਕ ਨਾਟਕ - 'ਵਾਧੂ ਭਾਰ'।

ਤੇਜ ਕੌਰ :- (ਸਟੇਜ ਤੇ ਬੈਠੀ ਸੋਚਾਂ ਵਿੱਚ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ) ਤਿੰਨ ਜਣੇ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੋ।

ਜਗਸੀਰ :- ਮਾਂ ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ?

ਤੇਜ ਕੌਰ :- ਮੈਨੂੰ ਗਵਾਂਢੀਆਂ ਦੀ ਕਿਰਪੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਲਾ ਇਕੱਲਾ 20 ਕਿਲੋ ਭਾਰ ਨਾਲ ਲਿਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਵਾਧੂ ਭਾਰ ਨਾਲ ਨਾ ਖੜੋ। ਕਿਰਪੀ ਦਾ ਟੱਬਰ ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਛਾ ਖਾਸਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਦੇ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕੁਤਾਹੀ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਕਰਿਓ। ਕੀ ਸੁਖਦੇਵ ਕੁੱਤਾ ਲੈ ਗਿਆ ?

ਜਗਸੀਰ :- ਮਾਂ, 20 ਕਿਲੋ ਨਹੀਂ। ਜਿਸ ਏਅਰਲਾਈਨ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਇਸ ਤੇ 30 ਕਿਲੋ ਲਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸੁਖਦੇਵ ਕੁੱਤਾ ਲੈਣ ਆਉਂਦਾ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤਾ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ।

ਤੇਜ ਕੌਰ :- ਮੁੰਡਿਆ, ਮੈਥੋਂ ਕੁੱਤਾ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲ ਹੋਣਾ। ਨਾਲੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਏ, ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਧੀ ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਣਾ ਏ। ਕੁੜੀ ਤੋਂ ਵੀ ਕੁੱਤਾ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲ ਹੋਣਾ। ਐਵੇਂ ਉਹਦੇ ਗਲ ਨਾ ਪਾ ਜਾਇਓ। (ਸੋਟੀ ਫੜੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਹੋਈ ਬੁੜ ਬੁੜ ਕਰਦੀ ਏ) ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਸਮਝਾਈ ਜਾਓ ਇਹ ਕੁੱਤੇ ਬਿੱਲੇ ਘਰ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਦੇ। ਘਰ ਤੇ ਵਾਧੂ ਭਾਰ। ਜੇ ਜਾਨਵਰ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਪਾਸ ਤੁਰੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੇ ਡਾਲਰ ਲੁਟਾਈ ਜਾਣਗੇ। ਪੂਰ ਪੂਰ ਆਪ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਉਦਾਂ ਕਹੀ ਜਾਣਗੇ ਰੂਬਲ ਦੀ ਪਸੰਦ ਏ।

ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ :- (ਅਟੈਚੀ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚ

ਭਾਰ ਤੋਲਣ ਵਾਲਾ ਕੁੰਡਾ ਪਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਖੜ੍ਹੀ) - ਅਟੈਚੀ ਦਾ ਭਾਰ ਤਾਂ 40 ਕਿਲੋ ਏ। ਆਓ, ਤੋਲਣ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਕਰੋ ਤੇ ਨਾਲੇ ਆਪ ਆ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ।

ਜਗਸੀਰ :- ਮੈਂ ਕੀ ਦੇਖਣਾ ? ਤੂੰ ਠੀਕ ਹੀ ਕਹਿ ਰਹੀ ਏਂ। ਤਿੰਨ ਜੈਕਟਾਂ ਅਟੈਚੀ 'ਚੋਂ ਕੱਢੋ। ਬਾਹਾਂ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕੱਢ ਕੇ ਲੈ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਏ, ਭਾਰ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਧ ਜਾਣਾ ਏ। ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਓ, ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਸਭ ਕੁਝ ਸੰਭਾਲਣਾ ਵੀ ਪੈਣਾ ਏ।

ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ :- ਹੋਰ ਭਾਰ ਕਿਹੜਾ ਵੱਧ ਜਾਊ ?

ਜਗਸੀਰ :- ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਡਿਊਟੀ ਫਰੀ ਤੋਂ ਵੀ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੀ ਏ। ਦੋ ਦੋ ਬੋਤਲਾਂ ਤਾਂ ਤਿੰਨੋਂ ਜਣੇ ਲਿਜਾ ਹੀ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ :- ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਓ ਜਾਂ ਨਾ ਲਾਓ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾਲ ਖਿੱਚਣੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੀ। ਐਵੇਂ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਬੀਆਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਪਾ ਛੱਡਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਡਫਣੀ ਬੰਦ ਵੀ ਕਰੋਗੇ ਕਦੀ ?

ਜਗਸੀਰ :- ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ, ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਬੰਦੇ ਮਿਲਦੇ ਹੁੰਦੇ ਆ। ਕਈ ਖਾਸ ਬੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਆ। ਉਹ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਆਸ ਤਾਂ ਰੱਖਦੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਆ। ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਏ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਘੱਟ ਹੀ ਪੀਂਦਾ ਹਾਂ। ਉੱਧਰ ਜਾ ਕੇ ਮਾੜੀ ਵੀ ਤਾਂ ਖਰੀਦਣੀ ਹੀ ਏ। ਜੇ ਇਧਰੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਸਸਤੀ ਲੈ ਜਾਓ ਤਾਂ ਕੀ ਬੁਰਾ ? ਇੱਧਰਲੀ ਦਾ ਰੋਅਬ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਲੱਗ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੀ ਆ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਉੱਧਰ ਵਧੀਆ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਬਰਾਂਡ ਪੀਤਾ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਨਿਰਾ ਕੁਨੀਨ ਜਿਹਾ ਕੌੜਾ ਸੀ।

(ਇਨੇ ਨੂੰ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਦੇ ਤਾਏ ਦਾ ਦੋਹਤਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵਿਦਾ ਕਰਨ ਜਾਣਾ ਏ।)

ਜਗਸੀਰ :- ਇਸ ਵਿਚਾਰੇ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਨਾਲ ਖਿੱਚੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਇਹਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਜਾਉਣ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ ?

ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ :- ਤੁਹਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸ਼ਰਾਬ ਵੱਧ ਘੁੰਮ ਰਹੀ ਏ। ਬਾਕੀ ਸਭ ਕੁਝ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਏ।

ਜਗਸੀਰ :- ਕੀ ਮਤਲਬ ?

ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ :- ਕਈ ਵਾਰ ਤੋਲਣ

ਸਮੇਂ ਭਾਰ ਵੱਧ ਘੱਟ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਅਗਰ ਵੱਧ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦੋਹਤਾ ਵਧਿਆ ਸਮਾਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਆਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਕਿ ਵਧਿਆ ਸਮਾਨ ਐਵੇਂ ਜਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਏ, ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਗਏ ਸੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਾਧੂ ਸਮਾਨ ਕੂੜਾਦਾਨ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਣਾ ਪਿਆ ਸੀ।

ਜਗਸੀਰ :- ਜਦ ਦੋਹਤਾ ਨਾਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਏ ਤਾਂ ਟੈਕਸੀ ਕਾਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਬੁਲਾਈ ?

ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ :- ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹਦੀ ਕਾਰ ਦਿਖਦੀ ਏ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਅੱਧਾ ਸਮਾਨ ਵੀ ਨਾ ਆਵੇ।

ਵਾਧੂ ਭਾਰ

ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚੱਲਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ।)

ਡਰਾਈਵਰ :- Which route will you follow, Mr. Singh?

ਜਗਸੀਰ :- What do you mean?

ਡਰਾਈਵਰ :- Via Motorway 4 or Via Motorway 7?

(ਆਪਸ ਵਿੱਚ) ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘੱਟ ਏ। ਕੁੱਤੇ ਹੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਨੇ ਵੀ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਚਲੋ ਹੁਣ ਕੁੱਤੇ ਦਾ ਲਫੜਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੁਖਦੇਵ ਵਿਚਾਰਾ ਚੰਗਾ ਏ ਮੌਕੇ ਤੇ ਕੰਮ ਆ ਜਾਂਦਾ ਏ।

ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀਆਂ। ਆਬਾਦੀ ਏਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਵੱਧ ਰਹੀ ਏ ? ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਅਮੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਦੌੜ ਰਹੇ ਹਨ ?

ਜਗਸੀਰ :- ਡਰਾਈਵਰ, ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋ ਸਵਾਲ ਖੜੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ - ਇੱਕ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਦੂਜਾ ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ। ਟੋਨੀ ਪੰਜਾਬ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਬਨਿਸਬਤ ਅਮੀਰ ਜ਼ਰੂਰ ਏ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਉਹ ਫਿਰ ਵੀ ਨੀਵਾਂ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਡਾ ਦੇਸ਼। ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨੂੰ



ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਵਾਰ ਚੱਲੇ ਹਾਂ। ਤੁਹਾਡੀ ਕੰਜੂਸੀ ਦੀ ਵੀ ਹੱਦ ਹੋ ਗਈ। ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਕੰਜੂਸੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ ਪਰ ਲਾ ਕੇ ਉੱਡ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਕਹੋ ਤਾਂ ਇਹਦੀ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਤੋਲ ਪੁਆ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਨਾਲੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਦਾ ਕਰਨ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਏ। ਇਸ ਵਿਚਾਰੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਅਸੀਂ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਏ ਆਪ ਹੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਐ।

(ਘਰ ਵਿੱਚ ਵਾਰ ਵਾਰ ਦੋਹਤਾ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਰੂਬਲ ਨੇ ਇਹਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਦੋਹਤਾ ਪਾ ਲਿਆ ਏ।)

ਰੂਬਲ :- ਦੋਹਤੇ, ਅਗਰ ਤੈਨੂੰ ਔਖਾ ਲੱਗਦਾ ਏ ਤਾਂ ਤੂੰ ਬੇਸ਼ਕ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਨਾ ਜਾਹ। ਅਸੀਂ ਆਪੇ ਹੀ ਸਾਰ ਲਵਾਂਗੇ।

ਦੋਹਤਾ :- ਨਹੀਂ ਵੀਰੇ, ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਔਖਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਂਟੀ ਨਾਲ ਛੱਡਣ ਜਾਣ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ (ਰੂਬਲ ਨੂੰ) :- ਕਾਕਾ ਤੈਨੂੰ ਨਸੀਹਤਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਅਕਲ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਗਈ ? ਐਵੇਂ

ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਸਿਰ ਨਾ ਚੜ੍ਹਾਈ ਜਾ। ਆਹ ਚੁੱਕ ਅਟੈਚੀ ਤੇ ਬਾਹਰ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖ।

(ਰੂਬਰ ਅਟੈਚੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੋਹਤੇ, ਤੂੰ ਵੀ ਆਹ ਦੂਜਾ ਅਟੈਚੀ ਚੁੱਕ। ਲਿਜਾ ਕੇ ਡਰਾਈਵਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਦੇ।

(ਦੋਹਤਾ ਦੂਜਾ ਅਟੈਚੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)



ਅਵਤਾਰ ਐਸ. ਸੰਘਾ
Avtar S. Sangha

ਮੁੱਖਾ 0437641033

(ਡਰਾਈਵਰ ਟੈਕਸੀ ਮੋਟਰਵੇ 7 ਤੇ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਭਿਨੈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਗਸੀਰ ਡਰਾਈਵਰ ਨਾਲ ਮੁਹਰੇ ਬੈਠਾ ਏ। ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਤੇ ਰੂਬਲ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠਣ ਦਾ ਅਭਿਨੈ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਟੇਜ ਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਜਾਣ ਦਾ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਚਾਰ ਪਾਤਰਾਂ ਡਰਾਈਵਰ, ਜਗਸੀਰ, ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਤੇ ਰੂਬਲ ਦੇ 6-7 ਗੋਲ ਗੋੜੇ ਕੱਢ ਕੇ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਏ। ਡਰਾਈਵਰ ਸਟੇਰਿੰਗ ਫੜਨ ਦਾ ਅਭਿਨੈ ਕਰੇ, ਜਗਸੀਰ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਚੱਲੇ ਅਤੇ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਤੇ ਰੂਬਲ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਚੱਲਣ)

ਡਰਾਈਵਰ :- Going to India or Pakistan ?

ਜਗਸੀਰ :- We are going to India.

ਡਰਾਈਵਰ :- Which part of India ?

ਜਗਸੀਰ :- Punjab. Do you know where Punjab is ?

ਡਰਾਈਵਰ :- I know. It is in the northern part of India, bordering with Pakistan. I have many

Punjabi friends. They are taxi drivers. I also know very well that Punjab is a rich part of India. But i cannot understand one thing about India.

ਜਗਸੀਰ :- What is That?

ਡਰਾਈਵਰ :- (ਜੋ ਡਰਾਈਵਰ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਜਗਸੀਰ ਉਸਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਗੁਣਗੁਣਾਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਏ) ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਧ ਰਹੀ ਏ। ਇਹ ਡੇਢ ਅਰਬ ਤੱਕ ਚਲੀ ਗਈ ਏ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕੋਈ

ਦੌੜੇ ਆਉਂਦੇ ਹੋ ? ਹੋਰ ਬਥੇਰੇ ਲੋਕ ਨਦਰ ਦੌੜਵੇਲੇਪਦ ਚੁਨਟਰੇਇਸ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿੱਚ ਸੈਟ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਵੱਲ ਘੱਟ ਧਿਆਨ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਡਰਾਈਵਰ :- ਓ. ਕੇ. What about population explosion?

(ਵਿੱਚ ਹੀ ਪਿੱਛੋਂ ਰੂਬਲ ਬੋਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ)

ਰੂਬਲ :- ਡੈਡ, ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਜਣੇ ਖਾਣੇ ਮੂਹਰੇ ਲੈਕਚਰ ਝਾੜਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹੋ। ਕਈ ਆਦਮੀ ਤੁਹਾਡੇ ਲੈਕਚਰ ਦਾ ਭਾਰ ਸਹਾਰਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਨਹੀਂ। ਅੱਜ ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਐਸਾ ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ ਲੱਭ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਨਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰੇ। ਵਿਚਾਰੋ ਨੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸਰਸਰੀ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਉੱਪਰ ਆਪਣੇ ਲੈਕਚਰ ਦਾ ਵਾਧੂ ਭਾਰ ਘਸੋੜ ਦਿੱਤਾ।

ਡਰਾਈਵਰ :- I understand the sense of what your son is saying. ਉਹ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਬਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਕੁਝ ਦੱਸੋ।

ਜਗਸੀਰ :- ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਣ ਦੇ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਧਰਮ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜਮੀਨ ਤੇ ਆਉਣਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹੱਥ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਯਕੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸਦੇ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਦੂਜਾ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਏ। ਲੋਕ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਡਾਕਟਰਾਂ ਪਾਸ ਜਾਣਾ ਅਵੇਰਡ ਹੀ

ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਤੀਜਾ ਉੱਥੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵੀ ਇੰਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਪਾਸ ਹਨ। ਗਰੀਬੀ ਕਰਕੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵੀ ਅਫਰੋਡ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਡਰਾਈਵਰ, ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਕਾਰੀ ਵੀ ਵਰਜਿਤ ਹੈ। (ਚਲਦੀ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਪਿੱਛਿਓਂ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਬੋਲ ਪੈਂਦੀ ਹੈ) ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ :- ਬੱਚੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਉਂ ਘਟੀਆ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਿੱਥੇ ਕਰਨੀ ਹੈ ਜਰਾ ਸੋਚ ਵੀ ਲਿਆ ਕਰੋ।

ਜਗਸੀਰ :- ਹਰਬੰਸ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੜੀ ਹੌਲੀ ਦੇਣੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਏ।

ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ :- ਤੁਹਾਡੀ ਹੌਲੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮੈਂ ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ। 25 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਹੌਲੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਦੀ ਨੂੰ।

ਡਰਾਈਵਰ :- ਮਿਸਟਰ ਸਿੰਘ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਬਾਕੀ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਪਰੰਤੂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਟੀ. ਵੀ, ਰੇਡੀਓ ਤੇ ਡੀ. ਵੀ. ਡੀ ਪਲੇਅਰ ਹਰ ਇੱਕ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਵੀ ਆਮ ਹੋ ਗਿਆ ਏ।

ਡਰਾਈਵਰ :- ਡਰਾਈਵਰ, ਤੁਸੀਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਗਰੀਬ ਇਲਾਕੇ ਸ਼ਾਇਦ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂ ਜਾਣੇ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਸਿਨੇਮੇ ਦੀ ਟਿਕਟ ਲੈਣ ਲਈ ਵੀ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਨਾ ਹੀ ਲੋਕ ਡੀ. ਵੀ. ਡੀ ਪਲੇਅਰ ਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਇਲਾਕੇ ਵੀ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਬਿੱਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਝੁੱਗੀ ਝੌਂਪੜੀ ਵਾਲੇ ਵੀ ਹਨ।

Mr. driver, don't be slow. Please. Be fast, otherwise we will miss our flight.

ਡਰਾਈਵਰ :- Mr. Singh, see the speedometer. It is 100k zone. The scale is touching 100.

(ਅਚਾਨਕ ਸਾਰੇ ਵਾਹਨ ਹੌਲੀ ਹੋਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਚੁੰਗੀ ਨੇੜੇ ਕੋਈ ਲਫੜਾ ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।)

ਜਗਸੀਰ :- Driver, there is something wrong. All the traffic has slowed down. If it remains so, then we may miss our flight. Maybe, it is because of some accident. Listen, the hooter of police vehicles seems very close.

ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਵਾਲੀ ਲੇਨ ਕੁਝ ਚੱਲ ਰਹੀ ਏ। ਤੇਜ਼ ਭਜਾ ਕੇ ਇਸ ਪਾਸਿਓਂ ਗੱਡੀ ਕੱਢ ਕੇ ਲੈ ਚੱਲ। ਟੈਗ ਵਾਲੀ ਲੇਨ ਵਿੱਚੋਂ ਨਾ ਨਿੱਕਲ। ਚੁੰਗੀ ਦਿੱਤੇ ਬਗੈਰ ਹੀ ਨਿਕਲ ਜਾਹ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਆਉਣ ਤੇ ਦੇ ਦੇਵੀਂ। ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਡਰਾਈਵਰ :- Okay, I will follow the left lane. I am trying my best to cross the toll barrier.

(ਡਰਾਈਵਰ ਗੱਡੀ ਤੇਜ਼ ਕਰਕੇ ਕੱਢ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਆ ਕੇ ਨੱਪ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਪਰਚੀ ਫੜਾ ਦਿੰਦੀ ਏ)

ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ :- ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕਦੀਆਂ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਤੁੰਨ ਤੁੰਨ ਕੇ ਫਿਲਾਸਫੀਆਂ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ। ਜਿਵੇਂ ਕੌੜ ਮੱਝ ਨੂੰ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹਾਲੇ ਖੁਆਈਦੀ ਏ। ਅਖੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਮੈਂ ਦਿਆਂਗਾ। ਕਸੂਰ ਸਾਰਾ ਡਰਾਈਵਰ ਦਾ ਤੇ ਲੈ ਲਿਆ ਆਪਣੇ ਸਿਰ। ਜਿਹੜਾ ਪਤੰਦਰ ਸਟੇਅਰਿੰਗ ਤੇ ਬੈਠਾ ਏ ਆਪੇ ਜਾਣੇ ਕਿੰਨੀ ਰਫਤਾਰ ਰੱਖਣੀ ਏ ਤੇ ਕਿੱਥੋਂ ਲੰਘਣਾ ਏ। ਮੈਂ ਦੱਸਿਓਂ ਇਹਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਪੈਸੇ। ਦੇਨੋ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਰਲਗੇ। ਕਵਾੜਾ ਕਰਤਾ। ਜਿਹੇ ਜਿਹੀ ਨੰਦੇ ਬਾਹਮਣੀ, ਉਹੋ ਜਿਹਾ

ਘੁੱਦੁ ਜੇਠ।

ਡਰਾਈਵਰ :- Mr. Singh, the police have cleared the blockade and the traffic is moving now.

(ਟੈਕਸੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੇ ਉਡਾਣ ਤੋਂ ਘੰਟਾ ਕੁ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹੁੰਚਦੀ ਏ।)

ਜਗਸੀਰ :- Hurry up, hurry up, ਆਓ ਸਮਾਨ ਦਾ ਵਜਨ ਕਰਵਾਈਏ।

(ਆਪਣਾ ਅਟੈਚੀ ਭਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਭਿਨੈ ਕਰਦਾ ਹੈ)

ਮੇਰੇ ਅਟੈਚੀ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਚਾਰ ਕਿਲੋ ਵੱਧ ਏ। ਹਰਬੰਸ, ਮੇਰਾ ਇਹ ਚਾਰ ਕਿਲੋ ਆਪਣੇ ਅਟੈਚੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਲੈ। ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ :- ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਏ। ਮੇਰਾ ਅਟੈਚੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੂਰਾ ਏ। ਘਰ ਤੋਂ ਗੰਦ ਮੰਦ ਚੁੱਕ ਕੇ ਨਾ ਤੁਰਿਆ ਕਰੋ।

ਜਗਸੀਰ :- ਫਿਰ ਹੁਣ ਕਿੱਥੇ ਕਰੀਏ ? ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਦਾ ਸਮਾਨ ਆਪਣੇ ਸੂਟਕੇਸ ਵਿੱਚ ਘਸੋੜਿਆ ਹੋਣਾ ਏ। ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਅੱਧਾ ਕੱਢ ਦੇ ਦੋਹਤੇ ਨੂੰ ਫੜ੍ਹਾ ਦੇਹ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਮੇਰਾ ਸਮਾਨ ਆਪਣੇ ਸੂਟਕੇਸ ਵਿੱਚ ਐਡਜਸਟ ਕਰ ਲੈ।

ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ :- ਮੇਰੀ ਇੱਕ ਵੀ ਆਈਟਮ ਵਾਧੂ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਕੁਝ ਵੀ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕਦੀ।

ਜਗਸੀਰ :- ਬਹਿਸ ਛੱਡ। ਬਹਿਸ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ। ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਲੇਟ ਪਹੁੰਚਿਆ ਨੂੰ ਵੀ ਸਟਾਫ ਨੇ accommodate ਕਰ ਲਿਆ। ਆਪਣੇ ਤਿੰਨਾਂ ਪਰਸਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਨਾਲ ਖੜ। ਦੋ ਕੱਢ ਕੇ ਬਾਹਰ ਮਾਰ। ਪੰਜ ਸੂਟਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਤਿੰਨ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਹ। ਤੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗਿਫਟ ਦੇਣ ਲਈ ਮਕਅੱਪ ਬਾਕਸ ਖੁੰਦੇ ਹਨ, ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਏ। ਤੂੰ ਜ਼ਰੂਰ 5-6 ਨਾਲ ਖੜੇ ਹੋਣਗੇ। ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਨੀ ਜਾਂ ਸਹੇਲੀ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਦੇ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਨਾਲ ਖੜ। ਸੂਟ ਨਾਲ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੀ ਏ ? ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ

ਸੂਟ ਦੇਣ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ ? ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਤੂੰ ਬਥੇਰੇ ਸੂਟ ਵੰਡੇ ਸਨ। ਤੂੰ ਪੰਜ ਵਾਰ ਕੈਬਰਾਮੈਟਾ ਦੇ ਗੱਡੇ ਮਾਰੇ ਸਨ। ਉਥੋਂ ਸਸਤੇ ਖਰੀਦ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਰੋਹਬ ਪਾਇਆ ਸੀ। Please ਵਾਧੂ ਸਮਾਨ ਕੱਢ ਕੇ ਦੋਹਤੇ ਨੂੰ ਦੇ ਦੋਹ।

ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ :- ਫੜਾਓ ਉਰੇ। ਤੁਹਾਡਾ ਸੂਟ ਕੇਸ ਦੇਖਾਂ। (ਫੋਲਾ ਫੋਲੀ ਕਰਦੀ ਹੋਈ) ਆਹ ਦੇ ਅੱਧੇ ਕਿਲੋ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕਾਹਦੇ ਲਈ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਆਹ ਇੱਕ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਖਰੜਾ ਪਿਆ ਏ। ਹੁਣ ਫਿਰ ਕਿਤਾਬ ਛਪਵਾਉਣ ਲਈ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ ? ਹਰ ਸਾਲ ਨਵੀਂ ਕਿਤਾਬ ? ਕਿਸੇ ਸਾਲ ਨਾਗਾ ਵੀ ਪਾ ਲਿਆ ਕਰੋ। ਆਹ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੁੰਨੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਜਦ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਲਾਈਟ ਸੂਟ ਏ, ਇਹ ਕੁੜਤਾ ਪਜਾਮਾ ਕਾਹਦੇ ਲਈ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ ? ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਉੱਥੇ ਪੈਂਟਾਂ ਸ਼ਰਟਾਂ ਪੈਂਟਗੀਆਂ ਕੁੜਤਾ ਪਜਾਮਾ ਨਹੀਂ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਬਾੜ ਸਹਿੰਦੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਸਫਰ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਕਬਾੜ ਖਿੱਚਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹਿਆ ਕਰਿਆ ਕਰੋ।

(ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਬਿਨ ਵੱਲ ਵਗਾਹ ਕੇ ਮਾਰਦੀ ਹੈ। ਕੁੜਤਾ ਪਜਾਮਾ ਪਰੇ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟਦੀ।) ਜਗਸੀਰ :- ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਅਸਲੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਕੱਢ ਮਾਰਿਆ ਏ। ਪਲੀਜ਼ ਮੇਰੀਆਂ ਦੋ ਪੈਂਟਾਂ ਤੇ ਦੋ ਸ਼ਰਟਾਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਮਾਰ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਸੂਟਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਪਾ ਦੇਹ।

ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ :- ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਇੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣਨੀ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਇਹ ਗੰਦ ਝੱਲਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਮੈਂ ਇਹ ਗੰਦ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾਣ ਦੇਣਾ। ਜੇ ਵਾਪਸ ਇਹ ਸੂਟ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਤੁੰਨਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਬੁਰਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ। ਅਖੇ ਮੇਰੀਆਂ ਪੈਂਟਾਂ ਸ਼ਰਟਾਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦੇਹ। ਉੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮੰਗਤਾ ਬਣ ਕੇ ਤੁਰੂ ਫਿਰੂ, ਇਹ ਨਾਛੂ ਖਾਨ ਦਾ ਪੁੱਤ !

ਜਗਸੀਰ (ਦੋਹਤੇ ਨੂੰ) :- ਦੋਹਤੇ ਚੁੱਕ ਲੈ ਆਹ ਸਾਰੇ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲੈ ਜਾਹ ਵਾਪਸ। ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਉਧਰ ਜਾ ਕੇ ਹੀ ਸਿਝਾਂਗਾ।

(ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਜਗਸੀਰ ਦੀ ਪੂਰੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦੀ। ਉਸਦਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਦੋਹਤੇ ਵੱਲ ਹੈ ਉਹ ਦੋਹਤੇ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਆ ਰਹਿਣ ਦੇਵੇ ਗੰਦ ਮੰਦ। ਫਿਰ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਤਰਸ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਹਤਾ ਭਾਵੇਂ ਉਹਦੀ ਸੈਨਤ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦ ਉਹ ਜਰਾ ਕੁ ਨਰਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਹਤਾ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਚੁੱਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਸੰਭਾਲ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।)

ਸ਼ੁਰੂ ਏ, ਮੇਰੀ ਦੌਲਤ ਖੋਹ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚ ਗਈ। ਆਓ ਭਾਰ ਦੁਆਰਾ ਤੁਲਵਾਈਏ।

ਕਾਊਂਟਰ ਤੇ ਬੈਠੀ ਗੋਰੀ ਕੁੜੀ ਭਾਰ ਤੋਲਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਜਹਾਜ਼ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।)

ਜਗਸੀਰ ਜਹਾਜ਼ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਗੀਤ ਗੁਣ ਗੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਿਤਾਈ ਕਿੱਦਾਂ ਭੁੱਲੀਏ, ਲਾਡਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜੁਦਾਈ ਕਿੱਦਾਂ ਭੁੱਲੀਏ, ਚੇਤਿਆਂ ਚੋਂ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ਕਿੱਦਾਂ ਕੱਢੀਏ, ਛੱਡੇ ਹੋਏ ਪਿੰਡ ਦੀ ਵਿਦਾਈ ਕਿੱਦਾਂ ਭੁੱਲੀਏ, ਭੁੱਲਦਾ ਨਹੀਂ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਪਰਿੰਦੇ ਜਦੋਂ ਉੜੇ ਸੀ, ਟੈਚੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਨ ਪਰਦੇਸੀ ਜਦੋਂ ਤੁਰੇ ਸੀ, ਸਹੇਤਿਆ, ਉਹ 15 ਜੁਲਾਈ ਕਿੱਦਾਂ ਭੁੱਲੀਏ, ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਿਤਾਈ ਕਿੱਦਾਂ ਭੁੱਲੀਏ।

(ਕੁਲਵੀਰ ਸਹੋਤਾ)

(ਪਰਦਾ ਗਿਰਦਾ ਹੈ)

ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ ਸੁੱਭ ਨਹੀਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ

ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਤਲਖੀਆਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਤਲਖੀਆਂ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਦੀ ਮੁੜ ਸੁਧਾਈ ਯਾਨੀ ਕਿ ਐੱਸਆਈਆਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਝੱਲਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਵਿਚਾਰੇ ਇਕ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 'ਚ ਛਪੀ ਖ਼ਬਰ ਦੇ ਬਾਅਦ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਿਰੋਧੀ ਤੇ ਮੁੱਖ ਰੂਪ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਹਮਲਾਵਰ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 30 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਆਈਐੱਨਡੀਆਈਏ ਦੀ ਬੈਠਕ ਸੱਦੀ ਤੇ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਗਿਆਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਕਾਂਗਰਸ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਯਾਨੀ ਕਿ ਸੀਜੇਪੀ ਨੇ ਵੀ ਗਿਆਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦੋ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਦੱਖਦਿਆਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੇ ਐੱਸਆਈਆਰ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਕੀ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲਾਂ ਦੇ ਲਈ ਸੰਜੀਵਨੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਏਕਤਾ ਦਾ ਭਾਵ ਵਧੇਗੀ ?

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਐੱਸਆਈਆਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੁਝ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਇਕ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਹ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਰਤੱਵ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਜਾਦ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣ ਕਰਵਾਏ ਤਾਂ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਇਹ ਭੂਮਿਕਾ ਵੀ ਉਨੀ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਵੋਟਰ ਹੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ। ਜਾਇਜ਼ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਹੀ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਬਗੈਰ ਆਜਾਦ ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਐੱਸਆਈਆਰ ਵਰਗੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗੜਬੜੀਆਂ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂ ਸਥਾਨ ਬਦਲਣ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵੋਟਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਾਲ ਗੜਬੜੀਆਂ ਵਧਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੁੱਧੀਕਰਨ ਵੀ ਕੋਈ ਸੌਖਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕਮੀਆਂ ਦਾ ਰਹਿ ਜਾਣਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੜਬੜੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਨਾ ਉੱਠ ਸਕਣ।

ਐੱਸਆਈਆਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕਮੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾ ਕੇ ਹੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ



ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਨੈਗੇਟਿਵ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਐੱਸਆਈਆਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਿਹਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਪਰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਖਾਸਕਰ ਕਾਂਗਰਸ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਵੋਟ ਚੋਰੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ 2024 ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਨੂੰ ਵੀ ਵੋਟ ਚੋਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨੈਗੇਟਿਵ ਜਨਤਾ ਵਿਚਾਲੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਛੱਡ ਸਕੇਗਾ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦਿਖੇਗਾ ਤੇ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਕੱਦ 'ਤੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ।

ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲੀ। ਪਾਰਟੀ ਤਿੰਨ ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਠੀਕ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੱਲ ਗਈ ਪਰ ਲਗਾਤਾਰ ਦੋ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਜਿੱਲਤ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਜਿੱਤ ਕੁਝ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਜ਼ਰੂਰ ਰਹੀ। ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਆਈ ਭਾਜਪਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਉਨੀ ਤਾਕਤਵਰ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਉਥੇ ਵੀ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਤੀਜੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਘਰੇਲੂ ਤੇ ਆਲਮੀ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਹ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅੱਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰ ਆਰਥਿਕ ਮੋਰਚੇ 'ਤੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਘਾਟ ਤਾਂ ਲੈ ਕੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲਣੀ ਪਵੇਗੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ

ਅਸਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਰਮਨਪਿਆਰਤਾ 'ਤੇ ਵੀ ਪਵੇਗਾ। ਪੋਪਰ ਲੀਕ ਵਰਗੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਧਾਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸੀਜੇਪੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਸਤੀਫੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਇਹ ਇਸ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਖੁਦ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਤਾਕਤ ਕੁਝ ਵਧੀ ਹੈ ਤੇ ਕੁਝ ਮੋਰਚਿਆਂ 'ਤੇ ਉਹ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਕ ਸਮਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਹੱਦ ਬੇਬਾਕ ਮੰਨੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਆਪਣਾ ਹਰ ਵਾਰ ਦਾਅਵਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾ ਸਿਰਫ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਈ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੇ ਕਈ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਏ। ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੀ ਸਾਖ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨਾਲ ਲੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਖਣ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਢਾਲ ਬਣੀ ਰਹੀ ਦਮਕ ਵੀ ਸੁਸਤ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਪਰਿਸੀਮਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਬੇਹੱਦ ਹਮਲਾਵਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਦਮਕ ਨਾ ਸਿਰਫ ਖੁਦ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਰੂਪ ਤੋਂ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਤਾਲਮੇਲ ਵੀ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕੋਰਲਮ ਦੀ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੱਤਾਹੀਣ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਕਦੇ ਇਕ ਵੱਡੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਪਰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਨੂੰ ਗਤੀ ਦੇਣ ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਆਕਾਰ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਕ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਰਹੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੀ ਦਿਖ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਆਈਐੱਨਡੀਆਈਏ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਵੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਥੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸਦੀਆਂ ਤਲਖੀਆਂ ਵਧਣੀਆਂ ਤੈਅ ਹਨ। ਸੂਬਾ ਪੱਧਰ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਟਕਰਾਅ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਵਧਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਵੀ ਮਿਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਕੁਲਮਿਲਾਕ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਰਿਪੇਖ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਕ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਰ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵੱਲ ਮੋੜ ਨਾਲ ਕੱਟੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਓਹਲੇ 'ਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਤਿਆਰ ਕਰੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਇਹ ਕਰਤੱਵ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਦੇਵੇ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਤਲਖੀ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ ਕੋਈ ਸੁੱਭ ਸੰਕੇਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਰਾਹੁਲ ਵਰਮਾ

(ਸਫਾ 8 ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮਹਿਕ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਹਰਭਜਨ ਬਾਜਵਾ ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਉਸਤਾਦ ਸ੍ਰ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਆਰਟਿਸਟ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਦੇ ਵਾਲ ਖਿਲਾਰ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋਗੀਆ ਰੰਗ ਦਾ ਕੁਝਤਾ ਪਜਾਮਾ ਪਾ ਕੇ ਲਗ ਪਗ ਸਾਧੂ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਆਕਾਸਵਾਣੀ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਧਿਆਨ ਪੂਰ ਵਾਲੇ “ਸਾਵਣ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ” ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਬੀਬੀ ਜੀ, ਬਾਪੂ ਜੀ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਕੁਲਵੰਤ ਘਰ ਹੀ ਸਨ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ (ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਮਨਜੋਤ ਢਾਈ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ) ਮੇਰੇ ਚਾਚੀ ਜੀ ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਸਾਵਾਂ ਵੇਖਣ ਲੈ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਸਾਵਾਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਬਸੰਤ ਕੋਟ, ਸੰਘੜਾ ਅਤੇ ਸਾਹ ਸਮਸ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਹੱਦ ਉੱਪਰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਗੁਰਭਜਨ ਗੁਰੀ ਘਰੋਂ ਬੀਬੀ ਜੀ, ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ, ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਧੇ ਮਨਜੋਤ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਸਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਅਚਾਨਕ ਕਾਰ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਗਿੱਧਾ ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਲਈ ਥੰਮ ਗਿਆ। ਚਾਚੀ ਜੀ ਨੇ ਮਨਜੋਤ ਨੂੰ ਕੁੱਛ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗੁਰਭਜਨ ਨੇ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਕੇ ਮਨਜੋਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੁੱਛ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਮਨਜੋਤ ਨੂੰ ਸ੍ਰ ਹਰਭਜਨ ਬਾਜਵਾ, ਸ੍ਰ ਸੂਬਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਪਾਲ ਤਾਲਿਬ ਗੁਰਾਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਅਚਾਨਕ ਕੀ

ਹੋਇਆ ਕਿ ਸੰਘੜੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਡਾਂਗਾਂ ਸੋਟੇ ਲੈ ਕੇ, ਲਲਕਾਰੇ ਮਾਰਦੇ ਹੋਏ ਸਾਵਾਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਭੱਜੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੰਘੜਾ ਪਿੰਡ, ਇਸ ਸਾਵਾਂ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਲਾਗੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਤਾਂ ਸੰਘੜਾ ਪਿੰਡ ਦਾ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉੱਚੀ ਸਾਰੀ ਬੋਲ ਉੱਠਿਆ “ਉਹ ਹੋ! ਇਹ ਸਾਧੂ ਨਹੀਂ ਜੋ, ਇਹ ਤਾਂ ਬਟਾਲੇ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਸਾਂਝੂ ਬਾਜਵਾ ਜੋ।” ਫਿਰ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਧੂ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਚੱਲੇ ਹਨ।

ਦਰ ਅਸਲ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਾਰ ਆਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਲਈ ਉਸ ਕਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਬੇਪਛਾਣੇ ਬੰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਮਨਜੋਤ ਨੂੰ ਚਾਚੀ ਜੀ ਕੋਲੋਂ ਗੁਰਭਜਨ ਨੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਗਿੱਧਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਘਬਰਾ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਚੁੱਪ ਚੁਪੀਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਸੁਨਹਾ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇਹ ਸਾਧੂ ਇੱਕ ਅੰਝਾਣੇ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸੰਘੜੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਡਾਂਗਾਂ ਸੋਟੇ ਲੈ ਕੇ, ਲਲਕਾਰੇ ਮਾਰਦੇ ਹੋਏ ਸਾਵਾਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਭੱਜੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੰਘੜਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਮਲ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਸਾਂਝੂ ਹਰਭਜਨ ਬਾਜਵੇ ਅਤੇ ਗੁਰਭਜਨ ਨੂੰ ਪਛਾਨਣ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾ ਤਣਾਓ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ,

ਹੁਣ ਹਾਸੇ ਠੱਠੇ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਗੁਰਭਜਨ ਨੇ ਬਸੰਤ ਕੋਟ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸੀ।

ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਫਖਰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਹੈ ਢੀਠਕਿ ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮੁਖੀ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਡੋਗਰੀ ਵਿਭਾਗ, ਸੈਂਟਰਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਤੁਗਲਵਾਲਾ ਸਥਿਤ ਬਾਬਾ ਆਇਆ ਸਿੰਘ ਰਿਆੜਕੀ ਕਾਲਜ ਵਾਲੇ ਸ. ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ 21 ਸਤੰਬਰ 2026 ਨੂੰ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਸਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਯਾਦਾਂ, ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ, ਤਸਵੀਰਾਂ ਤੇ ਲਿਖਤਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ “ਸਿਮਰਤੀ” ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਉੱਦਮ ਲਈ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਇੱਥੇ ਮੈਂ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਰਭਜਨ ਬਾਜਵਾ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਅਪ੍ਰੈਲ 2024 ਵਿੱਚ ਸ੍ਰ. ਉੱਤਮ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗਤ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੂਘੇ ਅਤੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਈਫਟਾਈਮ ਅਚੀਵਮੈਂਟ ਐਵਾਰਡ (ਜੀਵਨ ਭਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਲਈ ਸਨਮਾਨ) ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕਿਵੇਂ ਬਣਿਆ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਾ ਸਰੋਤ

ਸਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕਿਸੇ ਇਕ ਸੋਚ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਜਾਂ ਧਿਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ। ਕਲਮਕਾਰਾਂ ਨੇ ਚੱਲਦੇ ਵਹਾਅ 'ਚ ਬਿਨਾਂ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹੀ ਤਰਾਸਦੇ ਗਏ। ਚਿੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ, ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਚਕਮਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕੇਸ ਕਟਵਾ ਕੇ ਹੋਟ ਪਹਿਨੇ ਭੇਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਪੱਗੜੀਧਾਰੀ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਭਾਰੂ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਲਈ ਹੋਟ ਵਾਲਾ ਜੈਂਟਲਮੈਨ ਬਣਾ ਕੇ ਹੀ ਦਮ ਲਿਆ। ਸਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਉੱਪਰ ਗਾਏ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਵਰਗਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਲੋਟੂ ਨਿਜਾਮ ਨਾਲ ਘੱਟ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦੇ ਅਥਾਹ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨਾਲ ਉਹ ਅਸਹਿਮਤ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਲੋਕ ਹਮਾਇਤ, ਸਿਆਸੀ ਸਕਤੀ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜੁਗਤਾਂ ਦਾ ਕਾਇਲ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹੋਈਏ ਜਾਂ ਨਾਂ ਪਰ ਜਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰਿਆਂ 'ਚ ਉਹਦੀ ਤਸਵੀਰ ਜ਼ਰੂਰ ਲਗਾਈ ਹੈ। ਅਸਲ 'ਚ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਮਹਾਨ ਸਹੀਦ ਹੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ, ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਨਹੀਂ। ਇਨਕਲਾਬ ਕੇਵਲ ਵਿਚਾਰ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਨਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਪੰਨਾ 257 ਮੁਤਾਬਕ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ‘ਹੇਠਲੀ ਕਚਹਿਰੀ 'ਚ ਸਾਥੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡਾ ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਚ ਮੈਂ ਆਖਾਂਗਾ ਕਿ ਇਨਕਲਾਬ ਵਾਸਤੇ ਯੂਨੀ ਲੜਾਈਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ 'ਚ ਨਿੱਜੀ ਬਦਲੇ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਹੈ। ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਨੰਗੇ ਅਨਿਆਂ ਉੱਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਮੌਜੂਦਾ ਢਾਂਚਾ ਜ਼ਰੂਰ ਬਦਲਣਾ।’ ਸਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ, ‘ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਇਸ ਸਦੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਸਿਰਫ ਇਕ ਹੀ ਮਤਲਬ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ: ਜਨਤਾ ਲਈ, ਜਨਤਾ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤਾਕਤ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ। ਅਸਲ 'ਚ ਇਹ ਹੈ ‘ਇਨਕਲਾਬ।’ ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਨਤਾ, ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਆਧਾਰਿਤ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਢਾਂਚਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਹੀ ਇਨਕਲਾਬ ਹੈ। ਇਹੀ ਸਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੋਚ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਸੋਚ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੀ ਸਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਇਨਕਲਾਬੀ ਅਖਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।



ਮੈਨੂੰ ਸਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਾਣਜੇ ਪ੍ਰ. ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਭਾਵ ਸਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੈਣ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਬੀਬੀ ਅਮਰ ਕੌਰ ਤੋਂ ਸੁਣੀ ਹੋਈ ਗੱਲ ਸੁਣਾਈ ਕਿ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਜੋ ਇਕੱਠ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਇਕੱਠ ਰੁੜਕਾ ਪਿੰਡ 'ਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਜਖਮੀ ਸਰੂਪ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਭਗਤ ਨੇ ਨੇੜਿਓਂ ਦਰਸਨ ਵੀ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਜਦ ਘਰੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਪੰਜ ਗ੍ਰੰਥੀ ਪੋਥੀ ਤੋਂ ਪਾਠ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਪੁੱਛਦਾ, ‘ਅਮਰੋ ਕੀ ਕਰਦੀ ਆਂ? ਪਾਠ ਕਰਦੀ ਆਂ?’ ਆ ਜਾ ਤੂੰ ਵੀ ਕਰ।’ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜੁਆਬ ਕਾਫੀ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਪੰਜ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਬੀੜ ਸਾਹਿਬ ਪੜ੍ਹ ਆਇਆਂ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ। ਐਗਰੇਜੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਮਹੰਤਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸਾਡੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਪਾਵਨ ਗ੍ਰੰਥ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਦਿਆਂਗੇ। ਬੜੀ ਹੋਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਬਚਪਨ 'ਚ ਹੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪ੍ਰਪੱਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਮਾਜਿਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਤੌਰ ਵੇਖਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੀ ਇਕ ਸਾਕੇ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਾਂਗ ਵੇਖਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਗੁਣ ਅੱਜ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ, ਘੋਖਣ, ਸਮਝਣ ਤੋਂ

ਬਿਨਾ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਸੋਧ ਨੀ ਲੈ ਸਕੇਗੀ। ਬਚਪਨ 'ਚ ਜਿਹਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਚਪਨ 'ਚ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਉਹੀ ਬੱਚੇ ਕਾਲਜਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਪੜ੍ਹਨ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ 'ਚੋਂ ਫਾਂਸੀ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਲਿਜਾਣ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਨ 'ਚ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹੀ ਬੱਚੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਭੁਲੇਖੇ 'ਚ ਰਹਿਣਗੇ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੀ ਜਾਂ ਸਾਇਦ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੀ। 15 ਅਗਸਤ 2008 ਨੂੰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ 18 ਫੁੱਟ ਉੱਚੀ ਕਾਂਸੀ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਭਾਰਤੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ 'ਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੁਟਕੇਸਵਰ ਦੱਤ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਹਾਊਸ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਗਾਈ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਅਤੇ ਰਾਜਗੁਰੂ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਹੁਸੈਨੀਵਾਲਾ ਵਿਖੇ ਕੌਮੀ ਸਹੀਦੀ ਸਮਾਰਕ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸਤਲੁਜ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਹੁਸੈਨੀਵਾਲਾ ਵਿਖੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਵੰਡ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਖੇਤਰ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਜੀ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ 17 ਜਨਵਰੀ 1961 ਨੂੰ ਸੂਲੋਮੌਕੀ ਹੋਡ ਵਰਕਜ਼ ਨੇੜੇ 12 ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ 'ਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਥੇ ਹੀ 19 ਜੁਲਾਈ 1965 ਨੂੰ ਬੁਟਕੇਸਵਰ ਦੱਤ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 1968 'ਚ ਕੌਮੀ ਸਹੀਦੀ ਸਮਾਰਕ ਸਸਕਾਰ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਸੀ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਗੁਰੂ ਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਦੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। 1971 ਦੀ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਜੰਗ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਯਾਦਗਾਰ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ ਉਹ 1973 ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਸਰਦਾਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਖਟਕੜ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ 50 ਵੀਂ ਸਹੀਦੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ 'ਚ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ, ਖੂਨ ਨਾਲ ਲਬਪਥ ਰੇਤ ਅਤੇ ਖੂਨ ਦਾ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਅਖਬਾਰ ਸਾਮਲ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਰਾਖ ਨੂੰ ਲਪੇਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਲਾਹੌਰ ਸਾਜਿਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪੰਨਾ, ਜਿਸ 'ਚ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁਝ ਨੋਟਸ ਭੇਜੇ ਸਨ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਵਾਲੀ ‘ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ’ ਦੀ ਇਕ ਕਾਪੀ, ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਮਿਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿੱਜੀ ਵਸਤਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੁਝ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਜਮਾਇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਦਾਲਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਸਥਲਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਜਮਾਇਸ਼ ਘਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਪਹਿਲੀ ਸੰਗਠਿਤ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ 28 ਸਤੰਬਰ 2007 ਨੂੰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਸਤਾਬਦੀ ਉਤਸਵ ਮੌਕੇ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 2008 'ਚ ਭਾਰਤੀ

ਮੈਗਜ਼ੀਨ ‘ਇੰਡੀਆ ਟੂਡੇ’ ਦੁਆਰਾ ਇਕ ਸਰਵੇਖਣ 'ਚ ‘ਮਹਾਨ ਭਾਰਤੀ’ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਆਫ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਮੰਗ ਦੇ ਬਾਅਦ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚਲੇ ਸਦਮਾਨ ਚੌਂਕ, ਜਿੱਥੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਚੌਂਕ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਇਹ ਐਲਾਨ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। 1968 'ਚ, ਭਾਰਤ ਨੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ 61ਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਇਕ ਡਾਕ ਟਿਕਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। 2012 'ਚ ਸਰਕੂਲੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 5 ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੋ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਾਰਕਾਂ ਛੋਟੀਆਂ ਸਮਾਰਕਾਂ ਹਨ। ਵੱਡੀ ਸਮਾਰਕ ਤਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਭਾਰਤੀ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ, ਬੰਗਲਾ ਦੇਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲ-ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਛਪੀ ਉਹ ਅਮਿਟ ਤਸਵੀਰ ਹੈ, ਜੋ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਹਨਾ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਮੰਨਣ। ਕਈ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਬਾਨੀ, ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਅੰਗ ਦਾ ਗੋਲਾ, ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੂਰਜ, ਉਰਜਾਵਾਨ, ਗੰਭੀਰ ਵਿਦਵਾਨ, ਕਾਲਜ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਸੰਗਾਊ ਰਹੇ ਤੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਊ ਰਿਹਾ ਇਹ ਗੱਭਰੂ, ਪੰਜਾਬ, ਲਾਹੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਕਲਕੱਤੇ ਤੱਕ ਸਰਗਰਮ ਰਹਿ ਕੇ ਦੇਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਮਾਨਵੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦੀ ਤਰਲਤਾ 'ਚ ਗੜ੍ਹਚ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੀ। ਉਹ ਇਨਕਲਾਬੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ 'ਚ ਫੈਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਅਖਬਾਰ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਸੀ। ਉਹ ਇਕ ਸੰਘਰਸ਼, ਚੇਤਨਾ, ਇਨਕਲਾਬ, ਕੁਰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਤਿਆਗ ਦੀ ਮੂਰਤ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ 'ਚ ਸਤਿਕਾਰਿਤ ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬਹਾਦਰ ਯੋਧਾ ਸੀ। ਉਸ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾ ਪਰਚਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦਰਜ ਹੋਇਆ, ਕਿਸਾਨ ਲਹਿਰ 'ਚ ਵੀ ਉਸਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਮਈ ਜੀਵਨ ਦੀ ਅਸਲ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਬਿੰਬਾਂ ਉਹਲੇ ਲੁਕੋਣਾ ਉਸਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੇ ਫਲਸਫੇ ਨਾਲ ਧ੍ਰੋਹ ਹੈ। ਜੇ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇਕ ਦਿਨ ਪੀਲੀ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਾਰਸ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਕਿਤੇ ਭਗਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਮੰਜਲ ਦੇ ਪਾਂਧੀ ਬਣ ਜਾਣ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਵੀ ਸਾਕਾਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜੇਕਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨ।

ਪ੍ਰਭਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਸੂਲਪੁਰ

ਕੀ ਨਸ਼ਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ?

ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਤਰਥੱਲੀ ਮਚੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਗਲਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਮ ਚਰਚਾਵਾਂ ਤੱਕ, ਕੁਝ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਉਸਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪੂਰਾ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਜੂਦ ਬਾਕੀ ਨਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਵਿੱਚ ਬੈਠੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ (ਭਾਜਪਾ) ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਉੱਤਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਹਮਾਇਤ ਤਾਂ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਤਿੱਖਾ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ, ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਸਮੱਸਿਆ, ਨਸ਼ਾ ਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ, ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਧੱਕੇ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮੁੱਦੇ ਹੁਣ ਕੋਈ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ? ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਛੁਪੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਿੱਥੈਟਿਕ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਾਜਕਾਲ 'ਤੇ ਲੱਗਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 'ਚਿੱਟੇ' ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਗੁਟਕਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੁੰਹ ਚੁੱਕ ਕੇ ਨਸ਼ੇ ਨੂੰ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਪਰ ਨਤੀਜਾ ਜ਼ੀਰੋ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ 'ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ' ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਲਗਭਗ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਸਾਲ 'ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਪੰਜਾਬ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਪਰ ਅੱਜ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਜਿਸ ਨਿਘਾਰ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਰਵਨੀਤ ਬਿੱਟੂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਜੋ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਵਾਪਰਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਟਮਾਟਰ, ਆਂਡੇ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਲਿਆ ਕੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਦਾ ਘੇਰਾਓ ਕਰਨ ਵਰਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲ ਹੋਰ ਵੀ ਖਰਾਬ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ' ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਤਿੱਖਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਾਹਰੋਂ ਲਿਆ ਕੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਧਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਗੁੱਸਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਦਾਰੀ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇੱਕ 'ਖਾਨਾਜੋਗੀ' ਦਾ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ, ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਜੰਗ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ?

ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੀਡੀਆ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਚਿੱਤਰਣ



ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸੂਬਾ ਹੈ ਜੋ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਮੰਤਰਾਲੇ ਅਤੇ ਏਮਸ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਰਵੇਖਣ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਹੀ ਹਕੀਕਤ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 16 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਸ਼ਰਾਬ, 3.1 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਭੰਗ/ਗਾਂਜਾ ਅਤੇ 2.26 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਓਪੀਓਇਡਜ਼ (ਜਿਵੇਂ ਹੈਰੋਇਨ, ਚਿੱਟਾ ਆਦਿ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਓਪੀਓਇਡਜ਼ ਅਤੇ ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਰਾਜ ਮਿਜ਼ੋਰਮ, ਨਾਗਾਲੈਂਡ, ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਸਿੱਕਮ ਅਤੇ ਮਣੀਪੁਰ ਵਰਗੇ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਰਾਜ ਹਨ। ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ (35%) ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ (34%) ਵਰਗੇ ਸੂਬੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਅੱਗੇ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਸ਼ੇਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਦਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਕੱਲੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਜੇਕਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ, ਤਾਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕ੍ਰਾਈਮ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਾਲ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਓਵਰਡੋਜ਼ ਨਾਲ 2,000 ਤੋਂ 2,500 ਦੇ ਕਰੀਬ ਮੌਤਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਲਾਨਾ 80 ਤੋਂ 100 ਦੇ ਕਰੀਬ ਮੌਤਾਂ ਦਰਜ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ, ਕਰਨਾਟਕ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪਰ ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਅੱਧੇ-ਅਧੂਰੇ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਸਾਨੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਪਣੀ ਇੱਜ਼ਤ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਲਿਸਟਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ, ਉਹੀ ਖੇਡ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਖੇਡੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਓਵਰਡੋਜ਼ ਨਾਲ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ 'ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ', 'ਬੀਮਾਰੀ' ਜਾਂ 'ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਤ' ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ

ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਸਮਾਜਿਕ ਬਦਨਾਮੀ ਦੇ ਡਰੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਕਤਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਬਲੀ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਚਿੱਟੇ ਦਿਨ ਵਾਂਗਰ ਸੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੀ 'ਨਸ਼ੇਜ਼ੀ' ਅਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖ਼ਾਸ ਸਿਆਸੀ ਏਜੰਡੇ ਤਹਿਤ ਬਦਨਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ਾ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀਆਂ ਅਭਾਨੀ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਰਹੱਦਾਂ (ਜਿੱਥੇ ਬੀਐੱਸਐੱਫ਼ ਤਾਇਨਾਤ ਹੈ) ਤੋਂ ਤਸਕਰ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਬਦਨਾਮੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਦਾਗ਼ ਕੇਵਲ ਪੰਜਾਬੀ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ, ਇਹ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਕੇਂਦਰੀ ਤਾਕਤਾਂ, ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜਪਾਲਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਗੈਰ-ਭਾਜਪਾ ਸ਼ਾਸਿਤ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਹਲਚਲ ਅਤੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਹੀਲੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਹੋ ਕੁਝ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਿਆ। ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹਥਿਆਉਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਦੁਖਦੀ ਰਗ-ਨਸ਼ੇ-ਉੱਤੇ ਟਾਰਗੇਟ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਇੰਨੇ ਭੋਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਇਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦੇ ਕਿ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵੇਲੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕੋਹਾਂ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ 700 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਭਾਜਪਾ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਖੋਂ-ਓਹਲੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅੱਜ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇਣ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਮੁਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਰਿਪੋਰੀਅਨ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਕ ਸਹੀ ਵੰਡ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੇਂਦਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀ ਖੋਹਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੋਰ ਲਟਕਦੇ ਮੁੱਦੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਮਸਲੇ ਹੋਣ-

ਭਾਜਪਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀ ਆਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਇਸ ਸੂਬਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ 'ਆਇਆ ਰਾਮ, ਗਿਆ ਰਾਮ' ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਰਾਜਨੀਤੀ 'ਆਮ ਆਦਮੀ' ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਵੀ ਇਸ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਦ ਪਈ ਹੈ। ਦੂਜੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਜਾਂ ਅਸੈਤੁਸ਼ਟ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰਲਾਉਣ ਅਤੇ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਹਥਿਆਉਣ ਦੀ ਇਸ ਨੰਗੀ-ਚਿੱਟੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੇ ਅਸੂਲਾਂ, ਇਖ਼ਲਾਕ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੋਗ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ 'ਤੇ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਘੋਰ ਬੇਯਕੀਨੀ, ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਬੇਗਾਨਗੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਜਾਂ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਆਸ ਨਾਲ ਚੁਣਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਸੱਤਾ, ਕੁਰਸੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਬਦਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਉੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਅਖ਼ਲਾਕ, ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਅਣਖੀ ਅਤੇ ਮਿਲਾਪੜੇ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਅੱਜ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਘਟੀਆ ਪੱਧਰ ਦੀ ਕਿਰਦਾਰਕੁਸ਼ੀ, ਗਾਲੀ-ਗਲੋਚ ਅਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੁਭਾਵੇਂ ਸਮਾਜਿਕ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਜਾਂ ਗਰਮਾਉਣ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਪਿਛਲੱਗੂ ਹੀ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਰੋਟੀਆਂ ਸੇਕਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਪੰਜਾਬੀ ਅਜੇ ਵੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਨੇਤਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਭਾਰੀ ਰੋਸ, ਗੁੱਸਾ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੰਗਲੇ ਸੂਬੇ ਨਾਲ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਘਿਨੌਣਾ ਮਜ਼ਾਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ 1000-1500 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਦੇਣ ਜਾਂ ਬਿਜਲੀ ਬਿੱਲ ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਵਰਗੀਆਂ ਮੁਫ਼ਤਖੋਰੀ

ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ ਝੱਲ ਰਹੇ ਲੋਕ ਜਾਂ ਔਰਤਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਕੋਈ ਸਥਾਈ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਹੁਤੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਪੰਜਾਬੀ ਅੰਦਰੋਂ ਬਹੁਤ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਅਸਲ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਭੀਖ ਅਤੇ ਬਦਨਾਮੀ ਦੇ ਚੋਰਾਹੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਰੋਲੇ ਅਤੇ ਮੁਫ਼ਤ ਦੀਆਂ ਗਾਰੰਟੀਆਂ ਦੀ ਆੜ੍ਹ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਅਸਲ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀ ਚੁੱਪੀ ਧਾਰੀ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਲਗਾਤਾਰ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਰਾਜ 'ਤੇ 3.5 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਭਾਰੀ ਕਰਜ਼ਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਇਸੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਿਆ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਹਰ ਸਾਲ ਆਇਲੇਟਸ ਕਰਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਵਹਿਰਾ ਘੱਤ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ 'ਬਰੇਨ ਡਰੇਨ' ਅਤੇ 'ਕੈਪੀਟਲ ਡਰੇਨ' ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਡਿੱਗਦਾ ਭੂ-ਜਲ ਪੱਧਰ, ਕਿਸਾਨੀ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕਰਜ਼ਾ, ਫ਼ਸਲੀ ਚੱਕਰ ਦਾ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦਾ ਪਾਣੀ-ਹਵਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਲਈ ਵਜੂਦੀ ਖਤਰਾ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਾਰਨ ਆਮ ਲੋਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਅਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਲੁੱਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਲ ਅਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਕੋਈ ਨੋਸ਼ ਨੀਤੀ ਜਾਂ ਭਵਿੱਖੀ ਰੋਡਮੈਪ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਅਤੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਇਹ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਚੁਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਜਿਹੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਨਗੇ ਜੋ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਬਦਲਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ-ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਬਦਲੇਖੋਰੀ ਤਹਿਤ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ "ਨਸ਼ੇਜ਼ੀ" ਕਹਿ ਕੇ ਬਦਨਾਮ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਸੂਝਵਾਨ, ਅਣਖੀ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣਗੇ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ, ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ, ਚੰਗੀ ਸਿੱਖਿਆ-ਸਿਹਤ ਦੇਣ, ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ, ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਵਾਪਸੀ, ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਨੋਸ਼ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਨੀਤੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ?

ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਰਦਾਰਕੁਸ਼ੀ, ਇਲਜ਼ਾਮਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਬਦਨਾਮੀ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਛੱਡ ਕੇ ਲੋਕ-ਹਿੱਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਆਮ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਇਹ ਗੰਭੀਰ 'ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ' ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਧਮਾਕਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏਗੀ।

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪਲਾਹੀ

ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕਰਜਾ ਬੇਹਿਸਾਬ

ਪੰਜਾਬ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸੂਬੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ ਮਣਾਂ ਮੂੰਹੀਂ ਕਰਜੇ ਦੇ ਭਾਰ ਕਾਰਨ ਵਿੱਤੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਪਿਛਲੀਆਂ ਅਕਾਲੀ-ਬੀਜੇਪੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੇਲੇ ਹੋਏ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਕੁ-ਪ੍ਰਬੰਧ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ ਕਰਜੇ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਭਾਰ ਕੇ ਸੱਤਾ 'ਚ ਆਈ ਸੀ।

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 2022 'ਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੂਬੇ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਤਾਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਰਜਾ ਮੁਕਤ ਕਰੇਗੀ ਤੇ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵਿੱਤੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹੱਲ ਕਰੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਉਮੀਦ ਲਗਾਈ ਸੀ ਕਿ 2022 'ਚ ਬਣੀ ਨਵੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਹੋਰ ਕਰਜਾ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਉਮੀਦ ਲਗਾਈ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰਾ ਕਰਜਾ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਦਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕਰਜਾ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਰਜਾ ਲੈਣਾ ਵੀ ਪੈਣਾ ਸੀ ਤੇ ਸਾਰਾ ਕਰਜਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਲੰਮਾਂ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਕੋਈ ਜਾਦੂ ਦੀ ਛੜੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਘੁਮਾਈ ਤੇ ਸਾਰਾ ਕਰਜਾ ਰਾਤੋਂ ਰਾਤ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ ਕਰਜੇ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 2027 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੇੜੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ 'ਚ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ ਕਰਜੇ ਦੇ ਐਕੱਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਜੇ ਦੇ ਜੰਜਾਲ 'ਚ ਫਸ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਜੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਰਜਾ ਬਜਾਰ 'ਚੋਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ, ਦੂਜਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਉਪਾਅ ਤੇ ਸਾਧਨ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਤਹਿਤ ਛੋਟੇ ਸਮੇਂ ਲਈ, ਇਹਨਾਂ ਦੋਵੇਂ ਕਰਜਿਆਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੂਬੇ ਦੇ ਬਜਟ 'ਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਤੀਜੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਕਰਜਿਆਂ ਨੂੰ ਬਜਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਏ ਗਏ ਕਰਜੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੋਰਡ, ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਅਦਾਰੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਜਟ 'ਚ ਕੋਈ ਜਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪਹਿਲੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਰਜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਇਹ ਕਰਜਾ ਮਾਰਚ 2012 'ਚ



83099 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਵੱਧ ਕੇ ਮਾਰਚ 2016 'ਚ 1,28,836 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਮਾਰਚ 2017 'ਚ 1,82,526 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਮਾਰਚ 2022 'ਚ 2,81,773 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਮਾਰਚ 2023 'ਚ 3,14,221 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਮਾਰਚ 2024 'ਚ 3,46,185 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਮਾਰਚ 2025 'ਚ 3,82,935 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਮਾਰਚ 2026 'ਚ 4,17,136 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ ਅਤੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰਚ 2027 'ਚ 4,55,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਸਾਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਹਨ, ਕਰਜਾ ਹੋਰ ਵੱਧਣ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ ਕਰਜੇ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਤੋਂ ਵੀ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ 1980 ਤੋਂ 1990 ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਹਰ ਸਾਲ 609 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜਾ ਚੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। 1990-91 ਤੋਂ 2001-02 ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਵੱਧ ਕੇ ਹਰ ਸਾਲ 2696 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਿਆ। 2002-07 ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਵੱਧ ਕੇ 6389 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਿਆ। 2011-12 ਤੋਂ 2021-22 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹਰ ਸਾਲ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਕਰਜੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 19,867 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਈ। ਸਾਲ 2022-23 ਤੋਂ 2024-25 ਦਰਮਿਆਨ 33,721 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੇ ਅੰਦਾਜਨ 2025-26 'ਚ 34,201 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੇ 2026-27 'ਚ 38,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੂਜੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਜੇ ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਛੋਟੇ ਸਮੇਂ (90 ਦਿਨਾਂ ਲਈ) ਦੇ ਕਰਜੇ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਜਟ 'ਚ ਉਪਾਅ ਤੇ ਸਾਧਨ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਲਈ ਉਪਾਅ ਅਤੇ ਸਾਧਨ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਨੇ

ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 ਅਧੀਨ 1997 'ਚ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕਰਜੇ ਲੈਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਗਹਿਣੇ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਤੀਬੂਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗਹਿਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਪਾਅ ਤੇ ਸਾਧਨ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਮੱਦ ਅਧੀਨ ਵਿਆਜ ਦੀ ਦਰ ਰੈਪੋ ਦਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਜਿਸ ਵਿਆਜ ਦਰ 'ਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਮੈਂਬਰ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਹ ਕਰਜੇ ਛੋਟੇ ਸਮੇਂ ਭਾਵ 90 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਲੈ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਜਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ, ਵਿੱਤੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਗੜਬੜੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਠੀਕ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਜਦੋਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਾਤੇ 'ਚ ਰਕਮ ਹੱਦ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਸਹੂਲਤ ਅਧੀਨ ਕਰਜਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਡਬਲਿਊਐੱਮਏਜ਼ ਅਧੀਨ ਕਰਜੇ ਤਿੰਨ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਲੈ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਹਿਲਾਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹੂਲਤ ਉਪਾਅ ਤੇ ਸਾਧਨ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਤੀਬੂਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਕੋਲ ਗਹਿਣੇ ਰੱਖ ਕੇ, ਇਹ ਸਹੂਲਤ ਅਧੀਨ ਵਿਆਜ ਦੀ ਦਰ ਰੈਪੋ ਦਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਦੂਜਾ, ਆਮ ਉਪਾਅ ਤੇ ਸਾਧਨ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਤਹਿਤ, ਇਸ ਅਧੀਨ ਵਿਆਜ ਦੀ ਦਰ ਰੈਪੋ ਦਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੀਜਾ, ਓਵਰ ਡ੍ਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਅਧੀਨ ਵਿਆਜ ਦੀ ਦਰ ਰੈਪੋ ਦਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਪਾਅ ਤੇ ਸਾਧਨ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਤਹਿਤ ਕਰਜੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਸੂਬੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸੁਧ ਖਰਚੇ ਤੇ ਆਮਦਨ ਦੇ ਔਸਤ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਉਪਾਅ ਤੇ ਸਾਧਨ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੱਸਦੀਆਂ

ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਮ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ 2022-23 ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸਹੂਲਤ ਤਹਿਤ 116 ਵਾਰੀ ਕਰਜਾ ਲਿਆ ਸੀ।

ਵਿੱਤੀ ਸਾਲਾਂ 2023-24 ਅਤੇ 2024-25 ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਉਪਾਅ ਤੇ ਸਾਧਨ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ, ਉਪਾਅ ਤੇ ਸਾਧਨ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਤਹਿਤ ਲਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫੰਡਾਂ 'ਚ ਵੀ ਚੋਖਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪਬਲਿਕ ਕਰਜੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਤੇ ਉਪਾਅ ਅਤੇ ਸਾਧਨ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਤਹਿਤ ਲਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਰਜਿਆਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਕਾਫੀ ਵੱਧ ਗਈ ਹੈ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ 2011-12 ਦੌਰਾਨ 8860 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਪਬਲਿਕ ਕਰਜੇ ਲਏ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਹੁਣ ਵੱਧ ਕੇ 49900 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ 2011-12 ਦੌਰਾਨ ਉਪਾਅ ਤੇ ਸਾਧਨ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਤਹਿਤ 6011 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜੇ ਲਏ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਇਹ ਹੁਣ ਵੱਧ ਕੇ 71250 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਤੀਜੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਭਾਵ ਬਜਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਕਰਜਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹੁਣੇ ਹੀ ਕੈਗ ਨੇ ਉਭਾਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੈਗ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਬਜਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਕਰਜਿਆਂ, ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਜਟ 'ਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ, ਇਸ ਨਾਲ ਅਸਲ ਕਰਜੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਨਾਲ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕੈਗ ਨੇ 2023-24 ਦੌਰਾਨ 4,093 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ

ਬਜਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਏ ਕਰਜਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅੰਦਾਜ਼ਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹੁਣ ਇਹਨਾਂ ਕਰਜਿਆਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਗਈ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਤੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਲੀਹ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਸਖਤ ਫੈਸਲੇ ਲਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਬੇ 'ਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਬਣਾਏ ਭਾਵ ਇਹ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਲੋੜਬੰਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਦੂਜਾ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੀ 'ਤੇ ਵੀ ਤੁਰੰਤ ਰੋਕ ਲਗਾਵੇ। ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਸੂਬਾ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਹੀ ਕਰਜੇ ਦੇ ਜਾਲ 'ਚ ਇਸ ਕਦਰ ਧਸ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਥੋਂ ਸੂਬੇ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਕੱਢਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੀਜਾ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਟੈਕਸਾਂ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਗੈਰ ਟੈਕਸ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸੁਹਿਰਦ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਚੌਥਾ, ਨਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀਗਤ ਖਰਚ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਬਹੁਤ ਨੀਵੇਂ ਪੱਧਰ ਤੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਹਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਇਕ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਪੈਕੇਜ ਅਤੇ ਕਰਜਾ ਰਾਹਤ ਪੈਕੇਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਕਾਰ ਕਰਜੇ ਦੀ ਵਾਪਸੀ 'ਤੇ ਰੋਕ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕਰਜੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ, ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਜੇ ਤੇ ਵਸੂਲੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਆਜ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਡਾ. ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ

ਇਰਾਨ ਦੇ ਕਠਪੁਤਲੀ ਸੰਗਠਨ ਨਹੀਂ ਹਿਜ਼ਬੁੱਲਾ, ਹੂਤੀ ਤੇ ਹਮਾਸ

ਲੈਬਨਾਨ ਦੇ 'ਹਿਜ਼ਬੁੱਲਾ', ਯਮਨ ਦੇ 'ਹੂਤੀ' ਅਤੇ ਫਲਸਤੀਨੀ ਗਾਜ਼ਾ ਦੇ 'ਹਮਾਸ' ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਇਰਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਕਸੀ (ਕਠਪੁਤਲੀ) ਵਜੋਂ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਰਾਨ ਦੇ ਬਣਾਏ, ਉਸ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਉੱਤੇ ਚੱਲਦੇ, ਉਸੇ ਲਈ ਹਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਰਾਨੀ ਸੰਗਠਨ। ਇਰਾਨ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਸਮੇਤ ਪੱਛਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਰਾਨ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲਾ 1953 ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਇਰਾਨ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਮੁਹੰਮਦ ਮੋਸਾਦੇਹ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਟਾਈਮ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨੇ 1951 ਵਿੱਚ 'ਮੈਨ ਆਫ ਦਿ ਯੀਅਰ' ਵੀ ਐਲਾਨਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਇਰਾਨੀ ਤੇਲ ਨੂੰ 85 ਫੀਸਦੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਲੁੱਟ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮੋਸਾਦੇਹ ਨੇ ਤੇਲ ਦਾ ਕੌਮੀਕਰਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੇਲ ਹੁਣ ਸਾਡਾ ਹੈ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੇ ਭੜਕ ਕੇ ਇਰਾਨ ਉੱਤੇ ਸਖਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸੀ ਆਈ ਏ ਨੇ 1953 ਵਿੱਚ ਮੋਸਾਦੇਹ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਤਖਤ ਪਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕਠਪੁਤਲੀ 'ਸ਼ਾਹ ਰਜ਼ਾ ਪਹਿਲਵੀ' ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੇ 40-40 ਫੀਸਦੀ ਤੇਲ ਵੰਡ ਲਿਆ। ਇਹ ਲੁੱਟ 26 ਸਾਲ ਤੱਕ ਚੱਲੀ। ਮੋਸਾਦੇਹ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। 1967 ਵਿੱਚ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦਮ ਤੋੜ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਹ ਰਜ਼ਾ ਪਹਿਲਵੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਰਾਨੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ 1979 ਵਿੱਚ ਗੱਦੀਓਂ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 47 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਰਾਨ ਉੱਤੇ ਸਖਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਬਦਲ ਕੇ ਤੇਲ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਣ ਫਿਰ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਬਹੁਤੇ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਤੇਲ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਜੇਟੀਦਾਰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 1948 ਵਿੱਚ ਯੂ ਐੱਨ ਓ ਰਾਹੀਂ ਫਲਸਤੀਨ (ਉਦੋਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦਾ ਗੁਲਾਮ) ਦੇਸ਼ ਦਾ ਲਗਪਗ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਸਾਰੇ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਫਲਸਤੀਨ ਨਾਮ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵੱਲੋਂ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜਨ, ਮਾਰਨ ਤੇ ਲੁੱਟਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ 78 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ 'ਗਰੇਟਰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ' ਬਣਨਾ ਲੱਚਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਨਸੂਬੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਰਾਨ ਨੇੜਲੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ, ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਫੌਜੀ ਅੱਡੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ-ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਇਰਾਕ 'ਤੇ ਸਾਲ 2003 ਵਿੱਚ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਲਿਬੀਆ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕਰਨਲ ਮੁਆਮਰ ਗੱਦਾਫੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਬਹਾਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਸ਼ਰ ਅਲ ਅਸਦ ਨੂੰ ਗੱਦੀਓਂ ਲਾਹ ਕੇ ਉੱਥੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨੇ ਵੱਡੇ ਇਨਾਮੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਅਹਿਮਦ ਅਲ ਸ਼ਰਾ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਥਾਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਤੇਲ ਤੇ ਗੈਸ ਦੇ



ਭੰਡਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਕਾਬਜ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ ਲੈਬਨਾਨ ਅਤੇ ਯਮਨ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ-ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਨੀਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਲਾਮਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਲੈਬਨਾਨ ਵਿੱਚ 128 ਮੈਂਬਰੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਹੈ। ਦੋ ਮੁੱਖ ਸਿਆਸੀ ਫਰੰਟ ਹਨ- ਇੱਕ ਹਿਜ਼ਬੁੱਲਾ ਪੱਖੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਹਿਜ਼ਬੁੱਲਾ ਵਿਰੋਧੀ। ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ-ਕਈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹਨ। 64 ਸੀਟਾਂ ਮੁਸਲਿਮ ਤੇ 64 ਇਸਾਈਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਹਨ। ਮੁਸਲਿਮ ਸੀਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 27 ਸ਼ੀਆ ਅਤੇ 27 ਸੁੰਨੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਹਨ। ਜੂਨ 1982 ਵਿੱਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਦੱਖਣੀ ਲੈਬਨਾਨ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਪਰੰਤ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ 'ਹਿਜ਼ਬੁੱਲਾ' ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਗਠਨ ਬਣਾਇਆ। 2018 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੰਸਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਹਿਜ਼ਬੁੱਲਾ ਫਰੰਟ ਨੇ 128 ਵਿੱਚੋਂ 70 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਲੈਬਨਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਚੁਣੀ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਈ। 2022 ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਿਜ਼ਬੁੱਲਾ ਫਰੰਟ ਨੇ 60 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਕਾਬਜ ਗਰੁੱਪ ਦੀਆਂ 68 ਸੀਟਾਂ ਹਨ। ਇੰਜ ਹਿਜ਼ਬੁੱਲਾ ਲੈਬਨਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸਿਆਸੀ ਫਰੰਟ ਹੈ, ਇਹ ਮਹਿਜ਼ ਕੋਈ ਇਰਾਨੀ 'ਪ੍ਰੋਕਸੀ' ਨਹੀਂ। ਏਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਇਰਾਨ ਤੇ ਹਿਜ਼ਬੁੱਲਾ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੱਖਣੀ ਲੈਬਨਾਨ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦਾ ਮਨਸੂਬਾ ਹੈ, ਪਰ ਹਿਜ਼ਬੁੱਲਾ ਫਰੰਟ ਅੱਗੇ ਕੰਧ ਬਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਰਾਨੀ ਪ੍ਰੋਕਸੀ/ਅਤਿਵਾਦੀ ਆਖ ਕੇ ਬਦਨਾਮ ਅਤੇ ਨਿਹੱਥਾ ਕਰਕੇ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਲੈਬਨਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਸੱਦ ਕੇ ਕਈ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਾਰੂ ਹਮਲਾ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਯਮਨ ਦੇ 'ਹੂਤੀ' ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਪਾਰਟੀ 'ਅਨਸਾਰ ਅੱਲਾਹ' (ਸਪੋਰਟਰ ਆਫ ਗੋਡ) ਨੂੰ 'ਹੂਤੀ ਵਿਦਰੋਹੀ' ਦਾ ਨਾਮ ਦੇ ਕੇ ਮਹਿਜ਼ ਇਰਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਕਸੀ ਸੰਗਠਨ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂਕਿ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸਨਾ ਸਮੇਤ ਮੁਲਕ ਦੀ 70 ਫੀਸਦੀ ਆਬਾਦੀ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਯਮਨ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੂਤੀ 'ਜ਼ਾਇਦੀ' ਸ਼ੀਆ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1962 ਤੱਕ ਯਮਨ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਰਾਜ

ਕੀਤਾ ਸੀ। 2004 ਵਿੱਚ ਹੂਤੀ ਆਗੂ 'ਹੁਸੈਨ ਅਲ ਹੂਤੀ' ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਖਾਨਾਜੇਗੀ ਛਿੜ ਗਈ। ਯਮਨ ਵਿਚਲੇ 'ਵਹਾਬੀ' ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੀ ਸਮਰਥਕ ਅਮਰੀਕਾ-ਪੱਖੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 2014 ਵਿੱਚ ਖਦੇੜ ਕੇ ਹੂਤੀ ਨੇ ਰਾਜਧਾਨੀ 'ਸਨਾ' ਉੱਤੇ ਵੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਸੱਤ ਸਾਲ ਸਾਊਦੀ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਚੱਲੀ ਤੇ ਫਿਰ ਜੰਗਬੰਦੀ ਹੋ ਗਈ, ਪਰ 70 ਫੀਸਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ 'ਹੂਤੀ' ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਯੂ ਐੱਨ ਓ ਵੱਲੋਂ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਜਦੋਂਕਿ ਮਾਨਤਾ ਪਹਿਲੀ 15 ਫੀਸਦੀ ਆਬਾਦੀ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ ਖਦੇੜੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੈ। ਬਿਲਕੁਲ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਚੀਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 1973 ਤੱਕ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਮਾਨਤਾ ਤਾਇਵਾਨ ਵਿੱਚ ਬੈਠੀ ਖਦੇੜੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੀ।

ਯਮਨ ਦਾ ਮਾਨਤਾ ਵਾਲਾ ਖਦੇੜਿਆ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਯਮਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 'ਅਨਸਾਰ ਅੱਲਾਹ' ਪਾਰਟੀ (ਹੂਤੀ) ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਹੂਤੀ ਮਹਿਜ਼ ਇਰਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਕਸੀ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਇਰਾਨ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਵੇਲੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਕੁੱਦ ਪੈਂਦੇ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਹੂਤੀ ਅਤੇ ਇਰਾਨ ਦੀ ਸਾਂਝ ਹੈ, ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚਲੀ ਅਮਰੀਕੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਖ਼ਤਰਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਹੂਤੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤਾਜ਼ਾ ਜੰਗ ਛਿੜ ਪੈਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਹੈ ਉਹ ਘਟਨਾ, ਜਦੋਂ ਆਇਤੁੱਲ੍ਹਾ ਅਲੀ ਖ਼ਮੇਨੀ ਦੀ ਸਪੁਰਦ-ਏ-ਖ਼ਾਕ ਰਸਮ ਤੋਂ ਮੁੜਦੇ ਵੇਲੇ ਹੂਤੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਉੱਤੇ ਸਾਊਦੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਇੰਜ ਲੜਾਈ ਛੇੜੀ ਗਈ। ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਨਾਲ 'ਹੂਤੀ' ਦੀ ਇਹ ਜੰਗ ਛੇੜਨ ਵਾਲੀ ਅਮਰੀਕੀ ਕੂਟਨੀਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜੋ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ 'ਮੱਕਾ ਸਮਝੌਤਾ' ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਤੁਰਕੀ ਇਕੱਠੇ ਹੂਤੀ ਉੱਤੇ ਮੋੜਵਾਂ ਮਾਰੂ ਹਮਲਾ ਕਰਨਗੇ, ਪਰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਜਾਂਬਾਜ਼ ਹੂਤੀ ਅੱਗੋਂ ਡਟ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਤੇਲ ਕੰਪਨੀ 'ਅਰਾਮਕੋ', ਸਾਊਦੀ ਤੇਲ ਪਾਈਪ ਲਾਈਨ ਉੱਤੇ ਵੱਡਾ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਊਦੀ ਲਈ ਬਾਬ-ਅਲ-ਮੰਦੇਬ ਸਮੁੰਦਰੀ ਲਾਂਘਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਖਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਊਦੀ ਸਮਰਥਕ ਕਾਗਜ਼ੀ ਯਮਨ

ਹਮਾਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਤਾਸ਼ਾ ਵਾਲੇ ਹਮਲੇ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਘੋਸ਼ਲ ਮਾਰ ਲਈ ਅਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕਿ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਗਾਜ਼ਾ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਹਾ ਲੈ ਸਕੇ। ਮੈਰ, ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਕੱਟੜ ਯਹੂਦੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿੱਚ 75,000 ਫਲਸਤੀਨੀ ਲੋਕ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 25,000 ਬੱਚੇ ਹਨ। ਦੋ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਖਮੀ ਹਨ ਤੇ ਮਲਬੇ ਹੇਠ ਦੱਬਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ। ਹਮਲੇ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਨੀਤੀ ਇਹ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਲੈਬਨਾਨ, ਫਲਸਤੀਨ ਅਤੇ ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਉੱਤੇ ਹੋਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਰ ਲਵੇ। ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇਰਾਨ ਨੇ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਮਾਰਿਆ, ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਸਿੱਧਾ ਟੱਕਰਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਹਮਲੇ ਰੋਕਣ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਇਰਾਨ, ਫਲਸਤੀਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਵੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਗਾਜ਼ਾ ਦੇ ਲੋਕ ਸੁੰਨੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਨ। ਸਭ ਸੁੰਨੀ ਮੁਲਕ ਚੁੱਪ ਹਨ, ਸਿਰਫ ਮਗਰਮੱਛ ਵਾਲੇ ਹੰਝੂ ਵਹਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਰਾਨ ਸ਼ੀਆ ਹੁੰਦਿਆਂ ਗਾਜ਼ਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਿੱਤਰਿਆ। ਹਿਜ਼ਬੁੱਲਾ, ਹੂਤੀ ਅਤੇ ਹਮਾਸ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਚੁਣੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਲੋਕ ਹਨ। ਉਹ ਇਰਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਕਸੀ (ਕਠਪੁਤਲੀ) ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਰਾਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਘਾਤਕ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਸੋਚ ਕਰਕੇ ਹੈ। ਉਹ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਅਣਖੀਲੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸੰਗਠਨ ਹਨ। ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਸੰਗਠਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਂਝੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸਾਂਝਾ ਪੱਤੜਾ ਲੈਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰੋਕਸੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ।

ਡਾ: ਸੁਰਿੰਦਰ ਮੰਡ



ਰੂਹਾਨੀ ਇਲਮਾਂ ਦੇ ਮਾਲਿਕ
ਬਾਬਾ ਸਰੀਫੁਦੀਨ ਖਾਨ
ਫੀਸ ਕੰਮ ਹੋਣ ਤੇ ਬਾਦ

+91-88298-16267
ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਕੋਈ ਫੀਸ ਨਹੀ
<https://worldfamousloveastro.com>

- ਵਸ਼ੀਕਰਨ ਕਰਨਾ ਜਾ ਤੁੜਵਾਨਾ
- ਮਨਚਾਹਾ ਪਿਆਰ
- ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਧੋਖਾ
- ਸੋਤਨ ਦੁਸ਼ਮਨ ਤੇ ਫੁਟਕਾਰਾ
- ਕੰਮ-ਕਾਜ ਵਿੱਚ ਘਾਟਾ
- ਵਿਦੇਸ਼ ਯਾਤਰਾ
- ਵਿਜੇ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ
- ਲੱਕੀ ਨੰਬਰ ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ ਆਦਿ

+91-88298-16267



Love



Vashikrn



Flight



Money

ਥਾਣਿਆਂ ਤੇ ਥਾਣੇਦਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਜਾਂ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਤਾਜ਼ਾ ਘਟਨਾ ਵੀ ਬੇਹੱਦ ਹੈਰਾਨ ਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਵੀਰਵਾਰ ਦੇਰ ਰਾਤ ਡਿਊਟੀ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਉਦੋਂ ਵਾਪਰੀ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਰਾਤ ਕਰੀਬ ਢਾਈ ਵਜੇ ਦਾਣਾ ਮੰਡੀ ਨੇੜੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਗਸਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਅਣਪਛਾਤੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਵਰ੍ਹਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਫਿਲਹਾਲ ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਹੋਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਸੂਬੇ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੁਚੱਜਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ, ਉਹੀ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਗਸਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਥਾਣਿਆਂ 'ਚ ਤਾਇਨਾਤੀ ਵੇਲੇ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸੇ ਸਾਲ ਮਜੀਠਾ 'ਚ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਏਐੱਸਆਈ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਾਲ 2026 'ਚ ਹੋਰ ਵੀ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਹਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਏਐੱਸਆਈ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਮਗਾਰਡ ਜਵਾਨ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਦੋਰਾਗਲਾ ਥਾਣੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਆਦੀਆਂ ਚੌਕੀ 'ਚ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਚੌਕੀ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਹੱਦ ਤੋਂ ਸਿਰਫ 2 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੰਬੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸੂਬੇ



ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਸਨ। ਤੇਈ ਨਵੰਬਰ 2024 ਨੂੰ ਅਜਨਾਲਾ ਥਾਣਾ ਨੇੜੇ ਕਰੀਬ 1.5 ਕਿਲੋ ਦਾ ਆਈਈਡੀ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 2 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਆਂਸਰੋ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ 'ਤੇ ਗ੍ਰੈਨੇਡ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਧਮਾਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਮਜੀਠਾ ਥਾਣੇ 'ਤੇ ਗ੍ਰੈਨੇਡ ਨਾਲ ਧਮਾਕਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 13 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਘਣੀਆ ਕੇ ਬਾਂਗਰ ਥਾਣਾ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ 'ਤੇ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰੀਕੇ ਥਾਣੇ ਦੇ ਗੇਟ ਲਾਗੇ ਗ੍ਰੈਨੇਡ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ। 18 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਬਖਸੀਵਾਲਾ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, 20 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਵਡਾਲਾ ਬਾਂਗਰ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ 'ਤੇ ਵੀ ਗ੍ਰੈਨੇਡ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਮਾਰਚ ਮਹੀਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਭਿੰਡੀ ਸੈਦਾਂ ਥਾਣੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਤੇ 13 ਸਤੰਬਰ 2026 ਨੂੰ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਥਾਣੇ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਧਮਾਕਾ ਕੀਤਾ

ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਥਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਕਿੰਨੇ ਬੁਲੰਦ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਆਖਰ ਸੂਬੇ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਖੁੰਝ ਕਿੱਥੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ? ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਮਲੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚ ਵੀ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੂਬੇ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ? ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਅਸਲ 'ਤਾਸੀਰ' ਤੇ 'ਤਸਵੀਰ' ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੰਤਰ ਉਸ ਦੇ ਵਪਾਰ-ਕਾਰੋਬਾਰ, ਨਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਰੂਪ 'ਚ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਵੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਥਿਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਿਰੋਧੀ ਜਾਂ ਸੱਤਾ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਕੇ ਹੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਰੂਰੀ ਸੂਚਨਾ

ਜਰੂਰੀ ਸੂਚਨਾ:- ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਨਵੰਬਰ ਅੰਕ ਦੀਵਾਲੀ ਅੰਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਦੀ ਹਾਰਡ ਕਾਪੀ (ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਾਪੀ) ਵੀ ਛਪੇਗੀ। ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ 20 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ thepunjabherald1@gmail.com ਭੇਜਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ। ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ 0437641033 ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਜਰੂਰੀ ਸੂਚਨਾ

ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਹੁਤ ਘਟ ਗਈ ਏ। ਇਹ ਕਥਨ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਪਰੋਢ ਪਾਠਕ ਵਰਗ ਬੜੀ ਧੀਵੀਂ ਸਪੀਡ ਦੇ ਨਾਲ ਡਿਜੀਟਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਵਲ ਨੂੰ ਆ ਰਿਹਾ ਏ। ਸਮੇਂ ਦਾ ਹਾਣੀ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਅਤਿ ਜਰੂਰੀ ਹੈ। ਮਾਜੂਦਾ ਡਿਜੀਟਲ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵੀ ਫੇਸਬੁੱਕ ਅਤੇ ਇੰਸਟਾਗਰਾਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ 4900 ਫੇਸਬੁੱਕ ਮਿੱਤਰ ਹਨ ਤੁਹਾਡੀ ਐਡ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਣੀ ਹੀ ਹੈ। ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੈਂ ਵਹੱਟਸਅਪ ਚੈਨਲ ਵੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਵਹੱਟਸਅਪ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਪੀ. ਡੀ. ਐਫ. ਵੀ ਭੇਜ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਹਾਰਡ ਕਾਪੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਡਿਜੀਟਲ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵੀ ਮੈਂ ਅੱਧੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

ਸਮੇਂ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਤੁਰਦੇ ਹੋਏ ਡਿਜੀਟਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਹਾਣੀ ਬਣੇ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਓ।

ਸੰਪਾਦਕ

ਡਾ: ਅਵਤਾਰ ਐਸ. ਸੰਘਾ



ਵਹੱਟਸਅਪ ਚੈਨਲ
ਨੂੰ ਫੌਲੋ ਕਰਨ ਲਈ
ਸਕੈਨ ਕਰੋ

ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਹੈਰਲਡ

ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ, ਸਾਹਿਤਕ ਕ੍ਰਿਤਾਂ, ਜਾਇਦਾਦ ਸੰਬੰਧੀ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਤੇ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਛਪਵਾਉਣ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਈ-ਮੇਲ ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਇਹ ਸਭ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸਮਗਰੀ ਹਰ ਮਹੀਨੇ 20 ਤਰੀਖ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ।

thepunjabherald1@gmail.com

ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਛਪਵਾਉਣਾ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 20 ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇ।

If somebody wishes to discontinue the advertisement, then please intimate us by calling 0437641033 before 20th every month.

ਸੰਪਰਕ 0437641033

Disclaimer

The Punjab Herald and the staff associated with it are not responsible for any claims made by the advertisers and do not endorse any product or advertisement published in the newspaper. The views expressed in the advertisement and various articles belong solely to the concerned advertisers and authors. They do not reflect the views of the newspaper management. Jurisdiction Sydney.

ਸੁੰਦਰ ਚਮੜੀ ਲਈ ਫੇਸ ਮਾਸਕ

ਘਰ ਵਿਚ ਬਣੇ ਫੇਸ ਮਾਸਕ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਘੱਟ ਖਰਚ ਵਿਚ ਵੀ ਚਮੜੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੰਦਰੁਸਤ ਅਤੇ ਚਮਕਦਾਰ ਰਹੇਗੀ।

* ਇਕ-ਦੋ ਗੱਦੇ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਿਚ ਦਹੀਂ, ਚੰਦਨ ਦਾ ਪਾਊਡਰ ਮਿਲਾਓ। ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ 20 ਮਿੰਟ ਲਗਾ ਕੇ ਰੱਖੋ। ਇਸ ਨਾਲ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਠੰਢਕ ਮਿਲੇਗੀ। ਕਿੱਲ ਅਤੇ ਰੋਸ਼ਨ ਦੂਰ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਇਸਟਿੰਜੇਂਟ ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਤੇਲ ਮੁਕਤ ਰੱਖੇਗਾ। ਚਮੜੀ ਦੇ ਮੁਸਾਮ ਵੀ ਬੰਦ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਕੌਮਬੀਨੇਸ਼ਨ ਚਮੜੀ ਲਈ ਅਸਰਦਾਰ ਹੈ।

* ਸ਼ਹਿਦ ਅਤੇ ਦਹੀਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬੂੰਦਾਂ ਰੈੱਡ ਵਾਈਨ ਦੀਆਂ ਮਿਲਾਓ। ਇਸ ਨੂੰ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਲਗਾ ਕੇ 20 ਮਿੰਟ ਤੱਕ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਸਾਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਧੋ ਲਵੋ। ਇਹ ਚਮੜੀ ਨੂੰ ਨਰਮ ਬਣਾਏਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਇਸਚਰਾਈਜ਼ ਵੀ ਕਰੇਗਾ। ਟੈਨਿੰਗ ਦੂਰ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਚਮੜੀ 'ਤੇ ਚਮਕ ਆ ਜਾਵੇਗੀ।

* ਕੋਸੇ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਚੋਕਰ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖੋ। ਨਹਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਿਹਰੇ, ਧੋਣ ਅਤੇ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਲਗਾਓ। ਸੁੱਕਣ 'ਤੇ ਧੋ ਲਵੋ। ਲਗਾਤਾਰ ਲਗਾਉਣ 'ਤੇ ਚਮੜੀ ਵਿਚ ਨਿਖਾਰ ਆ ਜਾਵੇਗਾ।

* ਤਾਜ਼ੇ ਅਤੇ ਕੱਚੇ ਇਵੇਕੋਡੋ ਪਲਪ ਵਿਚ ਐਲੋਵੇਰਾ ਜੈਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੈਕ ਬਣਾਓ। ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਲਗਾ ਕੇ 20 ਮਿੰਟ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਇਵੇਕੋਡੋ ਵਿਚ 20 ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਟਾਮਿਨ ਅਤੇ ਖਣਿਜ ਅਤੇ ਐਂਟੀ ਆਕਸੀਡੈਂਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਚਮੜੀ ਦੇ ਉਮਰ ਦੇ ਅਸਰ ਵੀ ਦੂਰ ਹੋਣ ਲਗਦੇ ਹਨ। * ਮੁਲਤਾਨੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਕਈ ਖਣਿਜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮਾਸਕ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਚਮੜੀ ਦੀਆਂ ਤੇਲੀ ਗੁੰਥੀਆਂ ਕੰਟਰੋਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਚਿਹਰਾ ਰੁੱਖਾ ਅਤੇ ਮੁਰਬਾਇਆ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ।

* ਤੇਲੀ ਚਮੜੀ ਲਈ : ਮੁਲਤਾਨੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਗੁਲਾਬ ਜਲ ਵਿਚ ਮਿਲਾਓ। ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਲਗਾਓ ਅਤੇ ਸੁੱਕਣ 'ਤੇ ਧੋ ਲਵੋ।

* ਮੁਹਾਸੇ ਵਾਲੀ ਚਮੜੀ : ਮੁਲਤਾਨੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਚੰਦਨ ਦਾ ਪੇਸਟ, ਰੋਜ਼ ਵਾਟਰ ਅਤੇ ਨਿੰਮ ਦੇ ਸੁੱਕੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ ਪੇਸਟ ਬਣਾਓ ਅਤੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਲਗਾਓ। 20 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਧੋ ਲਵੋ।

* ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਹਾਸਿਆਂ ਵਾਲੀ ਚਮੜੀ : ਮੁਲਤਾਨੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਨਿੰਬੂ ਦਾ ਰਸ, ਰੋਜ਼ ਵਾਟਰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੇਸਟ ਬਣਾਓ ਅਤੇ ਚਿਹਰੇ ਅਤੇ ਧੋਣ 'ਤੇ ਲਗਾਓ। 20 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਚਿਹਰਾ ਧੋ ਲਵੋ।



ਆਪਣੇ ਪਰਸ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਹਾਊਸ ਨਾ ਬਣਾਓ

ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਾਮਾਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡੀ ਪਛਾਣ। ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਡਾਇਰੀ ਜ਼ਰੂਰ ਨਾਲ ਰੱਖੋ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਂਅ-ਪਤਾ, ਫੋਨ ਨੰਬਰ, ਤੁਹਾਡੇ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਫੋਨ ਨੰਬਰ, ਤੁਹਾਡੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਅਤੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਹੋਣ। ਇਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸਮੇਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਮਦਦਗਾਰ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਦੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਦੁਰਘਟਨਾ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਪਛਾਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਵੇਗੀ।

ਤੁਹਾਡਾ ਪਰਸ ਵਿਚ ਮੋਕਾਅਪ ਕਿੱਟ ਹੋਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਿੱਟ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਵਸਤੂਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਹੋਅਰ ਬਰਸ਼, ਕੰਘੀ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ

ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਫਰੈਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਪੇਪਰ ਸੋਪ, ਲਿਪਸਟਿਕ ਆਦਿ ਪਰਸ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲਿਪਸਟਿਕ ਇਕ ਲਾਈਟ ਅਤੇ ਇਕ ਡਾਰਕ ਸ਼ੇਡ ਦੀ ਰੱਖ ਲਵੋ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਅਰ ਕਲਿੱਪ ਜਾਂ ਹੋਅਰ ਬੈਂਡ ਰੱਖ ਲਵੋ, ਤਾਂ ਕਿ ਵਾਲ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਸਾਮਾਨ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ। ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਬੋਤਲ ਮਾਇਸਚਰਾਈਜ਼ਰ ਦੀ ਵੀ ਰੱਖ ਲਵੋ।

ਪਰਸ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਵੀ ਐਵੇਂ ਹੀ ਨਾ ਰੱਖੋ। ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਪਰਸ ਵਿਚ ਇਕ ਛੋਟਾ ਪਰਸ ਰੱਖੋ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਰੱਖੋ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਛੋਟਾ ਪਰਸ ਕੱਢਣ ਵਿਚ ਸਹੂਲਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਕੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਰੱਖਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਪਰਸ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਥਾਂ



ਬਣਾਓ। ਪਰਸ ਦੇ ਅੰਦਰ 2 ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਖੋ, ਤਾਂ ਕਿ ਲੋੜ ਜਾਂ 3 ਜੋਬਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੈਣ 'ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਅਸਾਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਜੋਬ ਵਿਚ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਵੇ।

ਕੜਾਹੀ ਪਨੀਰ

ਸਮੱਗਰੀ 250 ਗ੍ਰਾਮ ਪਨੀਰ, 2 ਸ਼ਿਮਲਾ ਮਿਰਚਾਂ, 2-3 ਟਮਾਟਰ, 2 ਸੋਟੇ ਪਿਆਜ਼ ਕੱਟੇ ਹੋਏ, 2 ਹਰੀਆਂ ਮਿਰਚਾਂ, 6-7 ਲਸਣ ਦੀਆਂ ਤੁਰੀਆਂ, 1 ਇੰਚ ਲੰਬਾ ਟੁਕੜਾ ਅਦਰਕ, 2 ਟੇਬਲਸਪੂਨ ਤੇਲ ਜਾਂ ਘਿਓ, ਅੱਧਾ ਛੋਟਾ ਚੱਚਮ ਜੀਰਾ, 1 ਛੋਟਾ ਚਮਚ ਧਨੀਆ ਪਾਊਡਰ, ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਲਾਲ ਮਿਰਚ, ਇੱਕ ਚੋਬਾਈ ਛੋਟਾ ਚਮਚ ਗਰਮ ਮਸਾਲਾ, ਨਮਕ ਸਵਾਦ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਹਰਾ ਧਨੀਆ ਬਾਰੀਕ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ। ਵਿਧੀ ਵਿਧੀ ਸ਼ਿਮਲਾ ਮਿਰਚ ਦੇ ਬੀਜ ਕੱਢ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਰੀਕ ਕੱਟ ਲਵੋ। ਅਦਰਕ, ਹਰੀ ਮਿਰਚ ਅਤੇ ਲਸਣ ਨੂੰ ਮਿਕਸੀ ਵਿੱਚ ਪੀਸ ਲਵੋ। ਕੜਾਹੀ ਵਿੱਚ ਤੇਲ ਪਾ ਕੇ ਗਰਮ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਜੀਰਾ ਪਾ ਕੇ ਭੁੰਨੋ, ਫਿਰ ਉਸ 'ਚ ਹਰੀ ਮਿਰਚ, ਪਿਆਜ਼, ਅਦਰਕ, ਲਾਲ ਮਿਰਚ, ਧਨੀਆ ਅਤੇ ਗਰਮ ਮਸਾਲਾ ਪਾ ਕੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਭੁੰਨੋ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਸਾਲਾ ਤੇਲ ਨਾ ਛੱਡ ਦੇਵੇ। ਮਸਾਲੇ ਵਿੱਚ ਟਮਾਟਰ ਪਾਓ ਅਤੇ ਨਰਮ ਹੋਣ ਤੱਕ ਪਕਾਓ, ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਸ਼ਿਮਲਾ ਮਿਰਚ ਪਾ ਕੇ 2-3 ਟੇਬਲਸਪੂਨ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਨਮਕ ਸਵਾਦ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪਾਓ ਅਤੇ ਢਕ ਕੇ 4-5 ਮਿੰਟ ਲਈ ਪਕਾਓ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਮਲਾ ਮਿਰਚ ਨਰਮ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਪਨੀਰ ਨੂੰ ਕਿਊਬ ਦੀ ਸ਼ੇਪ ਵਿੱਚ ਕੱਟੋ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਕੜਾਹੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿਓ। ਸਬਜ਼ੀ ਨੂੰ 2-3 ਮਿੰਟ ਲਈ ਘੱਟ ਸੋਕ 'ਤੇ ਪੱਕਣ ਦਿਓ, ਕੜਾਹੀ ਪਨੀਰ ਬਣ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਹਰਾ ਧਨੀਆ ਕੜਾਹੀ ਪਨੀਰ 'ਤੇ ਪਾਓ ਅਤੇ ਫੁਲਕੇ ਜਾਂ ਨਾਨ ਨਾਲ ਪਰੋਸੋ।



ਰਲੇ-ਮਿਲੇ ਮੇਵਿਆਂ ਦੀ ਆਈਸ ਕਰੀਮ



ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਖੋਆ ਪਾ ਦਿਓ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਖੋਆ ਬਾਰੀਕ ਹੋਵੇ। ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਕੜਕੀ ਨਾਲ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਹਿਲਾਓ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਖੋਆ ਇੱਕ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਉਬਲਦੇ ਹੋਏ ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਖੰਡ ਪਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੜਕੀ ਨਾਲ ਹਿਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਤੱਕ ਹਲਕੀ ਅੱਗ 'ਤੇ ਪਕਾਓ। ਦੁੱਧ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਨ ਨੂੰ ਅੱਗ ਤੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਓ। ਠੰਡਾ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਰੀਮ ਅਤੇ ਛੋਟੀ ਇਲਾਇਚੀ ਪੀਸ ਕੇ ਮਿਲਾਓ। ਇਸ ਨੂੰ ਫਰਿਜ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕਾਫੀ ਠੰਡਾ ਕਰ ਲਵੋ। ਫਿਰ ਆਈਸ ਕਰੀਮ ਦੀ ਟ੍ਰੇ ਨੂੰ ਫਰਿਜ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਮਾ ਲਵੋ ਅਤੇ ਫਿਰ ਖਾਓ।

ਟੀ. ਵੀ. ਅਤੇ ਲੈਪਟਾਪ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ?

ਅਕਸਰ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚੇ ਸਕੂਲੋਂ ਘਰ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬਸਤੇ ਇਕ ਖੁੰਜੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਟੀ. ਵੀ. ਲਗਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨੈੱਟ ਚਾਲੂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਇਕ ਵੀਡੀਓ ਗੇਮਜ਼ ਵਿਚ ਮਗਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਟੀ. ਵੀ. ਵਿਚ ਕੁਝ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਦਿਆ ਜਾਂ ਆਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਘਰ ਬੈਠੇ ਲਾਭ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੱਚਰ ਫਿਲਮਾਂ, ਅਸਲ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਉਲਟ ਨੌਜਵਾਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਘਟੀਆ ਗੀਤ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਛੱਡਦੇ ਹਨ। ਕੋਮਲ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬੱਚੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਇਸੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਢਾਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਵਧੀਆ ਕੱਪੜਾ, ਕਾਰਾਂ, ਹੋਟਲਾਂ ਦਾ ਖਾਣਾ ਅਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਵੱਲ ਵੱਧ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਸਲ ਮਕਸਦ ਭਾਵ ਪੜ੍ਹਾਈ-ਲਿਖਾਈ ਵੱਲ ਘੱਟ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਘਟੀਆ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਬੱਚੇ ਨਸ਼ੇ, ਚੋਰੀਆਂ, ਮਾਰਕੁਟਾਈ, ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਅਤੇ ਹੁੱਲੜਬਾਜ਼ੀ ਆਦਿ ਦੇ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਤਰੀਕੇ ਸਿੱਖ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਦਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਪਣਾ ਕੇ ਕੁਰਾਹੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਰੋਏ, ਸਿਹਤਮੰਦ ਅਤੇ ਸੁਲਝੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਮੱਧਮ ਪੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਟੀ. ਵੀ. ਆਦਿ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੈਰ, ਕਸਰਤ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਆਦਿ ਲਈ ਸਮਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜੋ ਕਿ ਸਿਹਤ ਲਈ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਬੱਚੇ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਟੀ. ਵੀ. ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਹਨ, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸ਼ਖ਼ਤ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਸਿਲੇਬਸ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਟੈਸਟ ਹੀ ਏਨੇ ਲੰਮੇ-ਚੌੜੇ ਹਨ ਕਿ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਹੀ ਪੂਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਟੀ. ਵੀ. ਜਾਂ ਨੈੱਟ 'ਤੇ ਬੈਠਣਾ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਭੋਜਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰ ਲਈਏ, ਬੱਚੇ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਤੇਜ਼-ਤਰਾਰ ਅਤੇ ਮਸਾਲੇਦਾਰ ਭੋਜਨ ਖਾਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੈਗੀ, ਸਮੋਸੇ, ਪੈਟੀ, ਕੁਰਕੂਰੇ, ਚਿਪਸ ਅਤੇ ਬਰਗਰ ਆਦਿ ਬੜੇ ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਦੇ ਤੋਂ ਬਣੀਆਂ ਅਤੇ ਤਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਿਹਤ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹਨ। ਇਹ ਜਲਦੀ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।

ਸਮੱਗਰੀ : ਦੁੱਧ 1 ਲੀਟਰ, ਤਾਜ਼ੀ ਕਰੀਮ, 400 ਮਿ.ਲੀ., ਛੋਟੀ ਇਲਾਇਚੀ 15, ਪਿਸਤਾ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ 2 ਵੱਡੇ ਚਮਚ, ਚਿਰੌਜੀ 2 ਵੱਡੇ ਚਮਚ, ਖੋਆ 200 ਗ੍ਰਾਮ, ਖੰਡ 400 ਗ੍ਰਾਮ, ਬਦਾਮ ਕੱਟੇ ਹੋਏ 2 ਵੱਡੇ ਚਮਚ, ਖਰਬੂਜੇ ਦੇ ਬੀਜ 2 ਛੋਟੇ ਚਮਚ। ਵਿਧੀ : ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਕੜਾਹੀ ਵਿੱਚ ਦੁੱਧ ਪਾ ਕੇ ਅੱਗ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਉਬਾਲ ਲਵੋ। ਜਦੋਂ ਦੁੱਧ ਉਬਲਣ ਲੱਗ ਪਵੇ



ਆਪਣੇ ਫੋਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣੇ ਸਫਲਤਾ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰ ਹੈ?

ਫੋਨ ਅਤੇ ਸਫਲਤਾ। ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਮੈਚ ਹੈ? ਪਰ ਯਕੀਨ ਕਰੋ, ਤੁਹਾਡੇ ਫੋਨ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਨੰਬਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਫਲਤਾ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਡੀ ਫੋਨ ਲਿਸਟ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਦੋਸਤ ਹੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਜਾਣਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਚੈਲੇਂਜਿੰਗ ਹੋ, ਨਾਲ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲਣ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ। ਸੋ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਤਿਆਰ ਹੋ? ਚਲੋ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕੁਇਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਰਾਜ਼ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਾਂ। ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ, ਜਵਾਬ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਦੇਣਾ।

1. ਤੁਹਾਡੇ ਫੋਨ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਨੰਬਰ ਤੁਹਾਡੇ-
(ਕ) ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹਨ।
(ਖ) ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਹਨ।
(ਗ) ਸਹਿਕਰਮੀਆਂ ਦੇ ਹਨ।
2. ਤੁਹਾਡੀ ਡਾਇਲ ਲਿਸਟ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ-
(ਕ) ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਦੇ ਹੋ।
(ਖ) ਅਣਜਾਣੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਰਦੇ ਹੋ।
(ਗ) ਕੰਮਕਾਜ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਫੋਨ ਕਰਦੇ ਹੋ।
3. ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਫੋਨ ਉਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ-
(ਕ) ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਦਿਲ ਤੋਂ ਜੁੜੇ ਹਨ।
(ਖ) ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਮਤਲਬ ਕੱਢਦੇ ਹਨ।
(ਗ) ਤੁਹਾਡੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹਨ।
4. ਤੁਹਾਡੇ ਫੋਨ ਵਿਚ ਮੈਸੇਜ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ-
(ਕ) ਸਿਰਫ ਮਸਤੀ ਨਾਲ ਭਰੇ।
(ਖ) ਸਿਰਫ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ।
(ਗ) ਸਿਰਫ ਕੰਮਕਾਜ ਨਾਲ ਜੁੜੇ।



ਯੂਪੀਆਈ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ

ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 2025-26 'ਚ ਯੂਪੀਆਈ ਰਾਹੀਂ 24,162 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੋਇਆ। ਯਾਨੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਔਸਤਨ 66 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਹੁਣ 11 ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਚੁਣੌਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਹੂਲਤ ਮੁਫਤ ਮਿਲਦੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲੁਝੀਦਾ ਪੈਸਾ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਹੋਵੇ। ਯੂਪੀਆਈ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਟੈਕਸ ਦੀ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਇਸੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੁਮ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸਧਾਰਨ ਯੂਪੀਆਈ ਭੁਗਤਾਨ ਗ੍ਰਾਹਕਾਂ ਲਈ ਮੁਫਤ ਰਹੇਗਾ।

ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਭੇਜਣ 'ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭੇਜਣ ਵਾਲੀ ਫੀਸ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੈਸੇ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੋਂ। ਮੁਫਤ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਕੋਟਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਆਦਾ ਰਕਮ ਭੇਜਣ ਜਾਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ 'ਤੇ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗੀ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇਹ ਲੈਣਦੇਣ ਹੱਦਾਂ ਆਪਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹਨ। ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਹੱਦ ਕੁਝ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਲਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਫੀਸ ਨਾ ਜੁੜੀ ਹੈ। ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੀਰਾ ਦੀ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਤੋਂ ਸਮਝੋ। ਉਹ ਇਕ ਵੱਡੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਤੋਂ 10,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਿਜ਼ਾ ਖਰੀਦਦੀ ਹੈ।

ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਖਾਤੇ ਭਾਰਤੀ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਮੀਰਾ ਦਾ ਐਪ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਭੇਜਦਾ ਹੈ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਪੇਮੈਂਟਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਯਾਨੀ ਐੱਨਪੀਸੀਆਈ ਇਸ ਨੂੰ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਬੈਂਕ ਮੀਰਾ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚੋਂ ਪੈਸੇ ਕੱਟਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਪ ਇਸ ਪੂਰੀ ਬੈਂਕਿੰਗ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਡਿਜੀਟਲ ਭੁਗਤਾਨ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਜੋ ਸੇਵਾ ਫੀਸ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਰਚੈਂਟ ਡਿਸਕਾਉਂਟ ਰੇਟ ਯਾਨੀ ਕਿ ਐੱਮਡੀਆਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਮੀਰਾ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਛੋਟ ਵਾਲੀ



ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਤਾਂ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਇਸ ਖਰੀਦ 'ਤੇ 0.4 ਫੀਸਦ ਯਾਨੀ ਕਿ 40 ਰੁਪਏ ਐੱਮਡੀਆਰ ਲੱਗੇਗਾ। ਮੀਰਾ ਦੇ ਲਈ ਵਿਜ਼ ਦੀ ਕੀਮਤ 10,000 ਰੁਪਏ ਹੀ ਰਹੇਗੀ। ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਉਸ ਦੇ ਬਿੱਲ ਵਿੱਚ ਐੱਮਡੀਆਰ ਨਹੀਂ ਜੋੜ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਐਪ ਵੀ ਲੁਕੀ ਹੋਈ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਵਸੂਲ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਖਰੀਦ 'ਤੇ ਐੱਮਡੀਆਰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 300 ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗੀ।

ਮੀਰਾ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ 10,000 ਰੁਪਏ ਭੇਜਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਫੀਸ ਸਿਫਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੀਰਾ ਦੀ ਖਰੀਦ ਵਿੱਚ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਦੇ 40 ਰੁਪਏ ਐੱਮਡੀਆਰ 'ਤੇ 18 ਫੀਸਦ ਜੀਐੱਸਟੀ ਯਾਨੀ ਕਿ 7.20 ਰੁਪਏ ਜੁੜਨਗੇ। ਕੁਲ ਖਰਚ 47.20 ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗਾ। ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਟੈਕਸ ਦਾ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਯਾਨੀ ਕਿ ਇਨਪੁਟ ਟੈਕਸ ਕ੍ਰੇਡਿਟ ਵੀ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੂਰੇ 10,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 18 ਫੀਸਦ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ। ਮੀਰਾ ਦੀ ਯੂਪੀਆਈ ਲੈਣਦੇਣ ਫੀਸ ਸਿਫਰ ਹੀ ਰਹੇਗੀ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਯੂਪੀਆਈ 'ਤੇ ਫੀਸ ਕਿਉਂ ਲਗਾਈ ਗਈ? ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਕਦਮੀ

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਯੂਪੀਆਈ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਹੁਣ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਰੋੜ ਦੇ ਲੈਣਦੇਣ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਜਿਆਦਾ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲੇ ਸਰਵਰ, ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀ ਰੋਕ ਤੇ ਗ੍ਰਾਹਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦਾ ਖਰਚ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ 'ਤੇ ਲਗਪਗ 20,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਪਰਖ ਕੇ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਘਾਟਾ ਸਮਝਣਾ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਕਦੀ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਖਰਚ ਘਟਾਉਣ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਬਚਤ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਇਨਕਮ ਵੀ ਹਿਸਾਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਫਿਰ ਵੀ, ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ ਮੁਨਾਫਾ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਇਸ ਸੰਚਾਲਨ ਖਰਚ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਸ ਬਹਿਸ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਪੱਖ ਵੀ ਹੈ। ਵਿੱਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੰਸਦੀ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 12 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਲੈਣਦੇਣ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੀਸ ਵਿੱਚੋਂ ਇਨਕਮ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਰੱਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪੰਜ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ। ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ

ਯੂਪੀਆਈ ਲਈ ਨਿਯਮਿਤ ਇਨਕਮ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਾ ਤੇ ਬਾਹਰ ਉਸ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕਾਂ 'ਤੇ ਬੋਝ ਦੱਸਣਾ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਦਬਾਅ ਦਾ ਇਲਜਾਮ ਵੀ ਸਬੂਤ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਨੇ 17 ਅਗਸਤ 2022 ਨੂੰ ਹੀ ਯੂਪੀਆਈ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵਸੂਲੀ 'ਤੇ ਖਰਚ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਮਰੀਕੀ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਦੀ 2026 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਭਾਰਤ ਦੀ ਉਸ ਅਸਲ ਹੱਦ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਇਕ ਗੈਰ ਬੈਂਕ ਭੁਗਤਾਨ ਐਪ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਯੂਪੀਆਈ ਦੇ ਕੁਲ ਲੈਣਦੇਣ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਵਿੱਚ 30 ਫੀਸਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਐਪ ਦੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦੀ ਹੱਦ ਹੈ, ਗ੍ਰਾਹਕਾਂ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਨਹੀਂ।

ਰਿਪੋਰਟ ਯੂਪੀਆਈ ਰਾਹੀਂ ਉਧਾਰ ਅਧਾਰਿਤ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ 0.4 ਫੀਸਦ ਫੀਸ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਅਦਾ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਂਦਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਦੇ ਦਬਾਅ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 2025 ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਵਾਲੇ ਦੋ ਐਪ ਤੋਂ 80

ਫੀਸਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਯੂਪੀਆਈ ਲੈਣਦੇਣ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਸਿਫਰ ਐੱਮਡੀਆਈ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਬਣਿਆ। ਕਿਸੇ ਐਪ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਫੀਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ। ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਅੰਦਾਜ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਐੱਮਡੀਆਰ ਜਾ ਕਰੀਬ 60 ਫੀਸਦ ਬੈਂਕਾਂ, 25 ਫੀਸਦ ਐਪ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੇ 15 ਫੀਸਦ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਮੀਰਾ ਦੀ ਉਕਤ ਹੀ ਉਦਾਹਰਨ ਲੈ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦੇ 40 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ 24, ਐਪ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ 10 ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਛੇ ਰੁਪਏ ਮਿਲਣਗੇ। ਇੱਥੇ ਗ੍ਰਾਹਕ ਤੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ, ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਭਾਰਤੀ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਉਹ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਜਾਂਚ, ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਕਮ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀਆਂ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਹਨ ਪਰ ਜਿਆਦਾਤਰ ਫੀਸ ਅਮਰੀਕੀ ਐਪ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਦਾਵੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਯੂਪੀਆਈ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਅਥਾਰਿਟੀਆਂ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿੱਚ ਐੱਨਪੀਸੀਆਈ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਯੂਪੀਆਈ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਸਾਂਝੇਦਾਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਛੋਟ ਤੇ ਰਿਆਇਤੀ ਦਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਛੋਟੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਦੇ ਲਈ ਬਣਨ ਵਾਲਾ ਕੋਸ਼ ਵੀ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੁਲ ਐੱਮਡੀਆਈ ਵਸੂਲੀ ਦੇ ਪੰਜ ਫੀਸਦ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਰਾਸ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਫੀਸ ਦੀ ਵੰਡ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਨਾਲ ਵਿਹਾਰਕ ਦਿੱਕਤਾਂ ਦੂਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਭੁਗਤਾਨ, ਛੋਟੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਤੇ ਪੂਰੇ ਤੌਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਾਧਨ ਮਿਲਦੇ ਰਹਿਣ। ਇਸੇ ਨਾਲ ਯੂਪੀਆਈ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਅੱਗੇ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰੋ. ਗੌਰਵ ਵੱਲਭ

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਮਨਮਰਜੀ

ਆਖਰਕਾਰ ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸਭਾ ਨੇ ਵੀ ਰੂਸ ਤੋਂ ਤੇਲ ਦਰਾਮਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਪੰਜ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਸੰ ਫੀਸਦ ਟੈਰਿਫ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀਨੇਟ ਵੀ ਇਸ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਇਸ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਭਾਰਤ, ਚੀਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੰਗਰੀ, ਸਲੋਵਾਕੀਆ ਅਤੇ ਅਜਰਬਾਈਜਾਨ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਟੈਰਿਫ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੇਖਣਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਸੰ ਫੀਸਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਘੱਟ? ਦੇਖਣਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਇਸ ਬਿੱਲ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰੂਸ ਤੋਂ ਤੇਲ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਦਬਾਅ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦਾ ਜਰੀਆ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਜੇਕਰ ਅਮਰੀਕਾ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਮਨਮਰਜੀ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਟੈਰਿਫ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਹੰਕਾਰ ਦੀ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇਵੇਗਾ। ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਤੇ ਉਕਤ ਬਿੱਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰੂਸ ਤੋਂ ਤੇਲ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਟੈਰਿਫ ਰਾਹੀਂ ਸਜਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਉਹ ਰੂਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਆਪਣਾ ਯੁੱਧ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰੂਸ ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਕ ਅੰਤਹੀਣ ਤੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਅਰਥ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਸੋਧਾ ਕਰਦਾ ਹੈ



ਕਿ ਇਹ ਯੁੱਧ ਭਾਰਤ, ਚੀਨ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਵਿਲੱਖਣ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਆਪਣੇ ਹੀ ਵੱਲੋਂ ਈਰਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਛੇੜੇ ਗਏ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਤਾਂ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਪਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਭਾਰਤ, ਚੀਨ ਆਦਿ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਮੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਯੁੱਧ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਰੂਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ? ਇਹ ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ

ਮਨਮਰਜੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬਿੱਲ 'ਤੇ ਦੋ ਟੁੱਕ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਉਰਜਾ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਬਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਰਥਿਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਹੱਲ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਮਰੀਕਾ ਰੂਸ ਤੋਂ ਤੇਲ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਸਚਮੁੱਚ ਟੈਰਿਫ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ

ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਭਾਰਤ ਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਮਨਮਰਜੀ ਕਰਦਾ ਰਹੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਚੁੱਪਚਾਪ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਕਰਦਾ ਰਹੇ। ਜੇਕਰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰਵੱਈਆ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਹੋਰ ਵਿਗੜਨ ਤੈਅ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਵਪਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਲੈ ਹੀ ਨਾ ਸਕੇ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਤਾੜੀ ਇਕ ਹੱਥ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਵੱਜਦੀ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧ ਸੁਧਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਨੂੰ ਮਿੱਤਰਤਾ ਵਾਲਾ ਵਿਹਾਰ ਤਾਂ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਭਾਰਤ ਰੂਸ ਤੋਂ ਤੇਲ ਖਰੀਦਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਇਕ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਊਰਜਾ ਹਿੱਤ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪੈ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਤੇਲ ਦੇ ਰੇਟ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਣਗੇ। ਧਿਆਨ ਰਹੇ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ ਸੰਕਟ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹੱਦੋਂ ਬਾਹਰ ਵਧੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਕਟ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਟ੍ਰਾਬੇਰੀ ਖਾਣ ਦੇ ਫਾਇਦੇ

ਅੱਖਾਂ ਲਈ ਸਟ੍ਰਾਬੇਰੀ : ਇਸ ਵਿਚ ਐਂਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟ ਤੱਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੋਤੀਆਬਿੰਦ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵਿਟਾਮਿਨ 'ਸੀ' ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸੂਰਜ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਰੋਸ਼ਨੀ ਅਤੇ ਅਲਟਰਾਵੀਲਟ ਕਿਰਨਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੜਦੀਆਂ ਤਾਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਲੈਂਜ਼ ਦੇ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਲੜੇ : ਸਟ੍ਰਾਬੇਰੀ ਵਿਚ ਐਂਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟ ਅਤੇ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਤੱਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਲੜ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਫਲੈਵੋਨਾਇਡ, ਫੋਲੇਟ, ਕੈਫੋਲਾਲ ਅਤੇ ਵਿਟਾਮਿਨ ਸੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕੈਂਸਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ : ਇਸ ਵਿਚ ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਅਤੇ ਸਟ੍ਰੋਕ ਦੇ ਚਾਂਸ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਫਲ ਵਿਚ ਫੋਲੇਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਲਾਲ ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਚਮਕ : ਇਸ ਵਿਚ ਐਸਿਡ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੰਦਾਂ ਦੇ ਦਾਗਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਮਕਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਏਨਾ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਫਲ ਨੂੰ ਅੱਧੇ ਭਾਗ ਵਿਚੋਂ ਕੱਟੋ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮਸੂੜੇ ਅਤੇ ਦੰਦਾਂ ਨੂੰ ਰਗੜੋ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਸੂੜੇ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਹੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦੇਵੇ : ਸਟ੍ਰਾਬੇਰੀ ਵਿਚ ਮੈਗਨੀਸ਼ੀਅਮ ਵਧੇਰੇ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹੱਡੀਆਂ ਦਾ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੱਡੀਆਂ ਲਈ ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ, ਮੈਗਨੀਸ਼ੀਅਮ, ਵਿਟਾਮਿਨ ਕੇ ਆਦਿ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰ ਘਟਾਏ : ਸਟ੍ਰਾਬੇਰੀ ਵਿਚ ਫੈਟ ਵੀ ਅਤੇ ਘੱਟ ਕੈਲੋਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਸ਼ੱਕਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੋਡੀਅਮ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡੇਢ ਕੱਪ ਸਟ੍ਰਾਬੇਰੀ ਖਾਣ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਾਹਰ ਦਾ ਕੋਈ ਸਨੈਕਸ ਖਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਾਰ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਰਹੇਗਾ।

ਸ਼ੂਗਰ ਨੂੰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਾਬੂ 'ਚ ਰੱਖੇ : ਇਕ ਖੋਜ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਟ੍ਰਾਬੇਰੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਤੱਤ ਜਾਂ ਗੁਣ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਗਲੂਕੋਜ਼ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਲਿਪਿਡ ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਟ੍ਰਾਬੇਰੀ ਖਾਣ ਨਾਲ ਟਾਈਪ 2 ਸ਼ੂਗਰ ਦਾ ਖਤਰਾ ਵੀ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋਜ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ : ਸਟ੍ਰਾਬੇਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਠੀਆਂ ਵਰਗੇ ਰੋਗ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪਾਲੀਫੇਨੋਲ ਭਾਵ ਅਨੇਕ ਤੱਤ ਜੋ ਗੋਡੀਆਂ ਦੀ ਸੋਜ ਅਤੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਸੂੜਿਆਂ ਦੀ ਸੋਜ ਨੂੰ ਵੀ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਟਾਮਿਨ 'ਸੀ' ਕਾਫੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੋਲੈਸਟਰੋਲ ਪੱਧਰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ : ਸਟ੍ਰਾਬੇਰੀ ਵਿਚ ਪੇਕਟਿਨ ਨਾਮੀ ਤੱਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਘੁਲਣਸ਼ੀਲ ਪਾਉਡਰ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਖਰਾਬ ਕੋਲੈਸਟਰੋਲ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਵਿਚ ਸਟ੍ਰਾਬੇਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹਾਂਗੇ।

ਅਨੇਕ ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅੰਗੂਰ

ਅੰਗੂਰ ਦੇ ਛਿਲਕੇ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਰੇਸਵੇਰਾਟਾਲ ਐਂਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟ ਤੱਤਾਂ ਵਿਚ ਕੈਂਸਰ ਵਿਰੋਧੀ ਗੁਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਤੱਤ ਪ੍ਰੋਸਟੇਟ, ਬ੍ਰੈਸਟ ਅਤੇ ਫੇਫੜਿਆਂ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਸੈੱਲਾਂ ਨੂੰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦੇ ਹਨ।

ਮਾਈਗ੍ਰੇਨ ਵਿਚ ਫਾਇਦਾ : ਅਜਕਲ੍ਹ ਦੌੜ-ਭੱਜ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਰੁਝੇਵੇਂ ਭਰੀ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਮਾਈਗ੍ਰੇਨ ਆਮ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਅੰਗੂਰ ਦਾ ਰਸ ਪੀਣਾ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਰਹੇਗਾ।

ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਅੰਗੂਰ ਦਾ ਰਸ ਲਗਾਤਾਰ ਪੀਣ ਨਾਲ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ

ਇਹ ਬੈਡ ਕੋਲੈਸਟਰਾਲ ਭਾਵ ਐਲ.ਡੀ.ਐਲ. ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਓਰੋਸਟਿਲ ਵੇਨ ਐਂਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਅੰਗੂਰ ਦਾ ਰਸ ਬਲੱਡ ਵਿਚ

ਨਾਇਟ੍ਰਿਕ ਐਸਿਡ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਲੱਡ ਕਲਾਇਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਦਾ ਖਤਰਾ ਘੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਲੇ ਅੰਗੂਰ ਦਾ ਜੂਸ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਐਸਪਰਿਨ ਦੀ ਗੋਲੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਾਰਗਰ ਹੈ।

ਸ਼ੂਗਰ ਵਿਚ ਲਾਭਦਾਇਕ : ਅੰਗੂਰ ਦੇ ਹੈਰੋਸਟਿਲਵੇਨ ਨਾਮੀ ਐਂਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟ ਬਲੱਡ ਵਿਚ ਸ਼ੂਗਰ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ 2-3 ਵਾਰ ਇਕ ਕਟੋਰੀ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੰਗ ਦੇ ਅੰਗੂਰ ਖਾਣ ਨਾਲ ਟਾਈਪ 2 ਸ਼ੂਗਰ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ 70 ਫੀਸਦੀ ਘੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪੇਟ ਭਰਿਆ ਹੋਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ : ਆਪਣੇ ਵਜ਼ਨ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਅੰਗੂਰ ਆਦਰਸ਼ ਫਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਫਾਈਬਰ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ ਚਿਕਨਾਈ ਨਾ

ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਕਟੋਰੀ ਅੰਗੂਰ ਖਾਣ 'ਤੇ

ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਭੁੱਖ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਕਬਜ਼ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ

ਦੂਰ ਕਰੋ

ਫਾਈਬਰ ਅਤੇ ਗਲੂਕੋਜ਼ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਮਾਤਰਾ ਵਾਲਾ ਅੰਗੂਰ ਪਾਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਆਰਗੈਨਿਕ ਐਸਿਡ, ਸੇਲੂਲੋਜ਼ ਅਤੇ ਪਾਲੀਓਸ ਤੱਤ ਪੇਟ ਦੀ ਟੋਨਿੰਗ ਕਰਕੇ ਕਬਜ਼ ਅਤੇ ਬਦਹਜ਼ਮੀ, ਪੇਟ ਵਿਚ ਜਲਣ, ਸੋਜਸ਼, ਉਲਟੀਆਂ ਆਦਿ ਵਰਗੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਅੱਖਾਂ ਲਈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ

ਅੰਗੂਰ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਗਲੂਟੋਨ ਅਤੇ ਜ਼ਿਏਨਥਿਨ ਐਂਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ

ਤੰਦਰੁਸਤ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਹੈ। ਵਿਟਾਮਿਨ ਏ ਰਾਤ ਦੇ ਅਨ੍ਹੋਪਨ ਵਰਗੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ

ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪੱਕੇ ਹੋਏ ਗਾੜ੍ਹੇ ਰਸ ਨੂੰ ਸੌਂਦੇ ਸਮੇਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ

ਦੇ ਰੋਗ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਦਮੇ ਦੇ ਰੋਗੀਆਂ ਲਈ ਕਾਰਗਰ

ਦਮੇ ਦੇ ਰੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਹ ਲੈਣ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅੰਗੂਰ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਮੈਗਨੀਸ਼ੀਅਮ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਸੰਕੁਚਨ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਰੋਗੀਆਂ

ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਖੂਨ ਦੀ ਘਾਟ ਦੂਰ ਕਰੋ

ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਖੂਨ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਤੁਹਾਡਾ ਹੀਮੋਗਲੋਬਿਨ ਘੱਟ ਹੈ ਤਾਂ ਖੂਨ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ

ਇਕ ਗਿਲਾਸ ਅੰਗੂਰ ਦੇ ਜੂਸ ਵਿਚ ਦੋ ਚਮਚ ਸ਼ਹਿਦ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੀਣ ਨਾਲ ਖੂਨ ਦੀ ਘਾਟ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ

ਹੀਮੋਗਲੋਬਿਨ ਨੂੰ ਵੀ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੀਮੋਗਲੋਬਿਨ ਘੱਟ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ ਹਾਸਾ

ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਸੇ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਸਾ ਤੁਹਾਡੇ ਭਾਰ ਨੂੰ ਘੱਟ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਜਰਨਲ ਆਫ ਓਬੇਸਟੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇਕ ਅਧਿਐਨ ਅਨੁਸਾਰ 18 ਤੋਂ 34 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ 45 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਿਖਾਏ ਗਏ। ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਾਮੇਡੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਵਧੇਰੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗਤੀ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੈਲੋਰੀ ਖਰਚ 10 ਤੋਂ 20 ਫੀਸਦੀ ਵਧ ਗਿਆ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮੋਟੇ ਲੋਕ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 15 ਮਿੰਟ ਦਾ ਕਾਮੇਡੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਹੱਸਣ ਤਾਂ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਪੌਂਡ ਘੱਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਹੱਸੋ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਵਜ਼ਨ ਘੱਟ ਕਰੋ।

ਅਸ਼ੋਕ ਗੁਪਤ



ਦਿਲ ਲਈ ਬੜੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ ਲੌਕੀ

ਲੌਕੀ ਵਿਚੋਂ ਵਿਟਾਮਿਨ ਏ, ਬੀ ਅਤੇ ਸੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਵਾਦੀ ਅਤੇ ਤਾਕਤਵਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਰੋਗੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ। ਗਰਮ ਤਾਸੀਰ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਲੌਕੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਠੰਢੀ ਅਤੇ ਪੌਸ਼ਕ ਤੱਤ ਦੇਣ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ। ਨਰਮ, ਚੀਕਣੀ, ਸਫੈਦ ਲੌਕੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੀ ਕਰਨੀ ਚੀਹਦੀ ਹੈ।

ਲੌਕੀ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਸਮਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਲੰਬੀ, ਤੁਮੜੀ, ਚਿਪਟੀ, ਤੁਮਰਾ ਆਦਿ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੌਕੀ ਮਿੱਠੀ ਅਤੇ ਤੁਮੜੀ ਕੌੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲੌਕੀ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ ਨੂੰ ਤੁਮੜੀ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਫਲ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਿੱਠੀ ਤੁਮੜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਾਗ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਕੌੜੀ ਤੁਮੜੀ ਦੇ ਫਲਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਦੀ ਵਿਚ ਤਰਨ ਦੇ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲੌਕੀ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਕਿਸਮ 'ਮਰਿਆ ਲੌਕੀ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ।

ਲੌਕੀ ਦੀ ਤੀਜੀ ਕਿਸਮ ਲੰਬੀ ਬੋਤਲ ਵਰਗੀ ਹੈ। ਲੌਕੀ ਲਗਪਗ 12 ਮਹੀਨੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲੌਕੀ ਲਈ ਉਪਜਾਊ ਜ਼ਮੀਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਠੀਕ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬੀਜ ਸਿੱਧੇ ਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਰਸਾਤੀ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ 2-2 ਬੀਜ 6-6

ਫੁੱਟ ਦੀ ਵਿਥ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗਰਮ ਰੁੱਤ ਦੀ ਫਸਲ ਵਿਚ 4 ਫੁੱਟ ਦੇ ਫਰਕ 'ਤੇ 2-2 ਫੁੱਟ ਚੌੜੀਆਂ ਕਿਆਰੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ 3-3 ਫੁੱਟ ਦੇ ਫਰਕ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬੀਜ ਬੀਜੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ



ਹਨ।

ਇਸ ਦੇ ਬੂਟੇ ਤੋਂ ਵੇਲਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਵੇਲਾਂ ਲੰਬੀਆਂ ਫੈਲਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੇ ਫੁੱਲ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲੌਕੀ ਦੀ ਫਸਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੁੱਕੀ ਲੌਕੀ ਦੀ ਤੁਮੜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਬਰਤਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਸਾਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਵਾਈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੌੜੀ ਲੌਕੀ ਦੇ ਫਲ ਵਿਸ਼ੇਲ ਹੁੰਦੇ

ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜੁਲਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਲੌਕੀ ਦਿਲ ਦੇ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ।

ਪਿਤ ਅਤੇ ਕਫ਼ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਲੌਕੀ ਸਰੀਰਕ ਤਾਕਤ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਲੌਕੀ ਖਾਣ ਨਾਲ ਗਰਭ ਵਿਚਲੀਆਂ/ਸਮੇਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਅਤੇ

ਕਬਜ਼ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਿੱਲ ਮੁਹਾਸੇ : ਲੌਕੀ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ

ਰਸ ਕੱਢ ਕੇ ਕਿੱਲ ਮੁਹਾਸੇ 'ਤੇ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਇਹ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ

ਹਨ।

ਛੇ ਰੋਗਾਂ : ਲੌਕੀ ਦਾ ਰਸ ਕੱਢ ਕੇ

ਉਸ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸ਼ਹਿਦ ਜਾਂ ਖੰਡ ਮਿਲਾ ਕੇ ਖਾਣ ਨਾਲ

ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਦਾਹ, ਗਲੇ ਦੀ ਜਲਣ, ਖੂਨ ਦੇ ਵਿਕਾਰ, ਫੋੜਾ,

ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਗਰਮੀ ਵਧਣ, ਗਲੇ ਜਾਂ ਨੱਕ ਵਿਚੋਂ ਖੂਨ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ

ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਉਪਯੋਗੀ ਹੈ।

ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਗਰਮੀ : ਲੌਕੀ ਨੂੰ ਕੱਟ

ਕੇ, ਦੋ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਕੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਨਾਲ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਰਾਹਤ

ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਬੁਖਾਰ : ਲੌਕੀ ਨੂੰ ਕੱਢਕਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਿਰ ਅਤੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਨਾਲ ਬੁਖਾਰ ਦੀ

ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਦੂਸਰੀ ਵਿਧੀ : ਜਦ ਬੁਖਾਰ ਦੀ ਗਰਮੀ

ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਦੇ ਲਈ

ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੁਖਾਰ ਵਿਚ ਲੌਕੀ ਨੂੰ ਛਿਲ

ਕੇ ਸਿਰ ਅਤੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਨਾਲ

ਬੁਖਾਰ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇੰਦੀਵਰ ਮਿਸ਼ਰ

ਪੇਟ ਦੇ ਕੀੜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲਈ ਪੇਟ ਸਾਫ਼ ਰੱਖੋ

ਇਹ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀੜੇ ਗੰਦਗੀ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਸਾਡਾ ਪੇਟ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਨਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਬਜ਼ ਰਹੇਗੀ, ਭੋਜਨ ਪੇਟ ਵਿਚ ਸੜਦਾ ਰਹੇਗਾ ਤਾਂ ਕੀੜੇ ਜ਼ਰੂਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੇ। ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਨਹੁੰ, ਹੱਥ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਭੋਜਨ ਵੀ ਗੰਦਾ ਹੋ ਕੇ ਅੰਦਰ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸ਼ੁੱਧ ਪਾਣੀ, ਬੇਹਾ ਭੋਜਨ, ਮਾਸ, ਗਲੇ-ਸੜੇ ਫਲ ਪੇਟ ਵਿਚ ਕੀੜੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨਗੇ। ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ

ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀੜੇ ਮਰ ਜਾਣ:

* ਕੀੜੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਕੱਚੇ ਪਪੀਤੇ ਦਾ ਰਸ ਅੱਧਾ ਕੱਪ ਪੰਜ ਦਿਨ ਪੀਓ।

* ਇਕ ਛੋਟਾ ਚਮਚ ਪੀਸੀ ਹੋਈ ਸੁੰਢ ਖਾ ਕੇ ਪਾਣੀ ਪੀ ਲਓ, ਅਜਿਹਾ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਕਰੋ।

* ਨਿੰਬੂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾਲ, ਸਬਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਰੋ।

* ਕਦੀ ਵੀ ਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਨਾ ਪੀਓ ਅਤੇ ਬਰਤਨ ਸਾਫ਼ ਰੱਖੋ।

* ਭੋਜਨ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰਾ ਹੋਵੇ। ਮਾੜਾ, ਸੜਿਆ ਜਾਂ ਬੇਹਾ ਭੋਜਨ ਨਾ ਹੋਵੇ।

* ਛੋਲਿਆਂ ਦੇ ਦਾਣੇ ਜਿੰਨੀ ਹਿੰਗ ਖਾ ਕੇ ਪਾਣੀ ਪੀ ਲਓ, ਪੇਟ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

* ਅਜਵਾਇਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਅੰਤੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।

* ਇਕ ਟਮਾਟਰ ਪੱਕਾ ਹੋਇਆ ਲਓ। ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਭਾਗ ਕਰ ਲਓ। ਦੋਵਾਂ 'ਤੇ ਕਾਲੀ ਮਿਰਚ ਲਗਾ ਕੇ ਖਾਓ, ਅਜਿਹਾ ਤੁਸੀਂ ਖਾਲੀ ਪੇਟ ਪੰਜ ਦਿਨ ਕਰੋ।

* ਘੀਆ ਕੱਦੂ ਦੇ ਬੀਜ 125 ਲਓ। ਬਰੀਕ ਪੀਸ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਓ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਪੀਓ ਜਾਂ ਦੁੱਧ ਵੀ ਪੀ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਰਾਤ ਸੌਣ ਸਮੇਂ ਖਾਓ। ਸਵੇਰੇ ਉਠਦੇ ਸਮੇਂ ਅੰਗੂਰ ਦਾ ਇਕ ਚਮਚ ਤੇਲ

ਪੀ ਲਓ। ਕੋਈ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਪਪਾਨੇ ਲਈ ਜਾਓ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਉਪਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪੇਟ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਵੀ ਭੋਜਨ ਕਰੋਗੇ ਪਚਣ ਲੱਗੇਗਾ।

* ਪੰਜ ਅਖਰੋਟ ਲੈ ਕੇ ਤੌੜੋ। ਗਿਰੀ ਕੱਢੋ, ਇਸ ਨੂੰ ਚਬਾ-ਚਬਾ ਕੇ ਖਾਓ। ਅਖਰੋਟ ਦਾ ਤੇਲ ਕੀੜੇ ਮਾਰ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦੇਵੇਗਾ।

* ਹਲਕਾ ਜਿਹਾ ਜੁਲਾਬ ਲੈਣ ਨਾਲ ਵੀ ਪੇਟ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਬਜ਼ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ। ਗੰਦਗੀ ਇਕੱਠੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਕੀੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਹਲਕਾ

ਜੁਲਾਬ 7-8 ਦਿਨ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਲਓ। ਜਦੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਕੀੜਿਆਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਖਾਣ-ਪਾਣ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਸਫ਼ਾਈ ਰੱਖੋ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਦੀ ਵੀ ਕਮੀ ਨਾ ਆਉਣ ਦਿਓ। ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਜਾਓ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਡੇਢ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਕੀੜੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਓ।



ਲਿੰਡਸੇ ਗ੍ਰਾਹਮ ਐਕਟ: ਕੀ ਦਰੰਪ ਬਰਿਕਸ ਨੂੰ ਘੇਰ ਸਕੇਗਾ?



ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਦਰ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 'ਲਿੰਡਸੇ ਓ. ਗ੍ਰਾਹਮ ਸੈਨਕਸਨਿੰਗ ਰਸੀਆ ਐਂਡ ਈਰਾਨ ਐਕਟ 2026' ਉੱਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ 'ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼' ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੈਚੀਦਗੀਆਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਨਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਰੂਸ ਅਤੇ ਇਰਾਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ 100 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਟੈਰਿਫ਼ ਲਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਰੂਸ ਦੇ ਕੁੱਲ ਵਿਸ਼ਵ ਤੇਲ ਨਿਰਯਾਤ ਦਾ 15 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਯਾਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਰੂਸੀ ਤੇਲ ਦੇ ਵੱਡੇ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ, ਰੂਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵ ਤੇਲ ਵਿਕਰੀ ਦਾ 37 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਚੀਨ 50 ਫੀਸਦੀ ਆਯਾਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਭਾਰਤ, ਚੀਨ ਅਤੇ ਰੂਸ ਵੱਲੋਂ ਸਖਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ-ਅਮਰੀਕਾ ਦੁਵੱਲੇ ਸਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਉਰਜਾ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ 'ਤੇ ਇਸਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਟਰੰਪ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਝਿਜਕ ਬਿੱਲ 'ਤੇ ਸਹੀ ਪਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰੂਸ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਭੂ-ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਤਭੇਦ ਹਨ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਲਈ ਰੂਸੀ ਅਤੇ ਇਰਾਨੀ ਤੇਲ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਪਰ ਉਸ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਜਿਹੀ ਅਮਰੀਕੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚ ਸਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉਹ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰਜ਼ਾਮਤ ਤਾਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ

ਨਾ ਮੰਨਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਨਿਰਯਾਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਮਾਨ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਟੈਕਸ ਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੇਣ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਪਾਰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਦੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਲਕ ਆਪਣੀ ਆਬਾਦੀ ਦੀਆਂ ਉਰਜਾ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਕਿਫ਼ਾਇਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਉਰਜਾ ਆਯਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ। ਪਰ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਗਾਤਾਰ ਭਾਰੀ ਟੈਕਸਾਂ ਦੇ ਡਰਾਵੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਗਾਏ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਖੇਡਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਆਪਣੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਤਾਲਮੇਲ ਬਿਠਾ ਕੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਸੈੱਲ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪਰੈਲ ਅਤੇ ਅਗਸਤ 2026 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੱਚੇ ਤੇਲ ਦੀ ਦਰਾਮਦ 100,669 ਹਜ਼ਾਰ ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ ਅਤੇ ਐੱਲ ਪੀ ਜੀ ਦੀ ਦਰਾਮਦ 4,992 ਹਜ਼ਾਰ ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ ਰਹੀ ਹੈ। ਟਰੇਡ ਇੰਟੇਂਟ ਦੇ ਆਯਾਤ ਡੇਟਾ ਅਤੇ ਬਿੱਲ ਆਫ਼ ਲੇਡਿੰਗ ਡੇਟਾਬੇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ 2026 ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੁੱਲ ਕੱਚੇ ਤੇਲ ਆਯਾਤ ਦਾ 19.89 ਫੀਸਦੀ ਇਰਾਕ ਤੋਂ, 17.92 ਫੀਸਦੀ ਰੂਸ, 16.03 ਫੀਸਦੀ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ, 11.00 ਫੀਸਦੀ ਯੂ ਏ ਈ, 6.95 ਫੀਸਦੀ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ, 5.04 ਫੀਸਦੀ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ, 4.49 ਫੀਸਦੀ ਅੰਗੋਲਾ, 3.93 ਫੀਸਦੀ ਨਾਇਜੀਰੀਆ, 3.51 ਫੀਸਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ 2.93 ਫੀਸਦੀ ਕੁਵੈਤ ਤੋਂ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪਰੈਲ-ਅਗਸਤ 2026 ਦੌਰਾਨ ਇਰਾਕ ਤੋਂ ਸਿਪਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਕਾਰਨ ਸਥਿਤੀ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਸਤ 2026 ਤੱਕ ਰੂਸ ਤੋਂ ਕੁੱਲ ਆਯਾਤ ਲਗਪਗ 45 ਫੀਸਦੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਖੁਦ ਨੂੰ ਰੂਸੀ ਤੇਲ ਅਤੇ ਗੈਸ ਦੇ ਵਿਕਲਪਿਕ ਸਰੋਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਭਾਰਤ ਲਈ

ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਕੱਚਾ ਤੇਲ ਖਰੀਦਣਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਰੂਸ ਨਾਲੋਂ ਮਹਿੰਗਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਦੂਰੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਮੁੰਦਰੀ ਭਾੜੇ ਦਾ ਖਰਚਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤੀ ਰਿਫਾਇਨਰੀਆਂ ਰੂਸੀ ਅਤੇ ਮੱਧ ਪੂਰਬੀ ਕੱਚੇ ਤੇਲ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ; ਅਮਰੀਕੀ ਤੇਲ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਿਗ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਗੱਲ ਚੀਨ ਲਈ ਵੀ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਫੇਰ, ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਰੂਸ ਤੋਂ ਤੇਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਯਾਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ? ਜਾਂ ਫਿਰ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਸਤਾ ਰੂਸੀ ਤੇਲ ਅਤੇ ਸਸਤੀ ਢੁਆਈ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਉਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਦਰ ਅਤੇ ਵੱਧ ਢੁਆਈ ਦੇ ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਤੇਲ ਆਯਾਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਮਰੀਕਾ, ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਉਂ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅ-ਪੋਚ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਸਾਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਜੜ੍ਹ: ਭਾਰਤ ਆਪਣੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨ ਲਈ 'ਰਣਨੀਤਕ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ' ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਭੂ-ਰਾਜਨੀਤਕ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਜਾ ਵਜੋਂ ਵਾਧੂ ਟੈਰਿਫ਼ ਨੂੰ ਚਾਬੁਕ ਵਾਂਗ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਇਸ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਚੀਨ ਵਿਰੁੱਧ 'ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ' ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਰੂਸ ਤੇ ਈਰਾਨ ਖਿਲਾਫ਼ 'ਵਪਾਰ ਯੁੱਧ' ਛੇਡਣ ਲਈ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਜਰੀਏ ਹੀ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਨਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਇਜ਼ ਨਹਿਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਦਿਲਚਸਪ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਟੈਕਸਾਂ ਦੀ ਸਜਾ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਰੂਸ ਤੋਂ ਇਸ ਦੇ ਕੁੱਲ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਉਰਜਾ ਨਿਰਯਾਤ ਦਾ 15 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਖਰੀਦਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰੂਸ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਯਾਤ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ

ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਪਾਨ, ਫਰਾਂਸ, ਬੈਲਜੀਅਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਯੂਰੋਪੀਅਨ ਦੇਸ਼ ਸਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਰੂਸ-ਯੂਕਰੇਨ ਯੁੱਧ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਛੋਟ ਦੇਣ ਲਈ ਰੂਸੀ ਤੇਲ ਆਯਾਤ ਮਾਪਣ ਦੇ ਢੰਗ ਦਾ ਵੀ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ: ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁੱਲ ਉਰਜਾ ਆਯਾਤ ਵਿੱਚ ਰੂਸੀ ਉਰਜਾ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਰੂਸ ਦੇ ਕੁੱਲ ਵਿਸ਼ਵ ਉਰਜਾ ਨਿਰਯਾਤ ਵਿੱਚ ਰੂਸ ਤੋਂ ਉਕਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਯਾਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨੂੰ ਮਾਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਛੋਟ ਲਈ ਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਯੂਰੋਪ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੂਸੀ ਗੈਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਵਿਸ਼ਵ ਖਰੀਦਦਾਰ ਹੈ; ਇਹ ਰੂਸ ਦੇ ਗਲੋਬਲ ਸਿਪਮੈਂਟ ਦੇ ਲਗਪਗ ਅੱਧ (49 ਫੀਸਦੀ) ਦਾ ਖਰੀਦਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਰੂਸ ਦੀ ਗੈਸ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਯੂਰੋਪ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਕਈ ਸਵਾਲ ਛੱਡਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੇ ਇਸ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਰੂਸ ਦੇ ਯੁੱਧ-ਖਜਾਨੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ 15 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਸੀਮਾ ਕਿਉਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ? ਦਰਅਸਲ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਗਲੋਬਲ ਭੂ-ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਯੂਰੋਪੀਅਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ- ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯੂਕਰੇਨ ਦੀ ਯੂਰੋਪੀਅਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਰੂਸ-ਯੂਕਰੇਨ ਯੁੱਧ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਯੂਰੋਪੀਅਨ ਦੇਸ਼ ਆਪਣੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੂਸੀ ਤੇਲ ਅਤੇ ਗੈਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਨੂੰ ਘਟਾ ਰਹੇ ਹਨ; ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਭੂਗੋਲਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯੂਰੋਪ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਚੀਨ ਨਾਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੇਲ ਅਤੇ ਗੈਸ ਦੀ ਢੋਆ-ਢੁਆਈ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲਾਗਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰਿਕਸ ਦੇਸ਼ਾਂ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ, ਚੀਨ ਅਤੇ ਰੂਸ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਦੋ-ਪੱਖੀ ਵੱਟ ਨਾਲ

ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਉਸ 'ਤੇ ਫੌਰੀ ਸਹੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕਾਹਲੀ ਨੂੰ ਖਾਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਵਰਤਾਰਾ ਬਰਿਕਸ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ੂਦ ਪੇਜੇਸਕੀਅਨ ਦੀ ਪੂਰਨ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਅਤੇ ਬਰਿਕਸ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦਿਆਂ-ਜਿਵੇਂ ਇਕਤਰਫਾ ਧੌਕੇ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ, ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਅਤੇ ਬਹੁ-ਧਰੁਵਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪਰਿਸ਼ਦ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਸੁਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਜੋਰ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਵਪਾਰ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਬਰਿਕਸ ਸਥਾਨਕ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਦਿ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਦਲਵੇਂ ਆਰਥਿਕ ਨੈੱਟਵਰਕਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਿਕਸ ਮੈਂਬਰ ਮਜਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇੱਕ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਗੱਠਜੋੜ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਬਰਿਕਸ ਦੇਸ਼ ਆਪਸੀ ਵਪਾਰ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਡਾਲਰ ਦੇ ਦਬਾਅ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤਲਾਸ਼ ਰਹੇ ਹਨ; ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਯੂਰੋਪੀਅਨ ਯੂਨੀਅਨ ਇੱਕ ਫੌਜੀ ਗੱਠਜੋੜ ਹੋਣ ਨਾਤੇ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਨਾਲ ਅੱਗ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ, ਫਰਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਯੂਰੋਪੀਅਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜਬੂਤ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਪਾਰ ਗੱਠਜੋੜ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਗੱਠਜੋੜ ਸਬੰਧੀ ਉਲਝ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਉਲਝਣ ਵਿੱਚ ਉਹ ਬਰਿਕਸ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਾਇਦ ਉਹ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ। ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਲਗਪਗ ਅੱਧੀ ਆਬਾਦੀ ਅਤੇ 40 ਫੀਸਦੀ ਜੀ ਡੀ ਪੀ ਵਾਲੇ ਬਰਿਕਸ ਦੇ 11 ਪੂਰਨ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ 10 ਭਾਈਵਾਲ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਗਲੋਬਲ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਮੋੜ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਤਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੂਜਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ

ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ

ਕਿਸੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਦਿਨ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਦੇ ਸੜਕ ਤੋਂ ਪਿਛਾਂਹ ਹਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸਵੇਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੁਲੀਸ ਦੀਆਂ ਰੋਕਾਂ ਚੁੱਕ ਲਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਆਵਾਜਾਈ ਬਹਾਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਛਾਈਆਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਨਵੀਂ ਚਰਚਾ ਲੈ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਨ ਅਨੁਭਵ ਲੈ ਕੇ ਮੁੜਦੇ ਹਨ; ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ, ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਲਈ ਉਹ ਇਕੱਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਰਗੀ ਬੇਚੈਨੀ ਅਤੇ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਮਿਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਣ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਇਆ-ਕਲਪ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਫਿਰ ਕੀ ਬਣਦਾ ਹੈ?

ਇਹ ਸਵਾਲ ਇਸ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਰੋਸ ਅਜਿਹੇ ਆਮ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੋਝਚਿਰਾ ਵੀ। ਹੁਣ ਲੋਕ ਪੁਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਲੀਕ ਹੋਣ, ਭਰਤੀਆਂ ਲਟਕਣ, ਫੀਸਾਂ ਵਧਣ, ਮਾਰਕੁਟ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਮਨਮਾਨੇ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਫਟਾਫਟ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ਾਇਦ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ, ਦਫਤਰ 'ਚ ਨਾ ਵੀ ਗਏ ਹੋਣ, ਉਹ ਵੀ ਸਬੰਧਿਤ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਆਉਣ-ਜਾਣ ਦਾ ਤਾਲਮੇਲ ਬਿਠਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਸਰਕਾਰੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਣਗੋਲੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਜੋਗਾ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਕਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਕੋਈ ਉੱਘਾ ਆਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲਿਆ ਕੋਈ ਸੰਸਥਾਗਤ ਢਾਂਚਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਊਰਜਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੀ ਵਿਵਸਥਾ ਬਹੁਤ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਸ ਨਵੀਂ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਹੈ।

ਇੱਕ ਥਾਂ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਸਲਾ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਸਥਾਪਿਤ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੀ ਚਾਲ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਗੱਲ ਤੁਰੰਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਨੂੰ ਵਿਭਿੰਨ, ਸੋਅਰਾਂ ਤੇ ਟਰੈਂਡਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਮਸਲਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਉਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਹਟਣ ਜਿੰਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲਦੇ ਹੋਣ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਸਿੱਖਿਆ ਜਾਂ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹਨ। ਲੋਕ ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ 'ਚ ਉਸੇ ਮਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛੂੰਹਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਬਸਾਂਝੀ ਚਿੰਤਾ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਸਰਬਸਾਂਝੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ; ਜਦੋਂ ਅਨੁਭਵ ਆਪਸੀ ਕੜੀਆਂ ਜੋੜਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਭਰੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਖਿਲਾਫ ਲੜਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਘਾਟ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਪਿੰਡ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ



ਇੱਕੋ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅੱਗੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਵਜਨ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸਤਾਰ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਬੋਧਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਇਹ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ, ਗੱਲਬਾਤ ਅਤੇ ਇਸ ਅਹਿਸਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣਾ ਦੁੱਖ ਕੇਵਲ ਆਪਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਰੋਸ ਨੂੰ ਹਰ ਵਾਰੀ ਮੁੜ ਸਿਫਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਾਧੇ ਵਿੱਚ ਖੜੋਤ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਨੁਭਵ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੱਕ ਸਿਮਟ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਅਗਲਾ ਸਮੂਹ ਮੁੜ ਉਹੀ ਗਲਤੀਆਂ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਅੰਸ਼ਕ ਜਿੱਤ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਤ ਲਿਆ ਸਕਦੀ ਹੈ: ਹੁਕਮ ਵਾਪਸ ਹੋ ਗਿਆ, ਭਰੋਸਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੋਕ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤ ਗਏ। ਪਿੱਛੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਜੋ ਦੇਖ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀਤਾ ਵਾਅਦਾ ਨਿਭਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਨ ਸਮੂਹ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕੇ। ਹਾਰ ਦੇ ਝੰਝੇ ਲੋਕ ਖਿੰਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਰਾਹੀਂ ਖਿੱਲਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਯਾਦ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਸਾਬਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਸ ਊਰਜਾ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਮਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਦਫਤਰ, ਕਾਰਕੁਨ, ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਅਤੇ ਉਹ ਰਸਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਥਾਨਕ ਰੋਹ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਸਿਆਸੀ ਬਹਿਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜਰਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘਟੀ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟ ਰਹੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਅਣਸੁਲਝਿਆ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਥਾਪਿਤ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਉੱਤੇ ਬੇਭਰੋਸਗੀ ਵਾਜਬ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ

ਆਗੂ ਰਹਿਤ ਹੋਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ, ਗੱਲਬਾਤ, ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਜਾਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਪੈਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ ਵਰਗੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਢੰਗ ਰੋਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਫੈਸਲੇ ਕੁਝ ਅਣਦਿਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਛੱਡੇ ਜਾਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਵੀ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦੌਰ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਚਾਰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਬਹਿਸ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ 'ਸਾਡਾ ਮੌਕਾ' ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨੀ ਰਾਜਸੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲੇਖਾਂ ਵਿੱਚ, ਨਾਟਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮੌਕੇ ਵਿਚਕਾਰ ਫੈਲੇ ਲੰਮੇ ਅੰਤਰਾਲ ਵੱਲ ਮੋੜਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਕੱਲਿਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਸ਼ੱਕ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਿਆਰੀ ਤੋਂ ਸੰਖਣੀ ਕੀਤੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਸੁਣ ਕੇ ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਜੀਦਾ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਦਹਾਕੇ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਔਖੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਜੋਰ ਹੈ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਰੂਪ ਸੋਚੇ ਸਨ, ਉਹ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੀ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਸੰਕਟ ਕਿਸੇ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਤਰ ਹੋਈ ਸਮਝ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਂਝ ਹੀ ਉਸ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਵਰਤ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਪਲ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਪੁਸ਼ਸਾ, ਕੁੜਤਣ ਜਾਂ ਯਾਦ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤਾਰੀਕ ਛੱਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਨਿਗੂਣਾ ਵਾਧਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨੈਤਿਕ ਜੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਚਾਈ ਰੱਖਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਬਚਣ? ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਹੋਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਣਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮੂਹ ਛੇਤੀ ਹੀ ਹਰ ਬਾਹਰਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਤੋਂ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਅਜਿਹੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਖਰੇ ਅਤੇ ਸਮਝੋਤੇ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਖੋਟੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਫ਼ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੋਰ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫੈਲਦਾ ਹੈ।

ਪਰੰਤੂ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਜਨਤਕ ਸਰਗਰਮੀ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਵਾਹ ਪਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦੇ, ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਜਾਂ ਹਰ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਅਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਵਰਤਾਰਾ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਹੈ। ਮਾਨਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਅਪੀਲ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਹ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਚੁਣੌਤੀ ਤਾਂ ਤਤਕਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਖੋਜ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਹੈ।

ਪਰ ਮੌਕੇ ਇੰਨੇ ਘੱਟ ਕਿਉਂ ਹਨ ਕਿ ਹਰ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? ਸਿੱਖਿਆ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਇੰਨੀ ਅਸਮਾਨਤਾ ਕਿਉਂ ਹੈ?

ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜਨਤਕ ਦਬਾਅ ਕਿਉਂ ਬਣਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ? ਜੇ ਰੋਸ ਨੂੰ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਅਵਸਰ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਸੁਭਾਵਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਭਰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਅੱਜ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗੁੰਮ ਹੋਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਤਮਕ ਦਫਤਰ ਜਾਂ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਕਤਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਥਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਅਨੁਭਵ ਮੁੜ ਪਰਤ ਸਕੇ, ਜਿੱਥੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਤਸਵੀਰਾਂ, ਫਿਲਮਾਂ, ਵੀਡੀਓਜ਼ ਸੰਭਾਲੇ ਜਾ ਸਕਣ, ਜਿੱਥੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੀ ਪੈੜ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਮਤਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਬਣੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਜਿਊਂਦਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੇ ਸੰਸਥਾਤਮਕ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਹਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਆਪਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਮਾਜ ਉਸ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਤੋਂ ਓਨਾ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖ ਪਾਉਂਦਾ, ਜਿੰਨਾ ਉਸ ਲਈ ਸਿੱਖਣਾ ਸੰਭਵ ਸੀ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਇੱਥੇ ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਵੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਰੋਹ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀਰਤਾਪੂਰਨ ਵਿਰਸਾ ਦੇਣ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਲਵੇ ਸਗੋਂ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਝੰਜੋੜ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪਲ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਪਲ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਐਕਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦਿਖਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ; ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਧੇਰੇ ਜੋਰ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਿੱਖਿਆ, ਜਥੇਬੰਦੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਸਬਰ ਭਰੇ ਕੰਮ ਵੱਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚਲਾ ਹੌਸਲਾ ਮੁਜਾਹਰੇ ਦੇ ਮੁੱਕ ਜਾਣ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਗੁਆਉਂਦਾ।

ਜੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਾਂਭਿਆ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਸ਼ਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਜੋਕੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਉਪਾਰੇ ਲਏ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਖਾਤਰ ਆਪਣੀ ਫੌਰੀ ਸਮੱਸਿਆ ਛੱਡਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪਰ ਹਰ ਉਭਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸੰਪੂਰਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਸਮਝ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਨਵੇਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਂਭਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭੀੜ, ਨਾਅਰੇ ਅਤੇ ਤਸਵੀਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਔਖਾ ਸਵਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੰਘ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਲੱਭ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਉਸ ਮਿਲਾਪ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਸਾਂਝ ਸਕਣ ਤਾਂ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਜਨ-ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਇੱਕ ਵਿਘਨ ਮਾਤਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ ਸਗੋਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਨ-ਜੀਵਨ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਘੜਦਾ ਹੈ।

ਹਰੀਸ਼ ਜੈਨ

ਤਬਦੀਲੀ ਤੇ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਵੇਲਾ

ਪੁਰਾਣਾ ਦੌਰ ਲਗਾਤਾਰ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨਵਾਂ ਦੌਰ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਬੀਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਥੇ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਪੁਰਾਣੇ ਦੌਰ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਦੌਰ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ, ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣਾ ਗੁੱਸਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਪਹਿਲਾਂ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਕੱਦਾਵਰ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਅਤੇ 84 ਸਾਲਾ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਸਮੂਹ' ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 2017-2021 ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸਾਹ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰੋਂ ਡਰੋਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਨਸਾ ਤਸਕਰੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਗੌਰ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ "ਦਿੱਲੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੀ।" ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਲਾਹ-ਮਸਵਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਵੀ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਇੱਕ ਕੱਦਾਵਰ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਦੇ ਇਸ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੀ ਨੌਜਵਾਨ 'ਕੋਰੋਚ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ' ਦਾ ਵੀ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਗੁੱਸਾ ਫੁੱਟਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਗਿਆਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਗੁੱਸਾ 'ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ' ਦੇ ਇਸ ਖ਼ੁਲਾਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣੂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਰਾਹੀਂ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਕੱਟੇ ਜਾਣ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਦੋਵਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਮਰ ਦਾ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜੋਖਮ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਉਮਰਦਰਾਜ ਬੰਬਰ ਸੌਰ (ਕੱਦਾਵਰ ਲੀਡਰ) ਦੀ ਦਹਾੜ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਅਜੇ ਵੀ ਆਖਰੀ ਬਾਜੀ ਬਾਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਕੀ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਹਿਮ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਆਲੋਚਨਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਪ੍ਰਤੀ ਵਧੇਰੇ ਗੰਭੀਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਾਸੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ?

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਜਥੇਬੰਦੀ (ਜੋ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ) ਦੀ ਫਜ਼ੂਲ ਬਿਆਨਬਾਜੀ ਨੂੰ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਚੰਗੀ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਿਆਂ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ 'ਸੀ ਜੇ ਪੀ' ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਕੁਰਸੀ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣਾ ਪਿਆ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ # ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆਈ ਖਰਾਬੀ ਅਤੇ ਪਤਨ ਨੂੰ ਬੇਨਕਾਬ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਖੁਦ ਇੱਕ ਦਲਿਤ ਹੋਣ ਨਾਤੇ ਅਭਿਜੀਤ ਦੀਪਕੇ ਆਈ ਆਈ

ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਖਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਪੁੱਛ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਖੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ



'ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ' ਦੀ ਖਬਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਚੁੱਪ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਿਆਸੀ ਸੌਰ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਸਮਝਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਤ ਮੁੜ ਕਰਵਣ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਲਈ ਸੀ ਜੇ ਪੀ ਦਾ 48 ਘੰਟਿਆਂ ਦਾ ਅਲਟੀਮੇਟਮ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਅਭਿਜੀਤ ਦੀਪਕੇ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 2 ਅਕਤੂਬਰ (ਗਾਂਧੀ ਜਯੰਤੀ) ਤੋਂ ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਆਪੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਜੰਤਰ-ਮੰਤਰ ਵਿਖੇ ਬੈਰੀਕੇਡ ਫਿਰ ਤੋਂ ਲੱਗ ਗਏ ਹਨ। ਗਿਆਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਮੋਰਚੇ ਅਤੇ ਵਾਰਾਣਸੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦੌਰੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ, ਸਗੋਂ ਚਿਰਾਗ ਪਾਸਵਾਨ ਅਤੇ ਉਪਦਰ ਕੁਸਵਾਹਾ ਵਰਗੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਭਾਈਵਾਲ ਵੀ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਲੱਗੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ "ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸੰਕਿਆ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ।" ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ ਪਾਸਵਾਨ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਸਾਸਿਤ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਫਾਰਮ ਸਿਵਲ ਕੋਡ (ਸਾਂਝਾ ਸਿਵਲ ਕੋਡ) ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਅਮਿਤ ਸਾਹ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ ਸੀ।

ਬੇਸ਼ੱਕ, ਦੇਸ਼ ਦੋਵਾੜ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਸੀ ਜੇ ਪੀ' ਨੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਹੈ ਅਸੀਂ ਸੀ ਜੇ ਪੀ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਜਿਹੜੇ

ਟੀ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਤ, ਵਰਗ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵੱਲ ਕੌਮੀ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬੇਸ਼ੱਕ, ਸੀ ਜੇ ਪੀ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੇ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅਸਲੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੀਡੀਆ ਹੁਣ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ, ਦੋਵਾਂ ਤੋਂ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ('ਆਪ' ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ 'ਸਕੂਲਜ਼ ਆਫ ਐਮੀਨੈਂਸ' ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਈ ਕਾਫੀ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਰਲੇ-ਮਿਲੇ ਰਹੇ ਹੋਣ, ਪਰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤਾਂ ਕੀਤੀ ਹੈ) ਸਿੱਖਿਆ ਵਰਗੇ ਬੇਹੱਦ ਅਹਿਮ ਵਿਸ਼ੇ ਵੱਲ ਕਦੇ ਧਿਆਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ? ਇਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹਰਕਤ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਬਣਾ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਕੁਲੀਨ ਵਰਗ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਸਸਤੇ ਭਾਅ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਮਗਰਮੁੱਢ ਦੇ ਰੰਝੂ ਹੀ ਵਹਾਉਣੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੰਨਾ ਕੁ ਦਿਖਾਵਾ ਤਾਂ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰੋ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਹੈ।

'ਸੀ ਜੇ ਪੀ' ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਦਾ

ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ? ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਾਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇੰਨੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾਵਾਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਨਾਲ ਫਰਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਚੋਣਾਂ ਨੇੜੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਈ ਗੜਬੜ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਨਤੀਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਮਨੀਪੁਰ, ਗੋਆ ਅਤੇ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਵਿੱਚ ਫਰਵਰੀ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਸੂਬਾ ਗੋਆ ਵੀ 'ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ' ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ੁਲਾਸਿਆਂ ਦੇ ਤੁਫਾਨ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੇਰਵੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਵੇਂ 97 ਵੋਟਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਕਿਵੇਂ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗਾ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 'ਵੋਟ ਚੋਰੀ' ਮੁਹਿੰਮ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਛੇੜ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਉੱਠਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਿਆਸੀ ਲਾਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ।

ਦੂਜਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਆਰ ਐੱਸ ਐੱਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚੱਲ ਰਹੀ

ਅੰਦਰੂਨੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਹੋਏ ਖ਼ੁਲਾਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨਗੇ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਿਜੈ-ਰਥ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਵੇਗਾ ਜੋ ਸਿਖਰਲੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਸੀ ਦੋੜ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਦੂਜੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਇੰਦੌਰ ਵਰਗੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਮਰਜ਼ੀ ਰੈਲੀਆਂ ਕਰ ਲੈਣ ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸਲ ਬਦਲਾਅ ਆਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਆਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਜਮੀਨੀ ਹਲਚਲ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜੁਲਾਈ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜੇ ਪੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਨਿਹੱਥੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਪੋਲਿਟ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਿਸ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ? ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇਗਾ ਤਾਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਤੁਫਾਨ ਲਿਆਏਗਾ ਜੋ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੱਤਾ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਵੇਗਾ।

ਫਿਲਹਾਲ, ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸੱਤਾ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਕਾਫੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਗੇੜ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਨੇ 529 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸਨ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਚ ਹੀ 286.99 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸਿਰਫ 42.08 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੀ ਖਰਚ ਕੀਤੇ। ਫੰਡਾਂ ਤੱਕ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਪਹੁੰਚ ਅਜੇ ਵੀ ਹੋਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਤਾਕਤ ਆਪਣੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਉੱਠ ਰਹੀਆਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਆਵਾਜ਼ਾਂ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਵਾਜ਼) ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਦੇਵੇਗੀ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ 'ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਮੰਡਲ' ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ? ਅਸਲ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ 'ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਮੰਡਲ' ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਰਾਮ ਮੰਦਰ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਮੋਢੀ ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਨੂੰ ਖੁਦ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੁਧਾਈ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਯੋਤੀ ਮਲਹੋਤਰਾ

ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਹੈਰਲਡ

ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ, ਸਾਹਿਤਕ ਕ੍ਰਿਤਾਂ, ਜਾਇਦਾਦ ਸੰਬੰਧੀ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਤੇ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਛਪਵਾਉਣ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਈ-ਮੇਲ ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਇਹ ਸਭ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸਮਗਰੀ ਹਰ ਮਹੀਨੇ 20 ਤਰੀਖ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ।

ਸੰਪਰਕ 0437641033 | thepunjabherald1@gmail.com



ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵੱਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਦਮ

ਯੋਧਿਆਂ ਅਤੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੋਣ ਨਾਤੇ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਖੇਡਾਂ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਕੀ ਮਾਅਨੇ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਸੂਬਾ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਸੂਰਮੇ ਬਰਾਬਰ ਵੱਸਦੇ ਹਨ। ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਪਸੀਨਾ ਸਾਡੀ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਹੀ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਰ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖੇਡ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਮੇਰੇ ਮੋਹਰੀ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ। ਇਹੀ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਖੇਡ ਮਹਿਕਮਾ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਕੋਲ (ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਫਤਰ ਅਧੀਨ) ਰੱਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਮਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਓਲੰਪਿਕ ਤਗਮਾ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੋਰ ਵਧਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸਾਡੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਮੁਹਾਲੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦਾ ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਲਗਾਤਾਰ ਮੈਰਾਥਨ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਆਖਰੀ ਦੌੜ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਮਰ ਵਰਗਾਂ ਦੇ 20,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੌੜਾਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸਹਿਰ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਦਾ ਨਾਂ ਰੋਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੂਬੇ ਭਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਮੈਰਾਥਨ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਖੇਡ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਅਸਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਸਾਡੀਆਂ 'ਪੇਂਡੂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ' ਅਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ 'ਖੇਡਾਂ ਵਤਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ' ਹਨ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਸਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ 38 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਖੇਡ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨੂੰ ਤਰਾਸ਼ਣ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਡਾ ਨਿਵੇਕਲਾ ਯਤਨ ਹੈ। ਸਾਲ 2022 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਖੇਡ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰਨ ਲਈ ਲੌੜੀਂਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕਦੇ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਪਰ ਸਿਰਫ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਉਣ ਨਾਲ ਹੀ ਚੈਂਪੀਅਨ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਖੇਡਣ ਲਈ ਮੈਦਾਨ, ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਕੋਚ, ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਸਾਜੋ-



ਸਾਮਾਨ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਔਤਰਾਸਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਪੰਜ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ (2008-24) ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਏ ਕੁੱਲ ਤਗਮਿਆਂ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ ਸੱਤ ਹੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਵਾਰ ਲਾ ਦੇਵਾਂਗਾ ਕਿ ਸਾਲ 2036 ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਤਗਮਾ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ 2036 ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸੋਨ ਤਗਮੇ ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਉਣ।

ਪੰਜਾਬ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਚਾਰ ਖਿਡਾਰੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕ੍ਰਿਕਟ, ਹਾਕੀ ਅਤੇ ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕੌਮੀ ਟੀਮਾਂ ਦੀ ਕਪਤਾਨੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖਿਡਾਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਕੌਮੀ ਟੀਮ ਦੀ ਕਪਤਾਨੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੇ ਹਾਂਗਜ਼ੂ ਵਿਖੇ ਹੋਈਆਂ 2023 ਦੀਆਂ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਲਈ 19 ਤਗਮੇ ਅੱਠ ਸੋਨੇ, ਛੇ ਚਾਂਦੀ ਅਤੇ ਪੰਜ ਕਾਂਸੀ ਦੇ ਤਗਮੇ ਜਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਡ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਮੁੱਖ ਟੀਚਾ ਹੁਣ ਅਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲ,

ਕੋਚਿੰਗ ਅਤੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ।

ਸਾਲ 2022 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਸੀਂ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਵਧੀਆ ਸਟੇਡੀਅਮ, ਖੇਡ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਮੈਦਾਨ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵੱਡੇ ਸਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਗੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਸਕਣ। ਅਸੀਂ ਲੇਜਰ-ਗਾਈਡਡ ਸਿਸਟਮ, ਚੇਨ-ਲਿੰਕ ਫੈਸਿੰਗ ਵਾਲੀ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ, ਫਲੱਡ ਲਾਈਟਾਂ, ਜੌਰਿੰਗ ਟਰੈਕਾਂ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ 3,000 ਆਧੁਨਿਕ ਪੇਂਡੂ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਫੁੱਟਬਾਲ, ਵਾਲੀਬਾਲ, ਕ੍ਰਿਕਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਮਿਆਰੀ ਖੇਡ ਕਿੱਟਾਂ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਕੋਲ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਾਰਾ ਸਾਜੋ-ਸਾਮਾਨ ਮੌਜੂਦ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨਡੋਰ ਜਿਮ ਵੀ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਮਰ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਅਤੇ ਖੇਡ ਸਿਖਲਾਈ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਚੱਲ ਸਕੇ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਜਿਮਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ, ਅਸੀਂ ਅਗਲੇ 3,000 ਪਿੰਡਾਂ ਵੱਲ ਕਦਮ ਵਧਾਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਵਰ ਹੋਣ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। 'ਖੇਡਾਂ ਵਤਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ' ਵਰਗੇ ਸਾਡੇ ਸਾਲਾਨਾ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੀ ਇਸੇ ਲਈ ਅਹਿਮ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ

ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ, ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿਵਾਉਣ ਅਤੇ ਇਹ ਦੇਖਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। 'ਪੇਂਡੂ ਓਲੰਪਿਕ' ਅਤੇ 'ਖੇਡਾਂ ਵਤਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ' ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਖੇਡ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਕੜੀਆਂ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਅਲਾਮਤ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਵੀ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਖੇਡ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਊਰਜਾ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਤੇ ਉਸਾਰੂ ਦਿਸ਼ਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਸਿਰਫ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਸਾਂਝੀ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਨੌਜਵਾਨ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸਰਗਰਮ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸਾਸਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੌਲਾਂ ਮਾਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਦੇਸ ਦੀ 'ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਨਰਸਰੀ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਾਣਮੱਤੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਊਰਜਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੋਵੇਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਬਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵਾਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ, ਕੋਚਿੰਗ ਅਤੇ ਮੌਕੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਿਰਫ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਪੰਜਾਬ

ਦੇ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਨੇਹਾ ਹੈ। ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਕੋਚਾਂ ਤੱਕ, ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। 'ਖੇਡਾਂ ਵਤਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ' ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇਸ ਸਾਲ 5 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ 'ਅਧਿਆਪਕ ਦਿਵਸ' ਵਜੋਂ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਿਰਫ ਸਾਡੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਟੇਡੀਅਮ ਦੇ ਕੋਚਾਂ ਤੇ ਟ੍ਰੇਨਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਜਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਉਹ ਅਧਿਆਪਕ ਹੋ, ਜੋ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਰਾਸਦੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਡਾ ਗਿਆਨ, ਤਜਰਬਾ ਅਤੇ ਮੁਹਾਰਤ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਜ਼ਿਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰੇਗੀ। ਕੇਵਲ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਬਲਬੂਤੇ 'ਤੇ ਮਜਬੂਤ ਖੇਡ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਹੀਂ ਸਿਰਜ ਸਕਦੀ। ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਕੋਚਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਰਾਸਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਅਸੀਂ ਸਭ ਮਿਲ ਕੇ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਹਕੀਕਤ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸਭ ਮਿਲ ਕੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਮਿਲ ਕੇ ਹੀ 'ਪੰਜਾਬੀਅਤ' ਦੀ ਅਸਲ ਰੂਹ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। 'ਖੇਡਾਂ ਵਤਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ' ਸਿਰਫ ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਖੇਡ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਜਸਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਜਸਨ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਆਪਣਾ ਨਿਵੇਕਲਾ ਖੇਤਰੀ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਰੰਗ ਪੰਜਾਬੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਔਤਰਾਸਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 'ਖੇਡਾਂ ਵਤਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ' ਦੇ ਇਹ 75 ਦਿਨ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਲਿਆਉਣਗੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਓਲੰਪਿਕ ਤਗਮਾ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਗੇ। ਇਹੀ ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਹੈ, ਇਹੀ ਮੇਰੀ ਉਮੀਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੀ ਮੇਰਾ ਵਾਅਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੋਹਰੀ ਹੋ ਕੇ ਅਗਵਾਈ ਕਰੇਗਾ। ਸਾਡਾ ਖੁਆਬ, ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ।

ਬਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ

ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਕਰੋ ਸਤਿਕਾਰ

ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਬਹੁਮੁੱਲਾ ਅੰਗ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਸਾਡੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਹ-ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵਿਅਕਤੀ 60 ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਅਤੇ ਗਿਲ਼ਤੋਦਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਬੜਾ ਸਮਝਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਅ ਵੀ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਕਰਨਾ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਵੀ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਅ ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਬਿਰਧ ਆਸਰਮ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੋਂ ਘਰੇਲੂ ਨੌਕਰਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਬੁਢਾਪੇ ਵੇਲੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਖੁਦ ਨੂੰ ਡੁੱਬਦਾ ਸੂਰਜ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਈਆਂ

ਦਾ ਕੇਵਲ ਸਰੀਰ ਹੀ ਬੁੱਢਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਤੇ ਸੋਚਾਂ ਜਵਾਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਲਈ 80 ਤੋਂ 90 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਉਮਰ ਕਈ ਵਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਔਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਆਰਾਮ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਰਕਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਲਈ ਬਿਰਧ ਤੇ ਅਨਾਥ-ਆਸ਼ਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਲੱਗ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਦੇ-ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ



ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜਾਣ ਕਿੱਥੇ? ਕਈ ਵਾਰ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਚਾਹੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਦੁਨੀਆਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਾਡੀ ਅਸਲੀ ਵਿਰਾਸਤ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਧਨ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਤੇ ਪੂਜਣਯੋਗ ਮਨੁੱਖ

ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ, ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਸੋਚਣਾ-ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਲਾਡਾਂ ਨਾਲ ਪਾਲਿਆ-ਪੋਸਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਜਵਾਨੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਨ ਕਿ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਰੋਣਾ ਆ ਜਾਵੇ। ਜਿਸ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੇ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਧੱਖਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਅੱਜ ਬਿਰਧ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਧੱਖਾ ਨਾ ਦਿਉ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ, ਅਸੀਸਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਬਦਲਦੀ ਹੈ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਅਣਗੌਲਿਆ ਨਾ ਕਰੋ, ਸਗੋਂ ਅਕਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਘੁਮਾਉਣ-ਵਿਰਾਉਣ ਲਈ ਲੈ ਕੇ ਜਾਓ ਤੇ

ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕਰਵਾਓ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਘਰ ਦੀ ਰੌਣਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੋਤੇ-ਪੋਤਰੀਆਂ, ਦੋਹਤੇ-ਦੋਹਤਰੀਆਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਗੋਦ ਦਾ ਨਿੱਘਾ ਮਾਣਦੇ ਹਨ। ਪੁਰਾਣੇ ਜਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਥਾਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਕਈ ਨੌਜਵਾਨ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਤੋਂ ਪੁੱਛੇ ਬਗੈਰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਜੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਲੋਕ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨਾਥ ਜਾਂ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪਵੇ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਓ ਪ੍ਰਣ ਕਰੀਏ ਕਿ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਹੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਅਣਗੌਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ।

ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਐੱਮਏ,
ਲੁਧਿਆਣਾ

ਵੱਖਵੱਖ ਧਰਮਾਂ 'ਚ ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਸਰਬਸਾਝਾਂ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ ਦੀਵਾਲੀ

ਦੀਵਾਲੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਹਰ ਵਰਗ ਬੜੇ ਚਾਅ ਮਲਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਫਿਰਕੇ, ਹਰ ਧਰਮ 'ਚ ਇਸਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਥਾਂ ਇਸਨੇ ਅਰਜਿਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ 'ਚ ਇਸਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਥਾਂ ਹਾਸਿਲ ਹੈ। ਇਹ ਦਿਨ ਮਰਿਆਦਾ ਪਰਸ਼ੋਤਮ ਭਗਵਾਨ ਸ਼੍ਰੀਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਪਤਨੀ ਮਾਤਾ ਸੀਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਲੱਛਮਣ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਦਿਨ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਅਯੋਧਿਆ ਨਰੇਸ਼ ਮਹਾਰਾਜ ਦਸ਼ਰਥ ਦੇ ਵਚਨਾਂ ਨੂੰ ਫੁਲ ਚੜਾ ਕੇ 14 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਵਨਵਾਸ ਕੱਟ ਕੇ ਮੁੜ ਅਯੁਧਿਆ ਪਰਤੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਪਿਸ ਆਉਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ ਹਰ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਰਦਰ ਅਗੇ ਦੀਵੇ ਜਲਾ ਕੇ ਦੀਪਮਾਲਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਸਲ 'ਚ ਦੀਵੇ ਜਗਾ ਕੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ ਸੀ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚੋਂ ਉਹ ਅੰਧਕਾਰ ਹਟ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਰਾਕਸ਼ੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹੋਰਨਾਂ ਧਰਮਾਂ ਵਾਂਗ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਵੀ ਇਸਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਜ਼ਬੇ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਿਨ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਮੀਰੀਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ 52 ਕੈਦੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ, ਜੋ ਮੁਗਲ ਸਮਰਾਟ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਲਈ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਸਮੇਤ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚੋਂ ਦੀਵਾਲੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੱਤਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਅਤੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁਖੀ ਸਨ, ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ, ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਅਣਖ ਦੇ ਗੈਰਤ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਵਾਸਤੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਬੰਦ ਬੰਦ ਕਟਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਾਨਤਾ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ

ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਕੇ ਇਥੇ ਆਏ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਦੀਪਮਾਲਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਅੱਜ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਦੀਵਾਲੀ ਬੜੀ ਹੀ ਧੂਮਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਕਥਾ ਵੀ ਦੀਵਾਲੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਰਾਕਸ਼ੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਧਾਉਣ ਲਗੀਆਂ ਤਾਂ ਮਹਾਂਕਾਲੀ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਉਠੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੇਵਾ ਦਾ ਸੰਘਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਵੇਖ ਕੇ ਭਗਵਾਨ ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਮਹਾਂ ਕਾਲੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ

ਹੈ। ਅੱਜ ਦੀਵਾਲੀ ਅਤੇ ਪਟਾਕਿਆਂ ਦਾ ਚੋਲੀ ਦਾਮਨ ਦਾ ਸਾਥ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੀਵਾਲੀ ਜਿੱਥੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ ਉਥੇ ਖਟਾਕੇ ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਵਾਇਆਛੁਢਾ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਦੀਵਾਲੀ ਦੇ ਸ਼ੁਭ ਮੌਕੇ ਤੇ ਪਟਾਕੇ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ਪਟਾਕਿਆਂ

ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਟਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਟਾਕੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਥਾਂ ਤੇ ਚਲਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਸਮੇਂ ਸਿਰਫ ਇਕ ਪਟਾਕਾ ਹੀ ਚਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਟਾਕੇ ਚਲਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾ ਤਾਂ ਲਾਚੜਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਖੇਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਟਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਕੁੱਝ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਲਗਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਆਤਿਸ਼ਬਾਜੀ ਜਾਂ ਅਨਾਰ ਆਦਿ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਫੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਚਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪਟਾਕਾ ਚਲਾਉਣ ਵੇਲੇ ਅੱਖਾਂ ਪਟਾਕੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਰੋਸ਼ਮੀ ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਪਟਾਕੇ ਨਹੀਂ ਚਲਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਸੂਤੀ ਕਪੜਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਢਿੱਲੇ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਕਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਪਟਾਕੇ ਨਹੀਂ ਚਲਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਆਤਿਸ਼ਬਾਜੀ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਦੇ ਸਮਾਂਤਰ ਲੇਟਵੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਚਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੁੱਝ ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ ਰੱਖ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਆਨੰਦਦਾਇਕ ਦੀਵਾਲੀ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਪਟਾਕੇ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਮਜ਼ਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪਟਾਕੇ ਚਲਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਅਣਸੁਖਾਵੀ ਘਟਨਾ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਮੁੱਢਲਾ ਉਪਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੁਰਘਟਨਾ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਥਾਂ ਤੇ ਲੈ ਜਾਓ। ਕਪੜੇ ਢਿੱਲੇ ਕਰ ਦਿਓ। ਜਲੇ ਹੋਏ ਥਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸਾਫ ਕਰੋ। ਜਲਿਆਂ ਹੋਇਆ ਥਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਠੰਡਾ ਕਰ ਦਿਓ। ਛਾਲੇ ਪੈਣ ਤੋਂ ਨਾ ਡਰੋ। ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਮਲੋ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਗੜੋ। ਜੇ ਅੱਖ ਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਬਰਦਸਤੀ ਖੋਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕਰੋ। ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਲੈ ਜਾਓ।

ਸੰਸੀਵ ਥਾਂਸੀ



ਦੀਪਮਾਲਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੈਨ ਧਰਮ 'ਚ ਵੀ ਇਹ ਤਿਉਹਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਤਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਜੈਨ ਮੱਤ ਦੇ 24ਵੇਂ ਤੀਰਥੰਕਰ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦਿਨ ਨਿਰਵਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਚੇਲੇ ਗੌਤਮ ਗਿਣਧਰ ਨੂੰ ਇਸੇ ਦਿਨ 'ਕੇਵਲੀ ਗਿਆਨ' ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ ਜੈਨੀਆਂ ਨੇ ਦੀਪ ਜਲਾ ਕੇ ਜੱਗ ਰੁਸ਼ਨਾਇਆ ਸੀ। ਇਤਿਹਾਸ 'ਚੋਂ ਮਿਲਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 2500 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਦੇ ਪਰਾਵਰਤਕ ਮਹਾਤਮਾਂ ਬੁੱਧ ਜੀ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਗਿਰਦਾ ਅਤੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਿਨ ਦੀਪ ਜਲਾ ਕੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਪੁਰਾਣਾਂ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਚ ਵਿਧਮਾਨ ਦੇਵੀ ਪੁਰਾਣ ਦੀ ਇਕ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਪੋਮਯ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਸਪਰਸ਼ ਨਾਲ ਹੀ ਮਹਾਂ ਕਾਲੀ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਈ। ਬਸ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਸੈਲਾਬ ਉਮੜ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਿਨ ਦੀਪਮਾਲਾ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਹੀ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪਰਾਵਰਤਕ ਸਵਾਮੀ ਦਿਆਨੰਦ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭੌਤਿਕ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ੀ ਦਿਵਸ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਵਾਮੀ ਰਾਮਤੀਰਥ ਜੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਵੀ ਇਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਟਾਕੇ ਚਲਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ ਵਰਤੋਂ ਦੀਵਾਲੀ ਦਾ ਨਾ ਦਿਆਗ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰ ਫੁਲਝੜੀਆਂ, ਬੰਬਾਂ, ਆਤਿਸ਼ਬਾਜੀ, ਅਨਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਟਾਕਿਆਂ ਦਾ ਚੇਤਾ ਆਣ ਲਗਦਾ

ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ, ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਵਧਾਨੀ ਤੋਂ ਚਲਾਉਣ ਜਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵਲੋਂ ਲਾਚੜ ਕੇ ਚਲਾਉਣ ਕਾਰਨ ਕਈ ਵਾਰ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ ਵੀ ਵਾਪਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਪਟਾਕੇ ਚਲਾਉਣੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਨ ਫੈਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਤੇ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਪਟਾਕੇ ਘੱਟੋਘੱਟ ਹੀ ਚਲਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਟਾਕੇ ਚਲਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ ਰੱਖਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ : ਪਟਾਕੇ ਗਮੇਸ਼ਾਂ ਚੰਗੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਹੀ ਖਰੀਦਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਪਟਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਘਰ ਲਿਆ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਥਾਂ ਤੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਟਾਕੇ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕੋਈ ਬਲਣਸ਼ੀਲ ਪਦਾਰਥ ਜਾਂ ਸੁੱਕਾ ਬਾਲਣ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।



ਅਸਲ ਸੰਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਕਦੇ ਹੋਵੇਗੀ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਰਾਵਣਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ?

ਦੁਸਹਿਰੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼



ਦੁਸਹਿਰੇ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਵੱਲੋਂ ਸੀਤਾ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਰਾਵਣ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿੱਚੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੰਕਾ ਦਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਰਾਵਣ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਸੀਤਾ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਸੀਤਾ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਰਾਵਣ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿੱਚੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਯੁੱਧ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਸੀਤਾ ਮਾਤਾ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਸਮਾਪਤ ਹੋਏ ਯੁੱਧ ਦੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਨੇਕੀ ਦੀ ਬਦੀ ਉੱਪਰ ਜਿੱਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਕਹਿ ਕੇ ਦੁਸਹਿਰਾ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਨ ਬਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਰਾਵਣ ਦੇ ਪੁਤਲੇ ਬਣਾਕੇ ਫੂਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜਨਾਨੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਵਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਖੋਦੇ

ਅਸੀਂ ਸਦੀਆਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਰਾਵਣ ਦੇ ਪੁਤਲੇ ਫੂਕਣ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕੇ। ਅਸੀਂ ਮਹਿਜ਼ ਪੁਤਲੇ ਫੂਕ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਿੱਤੇ ਸਮਝਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲਣ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕੇ। ਕੀ ਰਾਵਣ ਹੀ ਇਕੱਲਾ ਬਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀ? ਕੀ ਰਾਵਣ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚੋਂ ਬਦੀ ਦਾ ਨਾਸ਼ੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ? ਨਹੀਂ ਜਨਾਨੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਵਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਦੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਰਾਵਣ ਅੱਜ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਭਲਾ ਸੋਚੋ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਰਾਵਣ ਨੇ ਸੀਤਾ ਨਾਲ ਜਿਆਦਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕੀ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸੀਤਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਜਿਆਦਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ? ਕੀ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਜਨਾਨੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਵਣਾਂ ਤੋਂ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਹਨ? ਕੀ ਅੱਜ ਦੀ ਸੀਤਾ ਅਜੋਕੇ ਰਾਵਣਾਂ ਦੇ ਕਹਿਰ ਦਾ ਦਰਦ ਨਹੀਂ ਹੰਢਾ ਰਹੀ? ਕੀ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਰਾਵਣਾਂ ਦੀ ਸਤਾਈ ਅੱਜ ਦੀ ਸੀਤਾ ਨਰਕ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਾਥਰਸ 'ਚ ਹਿਰਦੇ ਵਲੰਧਰਣ ਵਾਲੇ ਜਿਆਦਤੀ ਕਾਂਡ ਨੂੰ



ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਰਾਵਣਾਂ ਦਾ ਹਸਰ ਲੰਕਾ ਦੇ ਰਾਵਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ? ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਵਾਰਿਸਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਰਾਵਣਾਂ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕੀ ਇਸ ਅਭਾਗੀ ਧੀ ਦਾ ਜਬਰਦਸਤੀ ਰਾਤੇ ਰਾਤ ਕੀਤਾ ਸਸਕਾਰ ਲੰਕਾ ਦੇ ਰਾਵਣ ਦੀ ਜਿਆਦਤੀ ਨਾਲੋਂ ਕਿਸੇ ਗੱਲੋਂ ਘੱਟ ਹੈ?

ਅਜੋਕੇ ਰਾਵਣਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਸਾਫਨ ਲਈ ਮਾਰੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਨਸਰ

ਅਜੋਕੇ ਰਾਵਣਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਜਾਣਨ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਜਰੂਰ ਮਾਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਜੁਰਮ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਸਾਲ 2019 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਲਕ 'ਚ 32033 ਜਨਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਜਬਰਦਸਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਜਨਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਜਬਰਦਸਤੀ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 88 ਮਾਮਲੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੌਮੀ ਜੁਰਮ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਸਾਲ 2019 ਦੀ

ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਸੋਲਾਂ ਮਿੰਟਾਂ 'ਚ 1 ਜਨਾਨੀ ਜਬਰਦਸਤੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸੂਬੇ 'ਚ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ੋਸਣ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਮਲੇ ਹਨ। ਪੁਲਸ ਕੋਲ ਦਰਜ ਨਾ ਹੋਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਦਰਜ ਨਾ ਹੋਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਜੁਰਮ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਊਰੋ ਦੀ 2016 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ੋਸਣ ਦੇ 71 ਫੀਸਦੀ ਮਾਮਲੇ ਪੁਲਸ ਕੋਲ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਯੂਨਾਈਟੇਡਡ ਨੇਸ਼ਨਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਸਤਵੰਜਾ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ੋਸਣ ਦੇ ਮਹਿਜ਼ 11 ਫੀਸਦੀ ਮਾਮਲੇ ਪੁਲਸ ਕੋਲ ਦਰਜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਮੁਲਕ 'ਚ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੇ ਜਿਆਦਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਲੰਬੀ ਮੁਲਕ 'ਚ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੇ ਜਿਆਦਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਹੁਤ ਲੰਬੀ ਹੈ। ਸਾਲ 1992 ਵਿੱਚ ਸਕੂਲੀ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰਿਆ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ੋਸਣ ਮਾਮਲਾ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਮੱਥੇ ਦਾ ਬਦਨੁਮਾ ਦਾਗ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਦੋਸਤ

ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਜਾ ਰਹੀ ਹਵਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਈ 23 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਗਵਾ ਕੇ ਜਨਾਨੀ ਹੋਣ ਦਾ ਮੁੱਲ ਤਾਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। 2013 ਵਿੱਚ ਮੁੰਬਈ ਵਿਖੇ ਬਾਈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਮੁਟਿਆਰ ਨੂੰ 5 ਦਰਿਦਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। 2015 'ਚ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ 'ਚ 71 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਬੁਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾ ਬਖਸ਼ਿਆ ਗਿਆ। ਸਾਲ 2016 'ਚ 17 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਹੋਸਟਲ 'ਚ ਵਾਰਡਨ, ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੀ ਹਵਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਈ। 2018 ਦੌਰਾਨ ਕਨੂਆ ਦੀ 8 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਬਾਲਕੁੜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾ ਬਖਸ਼ਿਆ ਗਿਆ।

ਖੂਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ 'ਚ ਵੀ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹਨ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸੀਤਾ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜਿਆਦਤੀਆਂ ਸਾਡੇ ਸੀਨੇ 'ਚ ਕੁੱਝ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਪੀੜਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੀਡੀਆ ਵੱਲੋਂ ਕੁੱਝ ਦਿਨ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਨਾਲ ਵਿਖਾਏ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਸਭ ਕੁੱਝ ਭੁੱਲ

ਭੁੱਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਭਾਗਣਾਂ ਲਈ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਜਲਾਉਣ ਜਾਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕੇ। ਅੱਜ ਦੇ ਰਾਵਣਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਨਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਵਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾ ਉਮਰ ਵੇਖੀ ਜਾਂਦੀ, ਨਾ ਕੁੱਝ ਹੋਰ। ਬੱਚੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜਨਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਜਬਰਦਸਤੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅੱਜ ਦੇ ਰਾਵਣਾਂ ਦੀ ਕਾਇਰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਹਰ ਦੇ ਰਾਵਣਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਛੱਡੋ, ਅੰਜਕੱਲ ਤਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰਾਵਣ ਹਨ। ਖੂਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।

ਗੁਨਾਹਗਾਰਾਂ ਦੇ ਪੁਸ਼ਤਪਨਾਹ ਰਾਵਣਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ

ਕੀ ਜਿਉਂਦੇ ਜਾਗਦੇ ਰਾਵਣਾਂ ਹੱਥੋਂ ਸੰਤਾਪ ਹੰਢਾ ਰਹੀਆਂ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜਨਾਨੀਆਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਤਪਨਾਹੀ ਰਾਜਸੀ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸਚਾਈ ਵੀ ਅਕਸਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਨਾਹਗਾਰਾਂ ਦੇ ਪੁਸ਼ਤਪਨਾਹ ਵੀ ਰਾਵਣਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਮਨੋਰਥ, ਉਸ ਦਿਹਾੜੇ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਪਹਿਰੇ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੁਸਹਿਰਾ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਬਦੀ ਨਾਲ ਜੂਝ ਕੇ ਨੇਕੀ ਦਾ ਝੰਡਾ ਬਰਦਾਰ ਬਣਨ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੁਸਹਿਰੇ ਮੌਕੇ ਜਨਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਜਿਆਦਤੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਰਾਵਣਾਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਜਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਣ ਜਨਾਨੀਆਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਖੁੱਡੀ ਕਲਾਂ

ਮੈਂ ਸੱਚ ਬੋਲਦਾ ਹਾਂ

ਲਾਉਣਾ ਖੋਰਾ ਮਾੜਾ।
ਬਹੁਤਾ ਕੋਰਾ ਮਾੜਾ।
ਹੁੰਦਾ ਝੋਰਾ ਮਾੜਾ।
ਹੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਗਾਲਦਾ।

ਲੱਕੜ ਚ ਵਿੰਗ ਮਾੜਾ।
ਵਿਚੋਲਾ ਤੜਿੰਗ ਮਾੜਾ।
ਵੱਜਿਆ ਸਿੰਗ ਮਾੜਾ।
ਸਬੱਬ ਬਣੇ ਕਾਲ ਦਾ।

ਨਸੇ ਦਾ ਭੁੱਸ ਮਾੜਾ।
ਪਟਾਕਾ ਭੁੱਸ ਮਾੜਾ।
ਬੰਦਾ ਭੁੱਸ ਮਾੜਾ।
ਮਾੜੇ ਖਿਆਲ ਦਾ।

ਖੇਤੀ ਉਜਾੜਾ ਮਾੜਾ।
ਨਿੱਤ ਵਧੇ ਭਾੜਾ ਮਾੜਾ।
ਦਿਲ ਨੂੰ ਸਾੜਾ ਮਾੜਾ।
ਡਾਕਟਰ ਭਾਲਦਾ।

ਵਾੜੇ ਨੂੰ ਗਿੱਦੜ ਮਾੜਾ।
ਕੋੜਾ ਚਿੱਬੜ ਮਾੜਾ।
ਬਾਰ ਚ ਚਿੱਕੜ ਮਾੜਾ।
ਗੰਦ ਨੂੰ ਉਛਾਲਦਾ।

ਹੁੰਦਾ ਬੁਢੇਪਾ ਮਾੜਾ।
ਜਵਾਨੀ 'ਚ ਰੰਡੇਪਾ ਮਾੜਾ।
ਬਰਫ ਦਾ ਢੋਪਾ ਮਾੜਾ।
ਹੋਵੇ ਮੌਸਮ ਸਿਆਲਦਾ।

ਘਟਿਆ ਸੈੱਲ ਮਾੜਾ।
ਮਨ ਦਾ ਮੈਲ ਮਾੜਾ।
'ਪੱਤ' ਬੁੱਢਾ ਬੈਲ ਮਾੜਾ।
ਫਰਕ ਪਵੇ ਚਾਲਦਾ।



ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਪੱਤ

ਸਧਰਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲ

ਸਧਰਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਰੰਗ ਬਰੰਗੇ
ਘਰ ਵਿੱਚ ਮਹਿਕ ਘੱਲ ਰਹੇ ਨੇ
ਮਾਂਦੋਂ ਨੀ ! ਤੇਰੇ ਸੁਪਨ ਪਰਿੰਦੇ
ਦੇਖ ਕਿੱਥ ਪਰ ਤੋਲ ਰਹੇ ਨੇ।

ਕੌਣ ਕਹਿੰਦਾ ਰੇਸ਼ਮ ਅੱਟੀ
ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਫੁੱਲ ਫੁੱਲਕਾਰੀ
ਦੇਖੋ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਕਣ ਵੀ
ਦਿੱਲ ਦੇ ਵਰਕੇ ਫਰੋਲ ਰਹੇ ਨੇ।

ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਹੋ ਕੇ
ਮਿੱਟੀ ਕੀ ਬੋਲੇ ਸੁਣ ਲਵੋ
ਇੱਕ ਰੰਗੀ ਫੁੱਲਕਾਰੀ ਬਣ ਕੇ
ਕੰਧੀ ਦਰਦ ਟੋਲ ਰਹੇ ਨੇ।

ਹੜ੍ਹ ਆਵੇ ਗਾ ਖੁਰ ਜਾਵੇ ਗਾ
ਸਧਰਾਂ ਦਾ ਬਾਗ ਬਗੀਚਾ
ਕੱਚੇ ਘਰ ਨੂੰ ਲੱਭੇ ਦੇਖੋ
ਫੁੱਲ ਕਲੀਆਂ ਰੰਗ ਟੋਲ ਰਹੇ ਨੇ।

ਮਾਲੀ ਹਵਾਲੇ ਬਾਗ ਜੋ ਕੀਤਾ
ਓਸ ਹੀ ਬਾਗ ਉਜਾੜ ਰਿਹਾ ਹੈ
ਰਾਖੇ ਹੀ ਝਾੜਨ ਪੱਤਾ ਪੱਤਾ
ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਮਧੋਲ ਰਹੇ ਨੇ।

ਕੁਦਰਤੀ ਨਜਾਰੇ ਦੇਣ ਸਕੂਨ ਸਦਾ
ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਨੇੜਿਉਂ ਤੱਕਣ ਦੀ
ਉੱਡਣ ਪੂੜਾਂ ਚੜੀ ਹਨੇਰੀ
ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਗਹਿਰ ਚੁਫੇਰੇ
ਦੀਵੇ ਆਸ ਉਮੀਦਾਂ ਵਾਲੇ
ਜੱਗ ਰਹੇ ਨਹੀਂ 'ਚੋੜਾ' ਡੋਲ ਰਹੇ ਨੇ।



ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਚੋੜਾ

ਤੱਤ

ਓਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ, ਬੰਦਾ ਅਸੀਂ ਕਿੱਥ ਕਹੀਏ,,
ਬੰਦਿਆਂ ਵਾਲਾ ਨਾ, ਜੀਹਦੇ 'ਚ ਤੱਤ ਹੋਵੇ॥

ਉਹ ਆਪਣੇ, ਆਪਣੇ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੇ,,
ਜੀਹਨਾਂ ਅੰਦਰ ਨਾ,, ਭੋਰਾ ਅਪਣਾਤ ਹੋਵੇ॥

ਚੰਗੇ ਬੀਜ ਵੀ ਬੀਜੀਏ,, ਨਹੀਂ ਉੱਗਦੇ,,
ਜੇਕਰ ਧਰਤੀ ਦੇ,, ਅੰਦਰ ਨਾ ਵੱਤ ਹੋਵੇ॥

ਬੁੱਢੇਕੋਟੀਆ ਖੇਡਾਂ ਨਹੀਂ ਖੇਡ ਹੁੰਦੀਆਂ,,
ਜੇਕਰ ਪਿੰਡੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਰੱਤ ਹੋਵੇ॥

ਕਦੇ ਖੇਡਾਂ ਨਾ ਖੇਡੀਆਂ ਜਾਣ ਤੱਖਰਾ,,
ਜੇਕਰ ਪਿੰਡਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਨਾ ਰੱਤ ਹੋਵੇ॥

ਗੁਰਨਾਮ ਤੱਖਰ

ਸਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ

ਉਸਦੇ ਰਾਹ ਜੋ ਚੱਲੇ ਹੁੰਦੇ।
ਪਿੜ ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਮੱਲੇ ਹੁੰਦੇ।
'ਮੌੜੇ ਵਰਕ' ਉਥਲੇ ਹੁੰਦੇ
ਲੱਥੇ ਨਾ ਇੱਥ ਬੱਲੇ ਹੁੰਦੇ।
ਸਾਡੇ ਸਾਹ ਸੁਖੱਲੇ ਹੁੰਦੇ।

ਲੜੇ ਨਾ 'ਕੱਲ੍ਹੇ' 'ਕੱਲ੍ਹੇ' ਹੁੰਦੇ।
'ਰਹਿਬਰ' ਜੋ ਨਾਂ ਦੱਲੇ ਹੁੰਦੇ
ਜਾਬਰ ਖੂਬ ਦੁਬੱਲੇ ਹੁੰਦੇ।
ਹੜ੍ਹ ਸੋਸਣ ਦੇ ਠੱਲ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ।
ਹਾਲਤ ਸਾਡੇ ਵੱਲੇ ਹੁੰਦੇ।

ਪੁੱਤ ਪ੍ਰੇਸ ਨਾ ਘੱਲੇ ਹੁੰਦੇ।
ਮਾਪੇ ਮਗਰ ਨਾ ਝੱਲੇ ਹੁੰਦੇ।
ਵਿਕੇ ਨਾ ਛਾਪਾਂ ਛੱਲੇ ਹੁੰਦੇ।
ਜੋ ਨਾ " ਵਿਜੇ " ਨਿਗੱਲੇ ਹੁੰਦੇ।
ਹੱਕ ਅਸਾਡੇ ਪੱਲੇ ਹੁੰਦੇ।
ਉਸਦੇ ਰਾਹ ਜੋ ਚੱਲੇ ਹੁੰਦੇ।



ਵਿਜੇ ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ

ਉਮਰ ਦਾ ਖੇਲ ਤਮਾਸ਼ਾ

ਉਮਰ ਹੈ ਨੰਬਰਾਂ ਦਾ ਖੇਲ, ਹੋਏ ਸੁਨਹਿਰੇ
ਪਲਾਂ ਦਾ ਮੇਲ
ਸੋਹਣੇ ਪਲਾਂ ਦੀ ਬਣਾਓ, ਚੱਲਦੀ ਫਿਰਦੀ
ਸੁੰਦਰ ਰੇਲ।

ਜਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਖੇਲ ਬਣਾਓ, ਹਰ ਕੰਮ ਨੂੰ
ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਓ
ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਹੱਥ ਬਣਾਓ, ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ
ਪੁੰਨ ਕਮਾਓ।

ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ ਮਨ ਬਣਾਓ, ਵੰਡ ਸਕਣ
ਦੀ ਰੀਤ ਨਿਭਾਓ
ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਾਓ, ਜੀਵਨ ਨੂੰ
ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਬਣਾਓ।

ਸੁਨਹਿਰੇ ਪਲ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ, ਸੋਹਣਾ
ਜਿਹਾ ਮਹਿਲ ਬਣਾਓ
ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਕੇ, ਸਾਰੇ ਜੱਗ
'ਚ ਨਾਮ ਕਮਾਓ।

ਲਾਏ ਉਡਾਰੀ ਪੰਛੀ ਮਨ, ਹੱਥ ਪੈਰ ਸਦਾ
ਚਲਦੇ ਰਹਿਣ
ਅਮਰੀਕ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪਲ, ਤੁਹਾਡੀ ਝੋਲੀ
ਭਰਦੇ ਰਹਿਣ।



ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਡੋਗਰਾ

ਸੱਪਾਂ ਦੇ ਯਗਨੇ

ਸੱਪ ਜਿੰਨੇ ਅਸੀਂ ਪਾਲੇ, ਡੰਗ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਮਾਰੇ
ਅਸੀਂ ਭੁੱਲ ਬਣ ਵਿਛੋ, ਕੰਡੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਖਿਲਾਰੇ

ਮੈਂ ਕਾਹਨੂੰ ਇਲਜਾਮ, ਪੂੜਾਂ ਉੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਵਾਂ
ਹੰਝੂ ਅੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੋ, ਜਿਹੜੇ ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਤਾਰੇ

ਓਹੀ ਝੂਟਦੇ ਚੰਡੋਲ, ਅੱਜ ਗੈਰਾਂ ਨਾਲ ਬਹਿ ਕੇ
ਪੀਘਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਤੇ ਜਿਹਨਾਂ, ਕਦੇ ਲਏ ਸੀ ਹੁਲਾਰੇ

ਹੁਣ ਢੀਠ ਜਿਹੇ ਹੋਗੇ, ਫੁੱਲ ਚੱਕਦੇ ਨੀ ਸਾਡਾ,
ਫੌਨ ਕਰ ਕਰ ਜਿਹਨਾਂ, ਪੈਸੇ ਲਏ ਸੀ ਉਧਾਰੇ

ਜਿਹਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸੀ ਲੜੇ, ਵੈਰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਸੀ ਪਾਏ
ਉਹਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਯਾਗਨੇ, ਸਾਡੇ, ਹੋਗੇ ਅੱਜ ਮਾੜੇ

ਕਿੱਥ ਕੱਟੀਆਂ ਨੇ ਰਾਤਾਂ, ਖਬਰ ਨੇਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਊ
ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਏ, ਦਿਨ ਕਿਵੇਂ ਆ ਗੁਜਾਰੇ

ਉਹੀ ਜੜ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਬਹਿ ਗਏ, ਉਹੀ ਜਾਨ ਕੱਢ ਲੈ ਗਏ
ਸਹਿਤਿਆ ਸੀ ਤੇਨੂੰ, ਜਿਹੜੇ ਜਾਨ ਤੋ ਪਿਆਰੇ

ਸੱਪ ਜਿਹੜੇ ਹੱਥੀਂ ਪਾਲੇ, ਡੰਗ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹੀ ਮਾਰੇ
ਉਹਨਾਂ ਮਿੱਟੀ ਚ ਮਿਲਾਇਆ, ਜਿਹੜੇ ਅੰਬਰਾਂ ਤੇ ਚਾਹੜੇ



ਕੁਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਡਾਨਸੀਵਾਲ

ਨੂੰਹ ਸੱਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ

ਜੇ ਦੁੱਧ ਰੱਖਣਾ ਏ ਨੂੰਹ ਨੂੰ,
ਤਾਂ ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈ ਮੂੰਹ ਨੂੰ।
ਕਦੇ ਕਿੱਟੀ ਜਾਣ ਤੋ ਰੋਕੀ ਨਾਂ,
ਕਦੇ ਪੋਕੇ ਜਾਣ ਤੋ ਟੋਕੀ ਨਾਂ।

ਤੜਕੇ ਉੱਠਣ ਲਈ ਬੋਲੀ ਨਾਂ,
ਕਹਿੰਦੇ ਗੂੰਗੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਖੋਲੀ ਨਾਂ।
ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹ ਤਾਂ ਸਿਫਤ ਕਰੀ
ਜੋ ਨਹੀ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਆਪ ਕਰੀ।

ਹਰ ਚੁਗਲੀ ਘਰ ਆਉਂਦੀ ਆ,
ਹਰ ਰਿਸਤੇ ਨੂੰ ਤੀਲੀ ਲਾਉਂਦੀਆਂ।
ਜਦੋਂ ਸੱਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਦੀ ਸੀ
ਤਾਂ ਖੁਆਬ ਸੁਨਹਿਰੀ ਬੁਣਦੀ ਸੀ

ਜਦ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਵਿਆਹਵਾਗੀ ਫਿਰ
ਮੈਂ ਵੀ ਬੈਠ ਮੱਜੇ ਤੇ ਖਾਵਾਂਗੀ
ਇਸ ਮਨ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਾ ਲੈ ਤੂੰ,
ਬਸ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਦਹੀਂ ਜਮਾ ਲੈ ਤੂੰ।

ਉਹ ਲੰਘ ਗਏ ਵੇਲੇ ਸੱਸ ਦੇਖਣ ਦੇ
ਸਿਰ ਢਕੇ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਦੇ।
ਪਹਿਲਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਅਣਪੜ ਸੀ
ਨਾ ਬਿਕਰੀਆਂ ਤੇ ਤਨਖਾਵਾ ਸੀ।

ਹੁਣ ਬੈਠ ਬਰਾਬਰ ਖਾਂਦੀਆਂ ਨੇ,
ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੇ ਟਾੱਧ ਕਮਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ।
ਏ ਰੱਬ ਦਾ ਭਾਣਾ ਮਨ ਲੈ ਤੂੰ,
ਸੱਸ ਨਾਲ ਸੁਲਾ ਕਰ ਲੈ ਤੂੰ।

ਜੇ ਬਹੁਤੀ ਉਂਗਲੀ ਲਾਵੇਗੀ,
ਪੁੱਤਰ ਤੋਂ ਹੱਥ ਛੁਡਾਵੇਗੀ।
ਛੱਡ ਮੈਂ ਤੇ ਤੂੰ ਤੂੰ ਨੂੰ,
ਬ ਘਾਟੀ ਲ ਹੁਣੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ।



ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਰਕਾਰੀਆ

ਅਧੂਰੀਆਂ ਸਤਰਾਂ

ਸਾਡੇ ਨੀਰ ਸਾਂਝੇ
ਸਾਡੀ ਵਾਅ ਸਾਂਝੀ।

ਦਿਨ ਰਾਤ ਸਾਂਝੇ
ਸੁੱਪ ਤੇ ਛਾਂ ਸਾਂਝੀ।

ਤੈਰਦੇ ਬੱਦਲ ਸਾਂਝੇ ਤੇ
ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਅਸਮਾਨ ਸਾਂਝਾ।

ਤਾਰੇ ਸਾਰੇ ਸਾਂਝੇ
ਸੂਰਜ ਤੇ ਚੰਨ ਸਾਂਝਾ।

ਪੀਰ-ਫਕੀਰ ਸਾਂਝੇ
ਗੁਰੂ ਇਤਿਹਾਸ ਸਾਂਝਾ।

ਬੋਲ-ਚਾਲ ਸਾਂਝੀ ਤੇ
ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਸਾਂਝਾ।

ਕਿਤਨੀਆਂ ਕੁ ਹੋਰ
ਸਾਂਝਾਂ ਗਿਣਾਵਾਂ ਮੈਂ, ਸੱਜਣਾਵੇ ?

ਸਾਡਾ ਤਾਂ...
ਸਭ ਕੁਝ ਹੀ ਹੈ ਸਾਂਝਾ!!

ਐਵੇਂ ਕਿਉਂ ਤੂੰ ?

ਮਾਰ ਬਹਿ ਗਿਆਂ
ਚੀਰ ਮੋਰੀ ਹਿੱਕ ਉੱਪਰ
ਆਖੋਂ ਆਹ ਸਾਡਾ ਤੇ ਨਹੀਉਂ ਹੈ ਉਹ ਸਾਡਾ।

ਰੋਕ ਸਕਦਾਂ...
ਤਾਂ ਰੋਕ ਲੈ ਵਗਦੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਨੂੰ
ਜਾਂ ਫਿਰ ਰੋਕ ਲੈ ਅੰਬਰੀ ਪਰਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ।

ਝੂਠੇ ਮਾਣ ਵਿੱਚ ਈ
'ਭਾਵਾ' ਬਣ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆਂ ਤੂੰ
ਇਹ ਮਾਣ ਮਾਰ ਬੈਠਾ ਬਥੇਰੇ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ।

ਚੀਰ ਕੇ ਦੇਖ ਜਿਗਰ
ਜਾਂ ਫਿਰ ਮੋਰਾ ਯਕੀਨ ਕਰ ਲੈ
ਵੰਡ ਦੀ ਲਕੀਰ ਤੋਂ ਗਹਿਰੀ ਹੈ ਸਾਂਝ ਸਾਡੀ।

ਹਾਂ
ਇਸ ਲਕੀਰ ਤੋਂ ਗਹਿਰੀ ਹੈ ਸਾਂਝ ਸਾਡੀ!!



ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਬਾਠ

ਦੋ ਝੱਲੀਆਂ

ਮੇਰੀਏ ਝੱਲੀਏ,
ਆਜਾ ਚੱਲੀਏ,
ਮਾਰ ਅੰਬਰਾਂ ਨੂੰ ਉਡਾਰੀਆਂ
ਨਾ ਨੀ ਝੱਲੀਏ,
ਲੋਕ ਕੀ ਕਹਿਣਗੇ ?

ਖੰਡ ਖਲਾਰ ਸਰਮਾਂ ਲਾਹ ਲਈਆਂ।
ਮੇਰੀਏ ਝੱਲੀਏ,
ਆ ਪਾਣੀ ਭਰੀਏ,
ਮੁਹਬਤਾਂ ਦੇ ਖੂਹ ਗਹਿਰੇ ਨੇ।

ਨਾ ਨੀ ਝੱਲੀਏ,
ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਮਾਰਨਗੇ,
ਸੱਪ ਖੂਹਾਂ ਦੇ ਜਹਿਰੇ ਨੇ।

ਮੇਰੀਏ ਝੱਲੀਏ,
ਆਜਾ ਉਡੀਏ,
ਰੰਗਲਾ ਤੇਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦਿਖਾਵਾਂ।

ਨਾ ਨੀ ਝੱਲੀਏ,
ਮੈਂ ਨਈਂ ਉੱਡਣਾ,
ਇਥੇ ਖੰਡ ਕੁਤਰਨ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਪੁਰਾਣਾ।



ਜੋਬਨ ਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ

ਤੇਰੇ ਬਿਨ

ਜਦ ਧਰਤੀ ਹਾਉਕਾ ਭਰਦੀ ਹੈ,
ਮੋਇਆਂ ਨੂੰ ਚੋਤੇ ਕਰਦੀ ਹੈ।
ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਤਲਖ ਸਮੁੰਦਰ 'ਚੋਂ,
ਹੰਝੂਆਂ ਦੀ ਬਾਰਸ਼ ਵਰ੍ਹਦੀ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਬੇਬਸ ਕੈਦ ਪਰਿੰਦੇ ਦੀ,
ਪਰਵਾਜ਼ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮਰਦੀ ਹੈ।
ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਸੁਰ ਕਰ ਲਾਂ,
ਇਹ ਹੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਹੁਕ ਬਣੇ।

ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਵਣਜ ਬਿਨਾਂ,
ਕੋਈ ਸੁਪਨਾ ਹੀ ਨਾ ਪੈਰ ਪਰੇ।
ਜਰਬਾਂ ਤਕਸੀਮਾਂ ਕਰਨ ਸਦਾ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜਿੰਦਗੀ ਰੋਜ਼ ਡਰੇ।
ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਖਲਕਤ ਨੂੰ,
ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਰੂਹ ਤੋਂ ਹੋਰ ਪਰੇ।

ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਇਹ ਚਾਹਵੇ,
ਹਰ ਰੁੱਖ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਬੇਦੂਕ ਬਣੇ।
ਜਾਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਢੋਵਣ ਖਾਤਰ ਹੀ,
ਬਕਸਾ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਸੰਦੂਕ ਬਣੇ।

ਕੋਈ ਮਰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,
ਜੰਗਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਡਰਦਾ ਨਹੀਂ।
ਘੁੰਗੀਆਂ ਚੁੰਝ ਨਰਮ ਕਰੂਬਲ ਨੂੰ,
ਝਪਟਣ ਦਾ ਕੋਈ ਤਰਕ ਨਹੀਂ।

ਘੁੰਗੀਆਂ ਦਾ ਜੋੜਾ ਬਹਿ ਕੇ,
ਜਦੋਂ ਕਲੋਲ ਕਰੇ।
ਸਾਹਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕਸੁਰ ਕਰਕੇ,
ਗਾਨੀ ਕੋਲ ਕਰੇ।

ਰੂਹਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇ ਮੇਲ ਜਦੋਂ,
ਅੰਬਰਾਂ 'ਚੋਂ ਪਵੇ ਤਰੇਲ ਉਦੋਂ,
ਚੰਬਾ ਖਿੜ ਜਾਵੇ ਸਾਹਵਾਂ ਵਿਚ,
ਕੁਝ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸਲੂਕ ਬਣੇ।
ਇਹ ਧੜਕਣ ਮਿੱਸਿਆਂ ਸਾਹਵਾਂ ਦੀ,
ਮੇਰੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਇਕ ਟੁਕ ਬਣੇ।

ਬੋਲੇ ਵਿਚ ਮੱਝੀਆਂ ਚਾਰਦਿਆਂ,
ਹਰ ਕੈਦੇ ਅੱਗੇ ਹਾਰਦਿਆਂ।
ਜਿੰਦਗੀ 'ਚੋਂ ਹੀਰ ਗੁਆਚੇ ਨਾ,
ਇਸ ਦੀ ਹੀ ਕੀਮਤ ਤਾਰਦਿਆਂ।
ਜਦ ਵੰਡਲੀ ਕੋਲ ਬੁਲਾਉਂਦੀ ਹੈ,
ਦਿਲ ਵਾਲੇ ਛੋਕ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ।
ਮੈਂ ਕੁਲ ਆਲਮ ਦਾ ਸੋਜ ਉਦੋਂ,
ਪੋਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਰਦਾ ਹਾਂ,
ਬੱਸ ਤੇਨੂੰ ਚੋਤੇ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਛੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੋਟੇ ਛੋਹਣ ਜਦੋਂ,
ਹਟਕੋਰੇ ਭਰਦੀ ਪੋਟ ਉਦੋਂ।
ਕੋਈ ਤਰਜ਼ ਗੁਆਚੀ ਉਮਰਾਂ ਦੀ,
ਸੁਣ ਮਨ ਦਾ ਚੰਬਾ ਖਿਲਦਾ ਹੈ।
ਮਾਰੂਬਲ ਵਿਚ ਤੁਰਦੇ ਰਾਹੀਂ ਨੂੰ,
ਘੁੰਟ ਪਾਣੀ ਜੀਕਣ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।
ਮੈਂਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਪਲ ਇਉਂ ਜਾਪੇ,
ਜਿਉਂ ਜੀਣ ਬਹਾਨਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਦਾ ਖੋਟ ਜਦੋਂ,
ਨਜ਼ਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਰ ਜਾਵੇ।
ਧੜਕਣ ਵਿਚ ਕੈਦ ਪਰਿੰਦਿਆਂ ਦੀ,
ਪਰਵਾਜ਼ ਉਸੇ ਪਲ ਮਰ ਜਾਵੇ।
ਤੇ ਨੀਲੇ ਅੰਬਰੀ ਉਸ ਵੇਲੇ,
ਕਲਮੂਹਾਂ ਪੂਆਂ ਭਰ ਜਾਵੇ।

ਧਰਤੀ ਦੀ ਸਹੁੰ ਮੈਂ ਉਸ ਵੇਲੇ,
ਕੱਲ੍ਹਾ, ਘਬਰਾਵਾਂ, ਭਰਦਾ ਹਾਂ।
ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨੇੜਿਉਂ ਵੇਖਾਂ ਫਿਰ,
ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਜਦੇ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
ਫੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਵੇਲਾਂ ਮਹਿਕਦੀਆਂ,
ਇਹ ਗੀਤ ਹੁਮਕਦੀ ਪੋਟ ਸੁਣੇ।
ਮੇਰੇ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਨੂੰ ਤੇਰੇ ਬਿਨ,
ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਦੱਸ ਕੌਣ ਸੁਣੇ ?



ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ

ਤੀਰਅੰਦਾਜ਼ੀ 'ਚ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੈਡਲ



ਭਾਰਤ ਲਈ ਅੱਜ ਦਾ ਦਿਨ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਾਫੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੀਰਅੰਦਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾ ਰਿਕਰਵ ਟੀਮ ਨੇ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਦੇ ਦਬਦਬੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦਿਆਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਏਸ਼ੀਅਨ ਗੇਮਜ਼ ਵਿੱਚ ਸੋਨ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਹੀ ਮਿਕਸਡ ਰਿਕਰਵ ਟੀਮ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਰਹੀ। ਪੁਰਸ਼ ਰਿਕਰਵ ਟੀਮ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵੀ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਹੀ ਮਹਿਲਾ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ ਲਵਲੀਨਾ ਬੋਰਗੋਹਨ ਨੇ ਸੋਨ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਰਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਮੈਰੀ ਕੌਮ ਵਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਬੋਕਸਿੰਗ ਫਾਈਨਲ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਕੁਆਲੀਫਾਈਡ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਾਈਕਲਿੰਗ ਵਿੱਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਡੇਵਿਡ ਬੋਕਸਿੰਗ ਐਲਕਾਟੋਚੂਗੋ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕੀਰਿਨ ਦੇ ਫਾਈਨਲ ਲਈ ਕੁਆਲੀਫਾਈਡ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਫਰ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਖਿਡਾਰੀ ਆਪਣੀ ਹੀਟ ਵਿੱਚ 10.578 ਸਕਿੰਟ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਪੰਜਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹੇ।

ਪੁਰਸ਼ ਰਿਕਰਵ ਟੀਮ ਨੇ ਜਿੱਤਿਆ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਤੀਰਅੰਦਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤਮਗਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਪੁਰਸ਼ ਰਿਕਰਵ ਟੀਮ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਰਹੀ। ਫਾਈਨਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਨਾਲ ਸੀ। ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ 5-1 ਨਾਲ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਤਮਗੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਤੋਖ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

ਲਵਲੀਨਾ ਦੇ ਕਮਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੇਲਿੰਗ 'ਚ ਵੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤਮਗਾ

ਏਸ਼ੀਅਨ ਗੇਮਜ਼-2026 ਦਾ ਅੰਤ ਨੇੜੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਹਰ ਦਿਨ ਤਮਗੇ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਾਫੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਹੁਣ ਤੱਕ 65 ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਇਸ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਭਾਰਤੀ ਖਿਡਾਰੀ ਤੀਰਅੰਦਾਜ਼ੀ, ਕੁਸਤੀ, ਗੋਲਫ, ਤਾਈਕਵਾਂਡੋ, ਸਾਈਕਲਿੰਗ, ਸੇਲਿੰਗ, ਵਾਲੀਬਾਲ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਚੁਣੌਤੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ।

ਸੇਲਿੰਗ ਵਿੱਚ ਨੇਤਰਾ ਕੁਮਾਨਨ ਨੇ ਜਿੱਤਿਆ ਕਾਂਸੀ ਸੇਲਿੰਗ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਡਿੰਗੀ ਇਵੈਂਟ ਵਿੱਚ ਨੇਤਰਾ ਕੁਮਾਨਨ ਨੇ ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਸੇਲਿੰਗ ਵਿੱਚ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦਾ ਤੀਜਾ ਤਮਗਾ ਹੈ। ਦੋ ਰੇਸਾਂ ਵਾਲੇ



ਫਾਈਨਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਰੇਸ ਵਿੱਚ ਛੇਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹੀ, ਜਦਕਿ ਦੂਜੀ ਰੇਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਉਹ ਬਾਈਲੈਂਡ ਦੀ ਸੋਨ ਤਮਗਾ ਜੇਤੂ ਸੋਫੀਆ ਮੋਂਟਗੋਮਰੀ ਅਤੇ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਦੀ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜੇਤੂ ਜਾਨੀਆ ਆਂਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹੀ।

ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਇਵੈਂਟ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਨੂ ਸਰਵਨਨ ਚੌਥੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਕਾਂਸੀ ਦੇ ਤਮਗੇ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਗਏ।

ਦੀਪਾਂਸੀ ਕਾਂਸੀ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਿਅਾ ਅਤੇ ਰਜਤ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਟੁੱਟਿਆ ਦੀਪਾਂਸੀ ਨੇ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੇ 50 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਭਾਰ ਵਰਗ ਦੀ ਫੀਸਟਾਈਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਕਾਂਸੀ ਦੇ ਤਮਗੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਪੱਕੀ ਕਰਨ ਲਈ ਰੇਪੇਚੇਜ਼ ਰਾਊਂਡ ਵਿੱਚ ਕੰਬਡੀਆ ਦੀ

ਸੈਮਨੰਗ ਡਿਟ ਨੂੰ ਤਕਨੀਕੀ ਬੜ੍ਹਤ ਨਾਲ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਤਮਗੇ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਗਲਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਜਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਜੇਨੇਪ ਬਾਯਾਨੋਵਾ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗਾ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪ੍ਰਿਅਾ ਮਲਿਕ (76 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ) ਅਤੇ ਰਜਤ ਰੂਹਲ (125 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ) ਲਈ ਰੇਪੇਚੇਜ਼ ਦਾ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸਕਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਹਾਰੇ ਸਨ, ਉਹ ਫਾਈਨਲ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ।

ਕੋਹਲੀ ਅਤੇ ਗਿੱਲ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਨੇ ਵੈਸਟਇੰਡੀਜ਼ ਨੂੰ ਅੱਠ ਵਿਕੇਟਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ

ਭਾਰਤ ਨੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਪਹਿਲੇ ਇੱਕ ਰੋਜ਼ਾ ਮੈਚ ਵਿੱਚ ਵੈਸਟਇੰਡੀਜ਼ ਨੂੰ ਅੱਠ ਵਿਕੇਟਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾ ਕੇ ਤਿੰਨ ਮੈਚਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ 1-0 ਦੀ ਬੜ੍ਹਤ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ। ਵਿਰਾਟ ਕੋਹਲੀ (ਨਾਬਾਦ 139 ਦੌੜਾਂ) ਅਤੇ ਕਪਤਾਨ ਸੁਭਮਨ ਗਿੱਲ (110 ਦੌੜਾਂ) ਨੇ 50 ਓਵਰਾਂ ਦੇ ਫਾਰਮੈਟ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮੁਹਾਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਾਨਦਾਰ ਸੈਂਕੜੇ ਜੜੇ।

ਪਹਿਲਾਂ ਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦਿਆਂ ਵੈਸਟਇੰਡੀਜ਼ ਨੇ ਜਸਟਿਨ ਗ੍ਰੀਵਜ਼ ਦੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਸੈਂਕੜੇ (101) ਅਤੇ ਸਲਾਮੀ ਬਲੇਬਾਜ਼ ਜੌਨ ਕੈਂਪਬੈਲ (62) ਦੀ ਪਾਰੀ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ 7 ਵਿਕੇਟਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ 'ਤੇ 295 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ। ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਿਕਟ ਲਈ 19.2 ਓਵਰਾਂ ਵਿੱਚ 135 ਦੌੜਾਂ ਜੋੜ ਕੇ ਸਾਨਦਾਰ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦਿੱਤੀ। ਪਰ ਕੁਲਦੀਪ ਯਾਦਵ ਨੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦਿਆਂ 40 ਦੌੜਾਂ ਦੇ



ਕੇ 4 ਅਹਿਮ ਵਿਕੇਟਾਂ ਝਟਕਾਈਆਂ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵਿੰਡੀਜ਼ ਦੀ ਟੀਮ 176/1 ਤੋਂ 198/5 ਦੇ ਸਕੋਰ 'ਤੇ ਸਿਮਟਣ ਲੱਗੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅਮੀਰ ਜਾਂਗੂ (ਨਾਬਾਦ 58) ਨੇ ਸਕੋਰ ਨੂੰ 295 ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ।

296 ਦੌੜਾਂ ਦੇ ਟੀਚੇ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੀ ਚੰਗੀ ਰਹੀ। ਸਲਾਮੀ ਬਲੇਬਾਜ਼ ਰੋਹਿਤ ਸਰਮਾ (32) ਨੇ ਗਿੱਲ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਵਿਕਟ ਲਈ 75 ਦੌੜਾਂ ਜੋੜੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਹਲੀ ਅਤੇ ਗਿੱਲ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਦੂਜੀ ਵਿਕਟ ਲਈ

150 ਦੌੜਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਗਿੱਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰੀਅਰ ਦਾ 10ਵਾਂ ਵਨਡੇ ਸੈਂਕੜਾ ਜੜਿਆ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਵਿਰਾਟ ਕੋਹਲੀ ਨੇ ਤੂਫਾਨੀ ਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿਰਫ 74 ਗੇਂਦਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ 55ਵਾਂ ਵਨਡੇ (ਕੈਮਾਂਤਰੀ 86ਵਾਂ) ਸੈਂਕੜਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰੋਜ਼ਾ ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਿੱਚ 15,000 ਦੌੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਚਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜੇ ਬਲੇਬਾਜ਼ ਬਣੇ।

ਭਾਰਤ ਨੇ 41.4 ਓਵਰਾਂ ਵਿੱਚ 2 ਵਿਕੇਟਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ 'ਤੇ 300 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਟੀਚਾ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਕੋਹਲੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰੀ ਦੌਰਾਨ 10 ਚੌਕੇ ਅਤੇ 9 ਛੱਕੇ ਲਗਾਏ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਮੈਚ ਵਿੱਚ ਬੁਮਰਾਹ ਅਤੇ ਅਰਸਦੀਪ ਵਰਗੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ, ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਬਲੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਮੈਚ ਇਕਤਰਫਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਕੇਰਲ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਸੇਲਿੰਗ 'ਚ ਰਚਿਆ ਇਤਿਹਾਸ

ਜਾਪਾਨ ਦੇ ਆਈਚੀ ਨਾਗੋਆ ਵਿੱਚ 20ਵੀਆਂ ਏਸ਼ੀਅਨ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਨੇ ਸੇਲਿੰਗ ਅਤੇ ਗ੍ਰੀਕੋ-ਰੋਮਨ ਕੁਸਤੀ ਵਿੱਚ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਤਗਮੇ ਜਿੱਤੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੁਰਸ਼ ਕ੍ਰਿਕਟ ਅਤੇ ਹਾਕੀ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਤਗਮੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਕੁਆਲੀਫਾਈਡ ਕੀਤਾ। ਗਣੇਸ਼ ਮਣੀਰਤਨਮ ਨੇ ਕੰਪਾਊਂਡ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੀਰਅੰਦਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤਿਆ।

ਵੀਰਵਾਰ ਤੱਕ, ਭਾਰਤ ਕੋਲ 64 ਤਗਮੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 10 ਸੋਨ, 22 ਚਾਂਦੀ ਅਤੇ 32 ਕਾਂਸੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਤਗਮਾ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਅੱਠਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਿਹਾ।

ਕੇਰਲ ਦੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਸਫਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਰਚਿਆ ਕੇਰਲ ਦੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾਵਾਂ, ਪ੍ਰਿੰਸ ਕੁਰੀਸ਼ਿਕਲ ਨੌਬਲ ਅਤੇ ਮਨੂ ਫਰਾਂਸਿਸ ਨੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਕਿੱਫ ਸੇਲਿੰਗ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤ ਕੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੋੜੀ ਨੇ ਨੌਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਦੌੜਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਿੱਤਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹੇ। ਹਰਸਿਤਾ ਤੋਮਰ



ਅਤੇ ਸੀਤਲ ਵਰਮਾ ਨੇ ਮਹਿਲਾ ਸਕਿੱਫ ਵਿੱਚ ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਨਿਤੇਸ਼ ਸਿਵਾਚ ਨੇ ਗ੍ਰੀਕੋ-ਰੋਮਨ ਕੁਸਤੀ ਦੇ 97 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤਿਆ। ਉਹ 1962 ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਫਾਈਨਲ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਗ੍ਰੀਕੋ-ਰੋਮਨ ਪਹਿਲਵਾਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਫਾਈਨਲ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਜਾਪਾਨ ਦੇ ਯੂਰੀ ਨਾਕਾਜਾਟੋ ਨੇ 4-0 ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ। ਗ੍ਰੀਕੋ-ਰੋਮਨ ਵਿੱਚ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਤਗਮਾ ਭਾਰਤ ਲਈ ਇੱਕ



ਦੁਰਲੱਭ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਸੋਨ ਤਗਮੇ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗਾ ਸ਼੍ਰੇਅਸ ਅਈਅਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਨੇ ਸੀਮਤ ਮੈਚ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ

ਕੀਤਾ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ 169/7 ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਕੋਰ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 45 ਦੌੜਾਂ 'ਤੇ ਆਊਟ ਕਰਕੇ 124 ਦੌੜਾਂ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਈਸਾਨ ਕਿਸਨ ਨੇ 46 ਗੇਂਦਾਂ 'ਤੇ ਅਜੇਤੂ 80 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਬੁਮਰਾਹ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਪਟੇਲ ਨੇ ਦੋ-ਦੋ ਵਿਕੇਟਾਂ ਲਈਆਂ। ਭਾਰਤ ਹੁਣ ਫਾਈਨਲ ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰੇਗਾ। ਹਾਕੀ ਵਿੱਚ ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਰੋਮਾਂਚ ਮੌਜੂਦਾ ਚੈਂਪੀਅਨ ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ 4-3 ਨਾਲ ਹਰਾ ਕੇ ਹਾਕੀ ਫਾਈਨਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਹਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋ ਪੈਨਲਟੀ ਕਾਰਨਰਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਅਤੇ ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੱਕ ਫੀਲਡ ਗੋਲ ਕੀਤਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਮੈਚ ਤਿੰਨ ਗੋਲਾਂ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਨੇ ਮੈਚ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਸਿਰਫ 45 ਸਕਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ ਗੋਲ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਦਿਵਾਈ।

The Era of Selling Democracy Has Begun

Libertarian thinkers James Dale Davidson and William Rees-Mogg, in their book "The Sovereign Individual" in 1997, had predicted that in the future some individuals would become so wealthy and powerful that they could not be controlled by states and governments. States and governments would be left as corporations and clients.

Such individuals would establish large technological and commercial firms whose income would often be more than the total GDP of countries. The Chief Executive Officers of these firms would influence the policies and administration of states and governments. They would invent new techniques to run governance.

The local and economic sectors would also be seen working under their influence. Apart from others, we can see the beginning of such a process in America, which is called the most powerful democracy in the world, Britain, which is called the oldest democracy, and India, which is called the largest democracy.

Elon Musk and Associates: We are seeing trailers of such a phenomenon in America, UK, India and other countries. In America, Elon Musk has become the world's first trillionaire wealthy person. He has accumulated so much wealth that he has become capable of influencing democracy not only in America but in many other countries of the world. He has proved through his money power in America that democracy can be bought and today it is up for sale all over the world.

He gave \$280 million as a donation in the 2024 US presidential elections for the election campaign of the current President Donald Trump. Similarly, he showered money to change the direction of public opinion in various states. As a result, he became an influential person of the elected President Donald Trump and the American administration, whose direct influence on the President and the administration is being seen. First, he was made the head of the Department of Efficiency (DOGE), in which he dictatorially laid off thousands of government posts. No one raised any question. Now he



is the head of the Political Action Committee, which has the freedom to take unlimited donations from American wealthy people, who play a big role in changing the course of elections. For the American mid-term elections, this committee is spending more than \$100 million to ensure the victory of the Republicans.

Elon Musk has become the owner of dictatorial power in America, who has an important place in determining the policies of the state, for which he is not answerable to anyone. Why is this so? He has acquired a monopoly over global satellites, AI, social media, digital Tesla vehicles, identification of military locations, etc. At this time, he has come close to becoming the "Sovereign Individual" as estimated by James Dale Davidson and Rees-Mogg.

Similarly, in the Trump administration, a wealthy group including Vice President J.D. Vance, billionaire Secretary Howard Lutnick, multi-billionaire Treasury Secretary Scott Bessent and their right-wing media backers have full control over the policy-making system.

The Buying:

Although people of all nations are often seen saying that they cannot be bought, their conscience is not so dead that they can be bought for votes, but the buyers are very clever, arrogant, artistic and powerful. In India, the Aam Aadmi Party has gone many steps ahead

of even the BJP, which leads the NDA government at the Centre, and has crossed all limits in the whole country to influence voters through advertising, TV channels, print and electronic media, freebies, and commercial companies. For this purpose, they distributed the spoils of Rajya Sabha memberships and ministerial posts to the wealthy from whom they received heaps of money.

If we say that Gautam Adani and Mukesh Ambani have come close to the capability of being the "Sovereign Individual" in the Indian political system, then there is no exaggeration in it. How the rain of money influences voters during elections is not hidden from anyone in Indian politics. Such wealthy people who shower money are seen directly interfering in determining the policies of the government. This same phenomenon is found not only in India but all over the world.

The British Scene:

It is not hidden from anyone in Britain why the Labour Party lost the 2010 parliamentary elections? Because it could not shower money like the Conservative Party. It lagged far behind in the field of online advertising. In 2005, because they had showered money in the elections, they had incurred a debt of 25 million pounds. Therefore, due to the uneven situation, they could only spend 8 million pounds in the 2010 elections, while the Tories spent 17 million. This is why they lost.

Everyone knows that money proves to be the most effective helper in winning elections. In Britain, democracy is being seen being sold openly. To stop this, the British Election Commission formed a committee under the leadership of Gordon Brown and tried to set a limit on donations by the wealthy, but this matter is not yet seen to be reaching any conclusion.

To stop the capture of democracy through money in the form of donations by the wealthy, in December 2025, Britain and 59 other countries approached the UNO to set a limit on donations in democracy. In this regard, Canada fixed the rate of donation to political parties per person or company annually at 930, France at 6400 for parliamentary elections and 3900 for the presidential campaign, Italy at 85,600 pounds. Britain fixed it at 500,000 pounds, while in September, Stella Creasy and 63 MPs recommended 100,000 pounds. But in the present era, due to the race to establish oneself as a "Sovereign Individual" in every country, such recommendations have no value left.

In Britain, two crypto-currency billionaires Ben Delo and J.P. Morgan have created a stir in British politics by giving 72 million pounds as a donation to the Reform Party, whose head is Nigel Farage. Both of them want to end the monopoly of the Labour and Conservative

parties in Britain. They want to establish their own monopoly in British democratic politics. It has been proven that Nigel Farage and his Reform Party have worn the cloak of representing entrepreneurs, businessmen, traders and the common people. In reality, they are in the business of winning elections with the money of wealthy individuals. It is also surprising that in a country like Canada, Shopify Corporation head Tobi Lutke is demanding more value for the vote of the wealthy for their dominance in democracy instead of one person one vote.

According to US President Abraham Lincoln, in a democracy, the government is not going to remain of the people, by the people and for the people. Nor, according to President Ronald Reagan, is the government going to remain a car driven by the people and representing their rights. US Senator Bernie Sanders has warned the whole world that the problem of oligarchy is not just an American issue.

Billionaire individuals are not only buying American politics but are making the right-wing powerful with money all over the world, including Britain's Reform Party. Democracy means one person one vote. Wealthy people cannot be allowed to buy government in any part of the world.

But in the midst of the wealthy, the voice of the common man has no meaning. To win the American mid-term elections, President Trump, on the strength of the wealthy, has announced that he will give \$5000 help to every adult person if they win the Republicans with a majority in the US Congress and Senate.

In reality, wealthy individuals have taken off their veil and are dancing to the policy of 'Saam, Daam, Dand, Bhed' to capture the political, economic and geographical system of the whole world. According to Yarvin and Land, they want to negate democracy, egalitarianism and liberalism and establish business as the owner in every country and in the world.

Darbara Singh Kahlon

Punjab Water Row: Is Section 14 the bigger threat to Punjab's water rights?

The Punjab government's assurance to farmer leaders that it will pass a resolution in the Punjab Vidhan Sabha seeking the repeal of Sections 78 and 79 of the Punjab Reorganisation Act, 1966, is a step in the right direction, particularly for those opposing what they describe as the continued exploitation of Punjab's river waters.

However, there is another provision that, according to this argument, is potentially more significant than Sections 78 and 79 but is rarely discussed in the debate over Punjab's water rights: Section 14 of the Inter-State Water Disputes Act, 1956. It is possible that farmer leaders are not fully aware of the implications of this provision. Otherwise, they might also have demanded that the Punjab government pass a resolution against the corresponding provision.

Following the reorganisation of Punjab in 1966, the new states of Punjab and Haryana, along with the Union Territory of Chandigarh and the reorganised state of Himachal Pradesh, emerged from the erstwhile Punjab. These were treated as successor states for the purposes of the division of assets, liabilities and other administrative matters.

To deal with these issues, Parliament enacted the Punjab Reorganisation Act, 1966. Section 78 dealt with the regulation and development of water resources of the successor states. It provided for the continuation of certain arrangements con-



cerning the Ravi-Beas river waters and empowered the Central Government to make decisions in specified circumstances.

Section 79 provided for the establishment of the Bhakra Beas Management Board (BBMB), a Central Government-controlled body responsible for regulating the supply of power and water from the Bhakra-Beas projects to the successor states.

The broader dispute over the distribution of Ravi and Beas waters, however, predates the 1966 reorganisation.

On January 29, 1955, an Inter-State Conference was held in New Delhi under the chairmanship of Union Irrigation Minister Gulzari Lal Nanda. Representatives of Punjab, Rajasthan and Jammu and Kashmir participated in the meeting. The conference arrived at an allocation of Ravi-Beas waters in which Rajasthan was allotted 8.00 million

acre-feet, Punjab, including the area that later became Haryana, 7.20 million acre-feet, and Jammu and Kashmir 0.65 million acre-feet, taking the total availability as 15.85 million acre-feet. Following the reorganisation of Punjab, the Central Government announced a distribution of Ravi-Beas waters on March 24, 1976, invoking powers under the Punjab Reorganisation Act.

The Punjab government subsequently challenged Section 78 before the Supreme Court in 1979, questioning its constitutional validity. The matter, however, did not reach a final judicial determination on the constitutional validity of the provision.

The dispute over Punjab's river waters later became part of a broader political and legal process involving Punjab, Haryana and Rajasthan.

The Punjab Accord, also known

as the Rajiv-Longowal Accord, signed on July 24, 1985, provided for the setting up of a tribunal to determine the respective shares of Punjab and Haryana in the Ravi-Beas waters, with Rajasthan also included in the process.

The Inter-State Water Disputes Act, 1956, provides the statutory framework for the constitution of tribunals to adjudicate disputes concerning the waters of inter-State rivers or river valleys. The law was subsequently amended to facilitate the constitution of a tribunal in accordance with the Punjab Accord. It was against this background that the Ravi and Beas Waters Tribunal, commonly referred to as the Eradi Tribunal after its chairman Justice V. Balakrishna Eradi, was constituted to examine the water-sharing claims involving Punjab, Haryana and Rajasthan.

The argument being advanced

here is that Section 14 of the amended Inter-State Water Disputes Act created a special legal framework for the Ravi-Beas dispute and that this provision therefore deserves the same attention from Punjab's farmer organisations as Sections 78 and 79 of the Punjab Reorganisation Act.

Under Article 262 of the Constitution, Parliament has the power to provide by law for the adjudication of disputes relating to the waters of inter-State rivers or river valleys and to exclude the jurisdiction of the Supreme Court and other courts in such disputes.

The water-sharing dispute between Punjab, Haryana and Rajasthan has continued for decades, with various legal, political and administrative developments surrounding the Ravi-Beas waters and the Sutlej-Yamuna Link (SYL) canal.

Against this backdrop, those advocating a review of Punjab's water-sharing arrangements argue that any discussion on Sections 78 and 79 should also examine the legal implications of Section 14 of the Inter-State Water Disputes Act.

Therefore, the demand before the Punjab government, according to this argument, should not be limited to Sections 78 and 79. Farmer organisations should also consider seeking a resolution in the Vidhan Sabha calling for a review of the legal framework created under Section 14 and its implications for Punjab's water rights.

Gurpreet Singh Mandyani

Universe: Finding joy and meaning in beauty

How does beauty impact the human mind? The mind relaxes with pleasant sensations and becomes agitated with disturbing ones. This is true for animals as well. A pleasing sound will put you at rest, while loud, jarring noises will disturb your peace. These are obvious truths. We just don't take them to their logical conclusion. Beauty pleases us. Harmony pleases us. Discord, agitation, disharmony, and ugliness disturb us. If the nervous system is at peace, all the organs in the body work better. If the nervous system is agitated, you get into a fight-or-flight mode which, over a long term, wears down the resilience and plasticity of the body.

It is not enough for us to appreciate beauty. We must also create it. Since time immemorial, humans have been creating works of art that are beautiful, through drawing, painting, sketching, poetry, songs, dances, music, buildings, architecture and the like. We revel in beauty. We revel in having it around us and in creating it ourselves. It is a human need. The human body and mind function better when they have access to beauty and the opportunities to enjoy and create it. This is an enormous wealth that has been given to us on a platter. The ability to appreciate beauty, to find joy and meaning in it.

Do we use this wealth fully? Do we allow ourselves



time and space to immerse in beauty, whether through nature or through art? Do we surround ourselves with it? This is one determinant of how rich or poor our lives are. And again, this has less to do with the amount of money one has and more with a sensibility which is either allowed to flourish or is suppressed. We all know of extremely rich people with awfully poor taste. It is because they haven't cultivated sensitivity.

Sensitivity (in a good sense, not in the sense of touchiness) is what allows us to appreciate, enjoy, and create beauty. Sensitivity, which in one sense is the essence of being alive, is intimately con-

nected with the aesthetic faculty. It is the ability to appreciate harmony, pick up nuances, and be present. Without it, you may see the most beautiful beach in the world or gaze at the most beautiful painting, and it will mean nothing to you. Sensitivity also allows us to notice and experience beauty in others and in ourselves. Human beings have always noticed and appreciated beauty in other human beings.

Different eras and times have had different standards of beauty. But never has the notion of human beauty itself been absent. Even individually, what two people find beautiful may be different from each other. The

point is not to create a universal standard of beauty. The point is to experience beauty. In others. In ourselves.

This beauty exists in ourselves. This is a remarkable fact which is not emphasised enough. There is great beauty in ourselves. In our age, unrealisable standards of beauty are pushed down our throats, with the result that almost nobody feels beautiful. Whereas the truth is exactly the opposite. Almost everybody is beautiful in some way or another.

Vipul Rikhi

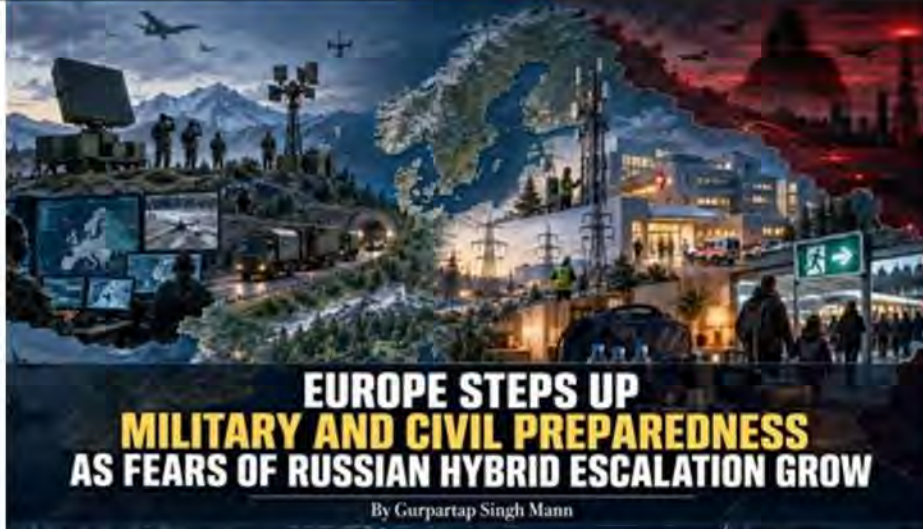
Why Europe Is Preparing Both Soldiers and Civilians

Warnings of deniable Russian strikes, expanding hybrid attacks and uncertainty over America's military presence have pushed Europe from planning to action.

The immediate trigger for Europe's preparations is a deteriorating security environment. As India Today reports, French President Emmanuel Macron says Russian hybrid activity has intensified, while Polish Prime Minister Donald Tusk has warned that Moscow could launch limited drone or missile strikes against NATO countries supporting Ukraine and present them as accidents.

The danger is already appearing in fragments: suspected sabotage, cyberattacks, unidentified drones, airspace violations and interference with critical infrastructure. Germany has attributed an August drone incident at Leipzig airport to Russia. Moscow denies responsibility, and President Vladimir Putin insists that Russia has "no aggressive intentions" towards Europe.

The European Union's immediate reaction is now taking shape. European Commission President Ursula von der Leyen has proposed a "counter-hybrid playbook" allowing a state facing sabotage, drone activity or a cyberattack to trigger emergency consultations and a coordinated EU response. She has also



proposed a European Security Council involving EU members and close partners.

National governments are not waiting. Macron has ordered protection plans for critical infrastructure and sensitive defence-industry sites. Poland has strengthened air-defence and radar readiness during Russian attacks on Ukraine. Germany is preparing civilian hospitals for up to 1,000 wounded soldiers a day because its military hospitals could be quickly overwhelmed.

Civilian preparations are equally revealing. Lithuania and Poland have updated evacuation plans. Finland has added guidance on drones and air-raid

warnings. Latvia is strengthening its eastern border and counter-drone capabilities. Britain has advised households to maintain emergency supplies. These measures form part of a larger transformation. The EU's Readiness 2030 blueprint calls for readiness against "the worst extreme military contingencies". Its Preparedness Union Strategy seeks household self-sufficiency for at least 72 hours. Europe's security vocabulary now includes not only soldiers, missiles and aircraft, but hospitals, railways, electricity networks, medicines, radios and drinking water.

Another anxiety is weakening confi-

dence in America's security umbrella. The Pentagon is reportedly considering withdrawing between 25,000 and 40,000 of the roughly 80,000 US troops stationed in Europe. No decision has been made, but the possibility reinforces the belief that Europe must assume greater responsibility for its defence.

No European authority has established that a Russian attack on NATO is imminent. Preparation is not proof of a suspected invasion. But the strategic shift is unmistakable: Europe no longer considers a wider confrontation unthinkable.

This creates its own danger. A drone strike described as accidental, sabotage causing civilian deaths or retaliation based on incomplete intelligence could draw NATO and Russia into a conflict neither intended. Military readiness and civilian resilience must therefore be accompanied by diplomacy capable of preventing miscalculation.

Europe has not declared war.

It is preparing for a conflict that may begin without any declaration—and may strike hospitals, airports and power grids before it reaches the battlefield. But it has definitely put the world on edge again.

GPS Mann

Maybe we should ban men after 7 pm

NO woman would be molested on a dark road. No girl would be followed home. No woman would be assaulted outside a railway station. No teenager would have to clutch her phone, pretend to call her father and speed-walk home because there are men hanging around the corner.

And best of all, we could finally stop giving women safety instructions. Don't go out late. Don't walk alone. Don't take that road. Don't wear that dress. Don't get into that cab. Don't drink. Don't trust strangers. Carry pepper spray. Share your location. Call me when you reach. Basically, don't live.

Because apparently the easiest way to deal with male violence is to make women's lives smaller. And the latest horror from Jamui, Bihar, tells us exactly how grotesque this logic has become. Two Class 10 students were returning after coaching when they were surrounded and assaulted by a group of boys. Videos show the girl being manhandled and sexually harassed while the boy accompanying her is attacked, as he tries to intervene. Police have registered a POCSO case, identified the perpetrators and arrested some, with an SIT investigating the matter.

Read that again. Class 10. Returning from coaching. Children. Not women sneaking out of a nightclub at midnight. Not some imaginary "modern girl" invented by moral policemen to explain away sexual violence.

And yet, when something like this happens, our national reflex is to ask: Why were they there? What were they doing alone? Why didn't they take another route? But nobody is asking the more important question. Why did these boys think they could do this? Why did they think there would be no consequences?

That is the question India needs to sit with. Because sexual violence isn't an act of nature. It isn't a storm that suddenly arrives. It is a human being making a decision to violate another human being.

And every time we respond by restricting the victim in-



stead of confronting the perpetrator, we teach the next predator exactly what he needs to know: that the woman will carry the burden of his crime.

She will change her clothes, her route, her timings. She will carry pepper spray, learn self-defence. She will stop travelling alone, stop going to parties. She will stop trusting men. She will stop living.

And he? He will continue walking around thinking women's bodies are his to molest, tease, hit, rape and murder. There is something deeply corrosive about the almost coronation of men accused or convicted of serious crimes, while survivors are expected to disappear quietly into their homes.

The Jamui video is shocking because we can see the violence. But what about the girl who has no video? What about the child whose attacker threatens her into silence? What about the woman whose family tells her not to complain because "log kya kahenge"? What about the survivor whose case gets buried under adjournments, intimidation and social shame?

A viral video should not be the admission ticket to justice. And this is why POCSO has to mean something beyond an acronym we remember whenever a particularly horrific video goes viral. When the victim is a child, the state has an especially serious obligation to investigate

swiftly, protect the survivor and prosecute the accused.

Because an arrest is not justice. An FIR is not justice. A press conference is not justice. Justice is when the system makes it clear that a child cannot be sexually assaulted without consequences. For law doesn't only punish, it sends messages. And the message cannot be that some people are so powerful, popular or politically significant that consequences become strangely elastic.

We keep telling women to be afraid. Maybe we should start teaching predators to be afraid. And yes, I know: "Ban men after 7 pm" is absurd. Exactly. That is the point.

Imagine telling every man in India: Sorry, you can't go outside after 7 pm. It's for your own safety. Too many men commit crimes at night. Imagine the outrage, the constitutional arguments. And yet women have been living versions of this restriction forever.

We have normalised the idea that freedom is something women can have only after calculating the risk. So, no, I don't want a safer India in which girls are safely locked inside their homes. I want an India in which girls can walk home without having to calculate whether the men on the road are safe. I want an India in which boys grow up knowing that a girl's body is not public property. I want an India in which bystanders intervene instead of filming, in which police action doesn't begin only after a video goes viral.

I want an India in which the question after a sexual assault is not, "Why was she there?" It is, "Why did he think he could do this?" So perhaps we should keep the 7 pm rule. Except, let's flip it.

Let the women stay out. The women walk home. The women travel, laugh loudly, wear what they want, study late, work late, party late, live late. And the predators? They stay home. Because maybe it is finally time that women stopped living under curfew for the crimes committed by men.

Meghna Pant

From The Shooting Range to Public Service-Avneet Kaur Sidhu opened a new path for Punjab's Daughters

A Melbourne Commonwealth Games gold medalist, Beijing Olympian and senior Punjab Police officer — Avneet Kaur Sidhu's journey is a story of courage, discipline and relentless hard work.

Punjab has produced countless sporting legends for India, but some names go beyond medals and create a pathway for generations to follow. Avneet Kaur Sidhu is one such inspiring name. After carrying India's flag onto the international sporting stage, the daughter of Punjab went on to establish a distinct identity in the police service as well.

From Dasmesh Girls College, Badal to the Olympics

Avneet studied at St. Joseph's Convent School in Bathinda and around 2000 became associated with Dasmesh Girls College, Badal. According to information from the college, it was here that she got the opportunity to take up competitive shooting.

The shooting facilities established at the college opened a new door for girls from rural areas, and Avneet became one of the brightest success stories to emerge from that system.

Interestingly, shooting initially entered her life as a hobby. Gradually, the hobby turned into passion, and she eventually made it her career. A 2008 report stated that she progressed from the college shooting facilities through inter-college, university, national championship and National Games competitions before reaching the international stage. Melbourne 2006 — A Golden Chapter

The most memorable chapter of Avneet Kaur Sidhu's sporting career came at the 2006 Commonwealth Games in Melbourne.

There, partnering Tejaswini Sawant, she won the gold medal in the women's 10m Air Rifle Pairs event. She also won an individual silver medal in the 10m Air Rifle. Both medals are recorded in the Indian Olympic Association's records.

The achievement was about much more than two medals. It gave girls across Punjab the confidence that a daughter from rural Punjab could represent India on the



world stage.

A Medal at the Doha Asian Games

Avneet also won a medal for India at the 2006 Asian Games in Doha.

In the women's 10m Air Rifle team event, the Indian team comprising Avneet Kaur Sidhu, Tejaswini Sawant and Suma Shirur won the bronze medal. ISSF records also list Avneet's fifth-place finish in the individual 10m Air Rifle event.

Her success at both the Commonwealth Games and Asian Games established her among Punjab's prominent women shooters of that era. Olympic Qualification Through Zagreb

The 2006 World Shooting Championships in Zagreb, Croatia, marked another important milestone in her career.

Her performance helped India secure a quota place for the 2008 Beijing Olympics. At Beijing, she represented India in both the women's 10m Air Rifle and 50m Rifle 3 Positions events.

Although she did not win a medal in Beijing, qualifying for the Olympics itself was a major achievement for a woman shooter from Punjab at that time.

According to official records, she finished 39th in the 10m Air Rifle and 42nd in the 50m Rifle 3 Positions.

A Career Filled with Honours Avneet's achievements were recognised by both the Government of India and the

Punjab Government.

She was among the recipients of the Arjuna Award for 2007, which was presented by President Pratibha Devisingh Patil on 29 August 2008. She was also honoured with the Maharaja Ranjit Singh Award by the Punjab Government. Her sporting career includes several national and international medals.

The Same Sporting Spirit in Police Uniform

After her international sporting career, Avneet chose the path of public service.

She joined the Punjab Police as a DSP and subsequently rose to the rank of SP. In 2020, she was promoted as Superintendent of Police.

In February 2023, she was appointed SSP Fazilka. Before that, she had served as SSP Malerkotla.

After her Fazilka posting, she was appointed Commandant of the 27th Battalion PAP, Jalandhar, in July 2023.

She is now serving as AIG/CID, Bathinda.

Medals Continued to Come in Police Competitions

Rather than moving away from sport, Avneet continued to demonstrate her shooting ability while serving in the police.

She won gold medals at the All India Police Shooting Championships in 2012, 2013, 2015 and 2016.

At the 2017 World Police and Fire Games in Los Angeles, she won one gold, one silver and two bronze

medals.

In 2018, at the All India Police Shooting Championship in Indore, she won two silver medals.

A Family Connected to Sport Avneet Kaur Sidhu is married to former captain of the Indian hockey team, Rajpal Singh.

Since both are associated with sport, they understand each other's professional challenges particularly well. According to reports, the two met during a camp in Pune in 2009 and later got married. They have a daughter.

It is a remarkable sporting family — on one side, a former captain of Indian hockey, and on the other, an Olympian shooter.

Coaches and Supporters — A Complete System, Not One Individual

It would not be accurate to attribute Avneet's success to a single coach or individual. Dasmesh Girls College itself highlights the contribution of its teachers, coaches and support staff to her development. The college's shooting range and facilities available to girls from rural areas were important parts of her journey.

At that time, choosing shooting as a career was not easy for women in Punjab. Expensive equipment, high-level coaching, regular practice and travel for competitions were all significant challenges.

The shooting facilities established at Dasmesh Girls Col-

lege in Badal helped reduce some of these barriers.

Memorable Milestones

The 2006 Melbourne Commonwealth Games gold medal remains one of the biggest highlights of her career.

Along with the individual silver, the Doha Asian Games bronze, her participation in the 2008 Beijing Olympics and the Arjuna Award, these achievements give her sporting career a distinctive place. Her second innings in public service — rising to positions such as SP and SSP — added another significant chapter to her journey.

In 2023, as SSP Fazilka, she became one of the women officers to lead a border district of Punjab.

The Real Message of Avneet's Journey

Avneet Kaur Sidhu's story is not merely a list of medals. It is the story of a journey in which a college student's hobby grew into a passion that took her to the Olympic stage, and the same discipline eventually guided her into police service.

A medal for the country on the sporting field, representation of the Tricolour at the Olympics and public service in police uniform — Avneet Kaur Sidhu stands among Punjab's daughters who have shown that dreams can begin in small towns and villages, but there is no limit to how far they can fly.

Sukhminder Bhangoo

Punjab ranks 3rd in country in voluntary blood donation per million

Punjab has secured the third position in the country in voluntary blood donation per million population, according to blood donation data recorded on the Union Government's e-RaktKosh portal for the calendar year 2025. Punjab Health and Family Welfare and Medical Education and Research Minister Dr Balbir Singh congratulated voluntary blood donors, non-governmental organisations, healthcare professionals and the people of the state on the achievement, describing it as a reflection of the spirit of service and compassion among Punjabis.

Dr Balbir Singh said Punjab collected 5,44,167 units of blood during 2025-26 through 6,583 blood donation camps organised across the state with community participation. Of the total blood collection, 92 per cent was through voluntary donations, while government blood centres recorded 99.6 per cent voluntary blood collection. The state was felicitated during the National Voluntary



Blood Donation Day 2026 programme held at the Swarn Jayanti Auditorium of Lady Hardinge Medical College, New Delhi. The event was attended by Dr M Srinivas,

Member (Health), NITI Aayog; Dr Loveneesh G Krishna, Director General of Health Services; and Dr Himani Ahluwalia, Director, Lady Hardinge Medical College.

Describing blood donation as one of the noblest forms of service, the minister said every voluntarily donated unit of blood helps save lives and supports patients requiring

critical care. He credited voluntary donors for the state's success in strengthening its healthcare system.

The minister also lauded the efforts of the Punjab State Blood Transfusion Council, Punjab State AIDS Control Society, government and private blood centres, NGOs, educational institutions and other stakeholders in promoting awareness and encouraging blood donation. He said the participation of youth and students was crucial in building a sustainable donor base.

Punjab-origin truck driver gets 6-year jail term in Canada

A Canada-based truck driver of Punjab origin has been sentenced to six years in prison after pleading guilty to dangerous driving that killed a mother and her 11-year-old son



and injured 10 others in a 2022 crash near Montreal.

Baljeet Singh, 29, was sentenced by a Quebec court in line with a joint recommendation by the prosecution and defence. The court has also barred him from driving for 10 years.

Singh pleaded guilty in April to dangerous driving causing death in connection with the July 2022 crash on Highway 30 near the Saint-Hubert borough of Longueuil.

Evidence presented in court showed that he was playing an online game on his cellphone while driving when the

collision occurred.

The crash claimed the lives of Nancy Lefrançois, 42, and her 11-year-old son, Loic. Ten other people were injured.

Following the collision, Singh was taken to hospital for nervous shock but disappeared the next day. Investigators later determined that he had travelled to Toronto before leaving for India and subsequently California.

Canadian authorities issued an international arrest warrant, and Singh was arrested by US federal agents in California in 2025. He was later extradited to Canada to face the charges.

The case drew significant attention in Quebec because of the loss of life and the evidence that distracted driving contributed to the crash.

Resignation tendered, London trip awaits former Punjab Congress chief Warring

On a day when he formally submitted his resignation as the Punjab Congress chief, Ludhiana MP Amarinder Singh Raja Warring is learnt to be travelling to London, triggering speculation in political circles that he was upset with the decision to remove him from the top job in Punjab.

Warring on Friday formally tendered his resignation as Punjab Congress chief to party leader Rahul Gandhi during a meeting in New Delhi. He said the resignation was voluntary and that no one had asked him to step down.

Sources close to him revealed that Warring was going to London for a family holiday. Though he went incommunicado, sources said that the Ludhiana MP was upset as he was asked to make way for a new party chief in Punjab. Even while talking to media after meeting Rahul Gandhi, Warring made a cryptic remark saying after working relentlessly for over four years he deserved 'rest'.

Warring's resignation came amid weeks of reported differences within the Punjab Congress and a leadership review by the party's new Punjab in-charge Sachin Pilot. The Congress is expected to finalise the new state leadership as it prepares for the Punjab Assembly elections due in 2027.



BCA student alleges sexual harassment by PG owner in Anandpur Sahib

Anandpur Sahib police have registered an FIR against a paying guest house owner following a complaint by a local BCA final year student, who alleged that the accused made inappropriate advances towards her and attempted to force her into a physical relationship.

According to FIR, registered at Anandpur Sahib police station on September 30, the complainant has said that she was staying at PG near Sai Hospital in Anandpur Sahib. The accused has been identified as Kulwinder Singh Baba, a resident of Mohalla Mataur in Anandpur Sahib.

The FIR was registered under Sections 74, 75 and 126(2) of the Bharatiya Nyaya Sanhita (BNS). The alleged incidents are stated to have taken place between



September 29 and 30, while the complaint was recorded on September 30.

In her complaint, the victim has stated that she was pursuing BCA final year studies and had been staying at a paying guest

accommodation in Anandpur Sahib. She alleged that Kulwinder Singh, who was associated with the accommodation, had been making inappropriate remarks and gestures towards her during her stay.

The complainant alleged that on September 29, when she was at the accommodation, the accused made inappropriate advances and allegedly asked her to make him her "sugar daddy" and proposed that she enter into a physical relationship with him. She alleged that she resisted his advances and subsequently left the premises.

She further alleged that the accused subsequently contacted her and attempted to persuade her to meet him. The complaint also contains allegations regarding his conduct towards her when she returned to the accommodation.

Following receipt of the complaint, Anandpur Sahib police registered the case and marked the investigation to ASI Neelam Rani.

Army boxer clinches gold on Asian Games debut, wins 4-0 in 80 kg final

Indian Army boxer Havildar Ankush Panghal clinched the gold medal on his Asian Games debut in Aichi-Nagoya, winning the men's 80 kg boxing event after defeating South Korea's Kim Minseong 4-0 in the final. With the historic triumph, Ankush became the first Indian male boxer since Amit Panghal in 2018 to win an Asian Games gold, the Army said on Friday.

"Adding another golden chapter to an outstanding season, Ankush follows up his Commonwealth Games 2026 gold with an Asian Games gold, completing a remarkable back-to-back triumph at two major international championships," the Army said. The 21-year-old boxer hails from Bheria village in Hisar district of Haryana and is the youngest of six siblings. He joined the Army in 2024 under the Mission Olympics programme at the Army Sports Institute (ASI) in



Pune.

Ankush initially played kabaddi before switching to boxing at the age of 11. He trained with limited facilities at a local government school in his village before joining an academy, where he trained alongside other local boys under coach Pradeep Sawant.

He won a silver medal at the World Boxing Cup Finals in Greater Noida in 2025 and followed it up with gold at the Grand Prix Usti nad Labem in Czechia in 2026. He also repre-

sented India at the 2026 Commonwealth Games in Glasgow.

Several boxers from the Indian Armed Forces, including women pugilists, have excelled at national and international events. The Army trains selected athletes at the ASI under its Mission Olympics programme in collaboration with the Sports Authority

of India. Sportspersons from the Armed Forces have also won many medals in other disciplines. The Armed Forces also support athletes in disciplines such as shooting, archery, wrestling, rowing, fencing and weightlifting.

Established in July 2001, the ASI is a premier multi-disciplinary training centre that identifies and nurtures sporting talent within the Armed Forces and recruits promising sportspersons from across the country.

7 killed, 19 injured as truck hits pickup van in Maharashtra's Amravati

Seven persons were killed and 19 injured when a truck hit a Bolero pickup van on the Samruddhi Highway in Maharashtra's Amravati district in the early hours of Friday, police said.

A senior police official said that the accident occurred around 12.45 am on Channel 97 of the high-speed carriageway near the Dhamangaon railway station.

The official said a truck crashed into a pick-up van, killing five persons at the scene and leaving 21 injured.

The injured were first taken to Dhamangaon Rural Hospital and later referred to Adani Institute of Higher Education and Research in Wardha (formerly known as Datta Meghe Institute of Higher Education).

An official from Adani Institute said that two of the injured were declared brought dead. The official said one victim has been shifted to Nagpur.

An investigation into the accident is underway, police said.



British national Jagtar Singh Johal walks out of Tihar after nine years

Nearly nine years after his arrest over an alleged Khalistan Liberation Force (KLF) conspiracy behind a series of targeted killings in Punjab, the British national Jagtar Singh Johal, alias Jaggi, who is accused of financing and facilitating the network behind the attacks walked out of Tihar on Thursday. This came after the Delhi High Court granted bail to Jaggi on Friday.

His brother, Gurpreet Singh Johal, said in a statement shared by British charity Re-prieve, that "there have been so many setbacks and disappointments in the last nine years that I didn't dare to believe it until I saw Jagtar walking out of the prison gates with my own eyes".

"The fight continues, because he's still on trial and facing the death penalty for some-

thing he didn't do... We'll keep on fighting until he's home with us," Gurpreet added.

A Division Bench of Justices Navin Chawla and Ravinder Dubeja passed the bail order after the Supreme Court had in July sent Johal's cases back to the HC for fresh consideration. Johal was arrested in Punjab in 2017 and was accused of multiple cases arising from a series of killings and attempted murders in Ludhiana and Jalandhar during 2016-17.



According to the prosecution, the attacks formed part of a wider transnational conspiracy allegedly orchestrated by the KLF to disturb law and order in Punjab by targeting prominent individuals, including leaders associated with the RSS and Hindu organisations. Johal is not accused of being one of the shooters. The prosecution

case instead places him in the alleged financial and logistical chain behind the conspiracy, accusing him of functioning as a

financier and courier.

Investigators allege that Johal delivered euro 3,000 received from UK-based KLF associate Gursharan Singh to Harminder Singh, alias Mintoo, in Paris. The money was subsequently allegedly passed on to Hardeep Singh, one of the shooters, to fund the conspiracy and motivate him to carry out the attacks. Hardeep Singh and Ramandeep Singh have been accused of actually carrying out the targeted killings.

Johal's battle for bail has travelled through several rounds of litigation. The trial court had rejected his bail applications in seven cases. Five applications were dismissed on September 7, 2022, while two others were rejected on April 25, 2024.

India formally identifies 28 places, features in Ladakh on official maps

In a move that underlines India's assertion of territorial identity in Ladakh, the Government has formally identified 28 places and geographical features in the Union Territory by standard names on official Survey of India maps.

The move assumes significance against the backdrop of China's attempts to rename places in areas along the disputed India-China border in an effort to reinforce its territorial claims.

By formally recording the names on official Indian maps, New Delhi has sought to ensure that the features are consistently recognised in government records and by the public.

The names include peaks, mountains, passes, glaciers, valleys, rivers, lakes and other geograph-



ical features spread across Ladakh.

Among the peaks and mountains named are Atisha Giri, Kanishka Peak, Karun Pir, Martand Giri, Zorawar Peak, Drak Karpo, Rinchen Zangpo, Sakyasri Giri, Marpa Lotsava Ri, Milarepa Kangri, Shiva Ri and Maheshvara Ri. The list also includes Chapchingal Pass and Shachmirk Pass, Parpik

and Skamri glaciers, Shkorga Valley and Yangpa River. Guru Rinpoche has been identified as a lake, while several other locations have been classified as land areas.

The Government said the names had been identified in consultation with the Union Territory administration and formally incorporated into the Survey of

India map of Ladakh to facilitate their "accurate recognition" and create greater public awareness. The move comes amid border tensions between India and China along the Line of Actual Control in eastern Ladakh. China has, in recent years, announced its own names for places in Arunachal Pradesh and areas it claims in the border re-

gion. India has rejected such renaming exercises, maintaining that assigning invented names does not alter the status of territory.

The latest exercise differs from merely issuing a political statement, as the names are being incorporated into official Survey of India cartographic records.

The 28 features include geographically and culturally significant names such as Zorawar Peak, associated with General Zorawar Singh's campaigns in Ladakh, and Guru Rinpoche, the revered Buddhist master also known as Padmasambhava.

The Survey of India has made the updated map of Ladakh, including the additional features, available on its official website.

Trump approval rating drops to 37% ahead of US midterms

US President Donald Trump's approval rating has dropped to 37 per cent, the lowest of any president heading into midterm elections in Wall Street Journal polls dating to 1990, even as Trump has been predicting success for Republicans in the November midterm elections, the Wall Street Journal reported.

The development comes amid broader pressures facing the Trump administration, including the ongoing conflict with Iran and economic concerns linked to rising oil prices and inflation.

Politico reported that the US President will soon hit the campaign trail in deep red states as he pushes for candidates of his choice. Citing two people with knowledge of the matter, who were granted anonymity to discuss not-yet-public plans, Politico reported that Trump will campaign in Iowa, Florida, Texas and Alaska ahead of Election Day and make a scheduled stop in Oklahoma next week. Meanwhile, according to ABC News, the US Supreme Court gave the Trump administration the go ahead to use a federal citizenship database to verify voters ahead of the midterm elections.

ABC News reported that in a 6-3 opinion, the Supreme Court lifted a lower court order that blocked the Department of Homeland Security from expanding a 40-year-old immigration database, to help states screen voter records for noncitizens. Trump has characterized noncitizen voting as a pressing threat to free and fair elections.

UN experts seek immediate release of Pakistani lawyers Mazari-Hazir, Chattha

UN human rights experts have called on Pakistan to immediately release human rights lawyers Imaan Mazari-Hazir and Hadi Ali Chattha and withdraw what they described as unfounded criminal and terrorism-related charges against the couple.

According to the Office of the UN High Commissioner for Human Rights (OHCHR), the two lawyers were rearrested on 17 September 2026 on terrorism-related charges linked to an older case, only hours after Pakistan's Supreme Court granted them bail. The case dates back to March 2025 and concerns their participation in a protest that authorities allege was illegal.

The UN experts said they had previously raised concerns over the conviction of Mazari-Hazir and Chattha, who are married,



in connection with social media posts supporting local activists and criticising the military. The experts said the use of an older case following their release on bail "appears to be an attempt" to use the criminal justice system to punish freedom of expression and human rights advocacy.

Following their rearrest, an Islamabad anti-terrorism court rejected a police request to keep the couple in custody for 30 days for interrogation and instead ordered their transfer to jail on a 14-day judicial remand,

Pakistan has recorded a sharp rise in the number of income tax return filers, but the increase has not translated into higher tax payments, with the amount paid alongside returns falling by 7 per cent, Geo News reported.

According to data compiled by Pakistan's Federal Board of Revenue (FBR), taxpayers paid Rs 77.3 billion with their income tax returns up to September 30, compared with Rs 83.3 billion during the same period last year, the report said.

The data showed that nearly 1.79 million additional returns were filed during the ongoing fiscal year. However, the report highlighted that around 39 per cent of the returns filed this year were nil returns, meaning tax-

OHCHR said.

According to the report, on September 22, an anti-terrorism court in Islamabad returned their bail petitions over the absence of signed powers of attorney.

The UN experts also criticised the use of what they called vague and broad counter-terrorism provisions to restrict human rights and interfere with legitimate rights advocacy.

The experts urged Pakistan to drop charges arising from the lawyers' exercise of freedom of expression or legitimate professional work and called for their immediate release.

They also said the couple should have access to lawyers of their choice, their family and necessary medical care. The experts said they had been in contact with Pakistan regarding their concerns.

More tax returns, lower payments: Pakistan faces revenue challenge



payers reported no income tax payable.

Returns declaring income above the taxable threshold increased by 37 per cent, rising from 1.82 million to nearly 2.5 million. Among non-salaried individuals, such returns increased by 47 per cent, while the figure for salaried taxpayers rose by 32 per cent. According to the report, the increase in filings was driven

largely by non-salaried individuals. Their returns rose by 60 per cent, from 2.38 million to 3.81 million, adding around 1.43 million returns, The Geo News reported. Salaried individuals recorded a comparatively smaller 22 per cent increase, reaching about 1.9 million returns.

Despite the larger number of filers, tax paid by companies declined significantly.

Pakistan's latest tax figures point to continuing pressure on its revenue system, with a rise in the number of tax filers failing to deliver higher payments. While more people are entering the tax net, a large share of returns report little or no tax liability.

'UN in reality': Iran uses Sholay's Thakur to mock world body

Iran has turned to Bollywood's iconic Sholay character Thakur Baldev Singh to make a pointed—and tongue-in-cheek—comment on what it sees as the United Nations' alleged inability to act decisively in the real world.

The Iranian Embassy in India shared a collage of two images on social media, juxtaposing a scene from the Hollywood film Doctor Strange with the famous character Thakur from the 1975 Bollywood blockbuster Sholay.

The first image, showing Doctor Strange with multiple arms, was captioned as the "UN according to school books"—apparently symbolising the world body as powerful, capable and equipped with multiple means to act.

The second image showed Thakur, played by Sanjeev Kumar in Sholay, whose arms had been cut off in the film. The Embassy captioned it "UN in reality", using the stark image to suggest that the world organisation is effectively powerless when confronted with major global crises.

The visual gag draws on one of the most recognisable scenes in Indian cinema, where Thakur, once a feared and powerful police officer, is left without his arms after being attacked by the film's antagonist Gabbar Singh.

UN according to school books



UN in reality



BAPS says probe found no request to exclude women during Eiffel Tower visit

BAPS Hindu Mandir of Paris, the first traditional Hindu temple of France, has refuted allegations that it requested the concealment, removal, or exclusion of female staff members during a Hindu religious delegation's visit to the Eiffel Tower, noting that an official inquiry concluded no such demand was issued.

Addressing the release of the official investigation findings regarding the delegation's visit via a post on X, BAPS reaffirmed its primary focus on the personnel impacted by the surrounding incidents.

"Following the publication of the official investigation findings concerning our delega-



tion's visit to the Eiffel Tower, BAPS wishes first to reiterate its concern for the employees affected by the events surrounding the visit," it said.

The institution emphasised that

it has continuously maintained that it never sought the sidelining of female staff along the visitor pathway.

"From the outset, BAPS has consistently stated that it never

asked for female employees to be hidden, removed or excluded. The investigation establishes this fact that BAPS made no such request for women to be excluded along the visitor

route," the post said.

The issue arose after certain reports claimed that female workers were sidelined during the delegation's visit to the Eiffel Tower. According to the inquiry findings cited in the case, a series of operational blunders and miscommunications led to women being substituted or removed from their assigned posts.

BAPS stated its expectation that the clarification would foster a better comprehension of the circumstances and allow all participants to progress respectfully.

ਪਟਵਾਰੀ ਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ

ਜਦੋਂ ਕੁ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਸਿਡਨੀ ਵਲ ਨੂੰ ਤੁਰਿਆ ਸੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮੇਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪਟਵਾਰੀ, ਵਕੀਲ, ਬੈਂਕ ਮੁਲਾਜ਼ਮ, ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕ, ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨਡ ਅਫਸਰ, ਡਾਕਖਾਨਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਤੇ ਜੱਜ ਦੇ ਗੀਡਰ ਵੀ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਸਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ 26 ਸਾਲ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹਾ ਕੇ ਇੱਥਰ ਨੂੰ ਸਾਢੇ ਕੁ ਛਿਆਲੀ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸਾਂ। ਮੇਰਾ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮੇਰੇ ਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਪਟਵਾਰੀ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਬੜੀ ਮੰਗ ਸੀ। ਕਦੀ ਕਦੀ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਬਿਠਾ ਲੈਣਾ।

“ਸਰ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਕਦੀ ਦਰਸ਼ਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਣਾ?”

“ਜੇਗਿੰਦਰ, ਪਟਵਾਰੀਆਂ ਪਾਸ ਬਹੁਤੇ ਉਹ ਲੋਕ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਲੈਣ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕੋਈ ਕੰਮ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਅਧਿਆਪਕ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਜਿਹੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਪਾਸ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਲੈਣ ਜੋਗੇ ਪੈਸੇ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਦ ਅਸੀਂ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਾਂ।”

“ਸਰ ਜੀ, ਐਵੇਂ ਅਧਿਆਪਕ ਅਧਿਆਪਕ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੋ। ਹੁਣ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੇ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਸਕੇਲ ਵੀ ਚੰਗੇ ਹਨ। ਮੈਡਮ ਹੋਰੀ ਵੀ ਅਧਿਆਪਕ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਜਿਹੇ ਸ਼ਾਹਿਰਦਾ ਤੁਹਾਡੇ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਫਾਇਦਾ ਲੈ ਲਓ। ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਟੋਟਾ ਲੈ ਕੇ ਰੱਖ ਲਓ। ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਘਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਰਿਹੋ।”

“ਬੱਲਿਆ, ਤੇਰੀ ਬੜੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ। ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਾਰ ਕਿਵੇਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਏ।”

“ਪਟਵਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਾਰ? ਉਹ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪਟਵਾਰੀ ਦਾ? ਆਓ ਦਫਤਰ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਕਮਰਾ ਦਿਖਾਵਾਂ? ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸੀ ਘਰ ਦੀ ਅੱਵਲ ਦਰਜੇ ਦੀ ਕੱਢੀ ਦੀਆਂ ਕੈਨੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਏ। ਲਾਓਗੇ ਘੱਟ ਕੁ?”

“ਜੇਗਿੰਦਰ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦਾ।”

“ਸਰ, ਸੱਚੀ?”

“ਬੇੜੀ ਜਿਹੀ? ਸਵਾਦ ਹੀ ਦੇਖ ਲਓ। ਕਈ ਬਰਾਂਡ ਹਨ।”

“ਨਹੀਂ ਜੇਗਿੰਦਰ, ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਹੁਣ ਵੀ ਲਾਈਓ ਲਗਦੀ ਏ?”

“ਸਰ, ਬੇੜੀ ਜਿਹੀ ਤਾਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਲਗਾ ਕੇ ਹੀ ਰੱਖੀਦੀ ਏ। ਜ਼ਮੀਨਦਾਰ ਮੱਲੇ ਮੱਲੀ ਗਲ ਪਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਕੰਮ ਵੀ ਸਾਲ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਬਸ ਜਦੋਂ ਕੁ ਪੂਰ ਕੱਢਦੇ ਹਨ ਉਦੋਂ ਕੁ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਪੂਜਦੇ ਹੀ ਹਨ। ਸਰ, ਪਟਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੀ ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕਾਰ ਚੱਲਦਾ ਏ। ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਪਟਵਾਰੀ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚਹੇਤਾ ਅਫਸਰ ਏ।”

“ਸੋ ਤਾਂ ਹੈ।”

“ਸਰ, ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਾਲਾ ਮੰਤਰੀ ਆਇਆ ਸੀ। ਲੋਕਲ ਬਾਡੀਜ਼ ਵਾਲਾ। ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਏ, ਸਿਆਣਾ ਤੇ ਸਚਿਆਰਾ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਹੋਵੇ। ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਓ ਭਗਤ ਲਈ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਚੋਵੀ ਘੰਟੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਐਸ. ਡੀ. ਐਮ. ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਚੱਕਰ ਮਾਰ ਗਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪੰਜਾਂ ਹੀ ਪਟਵਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਮੱਲੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਫੱਟ ਸਮਝ ਗਿਆ। ਵਧੀਆ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਵਧੀਆ ਮੀਟ ਚਿਕਨ ਵੱਲ ਵੀ ਸੀ। ਬਸ ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਪੰਜ ਪਟਵਾਰੀ ਡਟ ਗਏ ਟਹਿਲ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ। ਲਿਜਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀਆਂ ਡੇਢ ਦਰਜਨ ਬੋਤਲਾਂ। ਅਸੀਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ ਹੋਏ ਰਹੇ। ਮੀਟ ਵੀ ਭਰ ਭਰ ਪਲੇਟਾਂ ਵਰਤਦਾ ਰਿਹਾ। ਆਖਿਰ ਵਿੱਚ ਹੋਰਾਨੀ

ਉਦੋਂ ਹੋਈ ਜਦ ਮੈਂ ਮੀਟ ਦਾ ਡੱਕੇ ਡੱਕ ਭਰਿਆ ਡੋਂਗਾ ਲਿਜਾ ਕੇ ਮੇਜ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਇੰਨੇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹੋਏ ਪਏ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡੋਂਗਾ ਹੀ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਗਾ ਲਿਆ। ਡੀਕ ਲਗਾ ਕੇ ਸਾਰੀ ਤਰੀ ਪੀ ਗਏ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਖਿਆ ਕਿ

ਰੋਲ ਬਣਾ ਰੱਖੀ। ਬਲਾਕ ਸੰਮਤੀ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਛਿੰਦੀ ਤੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਡੀ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਡੀ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਦੂਰ ਦਾ ਗਿਲ਼ੇਦਾਰ ਰਾਮ ਰੱਖਾ ਰਹਿੰਦਾ ਏ। ਉਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਹਦੇ ਘਰ ਹੀ

“ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਕਿ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਰਿਹਾ, ਜੇਗਿੰਦਰ?”

“ਠੀਕ ਰਿਹਾ ਪਰ ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸੁਣੋ।”

“ਉਹ ਕੀ?”

“ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਮੁਹਰਿਓ ਤੀਜੀ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰੋਅਬ ਦਾਅਬ



ਉੱਪਰੋਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਆਪਾਂ ਭਾਵੇਂ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਸਿਆਣੇ, ਸੁਹਿਰਦ, ਸਚਿਆਰੇ ਤੇ ਸੋਝੀਵਾਨ ਦਿਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਏ ਪਰੰਤੂ ਅੰਦਰੋਂ ਅਸੀਂ ਪੂਰੇ ਦੰਭੀ, ਦੁਸ਼ਟ ਤੇ ਦਗੋਬਾਜ਼ ਹਾਂ। ਬੇਈਮਾਨੀ ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਥੱਲਿਓ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਾਂਦੇ, ਇਹ ਇਹ ਉੱਪਰੋਂ ਥੱਲੇ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹੋ ਕਿ ਅੱਧੇ ਕੁ ਮੰਤਰੀ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਹਾਰਾਂ ਨਾਲ ਖੈਰ ਮਕਦਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਸਿੱਧ ਹੋ ਕੇ ਮੰਤਰੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਸਦੋਂ ਉਹ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਤੰਤੇ ਲੱਗ ਸਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਰ ਸੀ, ਇਹ ਹੈ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਮਹਾਨ। ਗਿਰਝਾਂ ਗਾਲੂੜ ਦੇਵਣ ਦਾਦ, ਉੱਲੂ ਗਾਉਣ ਬਸੰਤ ਬਹਾਰ।

ਸਾਰੀ ਸਬ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਕੰਮ ਕਾਰ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅੱਵਲ ਦਰਜੇ ਦੀ ਸੀ। ਨਾ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਗਿਆ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕੰਮਕਾਜੀ ਮਿਲਣੀ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ। ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਕੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈ। ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਆਏਸ ਨ ਆਪਣੀ ਗਿਲ਼ੇਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕੁੜੀ ਲਈ ਗਿਲ਼ੇਦਾਰੀ ਦੇਖਣ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਉਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਜਦ ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਭਾਰਟਾ ਗਣੇਸ਼ਪੁਰੀਆਂ ਦੇ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੜਕਾ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ, ਪਬਲਿਕ ਹੈਲਥ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿੱਚ ਐਸ. ਡੀ. ਓ. ਲੱਗਾ ਸੀ। ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਦੋਂ ਮਿਲੀ ਜਦ ਦੋ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਵਿਆਹ ਰੱਖ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪਟਵਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਬਹਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕੁੜੀ ਵਾਲਿਆਂ ਸਮੁੰਦਰ ਬਹਾਇਆ, ਅਸੀਂ ਨਦੀਆਂ ਬਹਾਈਆਂ। ਸਰ ਜੀ, ਇਵੇਂ ਦਾ ਮਹਿਕਮਾ ਏ ਆਪਣਾ।”

“ਕੋਈ ਹੋਰ ਗੱਲ ਬਾਤ?”

“ਸਰ ਜੀ, ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ? ਸਾਡੇ ਮਹਿਕਮੇ ਚੋਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਗੱਡੇ ਭਰ ਲਓ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਡੀ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ ਸਬ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਏ। ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਕੁ ਵਾਰ ਤਾਂ ਗੋੜਾ ਰੱਖ ਹੀ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਸਾਡੇ ਬਲਾਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਸੁਣਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਦਰਬਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਲੋਕ ਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਅਸੀਂ ਪੰਜ ਪਟਵਾਰੀ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਦਿਨ ਆਓ ਭਗਤ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜੁਟੇ ਰਹੇ। ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਮੱਲੀ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਦੋ ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰਾਂ ਹੁਸਨ ਲਾਲ ਤੇ ਰਾਮ ਖਿਲਾਵਨ ਨੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਸਾਡੀ

ਦਬੀੜਾਂ ਲਗਾ ਛੱਡੀਆਂ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਲਾਲਿਆਂ ਦੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਕਾਲਜ



ਅਵਤਾਰ ਐਸ. ਸੰਘਾ
Avtar S. Sangha
Sydney

ਮੋਬਾ: 0437641033

ਆਦਰਸ਼ ਮਹਿਲਾ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਖੀ ਚੰਦ ਕਾਲਜ ਦੀ ਕਨਵੇਨਸ਼ਨ ਦੀ ਡੀ. ਸੀ. ਤੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਡੀ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ ਆ ਪਹੁੰਚੇ। ਐਸ. ਡੀ. ਐਮ. ਸਾਹਿਬ ਖੁਸ਼ ਆਮਦੀਦ ਕਹਿਣ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਹੀ ਸਨ। ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇ ਪੁਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਗਏ। ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਸੁਣਨ ਲਈ ਦਰਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਬਲਾਕ ਸੰਮਤੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਛਿੰਦੀ ਨੇ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨੰਬਰ ਬਣਾਏ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਡੀ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਜਦ ਡੀ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਤੇ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ ਤਾਂ 10 ਕੁ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਵੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀਆਂ। ਤਕਲੀਫਾਂ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਮੱਲੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਕਰੀਨਿੰਗ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਤਕਲੀਫਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਡੀ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਹ ਤਕਲੀਫਾਂ ਅੱਗੇ ਐਸ. ਡੀ. ਐਮ. ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਰੈਫਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਨਾਲੇ ਡੀ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਦਵਾਇਆ ਕਿ ਮਸਲੇ ਚੰਦ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਿਪਟਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।”

ਵਾਲਾ ਪੇਂਡੂ ਮੋਹਤਬਾਰ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਪੱਗ ਦਾ ਤੁਰਲਾ ਉਹਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਗਿੱਧਾ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸੇ ਨਾਲ ਬੈਠਾ ਇੱਕ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਦਾਦੂ ਜਿਹਾ ਮਾੜਕੂ ਬੰਦਾ ਇਵੇਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਬੋਤੇ ਕੋਲ ਬੱਕਰੀ ਬੱਝੀ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਮੋਹਤਬਾਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਖੁੰਡਾ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਖੁੰਡਾ ਸੀਮਾਂ ਵਾਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਡੀ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਸ ਮੁਹਤਬਾਰ ਨੂੰ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਿਵਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਏ। ਫਿਰ ਡੀ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਬੜੇ ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਜਦ ਬੰਦਾ ਉੱਠ ਕੇ ਡੀ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ ਪਾਸ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਡੀ. ਸੀ. ਨੇ ਇਹ ਖੁੰਡਾ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਫੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਫੜ ਲਿਆ। ਖੁੰਡਾ ਡੀ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਲੋਕ ਸੋਚ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਡੀ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ ਉਸ ਮੁਹਤਬਾਰ ਨੂੰ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਖੁੰਡਾ ਸਿੱਧਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਅਫਸਰਾਂ ਮੁਹਰ ਨਹੀਂ ਬੈਠੀਦਾ। ਇਸਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਲੰਮਾ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਕੁਝ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਡੀ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਉਸ ਮੁਹਤਬਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਰ ਗੱਲਬਾਤ ਇਵੇਂ ਹੋਈ। “ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਇਹ ਖੁੰਡਾ ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੋਂ ਲਿਆ?”

“ਮਾਈ ਬਾਪ, ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਖੁੰਡੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਹੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਏ। ਕੋਟ ਫਤੂਹੀ ਵਲ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਪੈਂਦਾ ਏ ਬਸੰਤਕੋਟ। ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਤਰਖਾਣ ਏ ਸਾਧੂ ਰਾਮ। ਉਹ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਏ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਖੁੰਡੇ।”

“ਇਸਦੀ ਕੀਮਤ ਕੀ ਏ?”

“ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਇਹ ਹੁਣ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਕੁ

ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਉੱਪਰ ਪਿੱਤਲ ਮੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਏ। ਮੁੱਠੇ ਨੂੰ ਖਾਸੀ ਚਾਂਦੀ ਵੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਏ।”

ਡੀ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫਿਰ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਮੱਲੀ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ, “ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਦਸ ਖੁੰਡੇ ਮੈਨੂੰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।”

ਮੱਲੀ ਸਾਹਿਬ ਜਿਹਨੇ ਖੁੰਡਾਂ ਨੂੰ ਵਟ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਲੜਾਕੇ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਤੁਈ ਜਿਹਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਨੇ ਬੜੀ ਨਿਮਰਤਾ ਤੇ ਆਦਰ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, “ਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਹਫਤੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪੁੱਜਦੇ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ।”

“ਪੈਸੇ?” ਮੈਥੋਂ ਜੇਗਿੰਦਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਹੋ ਗਿਆ।

“ਸਰ, ਕਿਹੜੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ? ਕਦੀ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਡੀ. ਸੀ. ਜਿਹੇ ਉੱਚਤਮ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਪੈਸੇ ਦਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ? ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਪੁੱਛਣਾ ਵੀ ਗੁਨਾਹ ਹੈ ਤੇ ਬਿਪਤਾ ਮੁੱਲ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਦਾਰੋਮਦਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਤੇ ਹੀ ਚੱਲਦਾ ਏ। ਪੈਸੇ ਅਸੀਂ ਪਟਵਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਸਾਇਲ ਅੰਤਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਤਕੜੇ ਦਾ ਸੱਤੀ ਬੀਹੀਂ ਸੌ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ।”

“ਅਜੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਏ?”

“ਹਾਂ, ਬਿਲਕੁਲ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਖੁੰਡੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਦੋ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਡੀ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਮੱਲੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆ ਗਿਆ।”

“ਸ਼ਾਬਾਸ਼, ਮੱਲੀ ਸਾਹਿਬ! ਖੁੰਡਾ ਤਾਂ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਹੀ ਬਹੁਤ ਕਮਾਲ ਦਾ ਏ। ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈ ਗਈ।”

“ਸਾਹਿਬ, ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ?”

“ਉਸਤੋਂ 60 ਖੁੰਡੇ ਹੋਰ ਬਣਵਾਓ ਤੇ ਭੇਜ ਦਿਓ ਜਾਂ ਆਪ ਆ ਕੇ ਦੇ ਜਾਵੇ।” ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਸੇ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਫਿਰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਹੁਣ ਇਸਦੀ ਕੀਮਤ 3500 ਰੁਪਏ ਹੈ। ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣੇ ਤਾਂ ਪੈਣੇ ਹੀ ਸਨ। ਪਟਵਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਸਾਇਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਢੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ। ਬੇੜੀ ਬਹੁਤ ਖੁੰਡਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸੋਦੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਕੇ ਰਿਆਇਤ ਕਰਵਾਈ ਕਿ ਮਾਲ ਡੀ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ 60 ਖੁੰਡੇ 3200 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਖੁੰਡੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਬਣਵਾਏ ਗਏ। ਡੀ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਦੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

“ਜੇਗਿੰਦਰ, ਫਿਰ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਜੀਬ ਅਜੀਬ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹੋ?”

“ਬਿਲਕੁਲ ਸਰ! ਤੁਸੀਂ ਇਮਾਨਦਾਰ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ ਅਤਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਹਾਂ। ਇਹ ਹੈ ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼ ਮਹਾਨ। ਇੱਥੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਚਾਕਰੀ ਜੋਰਾਂ ਤੇ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਬਾਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਮੱਕੀ ਦੀਆਂ ਖਿੱਲਾਂ ਮਿਲ ਗਈਆਂ। ਅਸੀਂ ਨਾ ਖਾਂਦੇ ਬੱਕਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖਵਾਉਂਦੇ ਉੱਪਰੋਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਆਪਾਂ ਭਾਵੇਂ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਸਿਆਣੇ, ਸੁਹਿਰਦ, ਸਚਿਆਰੇ ਤੇ ਸੋਝੀਵਾਨ ਦਿਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਏ ਪਰੰਤੂ ਅੰਦਰੋਂ ਅਸੀਂ ਪੂਰੇ ਦੰਭੀ, ਦੁਸ਼ਟ ਤੇ ਦਗੋਬਾਜ਼ ਹਾਂ। ਬੇਈਮਾਨੀ ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਥੱਲਿਓ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ, ਇਹ ਇਹ ਉੱਪਰੋਂ ਥੱਲੇ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹੋ ਕਿ ਅੱਧੇ ਕੁ ਮੰਤਰੀ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਹਾਰਾਂ ਨਾਲ ਖੈਰ ਮਕਦਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਸਿੱਧ ਹੋ ਕੇ ਮੰਤਰੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਤੰਤੇ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਰ ਜੀ, ਇਹ ਹੈ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਮਹਾਨ। ਗਿਰਝਾਂ ਗਾਲੂੜ ਦੇਵਣ ਦਾਦ, ਉੱਲੂ ਗਾਉਣ ਬਸੰਤ ਬਹਾਰ।”

“ਚੰਗਾ ਜੇਗਿੰਦਰ, ਤੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬੜੀਆਂ ਦਿਲਚਸਪ ਹਨ। ਮੈਂ ਹੁਣ ਚੱਲਦਾਂ। ਫਿਰ ਕਿਤੇ ਮਿਲਾਂਗੇ।”

“ਚੰਗਾ ਸਰ।”

Green GSM Officially Launches All-Electric Taxi Service In Northern Mindanao, Philippines



Green GSM in El Salvador, Philippines, helps provide local communities with a green, safe, and reliable mobility experience.

EL SALVADOR, PHILIPPINES - Media OutReach Newswire - 29 September 2026 – Green GSM officially launches its all-electric taxi service in Northern Mindanao, Philippines, marking the brand's next expansion in the market. With the launch of the first all-electric taxi service in the region, Green GSM brings modern, safe and comfortable mobility at reasonable prices, helping enhance the everyday travel experience for local residents.

Starting today, customers can use Green GSM's mobility services in key areas of Northern Mindanao, including El Salvador, CDO, Laguindingan, Alubijid and Opol, by booking rides through the Green GSM app, contacting the customer service hotline, or simply hailing an available vehicle on the street. With its extensive operating network, Green GSM aims to meet diverse mobility needs, from daily travel and intercity journeys to airport transfers.

Every journey with Green GSM is not only a convenient mobility experience, but also a green choice, empowering people to actively contribute to emissions reduction while helping limit air and noise pollution through their everyday choices. The company upholds its "5 Green Promises," comprising Good Cars, Good Drivers, Good Prices, Good Experiences and Good for the Environment, helping establish a new standard for local mobility services.

Powered by a 100% all-electric fleet of VinFast vehicles, Green GSM offers quiet, relaxing rides with no emissions. The comfortable cabin and smooth operation of electric vehicles provide passengers with a pleasant experience, even on longer journeys. Green GSM's drivers are thoroughly trained in driving skills, professional conduct and road safety. In particular, fares are transparently displayed on the app or through the official in-car meter. Knowing the cost of a ride in advance also gives customers greater control when planning their journeys, particularly for intercity trips or airport transfers.

To mark the launch, new users who register with Green GSM will receive 15 Green Points, equivalent to 15 peso. The points can be used to receive discounts on Green GSM rides.

Green GSM's presence in Northern Mindanao is expected to create meaningful value for the local community. The development of electric vehicle-based transportation will help strengthen regional connectivity while creating more employment opportunities for service drivers, while passengers gain an additional safe, modern and convenient mobility option with more affordable costs than other ride-hailing companies.

The official launch of the service in Northern Mindanao follows positive results from its trial period, which began in late August. Previously, Green GSM had launched electric taxi services in key urban areas across the Philippines, including Metro Manila in Luzon, Central Visayas and Mindanao.

Mr. Pham Nhat Minh Hoang, Global CEO of Green SM, said: "Expanding into Northern Mindanao enables Green GSM to increase our service coverage in a region with strong potential, while giving more residents access to electric mobility with consistent service quality and reasonable costs. We will continue to develop our network and work with local partners to build a scalable electric transportation model that can create long-term value for the Philippines."

With a focus on innovation, sustainable development and a people-centered approach, Green GSM aims to contribute to the green transition in the Philippines. Going forward, the company will continue to enhance service quality, develop its network and consistently uphold its "5 Green Promises", delivering safer, more convenient and sustainable mobility experiences.

The issuer is solely responsible for the content of this announcement.

Autar Sangha

YOUTUBE CHANNEL



ਇਸ ਚੈਨਲ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ—

1. ਚੈਨਲ ਤੇ ਨਾਟਕਕਾਰ ਅਵਤਾਰ ਐਸ. ਸੰਘਾ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਨਾਟਕ ਵਾਧੂ ਭਾਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਨਾਟਕ ਸੰਘਾ ਨੇ ਸਾਹਿਤਕ ਦਰਬਾਰ ਗਲੈਨਵੁੱਡ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤਾ ਸੀ।
2. ਪ੍ਰੋ: ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੇ ਡਾ: ਅਵਤਾਰ ਐਸ. ਸੰਘਾ Gold Rush in Australia - 1851 ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ।
3. 1 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਡਾ: ਅਵਤਾਰ ਐਸ. ਸੰਘਾ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦਿਹਾਤੀ ਕਵੀ (bush poet) Banjo Peterson ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ। 8 ਜਾਂ 9 ਨੂੰ ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਵੀ ਚੈਨਲ ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਨਣ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਅਵਤਾਰ ਸੰਘਾ ਯੂਟਿਊਬ ਚੈਨਲ ਸਬਸਕਰਾਇਬ ਕਰੋ।

ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ
ਅਵਤਾਰ ਐਸ. ਸੰਘਾ
(ਸਿਡਨੀ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ)

